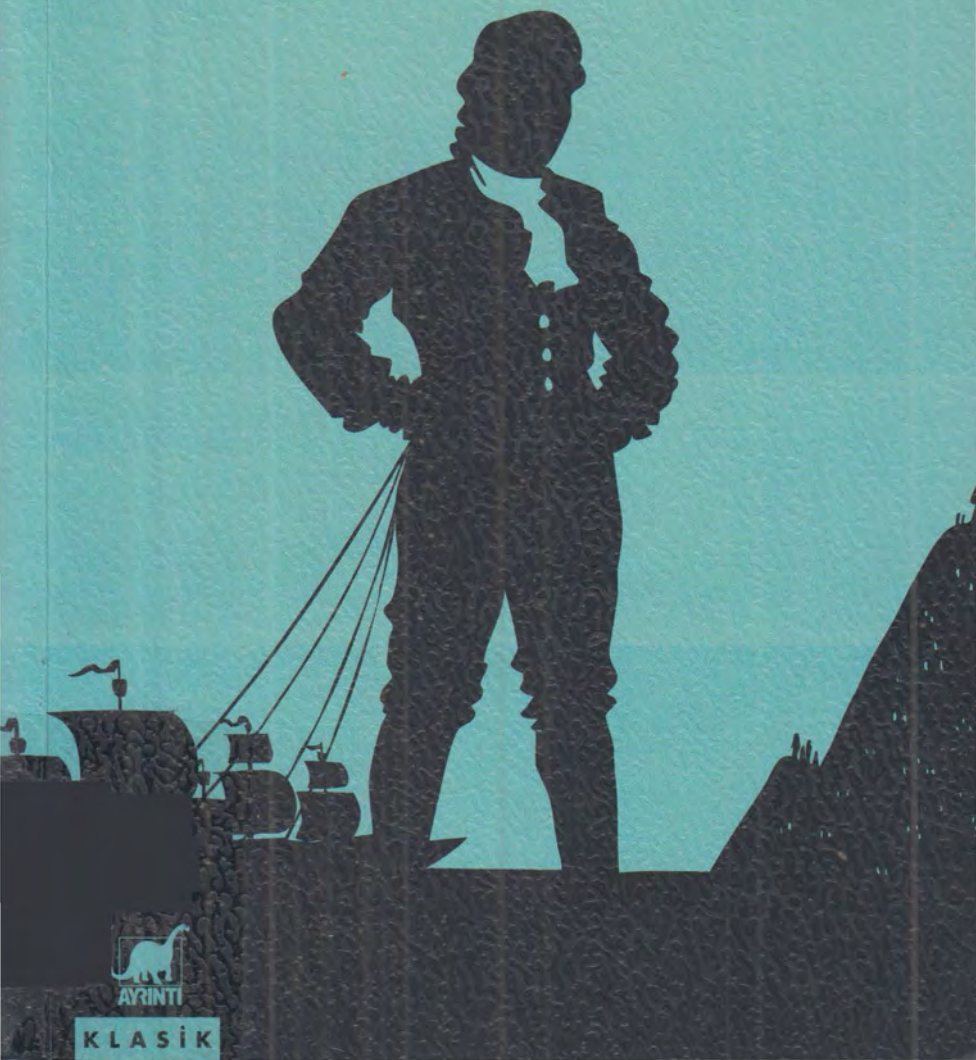
JONATHAN SWIFT

gulliver'in seyahatleri

ingilizce aslından çeviren: arzu göncü

AYRINTI

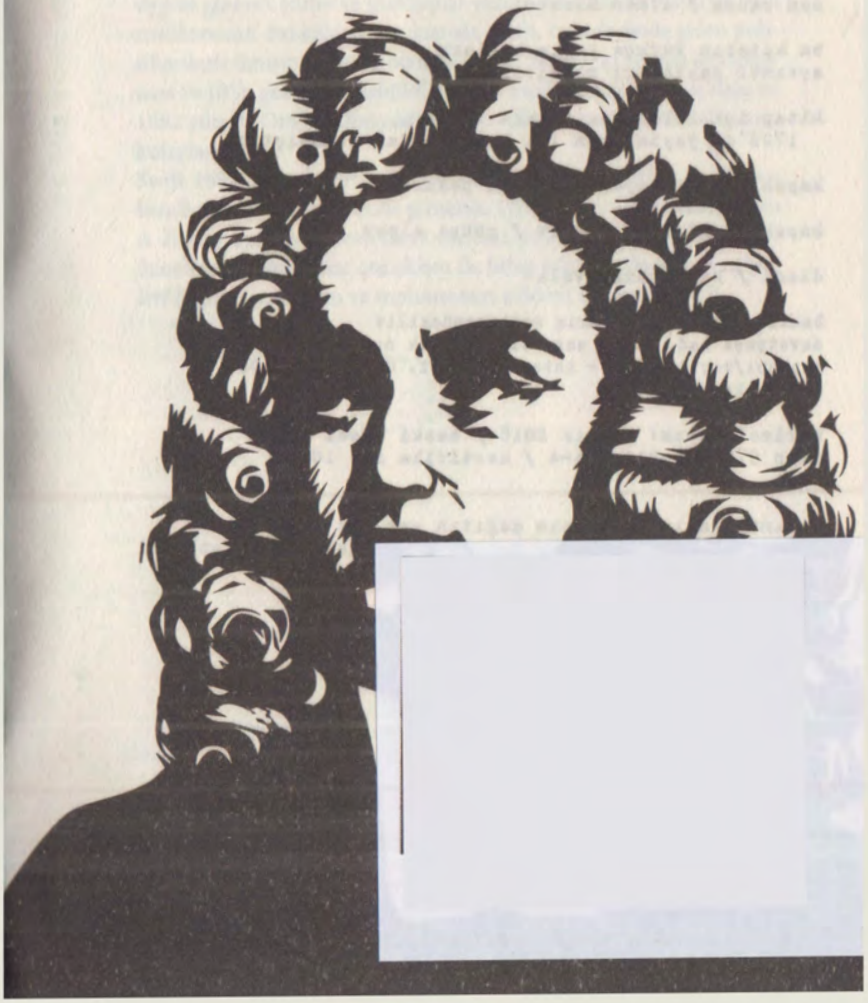
KLASİK

gulliver'in seyahatleri

jonathan swift

ingilizce aslından çeviren: arzu göncü

sunuş: robert demaria

ayrıntı: 1256 / klasik dizisi: 42

gulliver'in seyahatleri / jonathan swift

özgün adı / gulliver's travels

ingilizce aslından çeviren / arzu göncü

sunuş / robert demaria

yayıma hazırlayan / aycan öztoplar

son okuma / sinem hızarcı

bu kitabın türkçe yayım hakları
ayrıntı yayınları'na aittir.

kitap içi illüstrasyonlar:
1726'da yayımlanan ilk baskısından alınmıştır.

kapak illüstrasyonu / berat pekmezci

kapak ve görsel tasarım / gökçe alper

dizgi / kâni kumanovalı

baskı: ali laçin - barış matbaa-mücellit
davutpaşa cad. güven san. sit. c blok no. 286
topkapı/zeytinburnu - istanbul - tel. 0212 567 11 00
sertifika no: 33160

birinci basım: aralık 2018 / baskı adedi 2000
isbn 978-605-314-344-4 / sertifika no: 10704

ayrıntı yayınları basım dağıtım san. ve tic. a.ş.
hobyar mah. cemal nadir sok. no: 3 cağaloğlu - istanbul
tel: (0212) 512 15 00 faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr
info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi
facebook.com/ayrintiyayinevi
instagram.com/ayrintiyayinlari

jonathan swift

İngiliz dilinin en önemli hiciv yazarlarından olan Jonathan Swift, 30 Kasım 1667'de Dublin'de doğdu. 1686'da Dublin Trinity College'ı bitirdi. Edebiyatta master derecesini elde etmek için 1689'a kadar burada kaldıysa da, İngiltere'deki taht kavgaları çevresinde gerçekleşen Şanlı Devrim'in (1688–89) Dublin'i tehlikeli bir yer haline getirmesi sonucu okulu bıraktı ve İngiltere'ye giderek anne tarafından uzak akrabası olan Sir William Temple'in malikanesinde asistan olarak çalışmaya başladı. Swift'in sonradan kendisine "Stella" adını uygun görerek şiirler ve mektuplar yazacağı Esther Johnson da aynı malikanenin dul kâhyasının kızıydı. Swift, burada önde gelen politikacılarla tanışıp tartışma olanağı buldu. Temple'ın zengin kütüphanesi Swift'in geniş entellektüel birikim kazanmasında etkili oldu ve 1692 yılında Oxford Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimi almasını kolaylaştırdı.

Swift 1691-1694 yılları arasında birçok şiir yazmış olsa da, dehası kendini nesir hiciv türünde gösterdi. 1704'te yayınlanan ilk romanı *A Tale of Tub* ilk önemli hiciv eseridir. 1726'da yayımlanan politik öznelere olduğu kadar çocuklara da hitap eden *Gulliver'in Seyahatleri* İngiliz siyasetinin ve toplumunun şiddetli bir eleştirisiydi.

arsu gönül

1983 yılında Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde doğdu. 2005 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji bölümünden mezun oldu. 2014 yılında Sabancı Üniversitesi Uyuşmazlık Analizi ve Çözümü'nde yüksek lisansını tamamladı. Bilgi Üniversitesi'nde Klinik psikoloji alanında yüksek lisansına devam ediyor.

içindekiler

sunuş / gulliverin seyahatleri üzerine
tarihsel bir inceleme / robert demaria.....15
kaptan gulliver'den kuzeni symson'a mektup....34
yayıncıdan okura.....40

gulliver'in seyahatleri

birinci kitap
lilliput'a seyahat

I
Yazar kendisi ve ailesi hakkında kısaca bilgi verir: Seyahatinin ilk vesileleri. Gemisi kaza yapar, yüzerek kurtulur. Sağ salim Lilliput ülkesinin kıyılarına ulaşır. Esir alınır ve ülkeye götürülür.
47

II
Lilliput İmparatoru, birkaç soyluyla birlikte yazarı hapsedildiği yerde ziyarete gelir. İmparator'un görünümü ve giyimi. Yazara dil öğretmek üzere bilginler atanır. Yazar yumuşak başlılığından ötürü beğeni toplar. Cepleri aranır, kılıcı ve tabancalarına el konur.
59

III
Yazar, imparatoru ve her iki cinsiyetten soyluları alışılmadık bir şekilde eğlendirir. Lilliput saray eğlenceleri. Yazara belli koşullarda özgürlüğü bahşedilir.
71

IV
Lilliput'un başkenti Mildendo ve imparatorun sarayı betimlenir. Yazar ile İmparatorluk Başdanışmanı arasında imparatorluk meseleleri üzerine bir konuşma. Yazar, yapılacak savaşlarda imparatora hizmet etmeyi önerir.
81

V
Yazar, sıradışı bir taktikle bir istilayı önler. Kendisine yüksek şeref nişanı verilir. Blefuscu İmparatorluğu'ndan gelen elçiler barış teklifinde bulunur. İmparatoriçenin dairesinde bir kaza sonucu yangın çıkar; yazar, sarayın diğer kısımlarının kül olmasını önler.
88

VI
Lilliput halkının bilimleri, yasaları ve adetleri; çocuklarını yetiştirme şekilleri. Yazarın o ülkedeki yaşam şekli. Yazarın önemli bir hanımefendiyi aklaması.
96

VII
Yazar vatan hainliği ile suçlanacağı haberini alınca Blefuscu'ya kaçar. Orada nasıl karşılandığı.
108

VIII
Yazar şans eseri Blefuscu'dan ayrılmanın bir yolunu bulur ve bazı zorlukları atlattıktan sonra sağ salim memleketine döner.
119

ikinci kitap
brobdingnag'a seyahat

I

Büyük bir fırtına betimlenir, geminin kurtarma sandalı içme suyu almaya gönderilir. Yazar da keşif yapmak amacıyla gidenlere katılır. Kıyıda arkadaşlarından kopar ve yerlilerden biri tarafından yakalanıp bir çiftçinin evine götürülür. Orada karşılanması ve başından geçen çeşitli olaylar. Yerli halkın betimlenmesi.

129

II

Çiftçinin kızı. Yazar önce pazar yerine, oradan da başkente götürülür. Yolculuğunun ayrıntıları.

143

III

Yazar saraya gönderilir. Kraliçe, yazarı efendisinden satın alır ve kralın huzuruna çıkarır. Yazar majestelerinin büyük bilginleriyle anlaşmazlığa düşer. Yazara sarayda bir oda verilir. Kraliçenin gözdesi olur. Ülkesinin onuru için direnir. Kraliçenin cücesiyle yazarın kavgaları.

150

IV

Ülkenin tanıtımı. Modern haritaların düzeltilmesi için bir öneri. Kralın sarayı ve başkent hakkında bilgi. Yazarın yolculuk tarzı. Ana tapınağın betimlenmesi.

162

V

Yazarın başından geçen maceralar. Bir suçlunun idamı. Yazar denizcilikteki ustalığını sergiler.

168

VI
Yazarın kral ve kraliçeyi eğlendirmek için yaptığı numaralar. Müzikteki yeteneğini gösterir. Kral, İngiltere hakkında sorular sorar, yazar da anlatır. Kralın bu konudaki çıkarımları.
179

VII
Yazarın yurtseverliği. Krala yaptığı çok faydalı bir öneri reddedilir. Kralın siyaset alanındaki bilgisizliği. Ülkedeki kusurlu ve dar kapsamlı eğitim. Ülkedeki yasalar, askeri olaylar ve partiler.
190

VIII
Kral ve kraliçe sınır boylarına gider. Yazar da onlara katılır. Yazar, ülkeden ayrılışını bütün ayrıntılarıyla anlatır. Yazar İngiltere'ye döner.
197

üçüncü kitap
laputa, balnibari, luggnagg, glubbdubdrib ve japonya'ya seyahat

I
Yazar üçüncü seyahatine çıkar. Korsanlar tarafından esir alınır. Bir Felemenkin ettiği kötülük. Bir adaya varır. Laputa'ya kabul edilir.
213

II
Laputalıların mizaç ve eğilimleri. Eğitimleri. Kral ve saray erkânı. Yazarın saraya kabulü. Ada sakinlerinin korku ve huzursuzlukları. Ada kadınları.
220

III
Çağdaş doğa bilimi ve astronomi ile çözümlenen bir olgu. Laputalıların astronomideki büyük ilerlemeleri. Kralın başkaldırıları bastırma yöntemi.
230

IV
Yazar Laputa'dan ayrılır. Balnibarbi'ye götürülür, başkente varır. Başkent ve çevresinin betimlenmesi. Yazarın büyük bir lord tarafından kabul edilişi, lordun konukseverliği. Lordla aralarında geçen konuşmalar.
239

V
Yazara, Lagado Büyük Akademisi'ni görmesi için izin verilir. Akademi hakkında geniş bilgi. Profesörlerin uzmanlık alanları.
247

VI
Akademi ile ilgili başka ayrıntılar. Yazarın önerdiği bazı düzeltmeler olumlu karşılanır.
259

VII
Yazar Lagado'dan ayrılır ve Maldonado'ya gelir. Memleketine giden gemi yoktur. Glubbdubdrib'e kısa bir yolculuk yapar. Vali tarafından kabulü.
266

VIII
Glubbdubdrib hakkında başka bilgiler. Antik ve çağdaş tarihte yapılan bazı yanlışların düzeltilmesi.
272

IX
Yazar Maldonada'ya döner. Luggnagg Krallığı'na doğru yelken açar. Hapsedilir. Saraydan çağrılır. Kralın halkına gösterdiği hoşgörü.
280

X
Luggnagg'lılar övülür. Struldbrugların etraflıca betimlenmesi, yazarla seçkin kişiler arasında bu konu üzerine sohbetler.
285

XI
Yazar Luggnagg'dan ayrılır ve Japonya'ya yelken açar. Oradan bir Felemenk gemisiyle Amsterdam'a, Amsterdam'dan da İngiltere'ye döner.
295

dördüncü kitap
houyhnhnm ülkesine seyahat

I
Yazar bir geminin kaptanı olarak yola çıkar. Adamları kendisine komplo kurar, uzun süre kamarasına hapseder ve bilinmeyen bir yerde karaya bırakırlar. Bu ülkenin içlerine yolculuk eder. Garip bir hayvan türü olan yahooların betimlenmesi. Yazar iki houyhnhnm'le karşılaşır.
303

II
Bir houyhnhnm yazarı kendi evine götürür. Evin betimlenmesi. Yazarın karşılanması. Houyhnhnmlerin yiyecekleri. Yazar yiyecek sıkıntısı çeker, sonunda sıkıntısı giderilir. Yazarın bu ülkedeki beslenme şekli.
311

III

Yazar ülkenin dilini öğrenmeye çalışır. Efendisi Houyhnhnm öğrenmesine yardım eder. Houyhnhnm dilinin betimlenmesi. Birçok seçkin houyhnhnm merak edip yazarı görmeye gelir. Yazar, efendisine yolculuğunu kısaca anlatır.

318

IV

Houyhnhnmlerde doğru ve yalan anlayışı. Efendisi, yazarın söylediklerinden hoşlanmaz. Yazarın kendisi ve yolculuğunda başına gelenler üzerine daha ayrıntılı anlatımları.

325

V

Yazar, efendisinin emriyle İngiltere hakkında bilgi verir. Avrupa hükümdarları arasındaki savaşların nedenleri. Yazar İngiliz anayasasını anlatmaya başlar.

331

VI

Kraliçe Anne zamanındaki İngiltere devletinin anlatımına devam edilir. Avrupa saraylarındaki bir başbakanın özellikleri.

339

VII

Yazarın ana vatanına olan büyük sevgisi. Yazarın anlatımlarıyla, paralel olgulardan ve kıyaslamalardan yola çıkan efendisinin İngiltere anayasası ve yönetimi üzerine düşünceleri. Efendisinin insan doğası üzerine gözlemleri.

347

VIII

Yazar yahoolara ilişkin başka ayrıntılar anlatır. Houyhnhnmlerin büyük erdemleri. Gençlerinin eğitim ve talimleri. Genel meclisleri.

356

IX
Houyhnhnmlerin genel meclisinde büyük tartışma ve alınan karar. Houyhnhnmlerde bilim. Yapıları. Ölülerini gömme biçimleri. Dillerindeki eksiklikler.
363

X
Yazarın ev işleri ve houyhnhnmler arasındaki mutlu yaşamı. Onlarla konuşarak erdemli olma yolunda kaydettiği büyük gelişme. Houyhnhnmlerle sohbetleri. Efendisi, yazara ülkeyi terk etmesi gerektiğini bildirir. Yazar üzüntüden baygınlık geçirir ama efendisine boyun eğer. Hizmetkâr bir dostunun yardımıyla malzeme bularak bir kayık yapar ve kaderine sığınıp denize açılır.
369

XI
Yazarın tehlikeli yolculuğu. Yerleşmek umuduyla Yeni Hollanda'ya varır. Yerlilerden birinin okuyla yaralanır. Yakalanıp zorla bir Portekiz gemisine bindirilir. Kaptanın muhteşem nezaketi. Yazar İngiltere'ye varır.
378

XII
Yazarın doğruculuğu. Eserini yayımlamak için yaptığı plan. Gerçekleri saptıran gezginlere eleştirisi. Eserinin olası kötü sonuçlarından kendisini aklaması. Bir itiraza yanıtı. Sömürge kurma yöntemleri. Ana vatanına methiyeleri. Yazarın anlattığı ülkeler üzerinde kraliyetin hak iddia etmesinin gerekçelendirilmesi. Bu ülkeleri ele geçirmenin zorlukları. Yazarın gelecekte nasıl yaşayacağını okura anlatması, öğütler verip saptamalarda bulunması ve son kez veda etmesi.
387

gulliverin seyahatleri üzerine tarihsel bir inceleme / robert demaria

Ünü kendi çağını aşan her eser gibi, *Gulliver'in Seyahatleri* de çok farklı okur kitleleri tarafından verimli bir şekilde, zevkle okunuyor. 20. yüzyılın ağırlıklı kurmaca yazımına alışkın okurlar onu bir roman türü olarak okudular. Bu metinde ana karakter olan *Gulliver'in dört seyahati boyunca başından geçen maceralarını,* deneyimlerini, başarılarını, gelişimini ve hayatta kalma becerilerini ilgiyle izliyoruz. *Gulliver'in Seyahatleri*'nin ekranlar, çocuk kitapları ve çizgi romanlar için yapılan birçok başarılı uyarlaması, bu türden bir okumanın ürünüdür ve kitabın süreğen başarısı da büyük ölçüde bu nedene bağlı olabilir.[1] Swift şüphesiz ki okurun masallara olan kadim arzusuna hitap etmekte ve bununla eğlenmektedir; öyle ki masal okumaya yeterince tutkulu olanlar, bu kaygısızca çiziktirilen modern Ulysses'in uzun ve tehlikeli seyahatlerine ara verdiğinde veya büsbütün son verdiğinde döndüğü Bayan *Gulliver*'de bir Penelope bulabilirler. Öte yandan bu kitabın ilgili okurda yarattığı tesiri bu şekilde inkâr etmek budalalık olurdu. Gulliver'in hem bir hikâye kitabı hem de bir roman

1. Çeşitli adaptasyonlarının bir listesi için, internetteki şu linke bkz: http://www/jaffebros/com/lee/gull'ver/'ndex/html

olarak okunabilmesi bu kitabın çağlar boyu süren kalıcılığında önemli bir etken olmakla beraber bu metinde var olan bir takım öğeler özellikle bir *okuma* türünün altını keskin bir şekilde oymuştu.

Dr. Johnson'ın *Gulliver'in Seyahatleri*'nin kendisi üzerinde bıraktığı ilk etkiyi betimlerken dediği gibi okur "neşe ve hayretin iç içe geçtiği bir duyguyla artık dolmadığında" ve "eleştiri [artık] *ilginçlikler* arasında kaybolmadığında", bazı sorunlar daha çok belirginleşir. Öncelikle, kitabın kahramanı bize okuduğumuzu düşündüğümüz türden bir seyahat öyküsünün atmosferiyle şaşırtıcı derecede uyumsuzluk gösteren şeyler anlatır. Birinci kısmın daha başlarında beklentilerde bazı kırılmalar olur. Burada Gulliver, her şeyin Avrupa dünyasındakinin on ikide biri kadar olduğu *Lilliput* ve *Blefuscu*'lu minik insanlar arasındadır. Yurtdışındaki temsilcimiz olarak, *Gulliver*, bu garip yerin siyasal yaşamı, entrikaları ve kimi görenekleri üzerine bilgiler verir. *Gulliver*, *Lilliput*'lular tarafından yakalanıp şehre götürüldükten sonra yere zincirlenir ve artık kullanılmayan (İngiltere'nin Westminster Katedrali'ne olan benzerliğini yalnızca bu konuda bilgisi olan okurun fark edeceği) bir tapınağa yerleştirilir. Ama anlatımı korkutucu bir şekilde tuvalet ihtiyacını giderişinin betimlemesine sapar:

> "Son birkaç saattir doğanın gereksinimleri beni aşırı derecede zorlamaya başlamıştı. Bunda şaşılacak bir şey yoktu, zira yükümü en son boşalttığımdan beri neredeyse iki gün geçmişti. Sıkışmakla utanmak arasında çok zor durumda kalmıştım. Yapabileceğim en iyi şey sürünerek eve girmekti, zaten öyle de yaptım; kapıyı kapatıp zincirimin yettiği kadar uzaklaşarak bu rahatsız edici yükü oracıkta boşalttım. Ancak böylesine pis bir ayıbı yalnız bir kere yaptım; içinde bulunduğum durumu ve yaşadığım sıkıntıyı olgun ve adil bir şekilde değerlendirecek olan tarafsız okurun beni an-

layacağını umut ediyorum. O günden sonra uyanır uyanmaz ilk işim bu işi zincirimin yettiği kadar uzağa gidip açık havada halletmek oldu; ayrıca bu pis şeyin diğer insanlar gelmeden önce bu iş için görevlendirilen iki hizmetli tarafından her sabah el arabalarında taşınıp uzaklaştırılmasına da özen gösterildi. Temizlik konusundaki titizliğimi tüm dünyaya ispatlamak gerektiğini düşünmesem, ilk bakışta çok da önemli görünmeyen bu durum üzerinde bu kadar durmazdım. Ama duydum ki beni eleştirenler, bu ve başka durumlar nedeniyle titizliğimi sorgulamayı fırsat bilmektedir."

Atmosfer olması gerektiği gibi, fakat okurun bir gezginin öyküsünde karşılaşmayı umabileceği bir konu değil. Bu noktada, anlatıcı ve bir bütün olarak kitap hakkındaki başlangıç yargılarını gözden geçirmeyi geçiştirecek olanlar yalnızca basılı kâğıt üzerinde her ne varsa, hiç düşünmeksizin, tüketmeye hazır bir ruh hâlindeki okurlar olacaktır. Bu pasaj, okuru, Swift'in kendisinin hicvettiği bir seyahat öyküsü türünü aynı zamanda taklit ettiğini de teslim etmeye zorlar ve okurun da saldırı altında olduğuna dair tekinsiz bir kuşku uyandırır.[2]

Daha birinci kitapta okura yirmi kez seslenilir ve bütün kitap boyunca birçok kere "içten", "meraklı", "değerli" veya 'nazik okur'a hitap edilmesi Swift'in hem öyküsünün görünüşteki biçimini hem de kendisine rağmen davetiye çıkardığı edebi türü altüst edişinin işaretleri hâline gelir. Dördüncü kitabın sonlarında, *Gulliver* taklit ettiği türün doğrudan aleyhine konuşur:

"Her gezginin daha seyahatlerini yayınlamasına izin verilmeden önce, basmak istediği şeylerin tümünün edindiği bilgiye göre

2. *Gulliver'in Seyahatleri*'nde Swift'in okuruyla ilişkileri üzerine güzel bir tartışma için bkz: Claude Rawson, *Gulliver and the Gentle Reader*.

> tamamen doğru olduğuna dair baş yargıç önünde yemin etmesini zorunlu kılan bir yasa çıkarılmasını yürekten isterdim. Böylece dünya şimdi olduğu gibi aldatılmaz ve bazı yazarlar da yazdıkları daha çok tutulsun diye, hiçbir şeyden haberi olmayan okura en büyük sahtelikleri anlatamazlardı. Gençlik günlerimde birçok seyahat kitabını büyük bir zevkle okumuştum. Ama o zamandan beri yerkürenin birçok yerine gitmiş ve kendi gözlemlerimin anlatılan bu sıradışı masallara uyuşmadığını görmüş, okuduklarımın bu kısmından tiksinmiş; insanoğlunun saflığının böylesine küstahça suistimal edilmesine çok öfkelenmiştim."

Böylece Swift bir yandan okuru paylarken bir yandan da kitabını okumaları için teşvik eder. Dahası, bu hicivler salt özel bir okunuş biçimini değil okurun zihniyetini oluşturan varsayımların çoğunu; söylemleri, mantığı ve insan doğası üzerine varsayımları da hedef alır. Kimi zaman okura bir "ilaç" olarak tavsiye edilen dışkının defalarca tezahür etmesi, Swift'in yıkıcı eyleminin en açık işaretlerinden biridir. Ne Swift'in yalın ve basit nesrinin cilası ne de muhterem yaşı (yaklaşık üç yüz yıllık) bu eserin çoğunlukla politik *aktivistliğin* çağdaş ürünleri kadar kaba ve düşmanca olduğu gerçeğini gizleyemiyor.

Gulliver'in Seyahatleri esasen bir roman veya öykü değil; edebiyatın daha zor bir çeşidi olan *hiciv/satir* türünde bir eser; William Dampier's *Voyages* (William Dampier'in *Seyahatler*'i-birçok özel göndermenin yapıldığı) gibi gezi kitaplarının bir parodisidir, ama daha da önemlisi kökenleri antik dönemlere dayanan *hiciv* birikiminin yapı ve ruhunu taşır. *Gulliver'in Seyahatleri* ile bellibaşlı *hiciv* eserleri arasındaki benzerlikler özenle ortaya çıkarılmıştır; Yunan şairi Lucian, Rabelais, Sir Thomas Moore ve Cyrano de Bergerac ile pa-

ralellikleri özellikle önemlidir.[3] Yine de *Gulliver'in Seyahatleri*'ndeki hiciv ruhu, belli eserlere olan benzerliklerinden daha da derinlere kök salar. Swift klasik yazarlar üzerine iyi bir eğitim almıştı ve çağdaşlarının çoğu gibi Roma'nın büyük hiciv ustaları Horace, Juvenal ve Persius'un şiirlerini çok iyi bilirdi. Rotschild Kolleksiyonu'nda, Swift'in Juvenal'in altıncı ve onuncu *hicivlerinin* bir çevirisini kâğıda geçirdiği el yazması bulunmaktadır; eserleri boyunca Swift'in bu isimler ve diğer büyük hicivci şairler hakkındaki bilgisini açıkça görmek mümkündür. Swift arada bir bu kadim hicivciler zincirine olan yakınlığını ilan eder gibi görünür. Örneğin, eserinin sonuna doğru *Gulliver*, Avrupalıların hayran olduğu yüksek akıl sahibi at benzeri *houyhnhnm*lere saldırma olasılığından söz eder:

> "Bunlardan yirmi bin tanesinin safları dağıtarak, arabaları devirerek, arka ayaklarının korkunç çifteleriyle askerlerin yüzlerini mumyaya çevirerek, Avrupalı bir ordunun içine daldığını bir düşünün... Augustus'a atfedilen *Recalcitrat undique tutus* payesini pekâlâ hak ederler. Ancak bu asil ulusu fethetmeyi önermektense, bunların onur, adalet, doğruluk, itidal, yurtseverlik, cesaret, namus, dostluk, cömertlik ve sadakatin temel ilkelerini bize öğreterek Avrupa'yı uygarlaştırmak üzere uluslarından yeterli sayıda kişiyi gönderme yeterliği veya eğiliminde olmalarını arzu ederdim. Bütün bu erdemlerin adları bizde hâlâ birçok dilde vardır; kendi okuduğum kitaplara dayanarak şunu belirtebilirim ki, hem çağdaş ve hem de eski yazarların eserlerinde bu erdemlere rastlamak mümkündür."

Alıntılanan Latince ibare, "güvende olduğu konumundan her tarafa tekme atar", anlamına gelmektedir. İfade, Horace'in

3. Paul Turner, editörlüğünü kendisinin yaptığı *Gulliver's Travels*'da bu paralelliklerin çoğunu ortaya koymaktadır.

methiye düzmek gibi diğer edebi türlerde yazmanın daha kârlı olduğunu kabul etmekle beraber kendisinin bir hicivci olarak kabul edilmesi gerektiğini savunduğu bir şiirden gelir (Satires 2.1). Bir anlamda, Swift en uzun ve en başarılı satir eserini bitirirken, Horace'in sesiyle konuşmaktadır.

Gulliver'in Seyahatleri, klasik hiciv sanatının bütün standart temalarını karşılar. Juvenal'in onuncu hicvindeki gibi para, güç, ün, uzun yaşam, bilgi (özellikle çalışmadan elde edilen), güzellik ve bunlar gibi en yaygın insan arzularının beyhudeliğiyle dalga geçer. Her ne kadar zaman zaman dolaylı olarak kimi basit Hıristiyan inanç, umut ve yardımseverlik üçlemeleri tavsiye edilse de birçok büyük hiciv eserinde olduğu gibi, okurlarını belirli bir erdemli yaşam çizgisine yönelttiği söylenemez.

Swift'in genel hiciv sanatının önemli bir aracı, elbette, onun perspektif kullanımıdır. Perspektifin *kitaptan kitaba* değişmesi, eserinin belirgin ve pek hoş bir özelliğidir. Hatta bu, Denis Donoghue'in ileri sürdüğü gibi bir *kurgu*; daha çok da genellikle metafizik bir şiir geliştiren türden bir kurgu olarak düşünülebilir. [4] Gerçekten de Samuel johnson Swift'in kurgusuna metafizik şiire verdiği aynı sabırsız tepkiyi vermişti. Boswell'e şöyle demişti: "Bir kere küçük insanlar ve büyük insanlar diye düşünürsen artık gerisini getirmek kolaydır."[5] Bu "gerisi" kitabın tümü değildir ama büyük bir bölümünü kapsar, özellikle de birinci ve ikinci kitapları; ayrıca bu sıklıkla genel hicvin çehresini oluşturur. Örneğin, *Lilliput*'lularla karşılaştırıldığında *Gulliver*'in beden ölçüleri dev vücudunu doyurma ve barındırmanın zorluklarıyla il-

4. Bkz. Donoghue, *Jonathan Swift*, s. 63.

5. Boswell, *The Life of Samuel Johnson*, (Der.) G.B. Hill, (Yayıma hazırlayan) L. F. Powell, (Clarendon Press, 1934-64), 3:319; Donoghue, Jonathan Swift, s. 59'da da alıntılanmıştır.

gili tüm aktarımı mümkün kılan araçtır. Kendisi *Lilliput*'lulardan 12 kat daha uzundur, ama ardından anlarız ki (matematiksel kurgu bağlamında) kahramanın her boyutu onların on iki katıdır, yani cüssesi onların 12^3'ü veya 1728 katıdır. Bu türden bir cesamet kabadır ve açıkça bize insan bedeninin kabalığını hatırlatmak istemektedir; bu, dünyevi kibri bir yana bırakıp ruhun önemini hatırlamamızı öğütleyen hiciv ve söylevlerin ortak bir özelliğidir. Aynı şeyi, *Gulliver*'in büyüklük avantajını kullanarak Lilliput sarayında çıkan yangını idrarını boşaltarak söndürdüğü o meşhur bölüm için de söyleyebiliriz. Bedensel üstünlüğüyle bir kule gibi dikilirken bu eylemin kraliçenin hassasiyetleri karşısında ne denli itici ve küçültücü olduğunu düşünemez.

Bu kurgunun diğer ucunda *Gulliver*'in devasalığı *Lilliput*'luların inceliği veya zarafetinden ziyade onların ahlaki küçüklüğünü veya basitliğini göstermeye eğilimlidir. Şeylerin "normal" Avrupai ölçeğinde minicik olan boy farklılıklarını ayırt ederler; hatasız ve sezgili olmaktan ziyade, çok hoş ve alıngandırlar. *Lilliput*'luların küçüklüğü ve *Gulliver*'in devasalığı arasındaki karşıtlık, *Gulliver*'in *Brobdingnag*'ların devasalığı (ve yeri geldiğinde azametleri) karşısındaki küçüklük ve önemsizliğinin gösterildiği ikinci kitapta başlangıçtaki *kurgunun* tersine çevrilişini önceden ima eder. Bu kez cildi zarif olan *Gulliver*; kaba olansa ev sahipleridir. Mikroskobik detayları gören gözleriyle ciltlerine baktığında kusurları, tümörleri ve en kötüsü de de dehşet verici oranlarda büyütülmüş bitleri görür. Yine de okur olarak bizler, onun *Brobdingnag*'ların etleri üzerinde gördüğünün miras alınan insan eti olduğunu bilir; bütün bunların haksız gururumuzu törpülemesi gerektiğini ve inancımızı daha süreğen ve daha içsel erdemlere yöneltmeyi öğretmesi gerektiğini biliriz. Swift, birinci kitapta olduğu gibi ikinci kitapta da kurguyu yeniden

öylesine tersine çevirir ki, biz *Brobdingnag*'ların kabalığından çok *Gulliver*'in insani küçüklüğüne odaklanırız. Belki de bütün kitaptaki en aleni ve süreğen hiciv kısmı *Gulliver*'in *Brobdingnag* kralına Avrupa kültürü ve Avrupa tarihini betimlediği pasajdır. Kralın konuşmasını toparlarken ki ifadeleri *Gulliver* ve akrabalarını (yani bizi) kendi perspektifine yerleştirir: "Anlattıklarından çıkardıklarıma ve senden büyük zahmetlerle aldığım yanıtlara baktığımda, yurttaşlarının çoğunun, doğanın yer yüzünde sürünmesine izin verdiği küçük iğrenç haşaratın en habisi olduğu sonucunu çıkarıyorum." Bu son derece hiciv dolu görüşü ifade edebilmek için Swift, *Gulliver'in Seyahatleri*'nin ana kurgusunu açıkça değiştirip kullanarak *Gulliver*'e dev bir teleskobun yanlış ucundan bakmıştır.

Swift'in *Gulliver'in Seyahatleri*'ndeki optik kurgusunda metafizik bir öngörülebilirlik ya da matematik bir kuruluk olduğunu kendisine söylemek için Dr. Johnson'a ihtiyacı yoktu. Kurgusunun sınırlarını açıkça biliyordu; tıpkı metafizik çalışmaların sınırlılıklarının parodisini yaptığı *A Tale of a Tub* ve *Meditations on a Broomstick*'te bildiği gibi. Swift, *Gulliver'in Seyahatleri*'nde bizzat kullandığı araç ile dalga da geçmektedir. *Gulliver*'in ceplerindeki eşyaların meşhur incelenme sahnesinde meydana gelen dönüşümler onun bu ikili yaklaşımına detaylı bir örnek teşkil eder.[6] Dahası Swift, üçüncü ve dördüncü kitaplarda bu kurguyu çoğunlukla geride bırakır. Dördüncü kitaptaki perspektif değişimi soyut ve ontolojiktir, eğer bir perspektif varsa elbet: En azından mantıkçılar açısından bakıldığında insana dair özellikler

6. Belki de Swift'in bu fazladan farkındalığından dolayı Johnson, "Dağ Adam'ın ceplerinde bulunan eşyalar buluşu"nda "büyük bir yetenek" bulduğunu Boswell'e itiraf etmiştir. (Boswell, Life 2: 319)

atlara atfedilerek insanlarla atlar yer değiştirir.[7] Pratik zekâ, üçüncü kitapta sağduyu ve akademik duyunun tersine çevrilmesini bir perspektif değişimi olarak düşünebilir; ancak bilindik optik kurgunun yokluğu bu kısmın çoğu okur tarafından pek tutulmamasının sebeplerinden biridir. Bir diğer neden de bu kitabın ilk iki kitaba göre çağdaş olaylar ve kişilerin hicvine daha bir ağırlık vermiş olmasındandır (gerçi bu bir yanılsama da olabilir). Bu, kitapta bir tutarsızlık olarak görülebilir fakat bir tür olarak hiciv sanatı Swift'e *dereyi geçerken atını** *değiştirme olanağı* verir; *satira* sözcüğünün Latincedeki anlamlarından biri de "karışım"dır) ve nispeten yerel meseleler üzerine var olan kaygılarını haklı çıkarır. Klasik hicivler görkemli ve felsefi olabilir fakat onlar da sıklıkla özgül çağdaş meselelere yönelik yazılmıştı. Benzer biçimde *Gulliver'in Seyahatleri* de bütün felsefi içeriğine rağmen kendi çağının siyaseti içinde özel bir yere sahiptir.

Swift, *Gulliver'in Seyahatleri* gibi bir eseri yazmaya daha 1713'te niyetlenmiş olabilir. Dublin'de doğup büyümüş olsa da bu tarihte İngiltere'dedir ve 1710-1714 arasında parlamentoyu kontrol eden Tory Partisi bakanlarının yakın çalışma arkadaşı olarak siyasetle derinden ilişkilidir. Bu dönemin sonuna doğru Tory'lerin kaderleri şiddetli biçimde tersyüz olur; başlarda Robert Walpole liderliğindeki Whig'ler hükümet kontrolünü ele geçirir ve bu hâkimiyetleri Swift'in kalan ömrü boyunca sürer ve sonrasında da devam eder. Hizmetinde olduğu hükümet çökmek üzereyken Swift İrlanda'ya döner. Hizmetinin ödülü olarak, umduğunun çok altında bir ödül olsa da 1714'te Dublin'deki St. Patrick Katedraline baş-

7. *Gulliver'in Seyahatleri* üzerine yazılan en iyi makalelerden birinde (*The Houyhnhnms, the Yahoos, and the History of Ideas*) R. S. Crane'in algısı da bu biçimdeydi.

* Yöntemini. (ç.n.)

rahip olur. Bir şekilde hayal kırıklığı yaratan bu görevden, geçmişine; Londra'daki üst düzey siyaset entrikaları içinde olduğu günlere bakar; hem eski ve hem de yakın dönemdeki siyasal olaylar üzerine kafa yorar. Hükümette olduğu yıllara ilişkin yazdığı "*The Last Four Years of Queen Anne* (Kraliçe Anne'in Son Dört Yılı)" adlı bir eserde, yenik düşmüş siyaset arkadaşlarını savunur; ama bu eserini bir kenara bırakması gerektiği konusunda ikna edilir ve yaşadığı sürece de yayınlanmaz. Yaklaşık 1721'den 1725'e kadar İrlanda'da *Gulliver'in Seyahatleri*'ni yazar ve 1726'da yayımlar. Bu kurguya dayalı eser, Swift'in kendi politik katılımı üzerine kafa yorduğu daha güvenli, daha sanatsal bir vasıta olur. Swift'in gözleri çağının siyasetine bazen geniş bir perspektifle bazen de inceden inceye odaklanır; ancak siyasal tarihi ele alışı her zaman sanatkârânedir ve bu yüzden de işaret ettiği tarih üzerine çok şey bilmeksizin de *Gulliver'in Seyahatleri*'ni takdir etmek kolaydır. Öte yandan Swift'in kitaplığı, okuma hayatı ve kendi politik biyografisi tarihi gerçeklerin onun önemsediği öğelerin en başında geldiğine işaret eder; yani, Swift'i, *Gulliver*'ı yazmadaki niyetlerini biraz daha anlamayı uman okurlar, bazı gerçekleri bilmek zorundadır.

Gulliver'in Seyahatleri'nin ana bağlamı esas olarak I. Charles'ın 1649'daki infazından (birinci kitaptaki artık kullanılmayan tapınak betimlemesiyle ima edilir); Robert Harley, Lord Oxford ve Henry Saint-John, Viscount Bolingbroke gibi çalışma arkadaşlarının dava edilip görevden alınmalarıyla sonuçlanan Tory yönetimi krizine; Kraliçe Anne'in ölümüne ve ardından Hannover prensi I. George'un İngiltere tahtına çıkmasına kadarki İngiltere tarihidir. Swift'in ima ettiği gibi bu tarihin en başat olayı, Roma Katoliği II. James'in parlamento tarafından azledilip kız kardeşi Mary ve William of Orange'ın kral ve kraliçe yapıldığı

Şanlı Devrim'dir (*The Glorious Revolution*). Bu olayın Swift için iki kat önemi vardır, çünkü İrlanda Katoliklerinin isyanına yol açmıştır; bu isyan hem kendi içinde dehşetlidir hem de III. William tarafından *Boyne Savaşı'nda* çok zalimce bastırılmasıyla dehşet vericidir. Tarihin o döneminde Swift yirmi iki yaşındaydı. Üç yıl önce edebiyat fakültesi diplomasını aldığı Trinity College'i bıraktı ve İngiltere'ye, Leicester'de çocukluğundan beri kendisinden ayrı yaşayan annesine gitti. Ardından, İngiliz iç savaşına katılmış ve hayatının çoğunu hükümette görev yaparak geçirmiş deneyimli politikacı William Temple'a sekreter olarak hizmet edeceği Moor Park'a taşındı.

O zamanlar İngiltere ve İrlanda'nın yakın tarihinin önemli bir cephesi politik dünyanın dini faaliyetlerinde birbiri ardına gerçekleşen düzenlemelerdi. Monarşi el değiştirince onun hükmettiği çeşitli dinsel mezhepleri etkileyen yasalar da değişti. Swift, birçoğu Stuart monarşisinin geri gelmesinden yana olan aşırı uçtaki Katolikler veya Katolik sempatizanları ile, nispeten akılcı dinsel anlayışları Swift ve diğer birçok kişi tarafından bir tür ateizm olarak görülen ve kilise ile devletin daha fazla ayrışmasından yana olan diğer uçtakiler arasında orta bir yol olarak İrlanda kilisesinde (1695'te atandığı) din adamlığı görevini seçti. William'ın laiklik yanlılarına gösterdiği hoşgörü, Kraliçe Anne döneminde, *Test Act** gibi kanunlarla tersine çevrildi. Bu atmosfer Yüksek Kilise taraftarlarını cesaretlendirirken *Kral II. James jakobenizmi* (Stuart varislerinin taht üzerindeki hak iddia etmelerini tercih edenler –sözü edilen dönemde taht iddiasını James Francis Edward'a atfediyorlardı) hâlâ ihanetle eşdeğerdi ve Kraliçe Anne'in Tory partisinden bakanlarının sürgüne zor-

* Test Act: Din adamlarının göreve atanmalarını düzenleyen yasalar. (ç.n.)

lanmasının nedeni de bu ihanet suçlamasıydı. Tory'lerin yokluğunda meydana gelen önemli olaylar *Gulliver'in Seyahatleri*'nde resmedilmeye devam etmiştir: örneğin, Başrahip Atterbury'nin Jakoben eylemleri nedeniyle ihanetle yargılanması üçüncü kitapta, Logado Akademisi'ndeki kafadan çatlak bir yorumcu grubunda şekil kazanmıştır; bunlar "lazımlık iskemlesinin danışma meclisini, kaz sürüsünün senatoyu, topal itin işgalcileri" ifade eden şifreler olabileceğini olabileceğini ileri sürmeye hazırdırlar. Benzer biçimde, birinci kitaptaki "*Quinbus Flestrin*'e Karşı İddianame Maddeleri" mahkemelerinde Harley ve Bolingbroke'a karşı ileri sürülen iddianame maddelerinin çok az kılık değiştirmiş hâlidir.

Bazen parti içi politikalarından ayırt edilmeleri zor da olsa Swift sık sık modern Britanya tarihinde yüksek önem taşıyan uluslararası olayları da imler. Utrecht Antlaşması Tory partisinin heyecanla tartışılan ama sonuçta popülerliğini kaybeden diplomatik bir kazanımıydı; *Gulliver'in Seyahatleri*'nde bu anlaşmayla ilgili birçok ima yüzeye çıkar. Bu anlaşma hem Kuzey Amerika'da hem Avrupa'da yürütülen bir dünya savaşı olan İspanyol Taht Veraseti Savaşı'na son vermişti. Bu savaş Britanya'yı İspanyollar, Portekizliler ve Hollandalılarla; kadim hasımları Fransızlarla ve aynı zamanda birçok daha küçük ulusla askeri ve diplomatik alanlarda karşı karşıya getirmişti. *Gulliver'in Seyahatleri*'nde İspanyol, Hollandalı ya da Portekizli karakterler ortaya çıktığında, bunların rengi, Swift'in, özellikle savaş ve ona son veren antlaşma zamanında rol oynadığı halleriyle bu ülkelerin siyaset ve dinlerine partizanca bakışını yansıtır. Ama iş bu daha geniş politik bağlama geldiğinde, Swift'in bazı politik kaygılarının, kimi bakımlardan partizanca da olsalar, siyasete daha derin, daha felsefi bir yaklaşımın parçası oldukları açıktır. *Gulliver'in Seyahatleri*'nin dikkate değer savaş

karşıtlığını yalnızca Utrecht Antlaşması'na ilişkin Tory yanlısı retorikte değil şüphesiz ki kendilerine özgü zihinsel çatışmaları olan büyük hümanistler Erasmus ve Sir Thomas More'un geleneksel görüşlerinde de izlemek mümkün. Benzer biçimde, sömürgeleştirmenin dehşeti üzerine *Gulliver'in Seyahatleri*'nde ifade edilen nefret bir dizi özgül tarihsel nedenlerle büyük ölçüde İspanyolların payına düşer; ama bu aynı zamanda İspanyolların *Yeni Dünya*'daki faaliyetlerinin bilgisi olmadan da makul ve anlaşılır genel bir felsefi duruşu gösterir.

Daha az önemli ama yine de *Gulliver'in Seyahatleri*'nde görünür olan diğer bir konu da İrlanda'ya gönderilmesi ve Londra'daki yüksek politika sahnesinden uzaklaştırılmasından sonraki dönemde Swift'in politik manevralarıdır. Swift'in en çok gurur duyduğu politik işlerinden biri, "*Wood's Halfpence*" entrikasını bozma çabasıdır.[8] William Wood adlı işadamı Kendall Düşesi'ne devasa miktarda bir rüşvet verdikten sonra, elindeki 360 ton bakırı yarım penilik İrlanda paraları olarak basmak için Londra'da patent almıştı; bu plandan elde ettiği kâr bugünün parasıyla milyonlarca pound olmalıydı. İrlandalılar ise, zaten düşük olan alım güçlerinden, en olmadı yabancı pazarlarda, bu kazanca eşit bir meblağı kaybedeceklerdi; çünkü değersiz bakırdan para birçok bölgede reddedilecekti. Londra'da genel olarak kabul görüp göz yumulan bu plan, Swift ve birçokları için Britanya'nın İrlanda üzerindeki uzun vadeli ekonomik tiranlığının yeni bir basamağıydı. 1724 Şubat'ında Swift çok sayıdaki edebi mahlaslarından birini kullanarak, William Drapier adı altında bu plana karşı bir kampanya başlattı. Plandan sonraki bir yıl içinde yayınladığı altı adet "*Mektuplar*" dizisi ile Swift, Wood

8. Bu konuda, *The Drapier's Letters*, ix-lxvii'deki anlatıma dayanıyorum.

planına karşı İrlanda muhalefetini canlandırmaya destek olurken, fitneci yazılar yayınlamaktan dolayı tutuklanmak gibi ciddi bir de risk atlattı. 1725 Ağustos'unda Wood'un patenti geri alındığında, Swift ve İrlanda Parlamentosu bayram etmişti.

Swift'in yarım penilik Wood paralarına karşı mücadelesine *Gulliver'in Seyahatleri*'nde yer verilir. Bu mücadelesi alegorik bir biçimde üçüncü kitaptaki beş paragrafta ortaya çıkar; burada *Lindalino*'uların (Dublin'i anlatan kelime oyunu) uçan ada krallığı *Laputa*'ya karşı isyanı betimlenir. Bu paragraflar, 1726'daki ilk baskıda, 1727'deki ikinci baskıda ve hatta 1735'in büyük ölçüde gözden geçirilmiş baskısında yoktur; olasılıkla yayıncılar politik misillemeden korktukları içindir. Bunlar elbette kitabın bütünlüğü açısından yaşamsal önemde değillerdi ve 1896'ya kadar da basılmadan kaldılar. Yine de bu paragraflar, *Gulliver'in Seyahatleri*'nin kompozisyonunda özgün politik ve tarihsel olayların nasıl ön plana çıktığını gösterirler. Birçok okur, politik ayrıntıların bu denli yüzeyde olmalarının sanatı öldürdüğünü; bir eserin ancak bir kısım politik durumların üstüne çıktığında veya sınırlı bağlamdan gittikçe uzaklaşan okurların erişimine açık bir şekilde genelleştiğinde zamansız bir edebi kazanım olarak hayatta kalabileceğini düşünmüşlerdir. Üçüncü kitap, sıklıkla dört kısmın en az başarılısı olarak görülmüştür; belki de bunun nedeni kompozisyonun son aşamalarında Swift'in kafasını meşgul eden dönemin politikalarıdır. Ama *Gulliver'in Seyahatleri*'nin nerdeyse her bölümü yakın dönem Britanya politik tarihinin izlerini taşımaktadır; yine nerdeyse her bölüm aynı zamanda, uzak geçmişte ve çok eski tarihsel durumların etkisiyle yazılsalar bile, okurun takdir etmesi için editör notuna gerek kalmayan fantezi ve kurgunun emin dünya-

sında kalmak için, bu politikalardan kaçmaktadır. Öğrencilerin ve diğer yeni okurların kitabın bütün kısımlarına ilgilerinin kanıtladığı üzere, üçüncü kitabın en belirgin politik pasajları bile bana bu dönüşümü başarmış gibi görünüyor.

Gulliver'in Seyahatleri'nde kurgusal metin ile tarihsel bağlamın dikkat çekmek için rekabet hâlinde oluşunun başka göstergeleri de var. Bu rekabetin dilbilimsel alanı Swift'in birinci tekil kişi zamiri "*ben*"i kullanmasıyla belirginleşir. *Gulliver'in Seyahatleri*'ndeki "*ben*" elbette, kendisini yaratan yazarıyla çok az benzerlikleri bulunan *Lemuel Gulliver*'dır. Ailesinin aslen Banbury kasabasından olması ve Cambridge'teki Emanuel College'de okumuş olması muhtemelen muhalif bir Protestan olduğuna işaret eder, oysa Swift İrlanda kilisesinde tutucu bir din adamıdır. Bir cerrah olarak ve başka birçok şekilde *Gulliver* fiziki beden varlığı üzerine odaklanmıştır; Swift'in çok önemsediği ruh üzerine pek bir düşüncesi yoktur. Özellikle *houyhnhnm*ler arasındaki yaşamından sonra katı bir akılcı olarak *Gulliver*, Hıristiyanlığın inanç, umut ve yardımseverlik erdemlerinden uzaklaşmıştır; bu Swift'in muhtemelen mahkûm edeceği bir ayrışmadır. Çok sık olarak *Gulliver* bu kitapta hicvin hem bir nesnesi hem de anlatıcısıdır. Daha önce fark edilmediyse bile, *Gulliver* kendini *Brobdingnag*'ların koca sığır gübresi yığınlarına batmış, krema dolu bir kaba gömülmüş ve bir çocuğun bez bebeği ya da bir leydinin oyuncağına dönüşmüş bulduğunda, konumu son derece netleşir.

Gulliver'in hicvin bir nesnesi olduğu düşüncesine karşı, elbette bir de onun eserin kurgusal yazarı olarak konumu bulunmaktadır. Bunun yalancıktan olduğu sonucunu çıkarmamız için Swift bir sürü kanıt sunsa ve genel anlamda her şeyden önce insanın bütün yazdıklarının bir tür sahtekârlık

olduğunu bizim daha iyi bildiğimizi ima etse de zaman zaman gerçek yazar olan kendisi ile *Gulliver* arasında gerçek bağlantılar kurarak ironiyi tersine de çevirir. Swift'in yaratmaya bayıldığı türden bir kafa karışıklığının en iyi örneği 1735'ten sonraki baskılarda ortaya çıkan "*Kaptan Gulliver'den Kuzeni Sympson'a Mektup*"tur. Bu aynı zamanda *Gulliver*'in gerçek biri olarak ilk ortaya çıkışıdır. Burada *Gulliver*, kuzeni *Sympson* olduğunu iddia ettiği yayıncısına şikâyetlerini sıralamaktadır; bu ad, Swift'in *Gulliver'in Seyahatleri*'nin ilk basımı için Benjamin Motte ile başlattığı mektuplaşmalarda kullandığı isimdir. *Gulliver*'in şikâyetleri, Swift'in gerçek hayatta, gerçekten de arkadaşı olan Charles Ford aracılığıyla 3 Ocak 1727'de Dublin'den Motte'ye gönderdiği mektupta yazdığı şikâyetlerle büyük ölçüde aynıdır. Gulliver Sympson'a "sana yazdıklarımdan bir şeylerin çıkarılması, daha da önemlisi bir şeylerin eklenmesi için yetki verdiğimi anımsamıyorum; bu yüzden, bu tür bütün eklemeleri burada peşinen reddediyorum; özellikle de dindar ve yüce hatırasıyla kendisine insan türündeki herkesten daha fazla saygı duyup itibar ettiğim rahmetli majesteleri Kraliçe Anne hakkında eklediğin paragrafı" der. Gerçek hayatta ise Swift, Motte'ye şöyle yazmıştır: "Son kraliçenin anısına büyük bir saygı duyuyorum ve başkaları da aynı saygıyı gösterdiklerinde hep sevinmişimdir; ama onunla ilgili şu paragraf öyle amaçsız görünüyor ki bunların aynı yazarın elinden çıkmış olabileceğini düşünemiyorum."[9] Bu iki ifade arasında belirgin farklar vardır ve Gulliver'in ifadesinin son ibaresi ilk okuyanlara muhtemelen garip ve hatta anlaşılmaz gelse de, dördüncü kitapta *houyhnhnmizme* döndükten sonraki *Gulliver*'in kişiliğini göstermektedir. Yine de her iki ifadedeki duygular

9. *Swift's Correspondence 3.*, s.195.

son derece benzerdir ve burada *Gulliver* kısmen Swift olarak konuşmaktadır.

Birçok eleştirmenin işaret ettiği gibi, Swift'in avanak, boş kafalı sözcüsünün ifadelerinde yeniden Swift'e benzeştiği başka durumlar da vardır. Robert C. Elliott bu ilişkiyi uzun uzadıya tartışmıştı; Claude Rawson ise, "kurgusal uydurma ile hem parodisi yapılan hem de açığa vurulmayan bir kendini-ifşa arasında samimi bir geliş gidişten söz eder".[10] Diğerleri gibi Rawson da Swift'in *Gulliver*'in el yazmasıyla İngiltere'ye gelmeden kısa süre önce, 26 Kasım 1725'te Papa'ya yazdığı bir mektuptaki ifadelerinden bir örnek aktarır. "*Her* şeyden öte *size insan türünden nefret etmediğimi söylüyorum, ondan nefret edenler vous autres*, çünkü onlara akıl sahibi hayvanlar olarak sahip olacaktınız fakat hayal kırıklığına uğradığınız için öfkelisiniz* ... Bense, onlara, geçen hafta tavuklarımdan biriyle ortalıktan kaybolan ve iki gün sonra hizmetçilerimden biri tarafından vurulmasına memnun olduğum çaylağa öfkeli olduğum kadar bile öfkeli değilim." Bu ifade, Gulliver'in aktardığı Efendi *houyhnhnm*'nin görüşlerine oldukça yakındır: O da, "kendi ülkesinin *yahoo*larından nefret etse de, onları iğrenç özelliklerinden ötürü ancak bir *gnayyah*'ın *(yırtıcı bir kuş)* zalimliğinden veya tırnağını kestiği için sivri bir taşı suçlayabileceğinden daha fazla yargılamıyordu." Arada sözel bir paralellik olmasa da okurun Swift ile *Gulliver*'in örtüşmelerinin belirginleştiğini hissedeceği birçok ifade vardır; tıpkı *Gulliver*'in insanın (ya da *Lilliput*'luların) şan ve şöhret, güzellik ve uzun yaşam arzularının beyhudeliğini fark ettiği zamanlarda olduğu gibi. Hatta belki de Swift'in karakteriyle bir tür özdeşleşme his-

10. Claude Rawson, *Gulliver and Others; Reflections on Swift's "I" Narrators*, s. 239.

* Vous autres: Sizlersiniz. (ç.n.)

settiği ve üzerinde yoğunlaşarak karakterini daha fazla tatsızlıklara konu etmekten kaçındığı anlar da vardır. Örneğin birinci baskıda *Gulliver*, *houyhnhnm*lerin tıbbi amaçlarla *yahoo*lara yaptığı bir şeyi not ediyordu: "Çaresi de *kendi dışkı ve idrarlarının* karışımının gırtlaklarından aşağı itilmesiydi. Bu tedavinin sıkça başarıyla uygulandığını görmüştüm ve kamu yararı için, burada da aşırı yemekten kaynaklanan bütün hastalıklara karşı harika bir çare olarak tavsiye ediyorum." İlk baskıdan kısa süre sonra metni yeniden gözden geçirip düzelten Swift, bunun yerine şöyle yazdırmıştı: "Bunun başarılı sonuçlarına tanık olduğum üzere, burada açıkça kendi yurttaşlarıma da tavsiye ediyorum." Burada anlatıcısına karşı belli bir duyarlık veya onunla özdeşleşme devreye girer ve Swift'in '*kendi*'sini bu türden bir aşağılamaya konu olmaktan alıkoyar.

Swift'in kendisi ve eserlerinde yarattığı çok sayıdaki sözcüleri arasındaki ilişkiler gibi, kurgusal *Gulliver* ile gerçek Swift arasındaki ilişkiler de karmaşıktır. Bu ilişkilerin istikrarsızlığı yanında karmaşıklığı da Swift yazımının ayırt edici özelliklerinden biridir. Yakın zamanda yayınlanan *İngiliz Dilinde Edebi Mahlaslar Sözlüğü*'nde Swift *maddesinin* diğer herhangi bir yazardan çok daha fazla mahlas içermesi kayda değerdir; tam kırk bir takma adı zikredilmiştir.[11] Ancak bu figürlerin çoğunun Swift ile bazı benzerlikleri bulunmaktadır. George Faulkner'in editörlüğüyle yayınlanan Swift'in *Eserler*'inde (*Works, 1735*), Dublin'li bu yayıncı –Swift ile işbirliği içinde veya kendi inisiyatifiyle– birinci cildin başında kullandığı yazar portre resmi ile üçüncü cildin başında kullandığı Gulliver portre resmi arasındaki benzerlikle iki-

11. *Dictionary of Literary Pseudonyms in the English Language*, (Der.) T.J. Carty (Mansell, London, 1995).

sinin benzerliğinin teslim edildiğini göstermişti.[12] Benzer biçimde, *Gulliver'ın Seyahatleri*'ndeki hayali yerlerin çoğu Swift'in yaşadığı Londra ve Dublin'deki yerlerle benzerlikler taşımaktadır. Çeşitliliklerine karşın, örneğin, bu yerlerin birçoğunun adları Dublin ve London adları üzerinde sözcük oyunlarından yapılmadır: *Lindalino* ve *Glubbdubdrib; Mildendo, Langden, Maldonada,* Swift'in London ve Dublin kelimelerini açıkça birbiriyle karıştırmasından ibarettir. Birbiri ardına London ve Dublin kelimeleriyle oynaması, Horatius'un ünlü "*Caelum non animum mutant qui trans mare currunt*" özdeyişinin bir ifadesi gibidir; kabaca "Ne kadar uzağa gidersen git (diğer bir ünlü Dublin'li James Joyce'un da bildiği üzere), sonuçta kendinden çıkamazsın."[13] Swift'in dördüncü kitapta yarattığı başlıca yaratıkların adlarında da bu özdeyiş geçerlidir. Hem *houyhnhnm* hem de *yahoo* ifadeleri, *you-sen* zamirinin biçimleridir veya *human-insan* sözcüğüyle oynanması sonucu türetilmişlerdir. Diğer bütün büyük hümanist sanat eserleri gibi, *Gulliver'in Seyahatleri* de kişinin kendini aramasına dairdir; onun fantezi dünyasına ne kadar kaçmaya çalışırsak çalışalım, Swift'in kişileştirerek hayali diyarını insanlarla donattığı satirik yansımalarımızı görmezden gelmek olanaksızdır. Onun satirik aynalar koridorunda kendini bulma arayışı ise, bilgeliğinin ve nüktedanlığının işaretidir.

12. Bkz. Richard Rodino (1991)
13. Horace, *Epistles I. II.*, s. 27.

kaptan gulliver'den kuzeni symson'a mektup[1]

Umarım zamanı gelip sana sorulduğunda, tıpkı kuzenim Dampier'in[2] *A Voyage Round the World* adlı kitabında öğüdüm üzerine yaptığı gibi, üniversitelerin birinden genç bir adam tutup seyahat anlatılarımı düzenlemesi için talimat vermeye, ayrıca bıktırıcı ısrarların ve aceleciliğinle gelişigüzel ve gerçekçi olmayan bir şekilde yayımlamaya ikna ettiğini herkesin önünde açıkça kabul edersin. Ama sana yazdıklarımdan bir şeylerin çıkarılması, daha da önemlisi bir şeylerin eklenmesi için yetki verdiğimi anımsamıyorum, bu yüzden bütün bu türden eklemeleri burada peşinen reddediyorum: Özellikle de dindar ve yüce hatırasıyla kendisine insan türündeki herkesten daha fazla saygı duyup itibar ettiğim rahmetli majesteleri Kraliçe Anne hakkında eklediğin paragrafı. Oysa sen veya senin metnime eklemeler yapan adamın, Efendim *Houyhnhnm*'in[3] huzurunda bizim ayarımızda bir hayvanı övmemin

1. Mektubun yazılış tarihi 1727 olmakla beraber basıma eklenme tarihi 1735'tir.

2. William Dampier. *A New Voyage Round the World* (Dünyanın Etrafında Yeni bir Seyahat, 1697) kitabının yazarı. Swift'te bu kitabın üçüncü basımı (1698) vardı.

3. IV. Kitapta Gulliver'i evine alan, ata benzeyen bir yaratık.

uygunsuz olacağını hesap ederek böyle bir şeye yanaşmayacağımı dikkate almış olmalıydınız. Ayrıca bunun aslı astarı yoktu, kraliçenin hükümdarlığının bir döneminde İngiltere'deydim ve bildiğim kadarıyla majesteleri ülkeyi bir başbakan, hatta peş peşe iki başbakan aracılığıyla yönetmişti; birincisi *Godolphin Lordu*, ikincisi de *Oxford Lordu*'ydu, yani sen bana aslında *olmamış şeyleri söyletmiş oldun.*[4] Aynı şekilde Projeciler Akademisi anlatımımdan ve Efendi *Houyhnhnm* ile aramızda geçen görüşmelerin olduğu birçok bölümden bazı önemli detayları çıkarmış, budamış ya da öyle bir değiştirmişsiniz ki, kendi eserimi tanıyamadım. Daha önce bir mektupta bu konuya şöyle bir değindiğimde insanları gücendirmekten korktuğunu, iktidar sahiplerinin basını çok yakından takip ettiklerini ve bu kişilerin "dokundurma" (sanırım böyle demiştin) gibi duran her şeyi yorumlamakla kalmayıp cezalandırmaya da meyilli olduklarını söyleme lütfunda bulunmuştun. Fakat lütfen elini vicdanına koyup söyle, yıllar önce buradan yirmi beş bin mil uzakta bir başka hükümdarlıkta söylediklerim nasıl olur da şimdi sürüyü yönettiği söylenen *yahoo*lardan[5] birilerine, özellikle kendilerinin yönetiminde yaşama bahtsızlığına pek aldırmayıp bundan korkmadığım bir zamanda atfedilebilir? Bu *yahoo*ların sanki kendileri akıllı yaratıklar, vahşi olanlarsa diğerleriymiş gibi, *houyhnhnm*ler tarafından arabalarda taşındıklarını gördüğümde yakınmaya hiç hakkım yok mudur? Doğrusu kendi köşeme çekilmemin esas sebeplerinden biri de bu canavarca ve iğrenç görüntüyle karşılaşmamaktı.

Sen ve sana duyduğum güvene ilişkin hiç olmazsa bu kadarını söylememin uygun olacağını düşündüm.

4. *Houyhnnm* dilinde yalan sözcüğünü ifade eden kalıp.
5. IV. Kitapta *Houyhnhnm*lerin egemenliğinde yaşayan insansı yaratıklar.

Öte yandan senin ve başkalarının ısrarlarının yanı sıra yanlış değerlendirmelerinin etkisi altında kalarak hiç istemediğim hâlde seyahatlerimin yayımlanmasına boyun eğdiğim için kendi anlayış eksikliğimden de yakınıyorum. Sen kamu yararı konusunda direttikçe *yahoo*ların yaradılış olarak ve örnekler yoluyla hiçbir şekilde ıslah edilemeyecek bir hayvan cinsi olduğunu dikkate almanızı ne kadar çok istediğimi lütfen hatırla. Zaten öyle olduklarını da kanıtladılar; çünkü en azından bu küçük adada, haklı olarak ümit ettiğim üzere tüm o istismar ve yozlaşmalara bir son verildiğini göreceğim yerde, altı ayı aşkın bir uyarı sürecinden sonra kitabımın hedeflediğim etkiyi yarattığına dair tek bir emare bile bulamıyorum. Bana bir mektupla parti ve hiziplerin ne zaman ortadan kalktığını, yargıçların bilge ve dürüst, avukatların ise bir nebze de olsa kamu yararı gözeterek namuslu ve alçakgönüllü olduğunu, Smithfield'in[6] hukuk kitapları kuleleriyle ışıldadığını, genç soyluların eğitiminin tamamen değiştiğini, hekimlerin ortadan kaybolduğunu, dişi *yahoo*ların erdem, onur, doğruluk ve sağduyuyla güzelleştiklerini, büyük devlet adamlarının sarayları ve resmi kabullerinin ayıklanıp temizlendiğini, akıl, erdem ve eğitimin ödüllendirildiğini, basının nazım ve nesirdeki tüm yüz karalarının kendi pamuklarını[7] yemeye ve susuzluklarını kendi mürekkepleriyle gidermeye mahkûm edildiklerini bildirmeni dilerdim! Bunlar ve diğer binlerce reforma senin yüreklendirmen sayesinde inanmıştım, zaten kitabımda ifade ettiğim ilkelerden de bu çok açık bir şekilde çıkarılabilir. Şunu da kabul etmek gerekir ki, eğer doğalarında erdem

6. 16. yüzyılda kiliseye inanmayanların kitaplarıyla beraber yakıldığı Londra yakınlarında bir meydan.

7. 18. yüzyılda büyük oranda pamuktan yapılan kâğıt.

ve bilgeliğe karşı en ufak bir yatkınlık olsaydı, yedi aylık süre *yahoo*ların tüm ahlaksızlıklarını ve ahmaklıklarını düzeltmek için yeterli olurdu. Ama şimdiye kadarki mektupların beklentilerime cevap vermekten çok uzaktı, hatta aksine mektuplarını her hafta iftiralar, gerekçeler, düşünceler, anılar ve kopyalarla dolduruyorsun; mektuplarında beni büyük devlet adamlarını yermekle, insan doğasını aşağılamakla (anlaşılan hâlâ biçim verebileceklerine inanıyorlar) ve kadın cinsiyetini aşağılamakla suçladığını görüyorum. Bu tayfadaki yazarların kendi aralarında da uzlaşamadıklarını görüyorum çünkü bazısı beni kendi seyahatlerimin yazarı olarak bile kabul etmezken bazısı da beni hiç ilgim olmayan kitapların yazarı yapıyor.

Aynı şekilde matbaacının tarihleri karıştırıp birkaç seyahatimin başlangıç ve dönüş zamanları konusunda hata yapacak kadar dikkatsiz olduğunu da görüyorum, verilen tarihlerin hiçbiri ne doğru yılı ne doğru ayı ne de doğru günü veriyor. Kitabımın basımından sonra özgün elyazmasının tamamen imha edildiğini de duydum. Bende de başka kopyası yok ancak yine de ikinci bir baskı olursa diye ekleyebileceğin bazı düzeltmeleri gönderiyorum. Fakat bunlara da güvenemem ve bu yüzden istedikleri gibi uyarlamaları için her şeyi adil ve içten okuruma bırakıyorum.

Bazı denizci *yahoo*ların, birçok bölümde kullandığım terimlerin uygun olmadığını ve artık kullanılmadıklarını söyleyerek denizcilik dilimde kusur bulduklarını da duyuyorum. Bu konuda elimden bir şey gelmezdi. Henüz gençken yaptığım ilk yolculuklarda en yaşlı denizciler tarafında eğitilmiş ve onlar gibi konuşmayı öğrenmiştim. Fakat sonradan anladım ki denizci *yahoo*lar da karadaki *yahoo*lar gibi yeni kelimeler uydurmaya çok meraklıymış, öyle ki anımsadığım kadarıyla kendi ülkeme her dönüşümde, eski lehçeleri o denli

değişmiş oluyordu ki yenisini güç bela anlıyordum. *Yahoo*'nun biri Londra'dan kalkıp sırf meraktan beni kendi evimde ziyarete geldiğinde ikimizin de düşüncelerini bir diğerinin anlayabileceği bir şekilde ifade etmesinin olanaksız olduğunu görüyorum.

*Yahoo*ların suçlamaları beni herhangi bir şekilde etkileseydi, kimilerinin seyahat kitabımın kafamdan uydurduğum bir kurgu olduğunu düşünecek kadar cüretkâr olduklarından ve *houyhnhnm*lerle *yahoo*ların varolma ihtimalinin *Ütopya*[8] halkının varolma ihtimalinden daha fazla olmadığını ima edecek kadar çizmeyi aşmalarından yakınmam gerekirdi.

Gerçekten de itiraf etmem gerekir ki *Lilliput*, *Brobdingrag* (bu kelime bu şekilde yazılmalı, *Brobdingnag* şeklinde değil) ve *Laputa* halkı söz konusu olduğunda hiçbir *yahoo*'nun onların varlıklarını ya da onlarla ilgili anlattığım gerçekleri tartışacak kadar küstahlaştığını duymadım çünkü gerçeğin ikna edici bir çarpıcılığı vardır. Peki, *Houyhnhnm* ülkesindeki vahşi kardeşlerinden tek farkları ağızlarında yuvarladıkları abuk sabuk laflar ve çıplak gezmemek olan, bu şehirde bile binlerce yaşayan *yahoo*ların varlığı bu kadar apaçık ortadayken benim *houyhnhnm*ler veya *yahoo*lar hakkında anlattıklarımın gerçek olma olasılığı neden daha az olsun? Ben onların ıslahı için yazdım, onları takdir etmek için değil. Benim nazarımda bütün *yahoo* ırkının topyekûn övgüsü, ahırımda beslediğim iki yoz *houyhnhnm*'in kişnemesinden daha az önemlidir; çünkü ne kadar yozlaşmış olurlarsa olsunlar, hiçbir kötülüğün karışmadığı erdemlerimi bu *houyhnhnm*ler sayesinde geliştirebiliyorum.

Bu sefil hayvanlar, kendi doğruluğumu savunmaya geçecek denli yozlaştığımı düşünecek kadar ileri gidebilirler mi?

8. Thomas Moore'un ünlü *Ütopya* kitabına (1516) gönderme.

Her ne kadar bir *yahoo* olsam da tüm Houyhnhnm ülkesinin dört bir yanında çok iyi bilinir ki ünlü efendimin öğretileri ve örnek kişiliği sayesinde iki yıllık bir süre içinde (bunu itiraf etmek gücüme gitse de) kendi türümün, özellikle de Avrupalıların ruhlarına çok derinden kök salmış olan yalan söyleme, hilebazlık, aldatma, laf ebeliği gibi şeytani huylarından kurtulmayı başardım.

Bu can sıkıcı durum üzerine daha başka şikâyetlerim de var fakat hem kendimi hem de sizleri daha fazla sıkıntıya sokmaktan çekiniyorum. Açıkça itiraf etmeliyim ki buraya son dönüşümden beri sizin türünüzden birkaç kişiyle, özellikle de kaçınılmaz olarak kendi ailemdekilerle konuşmak zorunda kalmak, *yahoo* doğamdaki kimi yozlukları tekrar canlandırdı yoksa bu krallıktaki *yahoo* ırkını düzeltmek gibi saçma bir işe asla kalkışmazdım. Ama artık böylesine hayalperest tutkulardan sonsuza kadar uzak duracağım.

2 Nisan 1727

yayıncıdan okura

Bu seyahatlerin yazarı Mr. Lemuel Gulliver benim çok eski ve yakın dostumdur, aynı zamanda anne tarafından da akrabalığımız vardır. Yaklaşık üç yıl önce Mr. Gulliver, Redriff'teki evinde kendisini ziyarete gelen meraklı kalabalıktan bıkıp usandığı için memleketi Nottinghamshire'a bağlı Newark yakınlarında, içinde kullanışlı bir evin de olduğu küçük bir arazi satın aldı, orada inzivaya çekildi ve komşuları nezdinde itibarlı bir yaşam sürdürüyor.

Mr. Gulliver babasının oturduğu Nottinghamshire'da doğmasına karşın, ailesinin Oxfordshireli olduğunu söylediğini duymuştum. O bölgede bulunan Banbury'deki kilisenin bahçesinde gördüğüm Gulliver ailesine ait mezar taşları ve anıtlar da bunu doğruluyor.

Kendisi Redriff'ten ayrılmadan önce, nasıl uygun buluyorsam öyle düzenleme özgürlüğünü de vererek ilerleyen sayfalardaki yazıları bana teslim etti. Bunları üç defa dikkatle okudum. Üslubu oldukça yalın ve basitti, bence tek kusuru gezginlerin âdeti olduğu üzere ayrıntılar üzerinde fazlaca durmasıydı. Eserin bütününe sinmiş belirgin bir gerçeklik havası vardı, gerçekten de yazar doğru sözlülüğüyle öylesine

tanınmıştı ki Redriff'teki komşuları arasında bir şeyi doğrulamak için "Mr. Gulliver söylemiş kadar doğrudur" demek bir deyim hâline gelmişti.

Yazarın izniyle bu yazılar hakkında görüştüğüm birçok değerli kişinin önerisi doğrultusunda, soylu gençlerimize en azından bir süre için politika ve partinin o alelade karalamalarından daha iyi bir eğlence olması umuduyla, bunları insanlığa sunmaya cesaret ediyorum.

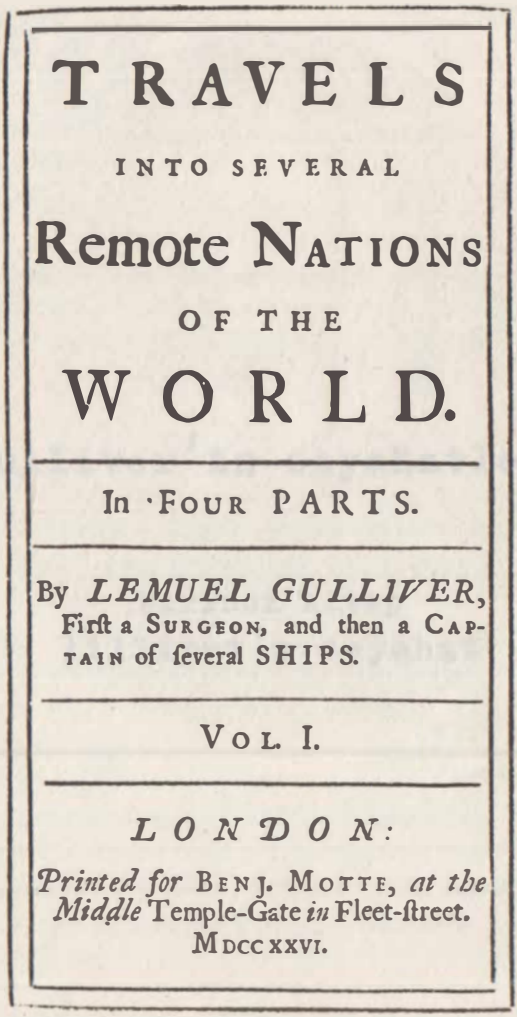
Eğer ki cüret edip de rüzgâr ve gelgitlerle ilgili sayısız pasajları, rotaları ve sapmaları, gemicilerin fırtınalarda gemileri idare şekillerinin ayrıntılı betimlemelerini ve aynı zamanda enlemler ve boylamlarla ilgili açıklamaları çıkarmamış olsaydım, bu kitap şimdikinin en azından iki katı kalınlıkta olacaktı. Bu durumun Mr. Gulliver'in hoşuna gitmeyeceğine dair endişelerim var ancak bu yapıtı okurun genel kapasitesine olabildiğince uygun hâle getirmeye kararlıydım. Yine de eğer denizcilikle ilgili konularda kendi bilgisizliğimden ötürü bazı hatalar yapmışsam bunlardan sadece ben sorumluyum. Eserin tümünü, yazarın kendi ellerinden çıkmış hâliyle merak edip görmek isteyen bir gezgin olursa meraklarını gidermeye hazırım.

Yazarla ilgili daha fazla ayrıntıya gelince okur, bu kitabın daha ilk sayfasından itibaren tatmin olacaktır.

Richard Sympson

Kaptan Lemuel Gulliver

TRAVELS

INTO SEVERAL

Remote NATIONS

OF THE

WORLD.

In FOUR PARTS.

By *LEMUEL GULLIVER*,
First a SURGEON, and then a CAPTAIN of ſeveral SHIPS.

VOL. I.

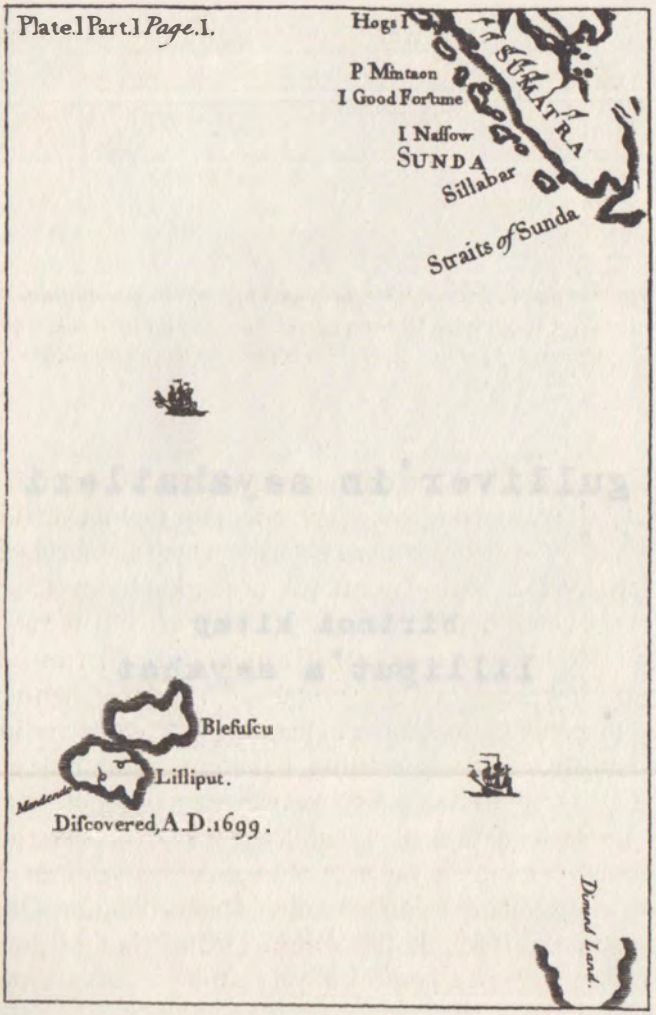
LONDON:

Printed for BENJ. MOTTE, *at the Middle* Temple-Gate *in* Fleet-ſtreet.
MDCCXXVI.

Gulliver'in seyahatlerinin Londra'daki ilk baskısı.
Kitabın kahramanı şöyle tanıtılıyor: "Birçok geminin önceleri cerrahı, sonra kaptanı olan Lemuel Gulliver."

gulliver'in seyahatleri

birinci kitap
lilliput'a seyahat

Haritaya göre Lilliput ve Blefuscu adaları Güney Hint Okyanusu'nda bulunuyor. Sağ alt kısımda görünen Van Diemen toprakları bugünkü Tazmanya'dır.

1

Yazar kendisi ve ailesi hakkında kısaca bilgi verir: Seyahatinin ilk vesileleri. Gemisi kaza yapar, yüzerek kurtulur. Lilliput ülkesinin kıyılarına sağ salim ulaşır. Esir alınır ve ülkeye götürülür.

Babamın Nottinghamshire'da küçük bir mülkü vardı. Ben beş erkek çocuğun üçüncüsüydüm. On dört yaşındayken[1] babam beni Cambridge'deki Emanuel College'a[2] gönderdi, orada kaldığım üç sene boyunca kendimi tümüyle çalışmalarıma verdim. Fakat çok az bir cep harçlığım olmasına rağmen, masraflarım zaten dar gelirli olan babama fazla geldiği için Londra'nın tanınmış cerrahlarından James Bates'in yanına çırak olarak verildim ve kendisiyle dört sene çalıştım. Babamın arada sırada gönderdiği harçlığı da denizciliğin ve matematiğin seyahat etmek niyetinde olanlara faydalı olabilecek alanlarını öğrenmek için harcıyor, bunun kaderim olduğuna inanıyordum. Mr. Bates'in yanından ayrıldıktan sonra babama döndüm. Onun, amcamın ve başka akrabalarımın yardımıyla kırk pound topladım ve ayrıca Leiden'da[3] yaşamımı idame ettirmemi

1. Swift'in Dublin'deki Trinity Koleji'ne başlama yaşıdır.
2. Protestan Hıristiyanların ruhban okulu. 16. yüzyılda kurulan bu okul muhalif görüşleriyle tanınıyordu.
3. Hollanda'da bir üniversite ve bu üniversitesiyle ünlü şehir.

sağlayacak senede otuz pound sözünü de aldım. Orada iki yıl yedi ay boyunca, uzun deniz yolculuklarında yardımı olacağını bildiğim tıp alanında okudum.

Leiden'dan döndükten hemen sonra sevgili ustam Mr. Bates tarafından, Kaptan Abraham Pannell kumandasındaki *Swallow* adlı gemiye cerrah olarak tavsiye edildim ve üç buçuk yıl boyunca Doğu Akdeniz'e ve başka yerlere yatığı bir iki sefere onu yanında katıldım. Geri geldiğimde Londra'ya yerleşmeye karar verdim. Ustam Mr. Bates bu konuda beni yüreklendirmiş ve üstelik birçok hastaya da tavsiye etmişti. Old Jury'de[4] küçük bir evin bir bölümünü tuttum ve bekâr hayatıma son vermem salık verildiğinden, Newgate Caddesi'ndeki çorapçı Mr. Edmond Burton'ın ikinci kızı Miss Mary Burton ile evlenip çeyiz olarak dört yüz pound aldım.

Ancak sevgili ustam Mr. Bates'in iki yıl sonraki ölümü ile birlikte bir süre sonra işlerim bozulmaya başladı, üstelik vicdanım birçok meslektaşımın kötü uygulamalarını taklit etmeye elvermediği için pek dostum da yoktu. Böylece karıma ve kimi tanıdıklarıma danışarak yeniden denize açılmaya karar verdim. Art arda iki gemide cerrahlık yaptım. Altı yıl boyunca Güneydoğu Asya ve Karayip Adaları'na seyahatler gerçekleştirdim ve böylelikle bir miktar para biriktirdim. Boş zamanlarımı, yanımda her zaman bulundurduğum antik ve çağdaş en iyi yazarların kitaplarını okuyarak, karadayken de oradaki toplulukların tutum ve mizaçlarını gözlemleyerek ve güçlü belleğim sayesinde dillerini öğrenerek geçirdim.

Bu yolculukların en sonuncusunda talihim yaver gitmeyince, denizden soğuyup karım ve çocuklarımla beraber

4. Büyük olasılıkla Old Jewry'nin farklı bir telaffuzu. Londra'da daha çok muhalif Protestanların yaşadığı bir semt.

memleketimde kalmaya niyetlendim. Old Jury'den önce Fetter Caddesi'ne, oradan da denizciler arasında iş bulurum umuduyla Wapping'e taşındım fakat bunun da faydası olmadı. İşlerin yoluna gireceği umuduyla geçen üç yıldan sonra Güney Pasifik'e bir seyahate çıkacak olan *Antelope* gemisinin kaptanı William Prichard'dan gelen kârlı bir teklifi kabul ettim. 4 Mayıs 1699'da Bristol limanından yelken açtığımız yolculuğumuz başlarda çok iyi geçmişti.

Okuru bu denizlerdeki maceralarımızın ayrıntılarıyla meşgul etmek bazı sebeplerden ötürü uygun olmayacağı için oradan Doğu Hindistan'a doğru ilerlerken şiddetli bir fırtınanın bizi Van Diemen Ülkesi'nin[5] kuzeybatısına sürüklediğini söylemekle yetineceğim. Gözlemlerimize göre 30 derece 2 dakika güney enlemindeydik. Mürettebatımızdan on iki kişi ağır iş yükünden ve bozuk yiyeceklerden dolayı ölmüş, geriye kalanlarsa çok zayıf düşmüştü. O bölgede yazın başladığı döneme tekabül eden 5 Kasım'da, puslu bir havada, denizciler gemiye yaklaşık yüz seksen metre uzakta bir kaya fark ettiler; fakat rüzgâr öyle şiddetli esiyordu ki gemi doğruca kayanın üstüne savruldu ve ortadan ikiye ayrıldı. Mürettebattan ben dahil altı kişi, denize bir filika indirip batan gemiden ve kayadan uzaklaştık. Gücümüz tükenene dek, benim hesabımla dokuz deniz mili kadar kürek çektik. Zaten daha gemideyken yorgunluktan bitkin düşmüştük. Sonunda kendimizi dalgaların merhametine bıraktık, yarım saat sonra da kayığımız kuzeyden aniden bastıran bir fırtınayla alabora oldu. Ne kayıktaki arkadaşlarımın ne kayanın üstüne çıkanların ne de gemide kalanların akıbetlerini biliyordum, sonuçta hepsi kayıplara karışmıştı. Bense bahtımın beni sürüklediği yöne yüzdüm, rüzgâr ve akıntıyla sürüklendim.

5. Bugünkü Tazmanya.

Sıklıkla bacaklarımı salıyordum ama ayaklarım yere değmiyordu. Artık daha fazla çırpınmaya gücüm kalmamış, neredeyse kendimden geçmişken suyun derinliğinin boyum kadar olduğunu fark ettim. Bu arada fırtınanın şiddeti de epey azalmıştı. Eğim o kadar azdı ki kıyıya ulaşmak için yaklaşık bir mil daha yürüdüm. Kıyıya vardığımda saat akşam sekiz suları olmalıydı. Ondan sonra yarım mil kadar yol aldım; fakat ne bir eve ne de orada yaşayanlara ait bir ize rastladım belki de o kadar bitap düşmüştüm ki onları fark edememiştim. Aşırı yorgundum, öte yandan havanın sıcaklığı ve gemiden ayrılmadan önce içtiğim çeyrek kadeh konyağın etkisiyle ağır bir uyku bastırmıştı. Kısa ve yumuşacık otların üzerine uzanıp hayatımda hiç tecrübe etmediğim deliksiz bir uykuya daldım. Tahminimce dokuz saatten fazla uyumuştum çünkü uyandığımda gün yeni ağarmıştı. Kalkmaya yeltendim ama kımıldayamıyordum. Ben sırt üstü yatarken kollarım ve bacaklarım her iki taraftan yere sımsıkı bağlanmıştı, uzun ve gür saçlarım da yine aynı durumdaydı. Koltukaltlarımdan kalçalarıma kadar vücudumun üzerinden geçirilen bir sürü ince ip olduğunu hissettim. Sadece yukarıya bakabiliyordum; güneş giderek daha çok yakıyor, ışık gözlerimi rahatsız ediyordu. Etrafımda tuhaf uğultular vardı fakat yattığım yerden sadece gökyüzünü görebiliyordum. Kısa bir süre sonra sol bacağımdan yukarı, göğsüme doğru ve oradan da neredeyse çeneme kadar ilerleyen bir canlı olduğunu hissettim. Bakışlarımı olabildiğince öne doğru eğdiğimde bunun elinde yayı ve okuyla, sırtında sadağıyla; boyu on beş santimetre bile olmayan bir insan olduğunu anladım. Bu arada, birincinin peşi sıra gelen en az kırk tane daha olduğunu hissettim. Şaşkınlıktan avazım çıktığı kadar öylesine bağırdım ki hepsi korkudan geriye doğru kaçıştı. Bana sonradan söylediklerine göre içlerinden bazıları üs-

tümden atlarken düşüp yaralanmışlardı. Ama kısa süre sonra geri döndüler ve içlerinden yüzümü tamamıyla görebilecek kadar yakınıma yaklaşma cesareti gösteren biri, ellerini kaldırıp gözlerini hayretle yukarı dikerek tiz bir sesle, *Hekinah Degul*[6] diye bağırdı. Aynı kelimeleri diğerleri de birkaç kez tekrarladı; ama tabii o zamanlar bunların ne anlama geldiklerini bilmiyordum.

Bütün bunlar olup biterken okurun da tahmin edebileceği gibi, son derece rahatsız bir şekilde yatıyordum. En sonunda çabalayıp ipleri koparmayı ve sol kolumu yere bağlayan kazıkları söküp atmayı başardım. Kolumu yüzüme doğru kaldırınca beni bağlamak için kullandıkları yöntemi keşfettim, canımı çok acıtan sert bir hareketle saçlarımı sol taraftan yere bağlayan ipleri de biraz gevşettim ve böylelikle kafamı beş santim kadar çevirebildim. Fakat yaratıklar, ben onları yakalayamadan ikinci kez kaçtılar. Hemen ardından önce çok tiz bir çığlık geldi, çığlık kesilince de içlerinden birinin *Tolgo Phonac* diye bağırdığını duydum ve bir anda her biri iğne gibi sızlatan yüzden fazla okun sol elime saplandığını hissettim. Ayrıca bizim Avrupa'da attığımız bombalar gibi, tekrar yolladıkları yaylım atışlarıyla çok sayıda ok her ne kadar hissetmesem de sanırım vücuduma saplandı, bir kısmı da elimle hemen örttüğüm yüzüme geldi. Bu ok yağmuru dindiğinde acı ve sızıdan inliyordum. Bir süre sonra kurtulmak için yeniden çırpınmamla birlikte ilkinden daha yoğun bir yaylım ateşi gönderdiler. Bazıları da yanlarıma mızrak saplamak için çabaladı; ama neyse ki sağlam deriden bir yelek giymiştim de delmeyi başaramadılar. Yapılacak en akıllıca şeyin kıpırdamadan yatmak olduğunu düşündüm.

6. Swift bu kelimeleri belli bir sistematiği olduğu iddia edilen bir şekilde uyduruyor. Paul Odell Clark'a göre "What in the devil?" ifadesinde "Bu da neyin nesi?" demek istiyor.

Sol kolumu bağlayan ipler zaten gevşediği için kendimi kolaylıkla kurtarabileceğimi düşünerek bu şekilde geceyi beklemeye karar verdim. Ahaliye gelince, eğer hepsi o gördüğüm adam boyunda ise karşıma çıkarabilecekleri en büyük ordunun üstesinden gelebileceğimi düşünmek için yeteri kadar sebebim vardı. Gel gör ki feleğin başka oyunları varmış. Kalabalık sessiz kaldığımı görünce ok fırlatmayı bırakmıştı fakat artan gürültüden sayılarının gittikçe arttığını anladım. Yaklaşık dört metre ötemde, sağ kulağımın tam hizasında bir saatten fazla süren, inşaatta çalışan insanların çıkardıklarına benzeyen sesler duyuyordum. Kazıklar ve iplerin elverdiği ölçüde başımı o tarafa çevirdiğimde yerden yaklaşık kırk beş santimetre yüksekliğinde, bu adamlardan dördünü taşıyabilecek kapasitede, tırmanmak için de iki ya da üç merdiveni olan bir iskele kurulduğunu gördüm. Merdivenlerin üzerinde duran seçkin görünümlü biri, tek bir kelimesini bile anlamadığım uzun bir söylev verdi. Bu seçkin kişinin, söylevine başlamadan önce üç defa *Langro dehul san* (bu ve bundan önceki kelimeler bana daha sonra tekrarlanmış ve anlamları söylenmişti) diye bağırması üzerine, elli kadar kişi yanıma gelerek başımın sol tarafını bağlayan ipleri kesti. Bu bana kafamı sağ tarafa çevirebilme özgürlüğü ve konuşan adamı görüp mimiklerini izleme olanağı verdi. Orta yaşlıydı ve kendisine eşlik eden üç adamdan daha uzundu. Giysisinin kuyruğunu tutan yaveri, orta parmağımdan biraz daha büyüktü; diğer ikisi ise desteklemek için yanında duruyorlardı. Konuşurken tam bir hatip gibi davranıyordu; konuşmasında tehdit, vaat, merhamet ve nezaket ifade eden bölümleri sezebiliyordum. İtaatkâr bir biçimde sol kolumu kaldırıp gözlerimi şahit gösterirmiş gibi güneşe doğru kaldırarak birkaç kelimeyle yanıt verdim. Gemiyi terk etmeden birkaç saat önce yediğim bir lokmadan başka hiçbir şey

yememiştim, neredeyse açlıktan ölmek üzereydim. Doğa yasalarına boyun eğerek ve belki de nezaket kurallarına aykırı bir şekilde, parmağımı sıklıkla ağzıma doğru götürerek yemek için sabırsızlandığımı işaret etmekten kendimi alamadım. *Hurgo* (sonradan öğreneceğim üzere, burada önemli efendilerine bu adı veriyorlardı) ne demek istediğimi gayet iyi anladı. İskeleden indi ve her iki yanıma birkaç merdiven dayamalarını emretti. Ardından yiyecek dolu sepetleri yüklenen yüzden fazla adam bu merdivenlere tırmanıp ağzıma doğru yürüdü. Verdiklerinin çeşitli hayvanların etleri olduğunu anlamış fakat tatlarından ayırt edememiştim. Görünüşü koyun etini andıran, çok güzel hazırlanmış but, kol ve döş parçaları vardı; ama her biri bir çayır kuşunun kanadından daha küçüktü. Bunlardan iki-üç tanesini, her biri misket güllesi büyüklüğünde olan üç somun ekmeğiyle beraber bir lokmada mideye indirdim. Beni cüssem ve iştahım karşısında hayret içinde kalarak ellerinden geldiğince beslediler. Ardından içecek istediğimi işaret ettim. Yediğim yemeğe bakarak az bir miktarın bana yetmeyeceğini anlamışlardı. Çok maharetli insanlar olduklarından, en büyük fıçılarından birini büyük bir ustalıkla elime doğru yuvarlayıp tepesini açtılar; fıçı zaten çeyrek litreden az olduğundan bir dikişte hepsini içtim. *Burgundy* şarabını andırıyordu ama ondan daha lezzetliydi. Getirdikleri ikinci fıçıyı da yine aynı şekilde içtim ve işaret ederek biraz daha istedim ancak ellerinde başka fıçı kalmamıştı. Ben bütün bu mucizevi şeyleri gerçekleştirdikçe sevinç içinde bağırarak ve göğsümün üstünde dans ederek ilk başta söyledikleri *Hekinah degul* sözünü tekrarlıyorlardı. Aşağıda duran insanları *Borach mivola* diye bağırarak uyardıktan sonra, boş fıçıları aşağı atmam için işaret ettiler. Fıçıları havada görünce de yine hep bir ağızdan *Hekinah degul* diye bağrıştılar. Vücudumun üs-

tünde ileri geri gidip gelen bu adamlardan kırk-ellisini enseleyip yere fırlatmaya niyetlendiğimi itiraf etmeliyim. Ancak okların acısı ve daha kötü şeyler yapabilecekleri düşüncesi, ayrıca onlara verdiğim şeref sözü (itaatkâr davranışımı bunlara bağlıyordum) beni bu düşüncelerden uzaklaştırdı. Dahası hiçbir masraftan kaçınmayarak beni bu kadar cömertçe ağırlayan bu insanlara karşı misafirperverliğin kuralları gereği borçlanmıştım. Yine de ellerimden biri serbestken benim gibi onlara göre devasa bir yaratık karşısında titremeden üstüme tırmanıp yürümeye cesaret eden bu minik insancıkların cesaretine hayrett etmekten kendimi alamıyordum. Bir zaman sonra artık daha fazla yiyecek istemek için bir talepte bulunmadığımı gördüklerinde, üst düzey bir kraliyet görevlisi yanıma geldi. Ekselansları sağ bacağımın alt tarafına tırmanarak beraberinde bir düzine adamıyla yüzüme doğru ilerledi. Kraliyet mührünü taşıyan kraliyet fermanını neredeyse gözüme sokarak, hiçbir öfke işareti göstermeksizin, ama net bir kararlılıkla on dakika kadar konuştu. Konuşurken sonradan öğrendiğim üzere yarım mil ötedeki başkent olduğunu öğrendiğim yere sık sık işaret ediyordu. Konsey toplantısında majesteleri tarafından buraya götürülmeme karar verilmişti. Gelişigüzel birkaç kelimeyle yanıt verdim ve serbest olan elimi, majestelerini ve maiyetini incitmekten çekinerek üzerlerinden geçirip diğer elime ve sonra da başıma ve vücuduma koyarak özgürlüğümü istediğimi işaret ettim. Kafasını hoşnutsuzlukla sallamasından ve elini bir esir olarak taşınmam gerektiğini gösteren bir şekilde tutuşundan, söylediklerimi çok iyi anladığı belli oluyordu. Fakat yeterince yiyecek ve içecek alacağımı ve bana iyi davranılacağını anlatan işaretler de yaptı. Bunun üzerine iplerimi koparmayı bir kez daha düşündüm; fakat saplanan okların yara bere içinde bıraktığı yüzüm ve ellerimdeki acıyı tekrar duydum,

üstelik okların bir kısmı da hâlâ etlerimde duruyordu. Düşmanlarımın sayıca arttığını da görünce isteklerine razı geleceğimi belirten işaretler yaptım. Bunun üzerine *Hurgo* ve adamları kibarlıkla ve sevinç içinde yanımdan ayrıldı. Kısa bir süre sonra *Peplom Selan* kelimelerinin sıklıkla tekrarlanıp durduğu bağrışmalar duydum. Çok büyük bir insan kalabalığının sol yanımdaki ipleri gevşettiğini hissettim, böylece sağ tarafıma dönerek küçük su döküp rahatlama olanağı buldum. Hareketlerimden ne yapacağımı çıkarıp benden büyük bir gürültü ve şiddetle fışkıran sağanaktan kaçınmak için derhal sağa sola kaçışan insanların şaşkın bakışları arasında işimi gördüm. Ancak bundan önce okların yüzüme ve ellerime verdiği sızıyı birkaç dakika içinde geçiren çok güzel kokulu bir merhem sürmüşlerdi. Besleyici yiyecek ve içeceklerin verdiği gevşemenin üzerine bu durumun eklenmesi uykumu getirdi. Bana sonradan söylendiğine göre sekiz saat kadar uyumuştum; hekimler kralın emriyle şarap fıçılarının içine uyku ilacı kattıklarından, bunda şaşılacak bir şey yoktu.

Anlaşılan, daha ben karaya ayak bastıktan sonra yere uzanmış uyurken bulunduğum ilk anlarda bir ulakla derhal haberdar edilen kral, meclisini toplamış ve gece ben uyurken bu şekilde bağlanmama, bana bolca yiyecek ve içecek gönderilmesine ve beni başkente taşıyacak bir araba hazırlanmasına karar vermişti. Bu karar çok cüretkâr ve tehlikeli görünebilir; ama eminim ki Avrupa'daki herhangi bir hükümdar, benzer bir durumda böyle davranmazdı. Bence bu hem ihtiyatlı hem de cömertçe bir karardı. Çünkü bu insanlar ben uyurken mızrak ve oklarıyla beni öldürmeye kalkışsalardı, ilk acıyı duyar duymaz kesinlikle uyanır ve can havliyle beni bağlayan ipleri koparırdım. Bu durumda bana karşı koyamayacakları gibi, merhametime de sığınamazlardı.

Bu insanlar çok harika matematikçilerdi ve bilginin koruyucusu olarak bilinen imparatorun teşvik ve desteğiyle mekanikte mükemmelliğe ulaşmışlardı. Bu hükümdarın ağaç ve diğer büyük yüklerin taşınması için tekerleklere sabitlenen çok sayıda makinesi vardı. Bazıları üç metreyi bulan savaş gemilerini çoğunlukla kerestelerin yetiştiği ormanlarda inşa edip bu makinelerle denize kadar üç yüzdört yüz metre taşıtırlarmış. Beş yüz marangoz ve mühendis, şimdiye kadar yaptıkları en büyük makineyi hazırlamak için hemen işe koyuldular. Yerden yüksekliği sekiz santimetreyi bulan, yaklaşık iki metre uzunluğunda, yüz yirmi santimetre genişliğindeki bu ahşap iskelet, yirmi iki tekerlek üzerinde gidiyordu. Duyduğum o bağrışmalar, benim karaya ayak basmamı takip eden dört saat içinde kurulan bu makinenin gelişinden kaynaklanıyordu. Ben yatarken arabayı bana yanlamasına yaklaştırmışlardı. Fakat esas güçlük beni kaldırıp bu aracın üstüne yerleştirmekti. Bu amaçla her biri otuz santimetre boyunda seksen direk dikildi; sicim kalınlığında oldukça sağlam urganların uçlarındaki çengeller, işçilerin boynumun, ellerimin, vücudumun ve bacaklarımın etrafına doladıkları bağlara tutturuldu. En güçlülerinden dokuz yüz adam, kazıklara bağlanan makaralarla bu urganları çekmekle görevlendirilmişti. Böylece üç saatten daha az bir zamanda kaldırılıp arabaya yerleştirilmiş ve burada sıkıca bağlanmıştım. Bütün bu ayrıntıları sonradan öğrendim; çünkü bütün bunlar olup biterken içkime konan uyku ilacının etkisiyle derin bir uykuya dalmıştım. İmparator hazretlerinin her biri yaklaşık on iki santimetre yüksekliğindeki en büyük atlarından bin beş yüz tanesi, beni daha önce dediğim gibi yarım mil ötedeki başkente götürmek için arabaya koşulmuştu.

Yolculuğumuza başladıktan yaklaşık dört saat sonra, çok gülünç bir kaza yüzünden uyandım. Araba bir arızanın ona-

rılması için bir süre durdurulunca gençlerden iki-üç tanesi uyurken nasıl göründüğümü merak edip makineye tırmanmış, yavaşça yüzüme doğru ilerlemiş ve içlerinden muhafız alayında subay olan biri, kargısının keskin ucunu sol burun deliğime bir hayli sokuşturmuş, ben de burnum tıpkı bir kamışla karıştırılmış gibi gıdıklanınca şiddetle hapşırmışım. Üzerime çıkan gençlerse hiç kimseye görünmeden oradan sıvışmışlardı. Bu ani uyanışımın sebebini ancak üç hafta sonra öğrenebildim. O günün geri kalanında uzun bir yol katettik ve gece, bir yanımda ellerinde meşalelerle dikilen, diğer yanımda da kımıldamaya yeltendiğim an ok ve yaylarıyla beni vurmaya hazır beş yüz gardiyanla dinlendik. Ertesi sabah gün ışığıyla ilerlemeye devam ettik ve öğlen vakti şehrin kapılarına iki yüz metre kadar yaklaştık. İmparator ve bütün saray erkânı bizi karşılamaya gelmişti; fakat üst düzey görevliler, majestelerinin benim üzerime tırmanarak kendilerini tehlikeye atmasına kesinlikle razı olmadılar.

Arabanın durduğu yerde bütün krallığın en büyüğü olarak ün salmış eski bir tapınak vardı. Seneler önce garip bir cinayetle kirletilen[7] bu tapınak, bu insanların pek tutkulu inanışlarına göre kutsallığını yitirmiş, bu yüzden alelade işler için kullanılmaya başlanmış, içindeki bütün süsleme ve döşemeler de taşınıp götürülmüştü. İşte bu binada misafir edilmeme karar verilmişti. Kuzeye bakan büyük kapı yaklaşık yüz yirmi santim yüksekliğinde ve altmış santimetre genişliğindeydi, bu yüzden sürünerek kolayca içeri girebilirdim. Kapının her iki yanında yerden yüksekliği on beş santimetre bile olmayan birer küçük pencere vardı. İmparatorun demircileri sol yandaki pencereye, tıpkı Avrupalı bir

7. I. Charles'ın 1649'da Westminster Kilisesi'nde ölüme mahkûm edilişine atıfta bulunuyor.

hanımefendinin saatine asılanlara benzeyen ve neredeyse o kalınlıkta olan doksan bir tane zincir bağlamışlardı. Bunlar da otuz altı asma kilitle sol bacağıma kilitlenmişti. Tapınağın karşısında, anayolun diğer tarafında, altı metre uzakta, en az bir buçuk metre yüksekliğinde bir kule vardı. Kendim görmüyordum; ama bana sonradan söylendiğine göre imparator sarayının ileri gelenleriyle birlikte beni görebilmek için buraya çıkmıştı. Beni görebilmek için şehirden de yüz binden fazla kişinin geldiği tahmin ediliyordu ve sanırım muhafızlarıma rağmen merdiven dayayıp üzerime çıkanların sayısı da on binden az değildi. Fakat kısa bir süre sonra bu gibi hareketlerin ölümle cezalandırılacağını bildiren bir ferman çıkarıldı. İşçiler, zincirlerimi koparıp kaçmamın olanaksız olduğunu anlayınca beni bağlayan bütün ipleri kestiler. Hayatımda hiç hissetmediğim kadar derin bir kederle ayağa kalktım. Kalkıp yürüdüğümü gören insanların gürültüsü ve hayretini ifade etmek mümkün değildi. Sol ayağımı tutan zincirler yaklaşık altmış santimetre uzunluğundaydı ve bana hem yarım bir dairede ileri geri yürüme özgürlüğü sağlıyor, hem de kapının on iki santimetre kadar ötesine sabitlendikleri için sürünerek içeriye girip tapınakta boylu boyunca uzanmama imkân veriyordu.

II

Lilliput İmparatoru birkaç soyluyla birlikte yazarı hapsedildiği yerde ziyarete gelir. İmparatorun görünümü ve giyimi. Yazara dil öğretmek üzere bilginler atanır. Yazar yumuşak başlılığından ötürü beğeni toplar. Cepleri aranır, kılıcı ve tabancalarına el konur.

Ayağa kalkıp etrafıma bakındım, bu denli hoş bir görüntüyle daha önce karşılaşmadığımı itiraf etmeliyim. Etrafımdaki arazi kesintisiz bir bahçe gibi görünüyordu ve genellikle dört metrekare büyüklüğündeki etrafı çitle çevrili tarlalar da çiçek kümelerine benziyordu. Bu tarlalar yarım dönüm büyüklüğündeki korularla iç içe geçmişti ve tahminime göre ağaçların en uzunu iki metre boyundaydı. Sol tarafımdaki şehir, bir tiyatrodaki kent dekorunu andırıyordu.

Son birkaç saattir doğanın gereksinimleri beni aşırı derecede zorlamaya başlamıştı. Bunda şaşılacak bir şey yoktu; zira yükümü en son boşalttığımdan beri neredeyse iki gün geçmişti. Sıkışmakla utanmak arasında çok zor durumda kalmıştım. Yapabileceğim en iyi şey sürünerek eve girmekti, öyle de yaptım; kapıyı kapatıp zincirimin yettiği kadar uzaklaşarak bu rahatsız edici yükü oracıkta boşalttım. Ancak böylesine pis bir ayıbı yalnız bir kere yaptım. İçinde bulunduğum durumu ve yaşadığım sıkıntıyı olgun ve adil bir

şekilde değerlendirecek olan tarafsız okurun beni anlayacağını umut ediyorum. O günden sonra uyanır uyanmaz ilk işim bu işi zincirimin yettiği kadar uzağa gidip açık havada halletmek oldu, ayrıca bu pis şeyin diğer insanlar gelmeden önce bu iş için görevlendirilen iki hizmetli tarafından her sabah el arabalarında taşınıp uzaklaştırılmasına da özen gösterildi. Temizlik konusundaki titizliğimi tüm dünyaya ispatlamak gerektiğini düşünmesem, ilk bakışta çok da önemli görünmeyen bu durum üzerinde bu kadar durmazdım. Ama duydum ki beni eleştirenler, bu ve başka durumlar nedeniyle titizliğimi sorgulamayı fırsat bilmektedir.

Az sonra bu macera sona erdiğinde tekrar evimden dışarı çıkıp temiz hava aldım. İmparator kuleden inmiş, atının sırtında bana doğru ilerliyordu ancak bu hareketi az kalsın ona pahalıya patlayacaktı; çünkü iyi eğitilmiş olmakla beraber, önünde hareket eden bir dağa benzeyen bu görüntüye hiç de alışık olmayan hayvan, arka ayakları üzerinde şaha kalktı. Fakat usta bir binici olan imparator, hizmetçiler yetişip dizginleri yakalayana ve böylece inmeye fırsat bulana kadar atın üzerinde kaldı. İndiğinde beni büyük bir hayranlıkla süzdü ama zincirimin yetişebileceği sınırın da uzağında kaldı. Zaten hazırlıklarını yapmış olan aşçı ve uşaklar, imparatorun buyurmasıyla yiyecek ve içecekleri taşıyan tekerlekli kapları ulaşabileceğim bir yere kadar iteldiler. Bu kapları alıp çok geçmeden hepsini boşalttım; yirmisi yiyecek, on tanesi içki doluydu ve her bir yiyecek kabı iki-üç ağız dolusu lokma alıyordu. Toprak kaplardaki on fıçı içkiyi de bir kaba boşaltıp bir dikişte içtim ve bu yöntemle yiyip içmeye devam ettim. İmparatoriçe ve kraliyet ailesinin her iki cinsiyetten çocukları, kendilerine eşlik eden birçok hanımla beraber biraz ötedeki koltuklarında oturuyorlardı. Ancak

görünüşünü birazdan anlatacağım imparator hazretlerinin at kazasının ardından, kalkıp onun yanına geldiler. İmparator, maiyetindeki herkesten neredeyse tırnağımın genişliği kadar daha uzundu ve bu bile görenlerde korku uyandırmaya yetiyordu. Avusturyalı dudakları ve kemerli bir burnu[8] vardı, yüz hatları güçlü ve erkeksiydi; ten rengi yanık, çehresi dimdik, vücudu ve uzuvları orantılı, hareketleri zarif ve yürüyüşü heybetliydi. Yirmi sekiz yıl ve dokuz ay yaşındaydı, bunun yedi yılını büyük saadet ve genellikle zaferlerle dolu geçirdiği imparatorluğunun ilk zamanlarını çoktan geride bırakmıştı. Onu daha yakından gözlemleyebilmek için yüzüm onunkine paralel olacak şekilde yan yattım. Üç metre uzağımda duruyordu; ama o zamandan beri birçok kez onu elimde tuttuğum için betimlemelerimde yanılmam olanaksız. Giysisi Asya ve Avrupa stili arasında, gayet sade ve basitti. Başında mücevherlerle süslü ve tepesi sorguçlu hafif bir altın taç vardı. Zincirlerimden kurtulma olasılığına karşı elinde hazır bekleyen kılıcı, yaklaşık sekiz santimetre uzunluğundaydı ve altın kabzası ile kını elmaslarla süslüydü. Sesi tiz ancak duruydu ve kolay anlaşılabiliyordu. Ayağa kalktığım zaman kendisini net olarak duyabiliyordum. Hanımlar ve saray erkânı o kadar şık giyimliydiler ki üzerinde durdukları yer altın ve gümüş işlemeli bir eteklik gibi duruyordu. Majesteleri sık sık bana hitap ediyor, ben de yanıt veriyordum; ancak ikimiz de birbirimizin söylediğinden tek kelime anlamıyorduk. Yanında giyinişlerinden anladığım kadarıyla birkaç rahip ve yargıç vardı ve bunlara benimle konuşmaları emredilmişti. En az bildiklerim de dahil olmak üzere, mümkün olduğu kadar çok sayıda dilde, Yukarı ve

8. Ünlü Habsburg ailesinin ayırıcı özellikleri. Kral I. George karikatürize ediliyor.

Aşağı Flemenkçe[9], Latince, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Lingua Franca[10] konuştum; ama hiçbiri fayda etmedi. Yaklaşık iki saat sonra saray erkânı ayrıldı ve ben, halktan bana karşı gelecek olası münasebetsizlikleri ve saldırıları önlemek için yaklaşanlara hiç müsamaha göstermeyen bir muhafız alayıyla baş başa kaldım. Kalabalıktan bazıları, evimin kapısının önünde otururken bana ok atacak kadar işi hayâsızlığa döktüler; içlerinden biri sol gözümü kıl payı ıskaladı. Bunun üzerine birliğin albayı, elebaşlarından altı tanesinin yakalanıp en uygun ceza olarak benim elime teslim edilmelerini emretti. Askerler de yakaladıklarını mızraklarının kör ucuyla benim ulaşabileceğim yere kadar iteleyerek emri uyguladılar. Hepsini sağ elime aldım, beşini ceketimin cebine koydum, altıncısını canlı canlı yiyecekmiş gibi yaptım. Zavallı adam ciyak ciyak bağırmaya başladı, cebimden çakımı çıkardığımı gören albay ve adamları ise azap içinde kıvranıyorlardı. Korkularını çabucak giderdim, tatlı tatlı bakarak adamı bağlayan ipleri kestim ve kendisini yavaşça yere bıraktım. O da kaçıp uzaklaştı. Diğerlerini de cebimden birer birer çıkararak aynı şeyi yaptım. Daha sonra mahkemede çok faydasını gördüğüm bu merhamet gösterimden hem askerler hem de halk çok etkilenmişti.

Akşama doğru, biraz güçlükle de olsa evime girip yere uzandım ve imparatorun emriyle benim için bir yatak hazırlanıncaya kadar, on beş gün boyunca hep bu şekilde yerde yattım. Burada herkesin kullandığı boyutlarda altı yüz adet yatağı arabalarla getirip yüz elli tanesini birbirine dikerek bana dört katlı bir yatak yaptılar. Ancak bu yatağın beni taş

9. Yukarı Felemenkçe: Almanca.

10. Ana dilleri birbirinden farklı olan insanların iletişim kurabilmek amacıyla geliştirdiği ortak dil.

döşemenin sertliğinden korumaya pek de faydası olmuyordu. Aynı hesaplamalardan yola çıkarak benim gibi çok daha zor koşullara alışık olan biri için hiç de fena sayılmayan çarşaf, battaniye ve yatak örtüsünü de hazırlayıp verdiler.

Gelişime dair haberin tüm krallığa yayılması, muazzam sayıda zengin, aylak ve meraklı insanın beni görmeye gelmesine neden olmuştu, öyle ki köyler neredeyse boşalmıştı. Eğer majesteleri ferman ve buyruklarıyla bu taşkınlığa bir son vermeseydi tarım ve ekonomide büyük aksaklıklar ortaya çıkacaktı. Majesteleri beni görenlerin evlerine dönmelerini ve yasal izin almadan evimin elli metreden daha yakınına gelmeye yeltenmemelerini buyurmuştu, böylelikle emri uygulayan devlet görevlileri de hatırı sayılır miktarda ek ücret aldılar.

Bu arada imparator, benimle ilgili ne yapılacağını tartışmak için birçok kez konseyi toplamıştı. Devlet sırlarına vâkıf olan çok seçkin bir arkadaşımın bana sonradan anlattığına göre saray, âkıbetim hakkında karar vermekte güçlük çekmişti. Kaçmamdan, beni beslemenin pahalıya patlamasından ve kıtlığa yol açmasından endişe ediyorlardı. Bir ara, aç bırakarak ya da hiç değilse yüzüme ve ellerime zehirli oklar atarak beni ölüme terk etmeye karar vermişlerdi. Ama sonra bu kadar büyük bir cesedin yaratacağı berbat kokunun önce başkentte, sonra da tüm ülkede vebaya yol açacağını düşünmüşlerdi. Bu tartışmaların tam ortasında yüksek rütbeli askerlerden bazıları en büyük konsey odasının kapısına kadar gelmiş ve bunlardan içeriye kabul edilen ikisi daha önce anlattığım, bana ok atan altı suçluya nasıl davrandığımı aktarmıştı. Bu, majestelerinin ve diğer konsey üyelerinin kalplerinde o kadar olumlu bir izlenim yaratmıştı ki hemen bir kraliyet emri çıkarılmıştı. Bu emre göre şehrin dokuz yüz metre çevresindeki köyler, yiyip içmem için her sabah altı

inek, kırk koyun ve diğer besinlerle birlikte bunlara uygun miktarda ekmek, şarap ve diğer içkileri temin edecekti. Majesteleri bu masrafların karşılanması için hazinesini görevlendirmişti. Bu hükümdar, geçimini esasen kendi arazisini ekip biçen insanlara kiralayarak temin ediyor; savaşlara kendi masraflarını kendileri karşılayarak katılan tebaasından ancak olağan dışı durumlarda vergi alıyordu. Bana hizmet etmek üzere tahsis edilen ve kapımın her iki yanında çadırlara yerleştirilen altı yüz kişinin yeme içme ve barınma masrafları karşılanıyordu. Yine aynı şekilde üç yüz terziye benim için ülkenin modasına uygun giysiler hazırlamaları, majestelerinin en önde gelen altı bilginine bana dillerini öğretmeleri, son olarak da imparatora, soylulara ve muhafızlara ait atların bana alışmaları için önümde sık sık talim edilmeleri emredilmişti. Bütün bu emirler derhal uygulandı ve yaklaşık üç hafta içinde dillerini öğrenme konusunda epey ilerleme katettim. Bu arada imparator ziyaretleriyle beni sık sık onurlandırdı ve bana ders verirlerken öğretmenlerime keyifle eşlik etti. Kendisiyle karşılıklı ortak bir dil kurmaya başladık ve ilk öğrendiğim kelimeler, lütfedip bana özgürlüğümü geri vermesini arzu ettiğimi ifade ediyordu. Bunları her gün dizlerimin üzerine çökerek tekrar ediyordum. Anladığım kadarıyla bunu zamana bırakmam gerektiğini, konseyin önerisi olmadan bunu asla düşünemeyeceğini ve öncelikle *Lumos Kelmin pesso desmar lon Emposo,* yani kendisine ve krallığına barış yemini etmem gerektiğini söylüyordu. Ancak bana nazik davranılacaktı. Ayrıca sabırlı ve ihtiyatlı davranmamı öğütleyerek kendisi ve tebaası hakkında fikir edinmeye çalışmamı önerdi. Majesteleri, atayacağı memurlarına üzerimi aramalarını emrettiğinde bundan alınmamamı arzu ettiğini; zira benim kadar iri bir insanın gereksinimleri gereği, üzerimde mutlaka tehlikeli olabilecek bazı silahları

taşıyor olmam gerektiğini söyledi. Ben de majestelerinin merak etmesini gerektiren bir şey olmadığını, tamamen soyunup ceplerimi huzurunda boşaltmaya hazır olduğumu söyledim. Bunu kısmen kelimeler ve kısmen işaretlerle anlattım. O da krallığın yasalarına göre memurlarından ikisi tarafından aranmam gerektiğini, benim rızam ve yardımım olmadan bunun mümkün olmadığını bildiğini, kendi insanlarını ellerime emanet edecek kadar iyilik ve doğruluğuma inandığını, benden aldıkları her şeyin ülkelerinden ayrılacağım zaman geri verileceğini ya da benim biçeceğim değer üzerinden bedelinin ödeneceğini söyledi. İki memuru avucumun içine aldım, onları ilk olarak ceketimin cebine, sonra diğer cebime, ardından -içinde benden başka kimseyi ilgilendirmeyecek bir takım küçük ihtiyaçlarımın olduğu gizli bir cebim dışında- aranmasını önemsemeyeceğim her cebime koydum. Ceplerimden birinde gümüş bir saat, diğerinde kese içinde az bir miktar altın vardı. Bu beyefendiler ellerindeki kalem, mürekkep ve kâğıtla gördükleri her şeyin bir listesini çıkardılar. İşleri bittikten sonra bu küçük listeyi krallarına aktarmak üzere kendilerini aşağıya indirmemi istediler. Daha sonra kelimesi kelimesine İngilizceye çevirdiğim bu liste şu şekildeydi:[11]

"*İmprimis*[12], *Büyük Dağ Adam'ın* (*quinbus flestrin* kelimelerini böyle tercüme ettim) sağ ceket cebinde çok detaylı bir aramadan sonra yalnızca Sayın Majestelerinin Ana Devlet

11. Bu vesileyle Swift, eski kral II. James yanlılarının muhtemel planlarını ve özellikle Utrecht anlaşmasıyla bağlantılı olduğu söylenen gizli görüşmeleri araştırmak üzere, zamanın gölge başbakanı ve Orford Kontu Sir Robert Walpole tarafından görevlendirilen birçok komitenin raporlarıyla alay etmektedir. Bu raporlar hakkında, komitelerin "kuşkulu bir şey bulamadıkları, ama bunu anlayamadıkları" söyleniyor ve ekleniyordu: "Hiçbir şey anlamadıkları için de, her şeyden kuşku duyuyorlardı."

12. (Lat.) Öncelikle.

Salonu'nu kaplayabilecek büyüklükte bir bez parçası bulduk. Sol cebinde, kapağı da yine aynı metalden yapılmış olan devasa gümüş bir sandık bulduk, öyle ki biz arayıcılar bu kapağı kaldıramadık. Bunu açmak istedik; ama birimiz içine düşüp kendini dizlerine kadar bir çeşit tozun ortasında buldu. Bu tozun bir kısmı yüzümüze kadar uçuşunca bizi birkaç defa hapşırttı. Sağ yelek cebinde, birbirilerinin üstüne katlanıp sağlam bir iple bağlanmış, üzeri bizim naçizane yazı olduğunu tahmin ettiğimiz siyah şekillerle işaretlenmiş ve her bir harfi neredeyse avuç içimizin yarısı büyüklüğünde, çok büyük miktarda ince beyaz şeylerden oluşan, üç adam büyüklüğünde bir cisim demeti bulduk. Solda bir çeşit alet vardı; arkasından siz sayın majestelerinin avlusundaki parmaklıklara benzeyen yirmi adet sırık çıkıyordu. Bizi anlamasını sağlamak çok zor olduğundan, onu sorularımızla bezdirmek istemedik; fakat Dağ Adam'ın bununla saçlarını taradığını zannediyoruz. Orta örtüsünün (kısa pantolonumu kastettikleri *ranfu-lo* ifadesini böyle tercüme ettim) sağ yanındaki büyük cepte bir adam boyunda, kendisinden daha büyük, sağlam bir kalas parçasına tutturulmuş, içi oyuk demir bir boru gördük. Borunun bir yanından ne işe yaradığını anlamadığımız garip şekilli büyük demir parçaları çıkıyordu. Sol cepte de yine bunun gibi bir alet vardı. Sağ taraftaki daha küçük bir cepte, farklı büyüklüklerde birkaç yassı, yuvarlak, beyaz ve kırmızı metal parçaları vardı; gümüşe benzeyen beyazların bir kısmı o kadar büyük ve ağırdı ki arkadaşım ve ben güçlükle kaldırabildik. Sol cepte gelişigüzel şekilli iki siyah boru vardı, cebin dibinde olduğumuz için tepesine ulaşmamız kolay olmadı. Bir tanesi kılıf içindeydi ve tek parçaydı; fakat diğerinin tepesinde, kafalarımızın yaklaşık iki katı büyüklüğünde, yuvarlak beyaz bir madde vardı. Bunların her birinin içinde devasa çelik bir levha vardı;

tehlikeli aletler olabileceğini düşünerek bize ne olduklarını anlatmasını buyurduk. Onları kılıflarından çıkararak kendi ülkesinde bunlardan biriyle sakalını tıraş ettiğini, diğeriyle de et kestiğini söyledi. İçine giremediğimiz iki cep daha vardı. Orta örtüsünün üst kısmında bulunan ve göbeğinin baskısıyla gergin duran bu iki yarığa saat cebi diyordu. Sağ saat cebinden, ucunda harika bir çeşit makinesi olan büyük gümüş bir zincir sarkıyordu. Zincire bağlanmış olan şeyi çıkarmasını buyurduk; küre şeklinde, yarısı gümüş, yarısı saydam bir maddeden yapılmış bir şey çıkardı. Saydam tarafında, dairesel bir şekilde çizilmiş garip şekiller vardı, parmaklarımız saydam madde tarafından durdurulana kadar bunlara dokunabileceğimizi düşünmüştük. Bu makineyi kulaklarımıza dayadı, bir su değirmenininki gibi aralıksız tekdüze bir ses çıkarıyordu. Kendini iyi ifade edemiyordu; ama eğer onu doğru anladıysak bunun bilinmeyen bir hayvan ya da tapındığı tanrısı olduğunu düşündük ve bu ikinci ihtimal bize göre daha olasıydı; çünkü ona başvurmadan pek az şey yaptığını söyledi. Bu şeyin kendi kâhini olduğunu ve hayatındaki tüm eylemlerinin zamanını tayin ettiğini belirtti. Sol saat cebinden neredeyse bir balıkçıya yetecek büyüklükte bir ağ çıkardı. Bu bir cüzdan gibi açılıp kapanıyor ve bu işi görüyordu. İçindeyse, eğer gerçekten altınlarsa, paha biçilmez olması gereken birçok sarı metal parçası vardı.

Majestelerinin emirleri gereği, bütün ceplerini büyük bir titizlikle aradıktan sonra, belinin etrafında devasa büyük bir hayvanın postundan yapılan bir kuşak gördük. Bunun sol tarafından beş adam boyu uzunluğunda bir kılıç, sağ tarafındansa iki göze ayrılmış bir çanta ya da kese sarkıyordu; her bir göz sayın majestelerinin tebaasından üç kişiyi taşıyabilecek büyüklükteydi. Bu gözlerden birinde kafamız büyüklüğünde çok ağır bir metalden yapılmış birkaç küre ya

da top vardı, bunları taşıyabilmek büyük bir kuvvet gerektiriyordu. Diğer gözde ise elliden fazlasını avucumuzda taşıyabileceğimiz hafiflikte siyah bir tahıl yığını vardı.

Bize büyük bir incelikle davranan ve majestelerinin heyetine de büyük saygıyla yaklaşan Dağ Adam'ın üzerinde bulduklarımızın tam bir dökümüdür. Yüce majestelerinin kutlu saltanatının seksen dokuzuncu ayının dördüncü gününde imzalandı ve mühürlendi."

Clefren Frelock, Marsi Frelock

Bu döküm huzurunda okununca imparator çok nazik bir şekilde bazı eşyaları teslim etmemi buyurdu.[13] Öncelikle istediği kılıcımı kınıyla birlikte kuşağımdan çıkardım. O sırada imparator, kendisine eşlik eden en seçkin askerlerinden üç bin tanesine, belli bir mesafeden yay ve okları atışa hazır bir şekilde beni kuşatmalarını emretmiş fakat ben gözlerimi majestelerinden ayıramadığım için bunu fark etmemiştim.[14] Daha sonra kılıcımı kınından çıkarmamı istedi;

---

13. Burada kısmen, zamanın Britanya'sındaki Whig Partisi yanlılarının Papa ya da Kral II. James yanlıları olduğundan kuşkulanılan kişilerin evlerinde yaptıkları aramalar karikatürize edilmektedir. *Peveril of The Peak* adlı eserinde Sir Walter Scott, yüksek tabaka hayatında sıradan alışkanlıklardan kafaları karışan Avam Kamarası ajanlarının, dantelli yelekten hainlik, çemberli iç etekliğinden Papa taraftarlığı sonucunu çıkarmaya hazır olduğunu anlattığında, Swift'inkine benzer bir betimleme yapmıştı. İrlanda'da yazan Swift'in de ev arayıcıları ve kuşkucular konusunda bol malzemesi vardı. Çünkü İrlanda'nın Cromwell'ci işgalcilerinin el koydukları toprakları ellerinde tutmak için İngilizlerin Katolikliğe duydukları kuşku ve nefretten daha iyi bir kaynakları yoktu; bu türden duyguları sürekli canlı tutmaya özen gösteriyorlardı. 1922 yılına kadar İngiliz yönetiminin karargâhı olan Dublin Kalesi kayıtlarında bu metindekilerden daha gülünç kuşkulu eşyalar kataloglarını bugün de görmek mümkündür.

14. Sindirilmeye çalışılan kişilerin dikkatlerinden kaçan bu resmi güvenlik hazırlıklarında mükemmel bir mizah vardır. Burada özellikle, tüm subaylara görevlerine dönmeleri için talimat gönderildiği, General Macartney'nin bazı

kılıcım, deniz suyu yüzünden yer yer paslanmış olsa da büyük oranda pırıl pırıldı. Dediğini yapmamla bütün birliklerden korku ve şaşkınlıkla karışık bağırışların yükselmesi bir oldu; kılıcımı ileri geri salladıkça, güneşin parıltısı yansıyıp gözlerini kamaştırıyordu. Son derece yüce gönüllü bir hükümdar olan majesteleri beklediğim kadar korkmamıştı; kılıcımı kınına geri koymamı ve zincirimden iki metre kadar öteye olabildiğince yavaşça yere bırakmamı buyurdu. Hemen ardından istediği şey ise, oyuk demir boru dedikleri tabancalarımdan biriydi. Tabancamı çıkardım ve arzusu üzerine, nasıl kullanıldığını elimden geldiğince anlatmaya çalıştım. Mermi koymadan, yalnız kesemden çıkardığım barutumla (bütün tedbirli denizciler gibi ben de kesemin ağzını sıkıca kapayarak barutumun denizde ıslanmasının önüne geçmiştim) doldurup majestelerini ürkmemesi için uyararak havaya bir el ateş ettim. Bu kez ortaya çıkan şaşkınlık, kılıcımın görüntüsüyle ortaya çıkandan daha büyüktü. Yüzlercesi ölü gibi yere serildi, öyle ki ayakta kalmakla beraber imparator bile bir süre kendine gelemedi.

Her iki tabancamla birlikte kılıcımı, barut kesemi ve mermilerimi de teslim ettim. Ufacık bir kıvılcımla bile tutuşup kraliyet sarayını havaya uçurabileceği için barutu ateşten uzak tutmalarını rica ettim. Aynı şekilde imparatorun görmeye can attığı saatimi de teslim ettim. İmparator en uzun boylularından iki muhafızına, İngiltere'de arabacıların bira

---

birlikleri İngiltere'nin batısına gelmeye ikna etmek için İrlanda'ya gönderildiği 1722 Mayıs'ında, Kral II. James yanlılarının gerçek veya farz edilen komploları üzerine bilgi alan Whig yanlısı bakanların aldıkları tedbirler hicvedilmektedir. Kuşkulu şahısları izlemek üzere İskoçya'ya muhbirler gönderilmiş, Hollanda Soylular Meclisi ve Avam Meclisi'ne ihtiyaç hâlinde İngiltere'ye gönderilmek üzere yedek birliklerini her an hazır tutmaları için emir verilmişti. Aynı dönemde, papacıların veya papacılara yataklık edenlerin Londra ve Westminster'den çıkmalarını emreden bir beyanname de yayınlanmıştı.

fıçılarını taşıdığı gibi, saatimi bir direğe asıp omuzlarında taşımalarını buyurdu. Majesteleri, saatin mütemadi sesiyle ve bizimkinden çok daha keskin olan gözleri sayesinde kolayca fark edebildiği yelkovanın hareketiyle büyülenmişti. Danıştığı âlimler, ne dediklerini tam olarak anlayamasam da okurun benim tekrar etmeme gerek kalmadan tahmin edebileceği gibi, çeşit çeşit ve ilgisiz cevaplar verdiler. Sonra gümüş ve bakır paralarımı, içinde dokuz büyük ve biraz da ufak altınım olan para kesemi, bıçağımı ve usturamı, tarağımı ve gümüş enfiye kutumu, mendilimi ve günlüğümü verdim. Kılıcım, tabancalarım ve kesem majestelerinin depolarına götürülmek üzere arabalara nakledilirken diğer eşyalarım iade edildi.

Daha önce aktardığım üzere içinde gözlerim iyi görmediği için zaman zaman kullandığım bir gözlüğün, bir cep dürbününün ve imparator için önemsiz olduklarından dürüstlüğün bir gereği olarak açık etmem gerektiğini düşünmediğim, ayrıca elimden çıkarırsam kaybolacaklarından ya da bozulacaklarından çekindiğim birtakım başka küçük eşyalarımın olduğu gizli cebim, aramada dikkatlerinden kaçmıştı.

III

Yazar, imparatoru ve her iki cinsiyetten soyluları alışılmadık bir şekilde eğlendirir. Lilliput saray eğlenceleri. Yazara belli koşullarda özgürlüğü bahşedilir.

Nezaketim ve iyi davranışlarım imparator, saray erkânı ve özellikle ordu ve genel olarak halk üzerinde o kadar olumlu bir izlenim bırakmıştı ki yakın zamanda özgürlüğümü elde edeceğime dair umut beslemeye başladım. Bu elverişli durumu geliştirmek için bütün yöntemleri denedim. Yerliler benden gelebilecek tehlikeler konusunda yavaş yavaş daha az endişeli hâle gelmişlerdi. Bazen uzanır ve beş-altısının elimin üstünde dans etmesine izin verirdim; artık kızlar ve oğlanlar saçlarımın arasında saklambaç oynamaya cesaret ediyorlardı. Dillerini anlamakta ve konuşmakta da büyük bir ilerleme katetmiştim. Bir gün imparator beni, ülkesinin beceri ve görkem açısından bildiğim bütün ülkelerinkinden üstün olan çeşitli gösterileriyle eğlendirmeye niyetlendi. Yerden yirmi beş santimetre kadar yüksekte ince beyaz bir ip üzerinde gerçekleştirilen ip cambazlığı, beni en çok cezbeden gösteriydi. Okurdan bu konuyu biraz detaylı anlatmama sabır göstermesini rica edeceğim.

Bu eğlence, sadece divanda önemli görevlere ve yüksek gözdeliğe aday olanlar tarafından gerçekleştirilir. Gençliklerinden itibaren bu sanat için yetiştirilen bu kişiler, her zaman doğuştan asil veya yüksek eğitim almış olmayabiliyorlar. Eğer önemli bir görev, ölüm veya sıklıkla olduğu gibi bir skandal nedeniyle boşalmışsa, bu adayların beş-altı tanesi majesteleri ve saray erkânını ip cambazlığıyla eğlendirmek için talepte bulunur ve içlerinden düşmeden en yükseğe zıplayabileni, boşalmış olan göreve getirilir. Sıklıkla üst düzey bakanların da becerilerini göstermeleri ve böylelikle yeteneklerini henüz yitirmediklerine imparatoru ikna etmeleri için buyruk verilir. Hazine Bakanı *Flimnap*'ın[15] düz ipin üstünde, imparatorluktaki diğer lordlardan en az iki buçuk santim daha yükseğe sevinçle sıçraması beklenir. Bu adamın, İngiltere'deki sıradan bir paket ipinden daha kalın olmayan bir ip üzerine sabitlenmiş tahta bir yalağın üstünde defalarca birbiri ardına parende attığını gördüm. Taraf tutmak gibi olmasın ama bana göre özel işlerden sorumlu dostum Başdanışman *Reldresal*,[16] bu maharette hazine bakanından hemen sonra gelir, geriye kalan diğer büyük memurlar hemen hemen vasat düzeydeydi.

Kayıt altına alınmış olduğu üzere bu eğlencelerde sıklıkla ölümcül kazalar meydana gelirmiş. İki ya da üç adayın kolunu bacağını kırdığını kendi gözlerimle gördüm. Fakat bizzat bakanların yeteneklerini göstermeleri istendiği za-

---

15. *Flimnap*'ın Whig Partisi'nin önemli bakanı Sir Robert Walpole'u temsil ettiği düşünülmektedir. Kendisi Büyük Britanya'nın ilk *de facto* başbakanı olarak görülmekteydi. Walpole'ün Swift'in favorileri olan Lord Bolingbroke ve Rochester Başpapazı Dr. Atterbury'ye hırsla zulmetmesi, Swift'in kendisine diş bilemesine neden olmuştur.

16. Büyük olasılıkla Swift'in arkadaşı Lord Carteret'i sembolize ettiği düşünülmüştür. İrlanda Lordu olan Carteret, Swift'in hükümet karşıtı *Drapier's Letters* adlı kitapçığını kimin yazdığını bulana ödül vaad etmişti.

manlarda tehlike daha da büyüktür; çünkü bunlar hem kendi rekorlarını kırma hem de emsallerini geçme hırsıyla öyle çok gerilirler ki düşmeyeni neredeyse hiç yok gibidir ve bazısı da iki-üç defa düşmüştür. Bana anlatıldığına göre, gelişimden bir-iki yıl önce, eğer kralın rastlantı eseri yerde duran yastıklarından biri darbenin düşüşünü[17] yumuşatmasaymış, *Flimnap*'ın düşerken boynunu kırması işten bile değilmiş.

Bazı özel durumlarda yalnızca imparator, imparatoriçe ve başbakanın önünde sergilenen başka benzer bir eğlence daha vardı. İmparator, masanın üstüne her biri on beş santim uzunluğunda, biri mavi, diğeri kırmızı ve üçüncüsü yeşil olan, üç adet ince ipek ip serer.[18] Bu ipler, lütfunun özel bir göstergesi olarak ön plana çıkarmak niyetinde olduğu kişilere imparatorun vereceği ödüllerdir. Adayların ne yeni ne eski dünyadaki ülkelerde en uzak bir benzerini bile görmediğim, öncekinden çok farklı bir hüner sınavından geçtiği seremoni, imparatorun büyük salonunda sergilenir. İmparator, elinde her iki ucu ufka paralel duran bir değnek tutarken bu değneğin aşağıda veya yukarıda olmasına göre adaylar tek tek ilerler, bazen defalarca üzerinden atlar, bazen altından ileri ve gerisin geri sürünür. Bazen değneğin bir

17. Danışman Stanhope kralla birlikte Hanover'e giderken, bu fırsatı Walpole ve Townshend'in yerine sarayın gözdesi olmakta kullandı ve Lord Sunderland ile birlikte giriştiği entrikalar sonucu, Walpole 1717 yılında görevi bırakmak zorunda kaldı. Politik anlamda "boynunun kırıldığı" biçiminde yorumlanan dört yıllık bir dışlanmışlıktan sonra Walpole, Kral I. George'un gözde metresi Kendal Düşesi'yle ortak çıkarları temelinde yeniden göreve geldi; "tesadüfen orda bulunan ve düşüşün şiddetini azaltan kral yastığı"ndan kasıt da budur.

18. Swift, burada, 1726 yılında Sir Robert Walpole tarafından yeniden verilmeye başlanan Bath Şövalyelik Nişanıyla dalga geçiyor. Walpole sadece bununla değil, aynı yıl kendisine verilen Garter Şövalyelik Nişanıyla da anılmaktadır. Burada zikredilen mavi Garter Şövalyelik Nişanını, kırmızı Bath Şövalyelik Nişanını ve yeşil ise Thistle Şövalyelik Nişanını anlatmaktadır.

ucundan imparator, diğer ucundan başbakan tutar; bazen de bakan değneği tek başına tutar. Her kim sanatını en büyük çeviklikle icra eder, en uzun zıplama ve sürünmeyi gerçekleştirirse mavi ipekle ödüllendirilir, ondan sonra gelene kırmızı ve üçüncüye de yeşili verilir. Bunlar da ipleri bellerine iki kez dolayarak takarlar. Sarayda bu kuşaklardan biriyle donatılmamış olan pek az sayıda büyük şahsiyete rastlayabilirsiniz.

Her gün önüme getirilen kraliyet ahırının atları, artık benden çekinmiyor ve ürkmeden ayaklarımın dibine kadar geliyorlardı. Ben ellerimi yere koyarken süvarileri de onları elimin üzerinden atlatırdı. İmparatorun avcılarından biri, irikıyım bir at üzerinde, giyinik olan ayağımın üzerinden atlamıştı. Bir gün imparatoru çok olağandışı bir şekilde eğlendirme fırsatım oldu. Kendisinden altmış santim uzunluğunda, sıradan bir kamış kalınlığında çok sayıda çubuk getirilmesi için emir vermesini istedim. Bunun üzerine majesteleri ormanlarından sorumlu ustasına gereken talimatları verdi. Ertesi sabah altı keresteci, her biri sekiz at tarafından çekilen altı arabayla geldi. Bu çubuklardan dokuz tanesini aldım ve yerde yirmi beş santimetre ebatlarında bir kare oluşturacak şekilde yere çaktım. Dört çubuk daha alıp, yerden altmış santimetre yukarıda, paralel bir şekilde birbirine bağladım. Ardından mendilimi dik bir şekilde duran dokuz çubuk arasına bağlayarak bir davul gibi gerdim. Böylece mendilden on beş santimetre yukardaki dört paralel çubuk, her bir yanda birer koruyucu kenar işlevi görüyordu. İşimi bitirdiğimde imparatordan en iyi süvarilerinden yirmi dört kişilik bir birliğin gelip bu düz alan üstünde eğitim yapmasını istedim. Majesteleri önerimi kabul etti ve ben de kendilerini talim ettirecek uygun memurlarla birlikte tam donanımlı süvarileri elimle birer birer mendilimin üzerine

koydum. Süvariler yerlerini alır almaz iki gruba ayrıldılar; savaş oyunları yaptılar, kör oklar attılar, kılıçlarını çekip kaçtılar ve kovaladılar, saldırıp geri çekildiler; kısacası şimdiye kadar gördüğüm en iyi askeri disiplini sergilediler. Paralel çubuklar süvarileri ve atlarını sahneden düşmekten koruyordu. İmparator o kadar çok memnun kalmıştı ki eğlencenin birkaç gün tekrar edilmesini buyurdu, hatta bir keresinde kendisini havaya kaldırıp başlama emrini vermesini sağladığımda çok mutlu oldu. Ayrıca çok zorlukla da olsa tahtı üzerinde sahnenin iki metre yakınında tutup tüm gösteriyi izlemesini sağlamam için imparatoriçenin kendisini bile ikna etti. Neyse ki bu eğlenceler kazasız geçti. Yalnızca bir seferinde yüzbaşılardan birine ait ateşli bir at, toynağıyla eşelerken mendilimde bir delik açtı ve ayağı kayınca binicisiyle beraber delikten aşağı düştü. Bereket ikisini de hemen yakaladım ve bir elimle mendildeki deliği kapatırken diğer elimle de bütün süvarileri aynen yukarı çıkardığım gibi yere indirdim. Düşen atın sol omzu incinmişti; ama binicisinde bir şey yoktu. Mendilimi elimden geldiği kadar onardım; ama artık böyle tehlikeli işlerde onun sağlamlığına bel bağlayamazdım.

Özgürlüğüme kavuşmadan iki üç gün önce, ben saray erkânını bu tür gösterilerle eğlendirirken majestelerine acele bir bilgi geldi. Tebaasından birileri, benim ilk bulunduğum yerin civarında at sürerken yerde yayılmış garip şekilli, kenarları majestelerinin yatak çerçevesinin genişliğinde, ortasında bir adam boyunda çıkıntısı olan büyük siyah bir cisim görmüşlerdi. İlk başta korktuklarının aksine bir canlı değilmiş; zira çayırda öylece hareketsiz yatıyormuş. Bazıları birkaç kez etrafında dönmüş, birbirlerinin omuzlarından destek alarak düz ve muntazam tepesine tırmanmış ve üzerinde zıplayınca içinin boş olduğunu anlamışlardı; naçizane tah-

minlerine göre bu şey Dağ Adam'a ait olabilirdi. Eğer majesteleri emrederse onu sadece beş atla getirebilirlerdi. Neden bahsettiklerini hemen anlamış ve bu haberi aldığıma çok memnun olmuştum. Görünüşe göre gemi kazasından sonra kıyıya ulaştığımda öyle sersemlemiştim ki uyuyakaldığım yere varmadan önce kürek çekerken kafama bir iple tutturduğum ve yüzerken de düşmemesi için sıkıca tuttuğum şapkam, kıyıya çıkınca ipinin kopması sonucu bir biçimde düşmüştü; ben de denizde kaybolduğunu düşünmüştüm. Majestelerine, şapkanın ne işe yaradığını ve nasıl bir şey olduğunu anlatarak mümkün olan en kısa zamanda bana getirilmesini emretmesini rica ettim. Ertesi gün arabacılar, pek de iyi durumda olmamakla beraber şapkamı getirdiler. Şapkamın siperine, kenarlarından dört santim içeriye doğru iki delik açarak kancalar geçirmişler ve bu kancaları da uzun bir iple koşumlara bağlamışlardı. Şapkam işte bu şekilde yarım milden fazla bir yol boyunca sürüklenmişti. Yine de ülkenin zemini fazlasıyla pürüzsüz ve düz olduğu için beklediğimden daha az zarar görmüştü.

Bu maceradan iki gün sonra imparator, ordusunun başkent çevresinde üslenen bölümüne hazır olmaları için talimat vererek kendisine sıradışı bir eğlence düzenlemeye girişti. Bacaklarım olabildiğince ayrık bir şekilde, dev bir heykel gibi durmamı buyurdu. Daha sonra beni himaye eden yaşlı ve tecrübeli bir lider olan generaline birliklerini, piyadeleri yirmi dörtlü ve süvarileri on altılı sıralar hâlinde yanaşık düzene çekmesini, ardından davul çalıp flamaları dalgalandırarak ve mızrakları dikerek benim altımdan yürütmesini emretti. Bu birlikler topluluğu üç bin piyade ve bin süvariden oluşuyordu. Majesteleri yürüyüşteki her askerin şahsıma son derece saygılı olmasını, aksi takdirde ölümle cezalandırılacağını emrettiği hâlde bazı genç askerler altımdan geçerken

gözlerini bana çevirmekten kendilerini alamadı; doğruyu itiraf etmek gerekirse kısa pantolonlarım o kadar paçavra bir durumdaydı ki gülünç ve takdire şayan bir görünüm arz ediyordu.[19]

Özgürlüğüm için o kadar çok başvuru ve dilekçe gönderdim ki majesteleri konuyu önce bakanlar kurulunda, sonra da genel konseyde gündeme getirmişti. Konseyde sebepsiz yere can düşmanım olmaktan mutluluk duyan *Skyresh Bolgolam*[20] dışında hiç kimse muhalefet etmemişti. O hariç, oy birliğiyle kabul edilerek imparator tarafından onaylandı. Bu bakan, imparatorun çok güvendiği, olaylara hâkim, ama ters ve huysuz yaradılışlı bir *galbet*, yani imparatorluk amiraliydi. Sonunda o da serbest kalmam için üzerine yemin edeceğim maddelerin kendisi tarafından belirlenmesi şartıyla ikna edildi. Bu maddeleri bana, yanında iki danışman ve birçok seçkin insanla gelen *Skyresh Bolgolam*'ın bizzat kendisi iletti. Okunduktan sonra, önce kendi ülkemin usulünce, sonra da onların yasalarında belirtilen şekilde, sol elimle sağ bacağımı tutarak ve sağ elimin orta parmağını kafamın tepesine ve başparmağımı da kulağımın üst kısmına bastırarak, bunları gerçekleştireceğime dair yemin etmem istendi. Okurun bu halka özgü anlatım biçimi ve üslubu hakkında bilgi edinmek, aynı zamanda da özgürlüğümü hangi koşullar altında elde ettiğimi bilmek isteyeceğinden hareketle, elimden geldiği kadarıyla kelimesi kelimesine çevirdiğim bütün belgeyi burada kamuoyuyla paylaşıyorum:[21]

---

19. Swift büyük olasılıkla Kral II. Georg'un teftişlere ve askeri debdebeye düşkünlüğünü alaya almaktadır.

20. Swift'in siyasi hasmı olan Marlborough Dükü'nü ima ettiği düşünülmektedir.

21. Bazı yorumcular, Swift'in *Lilliput* betimlemeleriyle daha çok İngiltere'yi; *Blefuscu* betimlemeleriyle ise Fransa Krallığı'nı kastettiğini ileri sürmektedir.

Golbasto Momarem Evlane Gurdilo Shefin Mully Ully Gue, Lilliput'un haşmetli imparatoru, evrenin saadeti ve korkusu, hâkimiyeti dünyanın sınırlarına kadar beş bin *blustrog* (yaklaşık on iki millik bir çap) yayılan; bütün insanoğullarından uzun, hükümdarlar hükümdarı, ayakları arzın merkezine basan ve başı güneşe değen; tek sözüyle dünyanın bütün hükümdarlarını tir tir titreten; ilkbahar kadar hoş, yaz kadar rahat, güz kadar bereketli, kış kadar korkunç; yüceler yücesi majesteleri, yakın zamanda kutsal topraklarımıza gelen Dağ Adam'a, resmî yeminle gerçekleştirmeye söz vereceği şu maddeleri sunar:

1. Dağ Adam yüce mührümüzle onaylı bir izin belgesi olmaksızın topraklarımızdan çıkmayacak.
2. Biz açıkça buyurmadıkça başkentimize gelmeye kalkışmayacak; izin verildiğinde de evden dışarı çıkmamaları konusunda kent sakinleri iki saat önceden haberdar edilecek.
3. Adı geçen Dağ Adam yürüyüşlerini sadece bellibaşlı ana yollarda yapacak, çayırlarda ya da mısır tarlalarında yürümeyi ya da yatmayı istemeyecek.
4. Söz konusu yollarda yürürken sevgili kullarımızı, atlarını ya da arabalarını ezmemeye azamî dikkat edecek, rızaları olmadan onları eline almayacak.
5. Eğer acele sevk edilmesi gereken bir posta olursa, Dağ Adam ayda bir seferliğe mahsus olmak üzere altı gün süren bir yolculukta, ulağı ve atını cebinde taşımak ve gerekirse ulağı sağ salim bir şekilde yeniden yüce majestelerinin huzuruna getirmekle yükümlü olacaktır.
6. Şu sıralar bizi işgal etme hazırlığında olan *Blefuscu* adasındaki düşmanlarımıza karşı müttefikimiz olacak ve

---

Swift benzeşmeyi gizlemek için iki ülkenin birbirine göre konumlarını değiştirmiş, *Lilliput*'u ana kara ve *Blefuscu*'yu ise ada yapmış olabilir.

donanmalarını yok etmek için elinden gelenin en iyisini yapacaktır.

7. Adı geçen Dağ Adam boş zamanlarında büyük parkın ve diğer kraliyet binalarının duvarlarının örülmesi için gereken bazı büyük taşların taşınmasında işçilerimize yardım edecektir.

8. Adı geçen Dağ Adam, iki aylık bir süre içinde sahil boyunu kendi adımlarıyla hesaplayarak hükümdarlığımızın çapını bildirecektir.

Son olarak yukarıda belirtilen tüm koşulları yerine getireceğine resmen yemin ettiği takdirde, Dağ Adam'ın tebaamızdan 1728 kişiye yetecek kadar günlük yiyecek ve içecek ihtiyacı karşılanacak, kraliyet mensuplarının huzuruna serbestçe çıkabilecek ve başka lütuflarımızdan da faydalanacaktır. Bu belge, *Belfaborac*'taki sarayımızda hükümdarlığımızın doksan birinci ayının on ikinci gününde verilmiştir.

Her ne kadar Başamiral *Skyresh Bolgolam*'ın kötü niyetliliğinin bir sonucu olarak bildirinin bazı maddelerini insan onuruna yakışmaz bulsam da bu koşulları büyük bir neşe ve memnuniyetle kabul edip yemin etmemle birlikte zincirlerim çözüldü ve özgürlüğüme kavuştum. İmparator hazretleri de bütün tören boyunca bizzat hazır bulunarak beni onurlandırdı. Majestelerinin ayaklarına kapanarak teşekkürlerimi sundum; ancak kendisi ayağa kalkmamı buyurdu ve burada kendimi övmemek adına tekrarlamayacağım birçok iltifattan sonra, "faydalı bir hizmetkâr olacağımı ve bana bağışladığı veya bağışlayacağı bütün bu iyilikleri hak edeceğimi umduğunu" da ekledi.

Özgürlük şartnamemin, imparatorun bana her gün 1728 *Lilliput*'luya yetecek miktarda yiyecek ve içecek sağlayacağını taahhüt ettiği son maddesine okurun dikkatini çekmek

isterim. Bir süre sonra saraydaki bir arkadaşıma bu kesin rakama nasıl ulaştıklarını sorduğumda, bana majestelerinin matematikçilerinin bir cetvel yardımıyla boyumu ölçtüklerini, bunun kendi ölçülerinin on iki katından fazla olduğunu gördüklerinde, vücut yapımızın benzerliğine dayanarak benim vücudumun en az 1728 *Lilliput*'lunun vücuduna eşdeğer olacağı ve bu yüzden de bu kadar *Lilliput*'luya yetecek kadar yiyecek ve içeceğe gereksinim duyacağım sonucunu çıkardıklarını söyledi. Bu hesaplamalardan yola çıkarak okur, bu insanların dehası kadar bu yüce hükümdarın öngörülü ve titiz liderliğini de görecektir.

IV

Lilliput'un başkenti Mildendo ve imparatorun sarayı betimlenir. Yazar ile İmparatorluk Başdanışmanı arasında imparatorluk meseleleri üzerine bir konuşma. Yazar, yapılacak savaşlarda imparatora hizmet etmeyi önerir.

Özgürlüğüme kavuştuktan sonraki ilk arzum, başkent *Mildendo*'yu görmek için bir izin belgesi istemek oldu. İmparator, halka ve evlerine zarar vermemem koşuluyla hemen lütfederek kabul etti. Kenti ziyaret etme niyetim resmi bir ilanla halka duyuruldu. Şehri çevreleyen sur yetmiş santimetre yüksekliğinde ve en az otuz santimetre genişliğindeydi; öyle ki atlı bir araba sur etrafında güvenle dönebilirdi. Surlar birbirinden üçer metre uzaklıkta sağlam kuleler tarafından korunuyordu. Ceketimin eteklerinin evlerin çatılarına ve saçaklarına zarar vermesinden çekindiğimden, üstümde sadece yeleğimle büyük batı kapısından atlayarak, iki ana caddeyi usulca yan yan yürüyüp geçerek şehre girdim. Halka kendilerini tehlikeye atmamaları için evlerinden çıkmamaları konusunda kesin emir verilmiş olmakla beraber, ben yine de sokaklardaki muhtemel avareleri ezmemek için çok büyük özen gösteriyordum. Çatı katlarındaki pencerelerde ve evlerin çatılarında o kadar çok izleyici vardı ki, hiçbir seyahatimde bu kadar kalabalık bir

yerle karşılaşmadığımı düşündüm. Şehir, kenarları yüz ellişer metre uzunluğunda surlarla çevrili bir kare şeklindeydi. Kesişerek kenti dört parçaya bölen iki büyük caddenin her biri, bir buçuk metre uzunluğundaydı. Geçerken sadece şöyle bir baktığım, ama giremediğim dar sokak ve geçitlerin genişliği otuz santimetre ile kırk beş santimetre arasında değişiyordu. Şehrin beş yüz bin kişilik bir nüfusu[22] barındırma kapasitesi vardı. Evler üç-beş katlıydı; dükkânlarda ve pazar yerlerinde bolluk vardı.

İmparatorun sarayı iki büyük caddenin kesiştiği yerde, şehrin tam merkezindeydi. Etrafı altmış santimetre yüksekliğinde ve ana binadan altı metre uzaklıkta, altmış santimetre genişliğinde bir duvarla çevriliydi. Majesteleri bana bu duvarların üzerinden atlama iznini vermişti. Duvarla saray arasındaki mesafe o kadar genişti ki sarayın her bir tarafını görebiliyordum. Dış avlu on iki metrekarelik bir eşkenar dörtgendi ve içinde iki ayrı avlu daha vardı. En içteki bölümde görmeyi çok arzuladığım kraliyet daireleri bulunuyordu; fakat avluları ayıran büyük kapılar sadece kırk beş santimetre yüksekliğinde ve on sekiz metre genişliğinde olduğundan bu son derece zordu. Dış avludaki yapılar en az bir buçuk metre yüksekliğindeydi. Her ne kadar duvarlar on santim kalınlığında ve kesme taşlardan sağlam bir şekilde örülmüş olsa da bina öbeklerine ciddi bir zarar vermeden üzerlerinden atlamam mümkün değildi. Halbuki majesteleri sarayının ihtişamını görmemi çok arzuluyordu. Fakat bu isteğini ancak üç gün sonra gerçekleştirebildim. Bu süreyi şehirden yaklaşık yüz metre uzaklıkta yer alan kraliyet parkındaki en büyük ağaçlardan bazılarını bıçağımla keserek geçirdim; her biri doksan santimetre yüksekliğinde, ağırlı-

22. Londra'nın 1700 yılındaki nüfusu.

ğımı kaldırabilecek kadar sağlam iki tabure yaptım. Halk ikinci bir defa uyarıldıktan sonra, ellerimde iki taburemle şehirden geçerek saraya vardım. Dış avluya ulaştığımda, bir taburenin üstüne çıkıp diğerini de elime aldım. Bu ikincisini kaldırıp birinci ve ikinci avlu arasında bulunan yaklaşık iki buçuk metre genişliğindeki aralığa yavaşça bıraktım. Bundan sonra bir tabureden diğerine basarak yapıların üzerinden kolayca geçtim. Geride kalan tabureyi ucu kıvrık bir değnek yardımıyla çekiyordum. İşte bu tertiple en içteki avluya kadar girdim, yan yatarak özellikle açık bırakılan orta kattaki pencerelere yüzümü dayadım ve tahayyül edilebilecek en şatafatlı odaları gördüm. İçeride, çevrelerinde seçkin maiyetleriyle birlikte imparatoriçe ve genç prenses vardı. Majesteleri büyük bir nezaketle bana gülümsedi ve öpmem için pencereden elini uzatma lütfunda bulundu.[23]

Fakat okur bu tür ayrıntıları daha fazla betimleyeceğim beklentisine girmemeli çünkü bunları şu anda neredeyse basıma hazır olan büyük bir yapıt için saklıyorum. Bu yapıt imparatorluğun kuruluşundan başlayıp uzun bir hükümdarlar silsilesini, özellikle girdikleri savaşları ve yaptıkları anlaşmaları, yasaları, eğitim sistemlerini ve dinlerini; bitkilerini, hayvanlarını; ilginç adetlerini, geleneklerini ve daha başka birçok merak uyandıracak konuları kapsamaktadır. Şimdiki esas amacım, imparatorlukta kaldığım dokuz ay boyunca toplumda gerçekleşen ya da bizzat benim başımdan geçen olayları ve kurduğum ilişkileri aktarmaktır.

Özgürlüğümü kazandıktan yaklaşık iki hafta sonra, Özel İşler Başdanışmanı (burada öyle diyorlar) *Reldresal* yanında tek bir hizmetkârla evime geldi. Arabacısına biraz uzakta

23. İmparatoriçe karakteri açıkça Kraliçe Anne kişiliğinden alınmadır: İyi niyetli ama kolay aldatılan.

beklemesini emredip bir saat kadar kendisine kulak vermemi istedi. İyi niteliklerini, kişisel erdemlerini ve aynı zamanda saraya ricacı olduğum dönemde benim için yaptığı hizmetleri de dikkate alarak bu isteğini hemen kabul ettim. Kulağıma daha rahat yaklaşabilmesi için yere uzanmayı önerdim; ancak o, konuşmamız sırasında kendisini avucumun içine almamı yeğledi. Söze özgürlüğüme kavuşmamı kutlayarak başladı, bunda kendi payının olduğunu da söyledi; yine de eğer meclisteki mevcut koşullar olmasaydı özgürlüğümü böyle kısa zamanda kazanamayabileceğimi de ekledi. "Çünkü" dedi, "yabancıların gözünde bir gelişme sürecindeymişiz gibi görünse de içeride şiddetli bir hizipleşme ve dışarıda çok güçlü bir düşman saldırısının tehdidi gibi iki büyük belayla karşı karşıyayız. İlkiyle ilgili olarak yaklaşık yetmiş aydan fazla bir süredir bu imparatorlukta birbiriyle çatışan ve kendilerini ayakkabı topuklarının yüksek veya alçak olmasına göre ayırt eden *Tramecksan* ve *Slamecksan* adlı iki taraf olduğunu anlamalısınız.[24] Aslında yüksek topuklular ülkemizin kadim anayasasına çok bağlıdır. Ancak buna rağmen sizin de mutlaka gözlemleyeceğiniz gibi, majesteleri hükümet yönetiminde ve krallığın hizmetindeki memuriyetlerde sadece alçak topukluları kullanmaya karar vermiş; özellikle majestelerinin topuklarının, saraydaki diğer seçkinlerin topuklarından en az bir *drurr* (inç'in on dörtte biri) daha kısa olduğu söylenir. Bu iki taraf arasındaki düşmanlıklar öylesine artmıştır ki bunlar ne birlikte yer içer ne de konuşurlar. *Tramecksan*ların, yani yüksek topukluların sayıca bizden daha fazla olduğunu biliyoruz; ama iktidar tamamen bizim elimizde. Tahtın vârisi yüce ekselanslarının yüksek topuklulara bir eğilimi

24. Yüksek Kilise ve Alçak Kilise; Tory ve Whig partileri hicvediliyor.

olduğu endişesi içindeyiz; en azından ayakkabı topuklarından birinin diğerinden daha yüksek olduğunu açıkça görebiliyoruz ki bu da yürürken topallamasına sebep oluyor.[25] Tam da böyle iç huzursuzlukların ortasında, şimdi bir de neredeyse majestelerininki kadar geniş ve güçlü, evrenin diğer büyük imparatorluğundan, *Blefuscu* adasından gelecek işgal tehdidiyle karşı karşıyayız. Gerçi siz, dünyada sizin gibi devasa insanların yaşadığı krallıklar ve devletlerin varlığını iddia ediyorsunuz; ama düşünürlerimizin bu konuda ciddi kuşkuları var: Sizin aydan ya da yıldızlardan birinden indiğinizi varsayıyorlar. Çünkü sizin cüssenizdeki yüz kadar insanın, kısa bir zamanda majestelerinin topraklarındaki bütün meyve ve sığırları yok edeceği çok açık. Bunun yanında altı bin aylık tarih kaynaklarımız, iki büyük imparatorluk olan *Lilliput* ve *Blefuscu* dışında herhangi bir yerden bahsetmemektedir. Her neyse, size biraz önce bu iki büyük gücün otuz altı aydır çok çetin bir savaşın içinde olduğunu söyleyecektim. Her şey şu meseleyle başladı: Yumurtayı geniş ucundan yiyerek kırmak adettir; fakat şimdiki imparatorumuzun büyükbabası daha çocukken yumurtayı kadim geleneğimize göre kırıp yemek istediğinde parmağını kesmiş. Bunun üzerine imparator babası, halkının yumurtayı sivri ucundan kırmalarını, aksi hâlde

25. Sonradan II. George olarak tahta gelecek olan Wales Prensi Georg, o zamanlar babasının bakanlarına ateşli bir düşmanlık besliyordu: Bütün veliahtlar gibi, Brunswick Dükalığı tahtına oturduktan sonra daha açıktan olmak üzere, siyasetteki dostlarını saraya en çok muhalif olan partilerden seçti ve Whig Partisi'nden memnuniyetsizleri, Tory Partisi'nden de mevkilerinden edilmişleri çevresine topladı. Mrs. Howard'ın bir mektubundan, iki parti arasında sekip durduğuna ilişkin betimlemelerin prensi oldukça eğlendirdiğini öğreniyoruz. *Gulliver'in Seyahatleri*'nin yayınlanmasından kısa süre sonra tahta çıktığında, Kraliçe Caroline, Sir Robert Walpole'ün yeniden işlerin başına getirilmesi için kendisini ikna etmişti. Bu, Swift ve dostlarını hayal kırıklığına uğratan beklenmedik bir değişimdi.

şiddetle cezalandırılacaklarını bildiren bir ferman buyurmuş.[26] Halk bu yasaya öyle öfkelenmiş ki tarihî kaynaklarımıza göre bu sebepten altı isyan çıkmış, bir imparator hayatını[27] ve bir diğeri de tahtını[28] kaybetmiş. Bu iç kargaşalar *Blefuscu* hükümdarları tarafından sürekli körüklenmiş ve isyanlar bastırıldıktan sonra sürgün edilenler hep *Blefuscu* İmparatorluğu'na kaçmış. Çeşitli zamanlarda on bir bin kişinin yumurtalarını sivri uçtan kırmaktansa ölümü tercih ettikleri kaydedilmiştir. Bu anlaşmazlık üzerine yüzlerce cilt kitap yayınlanmıştır; ama Geniş-Uççuların kitapları uzun süre yasaklandı ve bütün parti üyelerinin memuriyete girmeleri yasalarla imkânsız hâle getirildi. Bu çatışmalı süreçte *Blefuscu* imparatorları, büyükelçileri aracılığıyla sıklıkla ihtarda bulunarak bizi *Blundecral*'ın (onların kutsal kitapları) elli dördüncü bölümünde geçen, büyük peygamber *Lustrog*'un temel öğretisine karşı gelerek dinde hizipçilik yapmakla suçladılar. Oysa biz bunun metin üzerinde bir çarpıtma olduğunu düşünüyoruz; çünkü kullanılan kelimeler aynen şunlardı: *Bütün gerçek inananlar yumurtalarını uygun uçtan kıracaklardır.* Benim naçizane fikrime göre burada, uygun ucun hangisi olduğu herkesin kendi vicdanına ya da en azından başyargıcın kararına bırakılmıştır.

Sürgündeki Geniş-Uççular *Blefuscu* İmparatoru'nun sarayında o kadar çok itibar ve buradaki partilerden o kadar çok özel destek ve teşvik gördüler ki iki imparatorluk arasında otuz altı ay süren, bazen bir tarafın ve bazen diğerinin kazandığı kanlı bir savaş oldu. Bu süre içinde biz kırk büyük

26. Swift, Kral VIII. Henry'nin Katolik Kilisesi'nden ayrılıp (Geniş-Uççular) İngiliz Kilisesi'ne (Sivri-Uççular) geçmesini ilan edişini hicvediyor.

27. 1649'da ihanetle suçlanarak infaz edilen Kral I. Charles.

28. İngiltere'den Fransa'ya kaçmak zorunda kalan son katolik Kral II. James.

gemi, daha fazla sayıda küçük tekne, sayıları otuz bini bulan en iyi denizcimizi ve askerimizi kaybettik; düşmanın zararınınsa bizimkinden fazla olduğu tahmin ediliyor. Ancak şu anda düşmanlarımız çok kuvvetli bir donanma kurmuş durumdalar ve bize saldırmak için uygun bir zaman kolluyorlar. Majesteleri sizin yiğitliğinize ve gücünüze duyduğu güvenden ötürü bu konuyu size açmamı istedi."

Başdanışmandan majestelerine saygılarımı sunmalarını ve taraflar arasına girmenin benim gibi bir yabancıya düşmeyeceğini; ancak şahsını ve topraklarını tüm işgalcilerden hayatım pahasına korumaya hazır olduğumu kendisine bildirmesini istedim.

V

Yazar, sıradışı bir taktikle bir istilayı önler. Kendisine yüksek şeref nişanı verilir. Blefuscu İmparatorluğu'ndan gelen elçiler barış isterler. İmparatoriçenin dairesinde bir kaza sonucu yangın çıkar; yazar sarayın geri kalan kısmının kül olmasını önler.

Blefescu İmparatorluğu, *Lilliput*'un kuzey doğusunda yer alan ve ondan sekiz yüz metre genişliğinde bir kanalla ayrılan bir adadır. Burayı henüz görmemiştim ve bu istila uyarısı üzerine hakkımda hiçbir istihbaratı olmayan düşman gemileri tarafından fark edilirim korkusuyla sahilin o kesiminden uzak duruyordum. Savaş sırasında iki ülke arasındaki tüm haberleşmeler katı bir şekilde yasaklanmış, ihlal edenlere ölüm cezası öngörülmüş ve imparatorumuz tarafından her türlü gemiye ambargo konmuştu. Majestelerine, keşif gemilerimizin bize aktardığına göre limanda ilk hafif rüzgârla yelken açmaya hazır bir şekilde demirli bekleyen bütün düşman filosunu ele geçirmek üzere tasarladığım bir projeden bahsettim. Denizin derinliğini sık sık ölçen en tecrübeli denizcilere danıştım; dediklerine göre ortadaki en derin yer yetmiş *glumgluff*, yani Avrupa ölçülerine göre yaklaşık yüz seksen santimetre, geriye kalan kısımlarsa en fazla elli *glumgluff* imiş. *Blefuscu*'nun karşısındaki kuzeydoğu kıyısına doğru yürüyüp bir tümseğin

arkasına yatarak dürbünümü çıkardım ve demir atmış elli savaş gemisi ve çok büyük sayıda nakliye gemisinden oluşan düşman donanmasını inceledim. Sonra evime geri geldim ve en sağlamından çok sayıda halat ve demir çubuk hazırlanmasını emrettim (bu konuda yetkiliydim). Halatlar paket sicimi kalınlığında, demir çubuklar ise dikiş iğnesi kalınlığında ve uzunluğundaydı. Halatları daha sağlamlaştırmak için üçe katladım ve yine aynı amaçla üç demir çubuğu da büktükten sonra uç taraflarını da çengel şeklinde kıvırdım. Böylece elli kadar halatı bir o kadar kancaya tutturdum ve kuzeydoğu kıyısına geri gittim. Ceketimi, ayakkabılarımı, çoraplarımı çıkarıp üstümde deri yeleğimle, su derinleşmeden yarım saat kadar ilerledim. Suda olanca hızımla yürüdüm, sonra denizin ortasında da ayağım yere değene kadar yaklaşık otuz metre kadar yüzdüm. Böylece donanmaya yarım saatten daha az bir sürede ulaşmıştım. Düşman beni görünce o kadar korktu ki gemilerinden atlayıp kıyıya yüzdüler. Sayıları otuz binden aşağı değildi. Hazırladığım düzeneği çıkardım ve her bir geminin pruvasına bir çengel geçirerek bütün halatların uçlarını birbirine bağladım. Ben bu işle uğraşırken düşman beni ok yağmuruna tutuyordu; birçoğu yüzüme ve ellerime isabet ediyordu, bu durum canımı fena hâlde yakmanın yanında işimi yapmama da engel oluyordu. En çok da gözlerime bir şey olmasından korkuyordum, hatta eğer o an aklıma bir çare gelmemiş olsaydı gözlerimi kaybedebilirdim. Daha önce de söylediğim gibi, imparatorun arama memurlarının dikkatinden kaçan gizli cebime ufak tefek öteberiden başka gözlüğümü de koymuştum. Hemen çıkarıp sımsıkı burnuma oturttum, böylece düşmanın ok yağmuruna karşı zırh kuşanmış bir şekilde işime devam ettim. Okların birçoğu gözlüğümün camına çarpıyor ancak biraz çizmekten öteye gidemiyordu. Artık

bütün çengelleri bağlamıştım, halatları düğümlediğim yerlerinden tutarak çekmeye başladım. Ancak bütün gemiler o kadar sıkı demirlenmişlerdi ki yerlerinden bile kıpırdamıyorlardı. Geriye işimin en zor kısmı kalmıştı. Bu yüzden ucundaki çengelleri gemilere bağladığım halatları oldukları gibi bıraktım. Yüzüme ve ellerime isabet eden iki yüzden fazla oka rağmen büyük bir kararlılıkla çapaları bağlayan halatları bıçağımla kestim. Daha sonra uçlarına kanca bağladığım halatları düğümlü uçlarından tutup düşmanın en büyük elli savaş gemisini hiç zorlanmadan peşim sıra çektim.

Ne yapmak istediğime akıl sır erdiremeyen *Blefuscu*'lular hayretten donakalmışlardı. Gemileri tutan halatları kestiğimi görünce niyetimin gemileri akıntıya bırakmak ya da birbiri üstüne bindirmek olduğunu düşünmüşlerdi. Ancak bütün donanmanın bir düzen içinde hareket ettiğini, bunu da gemileri çeken benim yaptığımı anladıklarında tarifi imkânsız, büyük bir keder ve umutsuzluk çığlığı kopardılar. Tehlikeyi atlatınca ellerime ve yüzüme isabet eden okları çıkarmak için bir süreliğine durup daha önce bahsetmiş olduğum, buraya ilk geldiğimde bana verilen merhemi sürdüm. Daha sonra gözlüklerimi çıkarıp sular çekilinceye kadar, yaklaşık bir saat yükümle beraber bata çıka ilerledim ve *Lilliput* kraliyet limanına sağ salim vardım.

Kıyıda kral ve bütün saray erkânı merak içinde bu büyük serüvenin sonucunu bekliyorlardı. Gemilerin büyük bir yarım ay şeklinde ilerlediğini görüyorlar; fakat göğsüme kadar suyun içinde olduğum için beni ayırt edemiyorlardı. Boğazın ortasına kadar ilerlediğimde boynuma kadar hâlâ suyun içinde olmam onları oldukça kaygılandırmıştı. İmparator boğulduğum ve düşman donanmasının da saldırı için ilerlemekte olduğu sonucuna varmıştı ama kısa süre sonra rahat bir nefes aldı; çünkü attığım her adımda boğazın suları sığ-

laşıyordu. Kısa bir zaman içinde donanmanın bağlandığı halatın ucunu tutarak sesimi duyabilecekleri bir mesafeden *Yaşasın Yüce Lilliput İmparatoru!* diye bağırdım. Yüce hükümdar beni karada methiyelerle karşıladı ve oracıkta kendilerinin en büyük onur payesi olan *Nardac* nişanıyla şereflendirdi.

Majesteleri, düşmanın geri kalan gemilerini de kendi limanlarına getirmem için fırsat kollamamı istedi. Kralın hırsı öylesine ölçüsüzdü ki bütün *Blefuscu* İmparatorluğu'nu küçük bir eyalet hâline getirip bir vali aracılığıyla yönetmekten, Geniş-Uç taraftarı sürgünleri ortadan kaldırıp insanları yumurtalarını sivri uçtan kırmaya zorlayarak bütün dünyanın tek hâkimi olmaktan başka bir şey düşünemiyordu. Siyaset ve adalet üzerine yaptığımız tartışmalarla onu bu niyetlerinden vazgeçirmeye çalışırken özgür ve cesur insanların köleleştirilmesine hiçbir zaman alet olmayacağımı çok açık bir şekilde söyledim. Bu konu konseye taşındığında en bilge bakanlar da benimle aynı fikirdeydi.

Bu açık ve cüretkâr açıklamam majestelerinin tasarılarına ve politikalarına öylesine aykırıydı ki beni asla bağışlamadı. Konuyu konseyde ustaca gündeme getirdiğinde makul düşünenlerden bazılarının en azından sessiz kalarak benimle aynı görüşte olduklarını gösterdikleri; fakat gizli düşmanlarım olan diğerlerinin ise hakkımda beni hedef gösteren sözler sarf etmekten kendilerini alamadıkları bana anlatıldı. İşte o günden itibaren iki ayı bulmadan patlak veren, majesteleri ile bakanlar tarafından tamamen ortadan kaldırılmamı hedefleyen birtakım entrikalar çevrilmeye başlanmıştı. Demek ki, hükümdarın tutkularını tatmin etmeyi reddettiğiniz anda, yaptığınız bütün hizmetlerin hiçbir değeri kalmıyor.

Bu serüvenin üzerinden yaklaşık üç hafta geçmişti ki mütevazı barış tekliflerini sunmak üzere *Blefuscu*'dan resmî

bir elçiler heyeti geldi. Nihayetinde koşulların tamamen bizim imparatorun lehine olduğu ancak ayrıntılarıyla okurun canını sıkmayacağım bir antlaşma imzalandı. Beş yüz kişilik bir heyetin eşlik ettiği altı elçi, imparatorlarının görkemine ve işlerinin önemine yaraşır bir şekilde kente giriş yaptılar. Anlaşma imzalanırken sarayda sahip olduğum ya da en azından sahipmişim gibi göründüğüm saygınlığıma dayanarak *Blefuscu* elçilerine birçok iyilikler yaptım. Bu dostane davranışlarım özel olarak kendilerine iletilince de kralları onları benimle yeniden görüşmeye gönderdi. Yiğitliğim ve yüce gönüllüğüm üzerine övgülerle başladıkları sözlerine, majesteleri adına beni ülkelerine davet ederek devam ettiler. Birçok kerametini duydukları olağanüstü gücümü kanıtlayan örnekler görmek istediler. İsteklerini seve seve yerine getirdim fakat okuru bu detaylarla sıkmayacağım.

Elçileri bir süre hayretler içinde bırakıp eğlendirerek memnun ettikten sonra, erdemleriyle bütün dünyanın hayranlığını kazanan ve ülkeme dönmeden önce asil kişiliklerini görmeyi çok istediğim efendileri imparatora naçizane saygılarımı huzurlarında sunma şerefini bahşetmelerini istedim. Bunun için *Lilliput* İmparatoru'nu görme şerefine nail olduğum ilk fırsatta, kendilerinden *Blefuscu* hükümdarını resmen ziyaret etmeme müsaade buyurmalarını rica ettim. Majesteleri her ne kadar bu isteğimi kabul etme lütfunda bulunduysa da bu konuda pek istekli olmadığını çok net bir şekilde görebiliyordum. Eğer çok yakın bir dostum bu konuda kulağıma bir şeyler fısıldamasaydı, *Flimnap* ve *Bolgolam*'ın elçilerle görüşmemi kendilerine bir itaatsizlik işareti olarak imparatora ilettiklerini tahmin edemezdim. Oysaki böyle bir şey aklımın ucundan bile geçmemişti. İşte bu olaydan sonra ilk kez, saray erkânının ve bakanların art niyetlerini anlamaya başladım. Bu elçilerin benimle bir çevirmen

aracılığıyla konuştuğu bilinen bir şeydi. İki imparatorluğun dili, Avrupa'daki herhangi iki ülkenin dili kadar birbirinden farklı olup her bir ulus kendi dilinin kadimliği, güzelliği ve zenginliğiyle gururlanırken diğer ulusun dilini açıkça aşağılıyordu. Ancak bizim imparatorumuz, donanmalarını ele geçirmenin kazandırdığı avantajla, güvén mektuplarını *Lilliput* dilinde sunmalarını ve konuşmalarını da yine bu dilde yapmalarını zorunlu kılmıştı. Şunu da itiraf etmek gerekir ki iki krallık arasında sürdürülen büyük ticaret ve alışveriş ilişkilerinden, sürgünlerin sürekli olarak karşılıklı iadesinden ve her iki imparatorluktaki soylu gençlerin ve zengin tabaka çocuklarının dünyayı görüp insanları tanıyarak görgülerini arttırmak üzere öbür ülkeye gönderilme geleneğinden dolayı, bazı ileri gelenlerle kıyı şeridinde oturan tüccar ve denizciler her iki dilde de konuşabiliyorlardı. Bu durumu birkaç hafta sonra *Blefuscu* İmparatoru'na saygılarımı sunmak üzere yaptığım ziyarette öğrendim. Düşmanlarımın hainliğini ve bir sürü talihsiz aksiliğin arasında giriştiğim eğlenceli geziyi sırası gelince anlatacağım.

Okur hatırlayacaktır, özgürlüğümü geri kazanmak için o belgeleri imzalarken beni köle yerine koyan bazı maddelerden hiç hoşlanmamış fakat elimden hiçbir şey gelmediği için kabul etmek zorunda kalmıştım. Oysa artık bir *Nardac* olarak saraydaki en yüksek nişanın sahibiydim ve bu yüzden bu tür koşullar saygınlığıma gölge düşürüyordu. Gerçi hakkını vermek gerek, imparator bu maddelerin bahsini bile açmadı. Her neyse, çok geçmeden majestelerine çok önemli ya da o zaman öyle olduğunu düşündüğüm bir hizmet sunma fırsatım oldu. Bir gece yarısı kapımda yüzlerce insanın çığlığıyla aniden uyandım. Uyku sersemi olduğumdan dehşet içinde kalmıştım. *Burglum* sözcüğünün durmadan tekrarlandığını duyuyordum. İmparatorun maiyetinden

birkaç kişi kalabalığı yararak geldiler ve benden derhal saraya gelmemi rica ettiler. Kitap okurken uyuyakalan nedimelerden birinin ihmalkârlığı yüzünden imparatoriçenin dairesinde yangın çıkmıştı. Derhal kalktım, bana yol açılması için etrafa emirler verilirken dolunay ışığı sayesinde kimseyi çiğnemeden saraya doğru yola koyuldum. Vardığımda duvarlara merdiven dayamış ve kovaları hazırlamışlardı ama su kaynağı biraz uzaktaydı. Kovalar genişçe bir yüksük kadardı ve zavallı insanlar ellerinden geldiğince seri biçimde kovaları bana ulaştırıyorlardı; ancak alevler öylesine hızla yükseliyordu ki ne yapsalar boşunaydı. Yangını ceketimle kolaylıkla zaptedebilirdim fakat aceleyle çıkarken onu yanıma almamış ve üstümde yalnız deri ceketimle gelmiştim. Durum gittikçe umutsuz ve acıklı bir hâl alıyordu. Kendimden hiç ummadığım bir şekilde bir anda aklıma parlak bir fikir gelmeseydi bu görkemli sarayın yanıp kül olması işten bile değildi. Bir gece önce *glimgrin* adlı çok lezzetli ve iyi bir idrar söktürücü olan bir şaraptan (*Blesfuscu*lular buna *Flune* derler; ama bizimkinin daha iyi olduğu söylenir) epeyce içmiştim. Büyük bir şans eseri, içtikten sonra hiç dışarı çıkmamıştım. Yükselen alevlerin sıcaklığı ve söndürmek için harcadığım çaba, hararetimi arttırıp şarabın idrarla çıkmasına vesile olmuştu. Öyle bol su döktüm, öyle uygun yerlere boşalttım ki üç dakika içinde yangından eser bile kalmadı ve yapılması asırlar alan bu görkemli binanın geri kalan bölümü yok olmaktan böylece kurtulabildi.

Artık gün doğmuştu. İmparatorun kutlamasını beklemeden evime döndüm. Yaptığım çok önemli bir iş olsa da majestelerinin bunu yapma şeklini nasıl karşılayacağına dair bir fikrim yoktu. Çünkü krallığın anayasasına göre mevki ve rütbesi ne olursa olsun, saray sınırları içinde su döken biri-

nin cezası ölümdü. Neyse ki majestelerinden, bağışlanmam için başyargıca emir vereceği haberi gelince biraz rahatladım. Ancak bu affı bir türlü elde edemedim. Bana gizliden gizliye gelen haberlere göre de imparatoriçe yaptığım şeyi öyle büyük bir kinle karşılamıştı ki[29] sarayın en ücra köşesine taşınmış, yanan yapının kendi kullanımı için onarılmasına şiddetle karşı çıkmış ve en yakın sırdaşlarının yanında da intikam yeminleri edip duruyormuş.

29. Kraliçe Anne'in Swift'in kraliyete hizmetlerine rağmen piskoposluk unvanı vermemesinin nedeninin, Swift'in *A Tale of a Tub* kitabına karşı tepki olduğu düşünülüyordu.

VI

Lilliput halkı; bilimleri, yasaları ve adetleri; çocuklarını yetiştirme şekilleri. Yazarın o ülkedeki yaşam şekli. Yazarın önemli bir hanımefendiyi aklaması.

Bu imparatorlukla ilgili bilgileri aslında bu konuda yazacağım bir kitaba ayırmak niyetinde olsam da şimdilik genel bir fikir vererek okurumun merakını gidermek istiyorum. Halkın ortalama boyu on sekiz santimetreden daha kısa; bütün hayvanlar, bitkiler ve ağaçların boyları da aynı oranda küçük. Örneğin en büyük atlar ve öküzler, on ile on beş santimetre boyunda, koyunlar aşağı yukarı dört santimetre, kazlar ise yaklaşık serçe büyüklüğünde. Yani böylece, derece derece küçülerek benim görebilmemin neredeyse olanaksız olduğu kadar küçülüyorlardı. Fakat doğa, *Liliput*'luların gözlerini görmeleri gereken her şeyi görmeye uygun şekilde yaratmıştı; yakını görüşleri çok keskindi ama uzağı iyi göremiyorlardı. Yakın nesneleri görmede gözleri çok keskin bir aşçının, sinek kadar bir çayır kuşunu yolduğunu, yine bir genç kızın görünmez bir iğneden görünmez bir iplik geçirdiğini eğlenerek izlemiştim. En uzun ağaçları yaklaşık iki metre yüksekliğindeydi, kraliyet parkında yer alan bu ağaçların tepelerine ancak kolumu uzatarak dokunabiliyordum. Diğer bitkiler de aynı orandaydı fakat bunları artık okurun hayal gücüne bırakıyorum.

Çağlardan beri her alanda büyük bir gelişim sergiledikleri bilimleri hakkında pek bir şey söylemeyeceğim. Fakat yazma şekilleri çok garipti; ne Avrupalılar gibi soldan sağa ne de Araplar gibi sağdan sola ne Çinliler gibi yukardan aşağıya ne Cascagianlar gibi aşağıdan yukarıya; fakat İngiliz hanımları gibi kâğıdın bir köşesinden diğer köşesine doğru eğik yazıyorlardı. *Lilliput*'lular ölülerini baş aşağı gömüyorlardı; çünkü on bir bin ay sonra yeniden dirileceklerine ve o zaman dünyanın (düz olduğuna inanıyorlardı) tersyüz olacağına, böylece dirildiklerinde kendilerini ayaklarının üzerinde hazır bulacaklarına dair bir inanışları vardı. Eğitimli olanlar bu inancın saçmalığını kabul ediyorlardı ama uygulama halk arasındaki yaygınlığından dolayı devam ediyordu.

Bu imparatorlukta gerçekten çok garip yasa ve gelenekler vardı. Eğer bunlar benim sevgili ülkemdeki uygulamalarla taban tabana zıt olmasaydı, onları haklı göstermeye kalkmazdım. Fakat keşke uygulamaya da konsalardı! Öncelikle muhbirlerden bahsetmek istiyorum. Burada devlete karşı işlenen bütün suçlar büyük bir şiddetle cezalandırılıyor; ancak sanık mahkemede suçsuz olduğunu açıkça ispatlarsa onu suçlayan kişi yüz kızartıcı bir şekilde öldürülüyor, malı mülkü de suçsuz bulunan kişinin masraflarına, hapisten ötürü çektiği sıkıntılara, atlattığı tehlikeye ve zaman kaybına karşılık tazminat olarak veriliyor. Eğer suçlayanın yeteri kadar malı mülkü yoksa zararın karşılığı saray tarafından karşılanıyor. Ayrıca imparator mağdura bir halk nişanı veriyor ve masumiyeti bütün kentte ilan ediliyor.

Lilliput'lular dolandırıcılığı hırsızlıktan daha büyük bir suç olarak görüyorlar ve bu nedenle bu suç çoğu zaman ölümle cezalandırılıyor. Çünkü dikkat, uyanıklık ve biraz da zekânın, bir adamın malın mülkünü hırsızlardan koruma-

sını sağlayabileceğini; ancak dürüstlüğün sahtekârlık karşısında savunmasız olduğunu düşünüyorlar. Ayrıca insanlar arasında sürekli bir alışveriş ve krediyle ticaret gerekli olduğundan, eğer dolandırıcılığa izin verilir, göz yumulur ya da cezalandırmak için yasa konmazsa namuslu tüccarın hep büyük zararlara uğrayacağını, üç kâğıtçılarınsa hep kazanacağını ileri sürüyorlar. Bir keresinde kendisine aktarması için gönderilen büyük miktarda parayı alıp kaçarak ustasına kötülük eden bir suçlu lehine imparatora aracılık etmem istenmişti. Suçu hafifletmek adına, bunun sadece güveni kötüye kullanma olduğunu söylediğimde imparator, suçu büsbütün ağırlaştıran bir şeyi bir savunma olarak öne sürmemin akıl almaz olduğunu söylemişti. Buna karşılık her ülkenin kendine has âdetleri olduğu gibi sıradan bir cevap vermekten başka söyleyecek bir şey bulamamıştım ama itiraf etmeliyim ki çok utanmıştım.

Genel olarak ödül ve cezanın bütün yönetim işlerinin etrafında döndüğü iki menteşe olduğuna dair bir ön kabulümüz olsa da *Lilliput* dışında hiçbir ülkede bu kuralın gerçekten uygulamaya konduğuna şahit olmadım. Her kim burada ülkesinin kurallarını yetmiş üç ay boyunca kayıtsız şartsız gözettiğini kanıtlayabilirse, ait olduğu sınıfa ve yaşam koşullarına uygun olarak belli bazı ayrıcalıklar iddia edebiliyor ve sadece bu durumlar için ayrılan fondan yararlanma hakkı kazanabiliyordu. Aynı zamanda bu kişi *snilpall*, yani "yasal" unvanını da elde edip ismine ekliyordu ancak bu unvan babadan oğula geçemiyordu. Bizim yasalarımızın ödüllerin lafı bile edilmeden, sadece cezalandırılma ile uygulandığını anlattığımda, bunu yönetimimizin çok büyük bir kusuru olarak değerlendirmişlerdi. Buna uygun olarak mahkeme salonlarındaki adalet temsilleri; ikisi önde, ikisi arkada, birer tane de yanlarda olmak üzere, her yeri görebil-

diğini ifade eden altı gözlü bir heykeldi. Heykelin sağ elinde ağzı açık altın dolu bir torba ve sol elinde kınındaki bir kılıç da cezalandırmaktan çok ödüllendirmeye eğilimi olduğunu ifade ediyordu.

İşe alacakları kişileri seçerken yetenekli olmalarından çok, iyi ahlaklı olmalarına dikkat ediyorlardı. Yönetim tüm insanlar için gerekli olduğundan, ortalama bir insan zekâsının şu ya da bu görev için yeterli olacağına; Tanrı'nın, kamu işlerini her çağda ancak üç tanesi dünyaya gelen büyük dehalar tarafından yürütülecek bir gizem olmasını hiçbir zaman istemediğine; doğruluk, adalet, ölçülülük ve benzeri erdemlerin her insanın gücü dahilinde olduğuna; ayrıca bu erdemlerle birlikte var olan deneyim ve iyi niyetin, özel bir eğitim gerektiren işler istisna olmak üzere, her insanın ülkesine hizmet etmesi için yeterli olacağına inanıyorlardı. Ahlaki değerlerin yoksunluğu, zekânın üstün yetilerince giderilmekten o kadar uzaktı ki, memuriyetler hiçbir zaman bu tür kişilerin tehlikeli ellerine teslim edilmemeliydi. Erdemli birinin bilgisizliğinden dolayı düşeceği hatalar, eğilimleri kendisini yolsuzluğa sürükleyen ve bu yolsuzluklarını örtbas etme, bunları büyütme ve kendisini savunma konusunda usta birinin yapabilecekleri kadar kamunun çıkarı üzerinde ölümcül sonuçlara yol açamazdı.

Aynı şekilde Tanrı inancı olmaması, bir insanın kamu görevine getirilmesine engeldi. Krallar kendilerini Tanrı'nın vekili olarak kabul ettikleri için *Lilliput*'lular bir kralın, emri altında hareket ettiği bir otoriteyi tanımayan birini görevlendirmesini saçma bulurlar.

Bu sözünü ettiğim ve birazdan anlatacaklarım, *Lilliput* yasalarının esas halleridir. İnsanoğlunun mayası bozuk doğası yüzünden, bu insanların bulaştığı ahlaki düşkünlükleri kastetmediğimi özellikle belirtmeliyim. Okurun, ip üstünde

cambazlık yaparak büyük görevlere yükselme ya da değnekler üstünde sıçrayarak ya da altından sürünerek gözdelik ve seçkinlik nişanları kazanma gibi kepazeliklerin, şu anda tahtta olan imparatorun büyükbabası tarafından başlatıldığını ve gitgide artan particilik ve hizipçilik nedeniyle de bugünkü yoğunluklarına ulaştığını bilmesi gerekir.

Nankörlük, kitaplarda okuduğumuz kadarıyla diğer bazı ülkelerde olduğu gibi burada da büyük bir suçtur. Kendisine iyilik yapan birine kötülükle karşılık veren kişinin, kendisini hiçbir şekilde borçlu hissetmediğinden bütün insanlık için de ortak bir düşman olduğunu ve bu yüzden yaşama hakkı olmadığını düşünüyorlardı.

Anne babaların görevleri ve çocuk bakımı anlayışları bizimkilerden son derece farklıydı. Kadın ve erkeğin birleşip üreyerek türün devamını sağlaması, büyük doğa yasasının bir gereği olduğundan, *Lilliput*'lulara göre kadın ve erkekler tıpkı diğer hayvanlar gibi şehvet dürtüsüyle bir araya gelirler. Yavrularına düşkün olmaları da aynı doğa yasalarının sonucudur. Bu mantıktan yola çıkarak çocuğun, ne sırf kendisini dünyaya getirttiği için babasına ne de sırf dünyaya getirdiği için annesine karşı bir yükümlülük altında tutulmasına izin verirler. İnsan yaşamındaki sefaletler göz önüne alındığında, dünyaya getirme eyleminin bir lütuf olduğu zaten söylenemez; ayrıca aşkla dünyaya getirdikleri çocukları hakkındaki düşünceleri tamamen farklı olan ebeveynlerin de böyle bir niyetleri yoktur. Bu ve buna benzer gerekçeler nedeniyle, ana babaların çocukların eğitiminin emanet edileceği son insanlar olduklarını düşünürler. Bu sebeple her şehirde, köylüler ve tarım işçileri dışında, bütün ana babaların, yirmi aylık olduklarında, yani laf anlayacak yaşa geldiklerinde, kız ve erkek çocuklarını bakılmak ve yetiştirilmek üzere gönderdikleri bakımevleri bulunur. Bu

okullar, her iki cinsin farklı niteliklerine bağlı olarak çeşitlilik gösteriyordu. Çocukları eğilimlerine olduğu kadar, kapasitelerine ve ana babalarının sosyal düzeyine göre hayata hazırlayan donanımlı öğretmenleri vardı. İlk önce erkek, sonra da kız eğitim yuvalarından bahsedeceğim.

Soylu veya yüksek tabakada doğan erkek çocukların eğitimi, ciddi ve bilgili öğretmenler ve yardımcıları tarafından verilir. Çocukların giysi ve yiyecekleri sade ve basittir. Onur, adalet, cesaret, alçakgönüllülük, merhamet, din ve vatan sevgisi ilkeleri doğrultusunda eğitim görürler. Pek kısa süren yeme içme ve uyku zamanları ile beden eğitimine ayrılan iki saatlik ara dışında, çocuklar her an bir işle meşgul tutulurlar. Dört yaşına gelene kadar erkek hizmetkârlar tarafından giydirilirler; bundan sonra ise çok iyi beceremeseler de kendi başlarına giyinip soyunmakla yükümlü olurlar. Ayak işlerinin çoğunu bizde elli yaşına denk gelen kadın hizmetkârlar yapar. Çocukların hizmetkârla konuşmalarına asla izin verilmez; ancak teneffüslere küçüklü büyüklü gruplar hâlinde ve mutlaka bir öğretmen veya öğretmen yardımcısı eşliğinde birlikte çıkarlar. Böylelikle bizim çocuklarımızın erken yaşta şahit olduğu ahlaksızlık ve çılgınlığın kötü etkilerinden korunmuş olurlar. Ebeveynler çocuklarını yılda sadece iki kez görebilirler ve bu ziyaretler de bir saatten fazla sürmez. Çocuklarını yalnızca ilk karşılaştıklarında ve ayrılırken öpmelerine izin verilir. Bu ziyaretler sırasında orda hazır bulunan bir öğretmen, ana babaların çocuklarıyla fısıldaşmalarına, onlara şımartıcı sözler söylemelerine ya da oyuncak, şekerleme ve bunlar gibi hediyeler vermelerine müsaade etmez.

Bir ailenin çocuğun eğitimi ve bakımı için gerekli olan parayı ödemesinde aksaklık olduğunda, bu para imparatorun memurları tarafından zorla tahsil edilir.

Sıradan kimselerin, tüccarların, esnafın ve zanaatçıların çocukları da aynı biçimde yetiştirilir. Ancak ticarete atılması için yetiştirilenler, on bir yaşına gelince başkalarının yanına çırak olarak verilirler. Öte yandan yüksek tabaka ailelerinin çocukları ise bizde yirmi bir yaşa denk gelen on beş yaşına kadar eğitimlerine devam ederler; ama bu dış dünyadan soyutlanmış yaşam biçimi, son üç yılda azar azar gevşetilir.

Kız eğitim yuvalarında yüksek tabaka kızlarının gördükleri eğitim erkeklerinkine çok benzer; fakat bunlar beş yaşına gelip de kendi başlarına giyininceye dek bir öğretmen ya da yardımcısının gözetiminde, yalnızca kendi cinslerinden bir hizmetçi tarafından giydirilirler. Eğer bu hizmetçiler, kızları korkutucu ya da aptalca masallarla veya bizde oda hizmetçilerinin yaptığı gibi birtakım çılgınlıklarla eğlendirmeye kalkarsa kentte herkesin önünde üç defa kırbaçlanıp bir yıl hapsedilir ve ömürlerinin sonuna kadar kalmak üzere ülkenin en ücra köşesine sürülürler. İşte bu yüzdendir ki buradaki genç hanımlar, korkak ve aptal duruma düşmekten en az erkekler kadar utanır; edep ve temizlikle ilgili olanlar dışında tüm süs eşyalarını küçümserler. Kızların beden egzersizlerinin erkeklerinki kadar sert olmaması, kızlara ev hayatına ilişkin bazı kuralların öğretilmesi ve eğitimlerinin daha dar kapsamlı olması dışında, eğitimlerinde cinsiyetlerinden kaynaklı bir farklılık görmedim. Her zaman genç kalamayacaklarından, yüksek tabakadaki kadınların sağduyulu ve uyumlu birer eş olması gerektiğini düşünürler. Kızlar, burada evlilik çağı olan on iki yaşına geldiklerinde ana babaları ya da vasileri tarafından, öğretmenlerine büyük şükran ifadeleriyle ve sıklıkla genç hanımın ve arkadaşlarının gözyaşları eşliğinde evlerine götürülürler.

Daha aşağı tabakadan kızların okuduğu okullarda, çocuklar cinsiyetlerine uygun düşen her türlü işe hazırlanırlar. Çırak olmaya hazırlananlar dokuz yaşında gönderilir, geri kalanlarsa on üç yaşına kadar kalırlar.

Bu okullarda çocukları olan aşağı tabakadan aileler, mümkün olduğunca düşük tutulan yıllık okul ücretine ek olarak, kazançlarının bir kısmını çocuklarına harcanmak üzere okulun kâhyasına göndermekle yükümlü tutulurlar. Böylelikle tüm ana babaların harcamaları yasa tarafından sınırlandırılmıştır. Çünkü *Lilliput*'lulara göre, zevklerini tatmin etmek üzere dünyaya çocuk getirip bu çocukların yükünü de kamunun sırtına yüklemekten daha adaletsiz bir şey olamaz. Yüksek tabakadan insanlara gelince, aileler koşullarına uygun olarak her çocuk için belli bir miktar ayıracaklarına dair güvence verirler; bu fonlar da her zaman büyük bir tutumluluk ve yüksek bir adalet anlayışıyla idare edilir.

Tek işleri toprağı ekip ürün yetiştirmek olan köylülerle tarım işçileri çocuklarını okutmazlar ve bu yüzden onların eğitiminin halk için fazla bir önemi yoktur. Ancak bunların yaşlılarına ve sakatlarına hastanelerde bakılır çünkü dilencilik bu imparatorlukta insanların hiç bilmedikleri bir iştir.

Şimdi de meraklı okurumu belki biraz eğlendirir umuduyla, dokuz ay on üç günümü geçirdiğim bu ülkede günlük hayatımdan ve yaşama biçimimden söz etmek istiyorum. Mekanik işlere elim yatkın olduğundan ve biraz da mecburiyetten, kraliyet parkındaki en büyük ağaçları kullanarak kendime uygun bir masa ve sandalye yapmıştım. Bulabildikleri en kaba ve sağlam kumaş cinsinden üzerime gömlek, yatağıma çarşaf ve masama örtü dikmeleri için iki yüz kadın terzi görevlendirilmişti. En kalını bile bizdeki ince keten bezinden daha ince olduğundan terziler kumaşları birkaç kat üst üste dikmek zorunda kaldılar. Kumaş kalıpları genel-

likle sekiz santimetre eninde ve doksan santimetre boyundaydı. Terziler ölçümü alabilsinler diye yerde uzandım; biri boynumun, diğeri dizimin üstünde durarak uçlarından tuttukları bir ip gerdiler, bu arada bir üçüncüsü de üç santimetrelik bir cetvelle ipin boyunu ölçtü. Daha sonra sağ başparmağımın kalınlığını da ölçüp bıraktılar; çünkü hesaplarına göre bileğimin çevresi başparmağımın kalınlığının iki katı, boynum bileğimin ve belim ise boynumun iki katı kalınlıktaydı. Onlara örnek olsun diye yere serdiğim gömleğimin de yardımıyla diktikleri her şey üstüme tam oturdu. Aynı şekilde üç yüz terzi de kıyafetlerimi dikmek için görevlendirildi fakat onlar ölçümü almak için başka bir yöntem denediler. Ben dizlerimin üstünde yere çömeldim, onlar da yerden boynuma doğru bir merdiven dayadılar; bir adam merdivene çıkıp yakamdan yere doğru ucunda demir olan bir ip sarkıttı. Bunun uzunluğu ceketimin boyunu karşılıyordu, belimi ve kollarımı ise ben kendim ölçtüm. Kıyafetlerimin evimde yapılan dikim işi bittikten sonra (giysilerim onların en geniş evlerine bile sığmazdı) İngiltere'deki hanımların diktikleri yamalı bohça işine benzediğini gördüm. Bir tek farkla: Benimkiler tek renkti.

Yemeklerimi pişirmek üzere üç yüz tane aşçım vardı. Evimin yakınında inşa edilen kulübelerinde aileleriyle birlikte rahat bir şekilde yaşıyor ve bana her öğün iki kap yemek pişiriyorlardı. Yirmi hizmetçiyi elime alıp masanın üstüne koyuyordum; yüz tanesi de bazısı ellerinde yemek kapları, bazısı omuzlarında şarap ve daha başka içecek fıçılarıyla yerde hazır bekliyorlardı. Masanın üstündeki hizmetçiler, tıpkı biz Avrupalıların kuyudan su çektiği gibi, yemek ve içkileri ben istedikçe büyük bir maharetle yukarı çekiyorlardı. Bir yemek kapları benim için bir lokma, bir fıçı içkileri ise benim için bir yudumdu. Koyun etleri bizimkiler kadar

olmasa da bifteklerinin tadına doyum olmuyordu. Bir keresinde o kadar büyük bir bonfile getirdiler ki üç lokmada ancak bitirebildim fakat böyle durumlarla pek nadiren karşılaşıyordum. Hizmetçilerim, İngiltere'de tarlakuşunu yerken yaptığımız gibi kemikleri de çatır çutur yediğimi görünce küçük dillerini yutmuşlardı. Kaz ve hindiler de genellikle bir lokmalıktı ve itiraf etmeliyim ki bizimkilerden çok daha lezizdiler. Daha küçük kümes hayvanlarının ise yirmi-otuzunu bıçağımın ucuyla bir kerede alabiliyordum.

Bir keresinde gündelik yaşamım konusunda bilgilendirilmiş olan majesteleri, saygıdeğer eşleri ve genç prens ve prenseslerin "benimle bir akşam yemeği yemekten mutluluk duyacaklarını" (majesteleri özellikle bu şekilde ifade etmişlerdi) bildirdi. Söyledikleri gibi geldiler ve onları tam karşıma, masamın üstündeki makam koltuklarına, muhafızlarını da etraflarına yerleştirdim. Hazine Bakanı *Flimnap* da beyaz asasıyla onlara eşlik ediyordu. Beni suratını ekşiterek süzdüğünü sıklıkla görüyordum. Bense hiç aldırış etmeden hem sevgili vatanımın şerefine hem de bütün sarayı hayretler içinde bırakmak adına, her zamankinden daha fazla yedim. Bu ziyaretinin *Flimnap*'a aleyhimde majestelerine kötü şeyler söyleme fırsatı verdiğine inanmam için birtakım özel nedenlerim var. Bu bakan, huysuz doğasına ters düşecek bir şekilde benim gururumu okşayacak şeyler söylemesine rağmen, her zaman benim gizli düşmanım olmuştur. Majestelerine hazinenin kötü durumundan söz ederek, kredi almak zorunda kaldığını, hazine tahvillerinin ancak yüzde dokuz kırılarak satılabildiğini, majestelerine bir buçuk milyon *sprug*'a (*sprug*, en büyük altın paralarıydı ve bir pul büyüklüğündeydi) mal olduğumu, kısacası ilk fırsatta benden kurtulmasının çok yerinde olacağını anlatıyordu.

Burada benim yüzümden haksız yere suçlu duruma düşen seçkin bir hanımefendinin adını temize çıkarmak konusunda kendimi sorumlu hissettiğimi de belirtmek istiyorum. Hazine bakanı, fesat insanların ortalıkta dolaşan kötü sözlerinden, zarif eşinin bana şiddetle tutulduğunu ve hatta bir keresinde gizlice evime geldiği dedikodusunu duyup karısını kıskanmaya başlamıştı. Yemin ederim ki bu aslı astarı olmayan alçakça bir yalandı. Kendileri bana dostluk ve içtenliğinin bütün masumiyetiyle davranıyordu. Evet, sıklıkla evime geldiğini kabul ediyorum fakat bu ziyaretler hiçbir zaman gizli saklı olmamıştır. Aksine arabasında her seferinde çoğunlukla kız kardeşi, küçük kızı ve yakın bir dostu olmak üzere, en azından üç kişiyle beraber gelirdi. Aynı şekilde saraydan başka hanımefendiler de ziyaretime gelirlerdi. Hizmetçilerime sorsunlar bakalım; kapımın önünde, içinde kimin olduğunu bilmedikleri bir arabaya hiç rastlamışlar mıdır acaba? Hizmetçimin birilerinin geldiğini haber verdiği durumlarda hemen kapıya çıkar, saygılarımı sunduktan sonra arabayı ve iki atı (altı at olduğundan, sürücü her zaman dördünü mutlaka çözerdi) dikkatle avucuma alır ve masanın üstüne yerleştirirdim. Herhangi bir kazaya meydan vermemek için masaya yaklaşık on beş santimetrelik takılıp çıkarılabilen yuvarlak bir çerçeve de yapmıştım. İçindekilerle beraber dört araba ve atları aynı anda masama koyar, ben de sandalyeme oturup yüzümü onlara doğru yaklaştırırdım. Ben bir grupla ilgilenirken arabacılar diğerlerini dikkatlice masanın etrafı boyunca sürerlerdi. Birçok öğleden sonramı işte böylece hoş sohbetlerle geçirmişimdir. Hazine bakanı ve o iki muhbiri (adlarını açıklayacağım, ellerinden geleni arkalarına koymasınlar) *Clustril* ve *Drunlo*'ya, işte meydan okuyorum; söylesinler bakalım, majestelerinin emriyle gönderilen Başdanışman *Reldrasal* dışında, beni gizlice ziyarete

gelen olmuş mudur? Böylesine yüce bir hanımefendinin onuru söz konusu olmasaydı bu konu üzerine böyle uzun uzadıya durmazdım bile. Hem sonra şunu da söylemeliyim ki ben bir *Nardac* olma onuruna erişmişken hazine bakanının benden bir derece aşağıda, yalnızca bir *Clumglum* olduğunu herkes biliyor, yani aramızda İngiltere'deki marki ile dük arasındaki fark vardı. Ancak onun bu unvanını benden önce aldığını da itiraf etmeliyim. Neyse, sözünü etmeye değmez tesadüfler sonucu öğrendiğim bu kuru iftiralardan dolayı hazine bakanı eşine karşı oldukça temkinli ve bana da oldukça kötü davranmaya başlamıştı. Her ne kadar en sonunda karısıyla arası düzelse de ben ona olan tüm güvenimi yitirdim ve bu gözdesinin fazlasıyla etkisinde kalan imparatora olan ilgimin de hızla azaldığını fark ettim.

VII

Yazar vatan hainliği ile suçlanacağı haberini alınca Blefuscu'ya kaçar. Orada nasıl karşılandığı.

Bu krallıktan ayrılışımın hikâyesini anlatmadan önce, iki ay boyunca arkamdan çevrilen dolaplarla ilgili okuru bilgilendirmenin uygun olacağını düşünüyorum.

Alt tabakadan olmam sebebiyle uygun görülmediğim saray ortamlarına bugüne kadar hep yabancı kaldım. Aslında büyük kralların ve bakanların huy ve tabiatları ile ilgili çok şey duymuş ve okumuştum; ama bunların bu denli korkunç etkileriyle, Avrupa'dakilerden çok farklı şekilde yönetildiğine inandığım dünyanın bu ücra köşesinde karşılaşabileceğim aklımın ucundan bile geçmezdi.

Tam ben *Blefuscu* İmparatoru'na ziyarette bulunmaya hazırlanırken saraydan hatırı sayılır biri (bu adama majestelerinin gözünden düştüğü dönemlerde çok yardımım dokunmuştu), kapalı bir tahtırevan içinde, geceleyin gizlice beni evimde ziyarete geldi ve adını açık etmeden kabul edilmeyi istedi. Tahtırevanı taşıyan adamları gönderdik. İçinde beyefendiyle beraber tahtırevanı ceketimin cebine koydum ve güvendiğim bir hizmetkârıma, beni arayan olursa rahatsız ve yatıyor olduğumu söylemesini emrederek evimin ka-

pısını kilitledim. Tahtırevanı masanın üstüne yerleştirip her zaman yaptığım gibi ben de yanına oturdum. Bildik hâl hatır sorma faslı bitince beyefendinin çehresinin kaygı dolu olduğunu görüp nedenini sordum. Onurum ve hayatımı ilgilendiren bir konuda konuşacağını ve kendisini sabırla dinlememi istedi. O gider gitmez aldığım notlara göre, konuşması şöyleydi:

"Şunu bilmelisiniz ki, son zamanlarda birçok konsey üyesi sizinle ilgili çok gizli toplantılar düzenledi ve majesteleri de sizinle ilgili kesin bir karara ancak iki gün önce vardı. *Skyresh Bolgolam*'ın (*galbet*, yani başamiralin) neredeyse siz buraya geldiğinizden beri, bir numaralı düşmanınız olduğunu biliyorsunuzdur. Bu düşmanlığın altında yatan asıl sebep nedir bilmiyorum fakat büyük *Blefuscu* başarınızdan sonra, bir amiral olarak şöhretine gölge düşünce nefreti daha da arttı. İşte bu amiral, karısı nedeniyle size karşı düşmanlığı bilinen hazine bakanı *Flimnap*, General *Limtoc*, Mabeynci *Lalcon* ve Başyargıç *Balmuff*'la ittifak kurarak sizi vatan hainliği ve başka büyük suçlarla itham eden bir belge hazırladı."

Erdemlerimin ve masumiyetimin bilincinde olduğumdan, bu ilk sözler beni öyle sabırsızlandırdı ki tam sözünü kesmek üzere atılmışken sessiz olmam için müdahale edip konuşmasına devam etti:

"Bana yaptığınız iyiliklere karşılık size hizmet etmek için kellemi koltuğuma alıp bu süreçle ilgili tüm bilgileri ve iddianame maddelerini ele geçirip getirdim.

Quinbus Flestrin'e (Dağ Adam'a) Karşı İddianame Maddeleri[30]

30. Bu maddeler, 1715'te Oxford, Ormond ve Bolingbroke'a karşı düzenlenen ithamları hicvetmek üzere düşünülmüştür. Marlborough Dükü ve Prens Eugene'nin zaferlerinden sonra, müttefiklerin Paris'e yürümelerinin mümkün

MADDE 1

Majesteleri *Calin Deffar Plune*'nin saltanatı çağında çıkarılan bir yasaya göre her kim saray sınırları içerisinde işerse vatan hainliği ile yargılanıp mahkûm edilir. Hâl böyleyken söz konusu *Quinbus Flestrin*, majestelerinin sevgili eşinin dairesinde çıkan yangını bahane ederek söz konusu yasayı açıkça ihlal edip kötü niyetli, haince ve şeytanca bir şekilde idrarını boşaltmak suretiyle söz konusu dairede yangını söndürmüş olmakla beraber, bu vakanın kraliyet sarayı sınırları içerisinde meydana gelmesi dolayısıyla konulan yasağa karşı geldiğinden vs...

MADDE 2

Adı geçen *Quinbus Flestrin*, *Blefuscu* kraliyet donanmasını *Lilliput* kraliyet limanına getirdikten sonra imparatorumuzun emriyle bahse konu *Blefuscu* İmparatorluğu'nun tüm gemilerini derdest edip getirmesi, *Lilliput* İmparatorluğu'nca atanacak bir vali tarafından yönetilmek üzere bu imparatorluğu bir eyalet düzeyine indirmesi ve yalnızca Geniş-Uççu sürgünlerinin değil, bu ülkenin halkından Geniş-Uç saplantısından kurtulamayanları da katletmesi majesteleri tarafından emredildiği hâlde, söz konusu bu adam, *Flestrin*, tıpkı sahtekâr bir vatan haini gibi, masum insanla-

---

olacağına inanan birçok kişi, Kral XIV. Louis'yi topraklarının büyük bir kısmını feda ederek barış yapmaya zorlamışlardı. Swift, popüler önyargılara o kadar kapılmıştır ki (burada *Blefuscu*'nun tamamen işgal edilmesi biçiminde ifade edilen) böyle bir olasılığın zayıflığını görmez; konuyu daha üst perdede ulusal adalet zemininde ele alır ve eğer müttefikler Fransa'nın bütünlüğünü ihlal ederlerse, Kral XIV. Louis'ye karşı kemikleşmiş düşmanlık bahanelerinin bizzat kendisinden dolayı suçlu olacaklarını ima eder.
Gulliver'i itham eden bu maddelerden bazılarının temelsiz ve sıkıcı niteliği, Walpole yönetimi tarafından Kraliçe Anne'in son kabinesine karşı geliştirilen uydurma suçlamaların pek de abartılı olmayan bir ifadesidir.

rın özgürlüklerini ellerinden almayı ya da vicdanlarını zorla etkilemek istememeyi bahane ederek söz konusu görevden azledilmesi için başvuruda bulunmuştur.

MADDE 3

Blefuscu sarayından elçiler, majestelerinin sarayına barış dilemek için geldiklerinde, *Quinbus Flestrin* denen bu unsur, mevzubahis elçilerin majestelerinin daha yakın zamana kadar açıkça düşmanı ve majestelerine açıkça meydan okuyan bir hükümdarın hizmetkârları olduklarını bile bile, majestelerine alçakça hıyanet ederek onlara yardım ve yataklık etmiş, eğlendirmiştir.

MADDE 4

Bahsi geçen *Quinbus Flestrin*, sadık bir yurttaşa yakışmayacak bir şekilde, majesteleri imparatorun yalnızca sözlü iznini alarak *Blefuscu* İmparatorluğu'na geziye hazırlanmakta ve bu iznin ardına sahtekârca ve haince gizlenerek, bahsi geçen geziyi yapmaya ve çok yakın bir zamana kadar düşmanımız olan ve hâlihazırda majesteleriyle açıkça savaş hâlinde olan *Blefuscu* İmparatoru'na destek verip yardım yataklık yapmak niyetindedir."

"Başka maddeler de var; ama size özetini okuduklarım, en önemlileri.

Bu suçlamalar üzerine yapılan birçok görüşmede, majestelerinin sıklıkla kendisine yaptığınız hizmetleri hatırlatıp suçlarınızı hafifletmeye çalışarak merhamet gösterdiğini itiraf etmek gerekir. Hazine bakanı ve amiral, gece vakti evinizi ateşe vererek, generalin zehirli oklarla silahlanmış yirmi bin adamının oklarını yüzünüze ve ellerinize fırlatarak acı verici ve alçakça bir ölümle cezalandırılmanız konusun-

da ısrar ettiler. Hizmetçilerinizden bazıları gömleklerinize ve çarşaflarınıza, etleriniz lime lime dökülüp korkunç bir azap içerisinde ölmenize sebep olacak zehirli bir sıvı sürmeleri[31] için emir alacaklar. General de bu öneriyi destekledi ve böylece bir süre aleyhinize bir çoğunluk oluştu. Fakat mümkünse hayatınızı kurtarmaya kararlı olan majesteleri, en sonunda hazine bakanının hakkından gelmenin bir yolunu buldu.

Majesteleri, her zaman kendini sizin gerçek bir arkadaşınız sayan Özel İşler Başdanışmanı *Reldrasal*'a düşüncelerini söylemesini buyurdu, o da konuştu. Kendisine karşı iyi düşünceler beslemekle ne kadar haklı olduğunuzu da gösterdi. Suçlarınızın gerçekten çok büyük olduğunu kabul etmekle beraber, hâlâ merhamet gösterilmeye değer biri olduğunuzu, merhametin de bir hükümdarın en övgüye değer özelliği olduğunu ve majestelerinin de haklı olarak ün saldığı merhametini gösterebileceğini söyledi. Aranızdaki arkadaşlığın bütün dünya tarafından gayet iyi bilindiğine ve bu nedenle saygın kurumların sayın imparatorun taraflı davrandığını düşünebileceğine işaret etti. İmparator hazretlerinin emirlerine itaatle, bu konudaki görüşlerini açıkça ortaya koyduğunu söyledi. Eğer majesteleri yaptığınız hizmetleri göz önünde bulundurarak merhametli kişiliğine uygun düşecek şekilde, hayatınızı bağışlamayı lütfedip sadece her iki gözünüzün oyulması emrini verecek olursa, naçizane kanısına göre hem adalet bir dereceye kadar yerini bulmuş olacak hem de bütün dünya majestelerinin merhametini ve bakanları olma onuruna ermiş olanların da bu adil ve soylu hareketlerini alkışlayacaktı. Gözlerinizi yitirmenin beden gücünüze de bir etkisi olmayacağını ve majestelerine

31. Yunan mitolojisindeki Herakles de aynı şekilde öldürülmüştü.

yine hizmet edebileceğinizi; üstelik körlüğün, tehlikeleri gizleyerek cesaretinizi arttıracağını; zaten düşman donanmasını getirirken kör olma korkunuzun, yaşadığınız en büyük zorluk olduğunu söyledi. Her şeyi bakanların gözüyle görmenizin yeterli olacağını, zaten en yüce hükümdarların bile bundan fazlasını yapmadığını ekledi.[32]

Bu öneriye bütün kurul şiddetle karşı çıktı. Amiral *Bolgolam*, kendini tutamayıp öfkeyle ayağa kalktı; bir başdanışmanın, bir vatan haininin canının bağışlanması konusunda nasıl böyle bir görüş ortaya koymaya cüret edebildiğini anlamadığını söyledi. Devlet çıkarları göz önüne alındığında, sunduğunuz bütün hizmetlerin, işlediğiniz suçları esasen daha da ağırlaştırdığını; imparatoriçenin odasında çıkan yangını işeyerek (bunu büyük bir dehşetle anlattı) söndürdüğünüzü ve bu yetinizle gün gelip sarayı pekâlâ sular altında bırakabileceğinizi ve düşman donanmasını ülkemize getirmenizi mümkün kılan gücünüzle, ilk hoşnutsuzluğunuzda bu filoyu tekrar geri götürebileceğinizi; ayrıca sizin kalben Geniş-Uççulardan yana olduğunuzu düşünmek için gayet iyi sebepleri olduğunu, ihanetlerin eyleme dökülmeden önce kalpte başladığını söyledi. Bütün bu sebeplere dayanarak sizi vatan hainliğiyle suçladı ve ölüm cezasına çarptırılmanızda ısrar etti.

Hazine Bakanı da aynı görüşteydi; sizi beslemek için harcanan paranın majestelerinin bütçesini çok sarstığını ve yakın zamanda bu masrafların artık karşılanamayacak bir

32. Cezanın hafifletilmesini teklif eden *Reldrasal*'ın merhametliymiş gibi gösterdiği ve aslında ölümden de beter olan tavsiyesinin hicvettiği sanki şudur: Whig yanlısı kişiler, Oxford Kontu ve Bolingbroke'un "vatana ihanetle suçlanıp hayatlarının karartılmasındansa, yalnızca anayasayı ihlalden suçlanarak, unvan ve varlıklarının elinden alınmasını ve adli idam cezasına çarptırılmalarını" öneriyorlardı.

hâl alacağını; başdanışmanın gözlerinizin oyulması önerisinin ise bu felakete karşı bir çare olmadığını, aksine körleştirilen kümes hayvanlarının daha çok yemeleri ve hızla büyümeleri misali, bunun sorunu daha da körükleyeceğini; yüce majesteleri ve heyetinin vicdanen sizin tamamıyla suçlu olduğunuza kanaat getirmiş olmasının, ölüm cezasına çarptırılmanız için yeterli bir gerekçe olduğunu; yine yazılı yasanın gerektirdiği harfi harfine kanıtlar olmaksızın da bunun yeterli bir neden olduğunu belirtti. Ancak majesteleri ölüm cezasına çarptırılmamanız konusunda kesinlikle kararlı olduğundan, kurul gözlerinizin çıkarılmasını hafif bir ceza sayıyorsa daha sonra başka cezalar eklenebileceğini de memnuniyetle ifade etti.[33] Bunun üzerine arkadaşınız başdanışman, naçizane tekrar dinlenilmesini isteyip Hazine Bakanının sizi beslemenin majestelerinin hazine maliyesinde açtığı zarar konusundaki itirazına yönelik olarak şunları söyledi: Hükümdarın gelirlerinin harcanmasında tek yetkili olan ekselansları, size yapılan masrafları yavaş yavaş azaltarak sözünü ettiği felaketleri önleyebilirdi; ancak bu şekilde yeterince iyi beslenemeyeceğinizden her geçen gün eriyerek güçten düşecek, iştahınızı kaybedip birkaç ay içinde tamamen çöküp tükenecektiniz. Hem o zaman vücudunuz küçülmüş olacağından cesedinizden çıkacak kokunun da o denli tehlikeli olmayacağını; ölümünüzden hemen sonra da majestelerinin beş-altı bin vatandaşının, iki-üç gün içinde etlerinizi kemiklerinizden ayırıp salgın bir hastalığa meydan vermemek için ülkenin en ücra köşesine götürüp gömerek

33. Burada Lord Bolingbroke'a bahşedilen kısmi af hedefleniyor gibidir. Bolingbroke, güçlü arabuluculuğunu kullanması için Kendal Düşesi'ni ayartsa da, aslında böylece Düşes'in onun kaderini bizzat kralın eline bırakmasına yol açmış ve I. George onun lordluk hakkını yeniden bahşetmeye asla ikna edilememişti.

iskeletinizi de gelecek kuşakların hayranlığını kazanacak bir abide olarak bırakabileceklerini söyledi.

İşte böylece başdanışmanın büyük dostluğu sayesinde, bu konu üzerinde bir uzlaşmaya varıldı. Sizi yavaş yavaş açlıktan öldürme tasarısının gizli tutulması fakat gözlerinizin çıkarılması kararının kayda geçirilmesi yolunda emir verildi. Dairesinde çıkan yangını söndürme yönteminizdeki edepsizlik ve yasalara aykırılıktan dolayı, imparatoriçenin adamı olup size karşı sürekli bir kin besleyen ve ölüm cezasına çarptırılmanız konusunda imparatoriçe tarafından sürekli kışkırtılan Amiral *Bolgolam*'dan başka hiç kimse buna karşı çıkmadı.

Üç gün içinde dostunuz olan başdanışman evinize gönderilecek, majestelerine şükran duygusuyla boyun eğeceğinizden kuşku duymadığını söyleyerek majesteleri ve meclisin bağışlayıcılığını ifade eden ve sadece gözlerinizin çıkartılması cezasına çarptırılmanızı sağlayan ceza maddelerini okuyacak. Siz yerde yatarken gözbebeklerinize çok sivri oklar saplanarak yapılacak operasyonun başarılı geçmesi için majestelerinin yirmi cerrahı hazır bulunacak.

Almanız gereken önlemleri sizin öngörünüze bırakıyorum. Şüphe çekmemek için geldiğim gibi gizlice gitmeliyim."

Soylu beyefendi böylece gittikten sonra kafam karmakarışık, bin bir türlü kuşkuyla baş başa kaldım.

Şimdiki imparator ve bakanları tarafından başlatılan bir geleneğe göre (bana anlatılanlara göre uygulaması eskiden çok farklıymış) mahkemenin, hükümdarın öfkesini dindirmek ya da gözdelerinden birinin hıncını almak üzere çıkardığı zalimce bir fermandan sonra hükümdar, tüm meclisine, bütün dünyanın bilip kabul ettiği özelliklerinden olan o yüce bağışlayıcılığından ve şefkatinden dem vurduğu bir konuşma yapardı. Bu konuşma derhal tüm ülkeye

bildirilirdi.[34] Hiçbir şey insanları majestelerinin merhametine dizilen bu methiyelerden öte böylesine dehşet içinde bırakmazdı çünkü bu övgüler ne denli abartılır ve vurgulanırsa ceza da o denli acımasızlaşmakta ve cezalandırılan da o denli masum olmaktaydı. Bana gelince, itiraf etmeliyim ki ne doğuştan ne de eğitimimle bir saraylı olarak yetiştirilmediğim için bu konulardan hiç anlamıyordum. Bu nedenle belki de hatalı bir şekilde, verilen bu cezayı hafif olmaktan çok şiddetli buldum. Bir ara yargının huzuruna çıkayım dedim; zira her ne kadar beni suçlayan maddelerdeki olayları inkâr edemesem de en azından bu suçların arkasındaki hafifletici sebepleri anlayacaklarını umuyordum. Ancak hayatı boyunca birçok kamu davası incelemiş ve yargıçların bunları hep kendi keyiflerine göre sonlandırdıklarını gözlemiş biri olarak böylesine kritik bir anda, bu denli kudretli düşmanlar karşında, böyle tehlikeli bir karar almaya cesaret edemedim. Öncelikle gücüm yetene kadar direnmeye karar verdim. Şu anda serbesttim ve imparatorluğun bütün güçleri toplansa bile beni dize getiremezdi. Yalnızca taşlayarak bile başkentte taş üstünde taş bırakmazdım; ama imparatora ettiğim yemin, ondan gördüğüm iyilikler ve bana bahşettiği *Nardac* rütbesini anımsayınca, bu düşüncelerimden dehşet içinde derhal vazgeçtim. Eğer saray erkânının minnet duygularını bu kadar çabuk öğrenmemiş olsaydım majestelerinin şimdiki şiddetinin, beni kendisine duyduğum tüm minnet borçlarımdan azat ettiğine ikna olabilirdim.[35]

---

34. Sir Walter Scott, burada 1715 isyanından sonra yayınlanan kraliyet beyannamelerinin istihza edildiğini düşünür; oysa daha büyük bir olasılıkla Swift, kralın 11 Ekim 1772 tarihli, Atterbury'nin de içinde olduğu tahtı devirme komplosu konusunda her iki meclise bilgi veren parlamentoyu açış konuşmasını ima etmektedir.

35. Gulliver'in Blefuscu'ya kaçışını gerekçelendirmesi, 1715'te Bolingbroke'un

Sonunda belki de haksız olmayacak birtakım eleştirilere maruz kalabileceğim bir karara vardım. Ama itiraf etmeliyim ki gözlerimi kurtarmamı ve nihayetinde özgürlüğümü elde etmemi, aceleciliğime ve deneyimsizliğime borçluyum. Çünkü eğer imparator ve bakanların o zamandan beri birçok sarayda gözlemlediğim yaradılışlarını ve benden daha az kötü olan suçlulara nasıl davrandıklarını o anda görseydim, bu kadar hafif bir cezayı seve seve kabul ederdim.[36] Ancak gençliğin verdiği tez canlılıkla ve *Blefuscu* İmparatorunu ziyaret etmek için önceden aldığım izni fırsat bilerek üç gün geçmeden, dostum başdanışmana hemen o sabah *Blefuscu*'ya hareket etmemin uygun olacağına karar verdiğimi yazdığım bir mektup gönderip yanıtını beklemeden doğruca filomuzun demirli olduğu tarafa gittim. Büyük bir savaş gemisini çekip baş tarafına bir halat bağladım, demirlerini kaldırdıktan sonra soyunup giysilerimi koltuğumun altında taşıdığım şilteyle beraber gemiye koydum. Kâh yüzerek kâh yürüyerek ve gemiyi peşimden sürükleyerek insanların beni uzun zamandır bekledikleri *Blefuscu* kraliyet limanına vardım. İki kılavuz aynı adı taşıyan başkentlerine beni götürmek üzere hazır bekliyordu. Şehir kapılarına iki yüz metre kalıncaya

Fransa'ya kaçışının örtülü bir savunması olabilir. Bolingbroke'un kaçışı onun suçluluğunun kesin bir kanıtı olarak sık sık vurgulanmış, masumiyetine inananlar tarafından da bir hata olarak eleştirilmiştir. Swift ise, bu kaçışın tıpkı Gulliver'inki gibi zamanın bakanlarının kötülüğünden dolayı gerekli olduğunu kinaye etmektedir. Bolingbroke'a karşı ileri sürülen iddia maddelerindeki tarz, suçlayıcıların onun ölümüne daha baştan karar verdiklerine inanmak için çok fazla sebep sunmaktaydı.

36. Buradaki ironik dil, Ormond, Bolingbroke ve Rochester Piskoposu'nun unvanlarını elinden alan parlamentonun eylemlerini hedeflemektedir. Ormond Dükü'nün unvanının elinden alınmasından sonra, Irish College of Arms'dan St. Patrick Katedrali'ndeki şeref armasını sökmeye gelen infaz memurlarını içeri almayan ve arma kalkanını kadim şeref yerinde aynen koruyan Swift, onun masumiyetine olan inancının bir kanıtını vermekteydi.

dek onları ellerimde taşıdım ve danışmanlarından birine geldiğimi ve majestelerinin emirlerine hazır olduğumu bildirmelerini istedim. Bir saat sonra majestelerinin, yanında kraliyet ailesi ve sarayın ileri gelenleriyle birlikte beni karşılamak üzere yola çıktıkları yanıtı geldi. Yüz metre daha ilerledim. İmparator ve adamları atlarından, imparatoriçe ve yanındaki seçkin hanımlar da arabalarından indiler; ifadelerinde korku veya endişeye dair hiçbir ize rastlamadım. Majestelerinin ve imparatoriçenin elini öpmek için yere uzandım. Majestelerine söz verdiğim gibi geldiğimi ve efendim *Lilliput* İmparatoru'nun izniyle ve ona karşı sorumlu olduğum görevlerimle uygun olmak kaydıyla, kendisine gücüm dahilindeki tüm hizmetleri sunmaktan şeref duyacağımı söyledim. Beni utandıran duruma ilişkin şu ana kadar resmi bir bilgilendirme yapılmadığı için bu konuda tek bir kelime etmeden böyle bir tertipten tamamen habersizmişim gibi davranabilirdim. İmparatorun kontrolünün dışındayken de bundan haberdar olacağını sanmıyordum ancak kısa bir zaman sonra yanıldığımı görecektim.

Bu sarayda böylesine büyük bir imparatorun cömertliğine yaraşır bir şekilde karşılanmamın ya da burada kaldığım süre içinde ev ve yatak olmadığı için şilteye sarınıp yerde yatmak zorunda kalmamla ilgi yaşadığım sıkıntıların ayrıntılarını anlatarak okuru sıkmak istemiyorum.[37]

37. Yazar büyük ihtimalle Fransa'da mülteci olarak büyük zorluklar altında yaşayan II. James yanlılarını ima ediyor.

VIII

Yazar şans eseri Blefuscu'dan ayrılmanın bir yolunu bulur ve bazı zorlukları atlattıktan sonra sağ salim memleketine döner.

Blefuscu'ya gelişimin üçüncü gününde merakımdan adanın kuzeydoğu kıyısında yürürken denizden bir buçuk mil kadar açıkta, alabora olmuş tekneyi andıran bir şey gördüm. Ayakkabı ve çoraplarımı çıkarıp denizde iki-üç yüz metre kadar yürüdüm. Cisim akıntının gücüyle bana doğru yaklaşınca bunun gerçekten de şiddetli bir fırtınanın bir gemiden koparıp sürüklendiğini düşündüğüm bir tekne olduğunu anladım. Bunun üzerine hemen şehre döndüm ve majestelerinden, kaybettiği donanmasından geriye kalan gemilerden en büyük yirmi tanesini ve bir amiral yardımcısı kumandasında üç bin denizciyi emrime vermesini diledim. Gemiler yola çıkarken ben de en kestirme yoldan tekneyi ilk gördüğüm kıyıya gittim. Akıntı tekneyi daha da yakınlaştırmıştı. Denizcilere daha önceden katlayıp sağlamlaştırdığım halatları verdim. Gemiler yaklaşınca soyundum ve tekneye yüz metre kalana kadar yürüyüp sonra da yüzmek zorunda kaldım. Denizcilerin bana attıkları halatın bir ucunu teknenin burnundaki bir halkaya, diğer ucunu da bir savaş gemisine bağladım; ama su boyumu aş-

tığı ve işimi göremediğim için bütün çabam boşunaydı. Bunun üzerine teknenin arkasına geçip bir elimle tekneyi olabildiğince karaya doğru itmeye başladım. Akıntının da yardımıyla epey ilerledim, hatta artık çenemi su üstünde tutup ayaklarımı yere değdirebiliyordum. İki üç dakika kadar dinlendim, sonra su seviyesi koltukaltlarıma gelinceye kadar itmeye devam ettim. İşimin en zor kısmını atlatmıştım. Gemilerden birine koyduğum diğer halatları çıkarıp önce tekneye, sonra bana eşlik eden dokuz gemiye bağladım. Rüzgâr elverişliydi; denizciler çekti, ben ittim; bu şekilde kıyıya kırk metre kalıncaya kadar ilerledik. Suların çekilmesini bekleyip ıslanmadan tekneye ulaştım. Ellerinde halatları ve araç gereçleri olan iki bin adamın da yardımıyla sandalı ters yüz ettim ve çok fazla bir hasarı olmadığını gördüm.

Yapımı on günümü alan küreklerin yardımıyla teknemi *Blefuscu* Kraliyet Limanı'na götürürken karşılaştığım zorluklarla okuru sıkmak istemiyorum. Burada muazzam bir kalabalık beni bekliyordu, böylesine devasa bir gemi görmenin şaşkınlığı içindeydiler. İmparatora, beni memleketime geri dönebileceğim bir yere ulaştırmak için talihimin bu tekneyi önüme çıkardığını söyledim. Onu yeniden işe yarar hâle getirmek üzere gerekli malzemenin sağlanması ve ayrılma iznimi vermesi için majestelerine yalvardım. Beni bu fikrimden vazgeçirmeye çalışsa da bir süre sonra kabul etti.

Aradan geçen bu zaman süresince bizim imparatordan, *Blefuscu* sarayına benimle ilgili herhangi bir haber gelmemiş olmasına gerçekten hayret ediyordum. Fakat bir süre sonra bana gizlice söylendiğine göre, kendi emelleriyle ilgili en ufak bir fikrim olabileceği akıllarının ucundan geçmemiş olan majesteleri, *Blefuscu*'ya sadece kendi izinleri çerçevesinde, daha önce verdiğim sözü yerine getirmek üzere gittiğime ve buradaki törenler biter bitmez döneceğime

inanıyordu. Yine de benim bu uzun süren yokluğum karşısında en sonunda huzursuz olmuşlardı. Majesteleri, hazine bakanı ve diğer komploculara danıştıktan sonra, beni suçlayan maddelerin bulunduğu bir belge taşıyan seçkin bir zatı *Blefuscu* sarayına göndermişti. Bu elçi, *Blefuscu* hükümdarına gözlerimi çıkarmaktan daha fazlasını düşünmeyen hükümdarının bağışlayıcılığına rağmen, benim adaletten kaçtığımı ve iki saat içinde dönmezsem *Nardac* nişanının elimden alınıp vatan haini ilan edileceğimi bildirmek üzere emir almıştı. Elçi ayrıca iki imparatorluk arasındaki barış ve dostluğun devamı için efendisinin kardeşi *Blefuscu* İmparatoru'ndan, ellerim ve ayaklarım bağlanmış bir vatan haini olarak cezalandırılmak üzere *Lilliput*'a gönderilmem için emir vermesini beklediğini de ekledi.[38]

Blefuscu İmparatoru konuyu düşünmeye ayırdığı üç günün sonunda, incelikli ve özür cümlelerinden oluşan bir yanıt gönderdi. Kardeşinin de bildiği üzere her ne kadar kendilerini donanmalarından mahrum bırakmış olsam da barış görüşmelerinde birçok iyi hizmette bulunduğumu, bu yüzden bana borçlu olduğunu, dolayısıyla beni elim kolum bağlı bir şekilde göndermesinin olanaksız olduğunu bildirdi. Öte yandan her iki imparatorun da yakında rahatlayacağını; çünkü kıyıda beni açık denizlerde taşıyabilecek devasa bir tekne bulduğumu ve bu teknenin benim kendi yardımım ve talimatlarım doğrultusunda donatılması için emir verdiğini, birkaç hafta içinde her iki imparatorluğun da böylesi ağır bir yükten kurtulacağını ümit ettiğini söyledi.

Elçi bu yanıtla *Lilliput*'a döndü ve *Blefuscu* İmparatoru bütün olup bitenleri bana bir bir anlattı. Aynı zamanda hiz-

38. Bu *Lilliput* elçileri meselesiyle, II. James yanlılarına bahşettikleri koruma yüzünden İngiliz bakanların sık sık Fransız sarayına şikâyette bulunmaları hicvedilmeye çalışılıyor.

metinde kalmaya devam etmem karşılığında, kesinlikle aramızda kalmak koşuluyla, o lütufkâr koruyuculuğunu benden esirgemeyeceğini bildirdi. Kendilerinin samimiyetine inanmakla birlikte mümkün olduğunca hiçbir hükümdara ve bakana artık güvenmemeye karar vermiştim. Bu yüzden bütün iyi niyetlerine karşılık şükranlarımı sunarak beni bu hizmetten bağışlamasını istedim. İyi ya da kötü, talih önüme bu kayığı çıkarmıştı; bu iki kudretli hükümdar arasında bir anlaşmazlık konusu olmaktansa okyanuslarda şansımı denemeye kararlıydım. İmparator da bu söylediklerimden hiç hoşnutsuzluk duymadığı gibi, sonradan tesadüfen öğrendiğime göre hem kendisi hem de bakanların birçoğu bu kararımı memnuniyetle karşılamışlardı.[39]

Bu düşüncelerle yola çıkma zamanımı tasarladığımdan daha erkene almaya karar verdim. Bir an önce gitmem konusunda sabırsızlanan saray da gayretlerime büyük bir istekle katkıda bulunuyordu. Görevlendirilen beş yüz işçi, verdiğim talimatlar doğrultusunda ellerindeki en sağlam bezleri on üç kat üst üste dikerek iki yelken yaptılar. En sağlam iplerinden onar, yirmişer ya da otuzarını bir araya getirip urgan ve halat yaparken de epeyce ter döktüm. Deniz kıyısında yaptığım uzun aramalardan sonra bulduğum büyük bir taşı çapa olarak kullanacaktım. Teknemi yağlamak ve

39. Buradaki ironi, sürgünü sırasında Bolingbroke'un Fransız makamlarınca titizlikle izlenmesine yöneliktir. Sürekli entrikaya yatkın ruhuyla, Versay sarayında İngiltere sarayında olduğundan daha az zorluk çıkarmıyordu. Sürgünü sırasında Bolingbroke, İngiltere tahtı üzerinde hak iddia eden II. James'in hizmetine girdi, ardından bu efendisiyle arası bozuldu ve resmi olarak sürgündeki St. James sarayından azledildi. Her iki yönetime de hem danışman olmak ve yine her ikisinden de azledilmek yazgısı yalnızca ona aitti. Swift, Bolingbroke'u mütemadiyen saf bir vatansever olarak övegeldi; oysa onun böyle bir karakteri haketmekten çok uzak olduğunu düşünenler çoktu.

diğer başka işler için üç yüz ineğin iç yağını kullanacaktım. Kürek ve yelken direğini yapmak için kullanacağım en uzun kerestelik ağaçları keserken inanılmaz derecede zorlanmıştım; neyse ki ben kaba işi bitirdikten sonra, majestelerinin gemici marangozları düzeltme işinde epeyce yardım ettiler.

Yaklaşık bir ay sonra her şey hazır olunca ayrılmak için emirlerini beklediğimi bildirmek üzere majestelerine haber yolladım. İmparator, ailesiyle birlikte saraydan geldi. Majestelerinin lütfederek uzattığı elini öpmek için yüzükoyun yere uzandım; imparatoriçe ve küçük prenslerin de ellerini bu şekilde öptüm. Majesteleri bana her birinde iki yüz *sprug* bulunan elli kesenin yanı sıra, bir de kendisinin boy resmini verdi; yıpranmasın diye hemen eldivenlerimden birinin içine koydum. Ben *Blefuscu*'dan ayrılırken yapılan törenler o kadar fazlaydı ki daha fazla anlatarak okuru sıkmayacağım.

Sandalıma yüz kadar kesilmiş sığır, üç yüz koyun, bunlara denk miktarda ekmek ve içecek, ayrıca dört yüz aşçının pişirebildiği kadar yiyecek depoladım. Ülkeme götürüp çoğaltmak niyetiyle, yanıma canlı olarak altı inek, iki boğa ve bir o kadar da dişi koyun ve koç aldım. Bunları yolculuk sırasında beslemek için de saman ve bir çuval mısır almıştım. Yanıma bir düzine kadar da yerliyi seve seve alırdım ama imparator kesinlikle izin vermedi. Ceplerimi titizlikle aratmasının yanında, kendi rızalarıyla dahi olsa tebaasından hiç kimseyi yanımda götürmeyeceğime dair şerefim üzerine yemin ettirdi.

Her şeyi elimden geldiğince hazırladıktan sonra 24 Eylül 1701 günü, sabah saat altıda yelken açtım. Rüzgâr güneydoğudan eserken kuzeye doğru yaklaşık on iki mil ilerledim; akşam saat altıda bir buçuk mil kadar kuzeybatıda bir ada fark ettim. İlerleyip adanın rüzgâr altı tarafına demir attım. Çevrede hiç kimse yaşamıyor gibiydi. Bir şeyler atıştırıp

dinlenmeye çekildim. Sanırım en az altı saat güzelce uyumuşum çünkü ben uyandıktan iki saat sonra gün aydınlandı. Yıldızlı bir geceydi. Güneş doğmadan kahvaltımı yaptım. Demir aldığımda rüzgâr benden yana olduğundan, cep pusulamın da yardımıyla bir gün önceki rotamı tutturdum. Niyetim, başarabilirsem eğer Van Diemen adasının kuzeydoğusunda bulunduğunu tahmin ettiğim adalardan birine ulaşmaktı. Gün boyu hiçbir şeye rastlamadım. Ancak ertesi gün öğleden sonra yaklaşık üçte, hesaplarıma göre *Blefuscu*'dan yetmiş iki mil uzakta güneydoğuya doğru yol alan bir yelkenli gördüm. Benim rotam doğuyaydı. Bağırıp çağırdım ama hiçbir yanıt alamadım. Yelkenlerimi olabildiğince şişirdim, yarım saat sonra beni fark edince bayrak çekip bir el ateş ettiler. Sevgili yurdumu ve geride bıraktığım sevdiklerimi tekrar görme umudunun böylesine apansız bir anda gerçekleşmesinin bende uyandırdığı sevinci dile getirebilmem mümkün değil. Gemi yelkenlerini indirdi ve 26 Eylül akşamüstü saat beş ile altı arasında gemiye yetiştim. İngiliz bandırasını görünce kalbim yerinden fırlayacak gibi oldu. İnek ve koyunlarımı ceplerime koyup bütün malzemelerimi de yanıma alarak gemiye çıktım. Gemi, Kuzey ve Güney Denizleri yoluyla Japonya'dan dönen bir ticaret gemisiydi. *Deptford*'lu kaptan John Biddel çok kibar bir adam ve usta bir denizciydi. Otuz derece güney enlemindeydik. Gemide yaklaşık elli adam vardı ve aralarında eski can yoldaşlarımdan Peter Williams'a rastladım, kendisi kaptana hakkımda iyi şeyler anlatmıştı. Bu beyefendi bana karşı çok nazikti. Nereden gelip nereye gittiğimi sordu. Birkaç kelimeyle anlattım ama o, başımdan geçen tehlikelerden sonra keçileri kaçırdığımı düşünmüştü. Bunun üzerine cebimdeki siyah sığırlarla koyunları çıkarınca oldukça şaşırdı ve söylediklerimin doğruluğuna inanmak zorunda kaldı. *Blefuscu* İmparato-

ru'nun verdiği altınları, majestelerinin tam boy resmini ve getirdiğim diğer nadide şeyleri gösterdim. Kendisine her birinde iki yüz *sprug* olan iki kese verdim; İngiltere'ye vardığımızda da yavrularıyla birlikte bir inek ve bir koyun hediye edeceğimi söyledim.

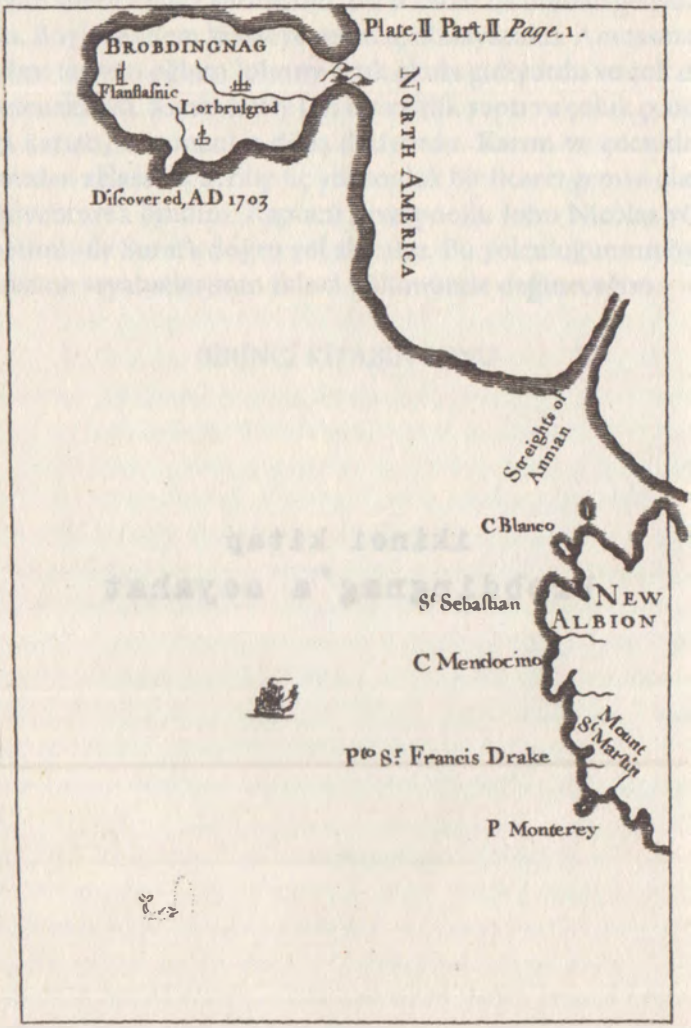
Her şeyin çoğunlukla yolunda gittiği bu yolculuğun detaylarıyla okurumun başını ağrıtmayacağım. 13 Nisan 1702'de Downs'a vardık. Bu arada yaşadığım tek talihsizlik, gemideki sıçanların koyunlarımdan birini alıp götürmesiydi. Kemiklerini etlerinden tamamıyla sıyrılmış bir hâlde bir delikte buldum. Geri kalan hayvanlarımı sağ salim karaya çıkardım ve Greenwich'te çayıra saldım, korktuğumun aksine otların güzelliği karşısında iştahları açılmıştı. Eğer kaptan en iyi peksimetlerinden vermemiş olsaydı hayvanlarım bu uzun yolculuktan sağ çıkamazdı. Peksimetleri un ufak edip suyla karıştırarak bulamaç yapmış ve sürekli bununla beslemiştim. İngiltere'de kaldığım kısa süre içinde hayvanlarımı yüksek tabakadan olan ve olmayan birçok insana göstererek hatırı sayılır miktarda para kazandım. İkinci yolculuğuma çıkmadan önce, hepsini altı yüz poun'da sattım. İkinci yolculuğumdan döndükten sonra sürünün, özellikle koyunlarımın epeyce yavruladığını gördüm. Güzel ve ince yapağılarıyla yün üreticilerine katkıda bulunacaklarını umuyorum.

Karım ve çocuklarımla yalnız iki ay kalabildim. Yabancı ülkeleri gezip görme tutkum, ailemle daha fazla kalmama izin vermedi. Karıma bin beş yüz pound bırakıp onu Redriff'te güzel bir eve yerleştirdim. Geriye kalan sermayemi de daha fazlasını kazanmak umuduyla, yarısı nakit ve yarısı mal olmak üzere yanıma aldım. Büyük amcam John, Epping yakınlarında bana büyük bir arazi içinde bir mülk bırakmıştı. Yıllık otuz pound geliri vardı. Fetter Lane'deki Black Bull'u

uzun süreli kiraya vermiştim. Bir o kadar da oradan geliyordu. Böylece ailem kimseye muhtaç olmayacaktı. Amcasının adını taşıyan oğlum Johnny artık okula gidiyordu ve çok da yetenekliydi. Kızım Betty (iyi bir evlilik yaptı ve çoluk çocuğa karıştı) o zamanlar dikiş dikiyordu. Karım ve çocuklarımdan ağlaşarak ayrılıp üç yüz tonluk bir ticaret gemisi olan Adventure'a bindim. Kaptanı Liverpoollu John Nicolas yönetiminde Surat'a doğru yol alacaktı. Bu yolculuğumun öyküsüne seyahatlerimin ikinci bölümünde değineceğim.

BİRİNCİ KİTABIN SONU

ikinci kitap
brobdingnag'a seyahat

Haritaya göre Brobdingnag ülkesi Kuzey Amerika'nın kuzey batısındadır.

I

Büyük bir fırtına betimlenir; geminin kurtarma sandalı içme suyu almaya gönderilir. Yazar da keşif yapmak amacıyla gidenlere katılır. Kıyıda arkadaşlarından kopar ve yerlilerden biri tarafından yakalanıp bir çiftçinin evine götürülür. Orada karşılanışı ve başından geçen çeşitli olaylar. Yerli halkın betimlenmesi.

Kader ve doğa, bana hareketli ve durmak bilmez bir hayatı reva görmüştü. Geri dönüşümden iki ay sonra memleketimi tekrar terk ederek 20 Haziran 1702 günü Downs Limanı'nda Cornwell'li bir kumandan olan Kaptan John Nicholas yönetiminde, Surat'a gitmek üzere bekleyen Adventure gemisine bindim. İçme suyu için karaya çıktığımız Ümit Burnu'na gelene kadar çok elverişli bir rüzgârla yol almıştık ama gemide bir çatlak tespit edince malları indirip kışı burada geçirdik. Kaptanımız ateşli bir hastalığa yakalanınca, mart sonuna kadar Ümit Burnu'ndan ayrılamadık. Sonra yelken açtık, Madagaskar Boğazı'nı geçene kadar yolculuğumuz sorunsuzdu. Ama adanın kuzeyine ilerleyip yaklaşık beş derece güney enlemine ulaştığımızda, bu denizlerde aralık başından mayıs başlarına kadar kuzeybatı yönünde sabit bir hızla sürekli estiği bilinen rüzgârlar, nisanın on dokuzunda çok daha büyük bir şiddetle ve her zamankinden daha fazla batı yö-

nünde esmeye başladı. Yirmi gün böyle devam eden rüzgârla Molucca Adaları'nın[1] biraz doğusuna sürüklendik. Rüzgârın durduğu ve mükemmel bir dinginliğin oluştuğu 2 Mayıs günü, kaptanımızın tespit ettiği üzere Çizgi'nin[2] üç derece kuzeyindeydik. Bu denizlerdeki yolculuklarda çok tecrübeli olan kaptanımız, bir fırtınaya hazırlanmamız konusunda bizleri uyardı. Gerçekten de dediği gibi ertesi gün güney musonu olarak da adlandırılan güney rüzgârları esmeye başladı.

Rüzgâr şiddetlenecek gibi göründüğünden, yan yelkeni topladık ve ön yelkeni de sarmaya hazır hâlde bekledik; ancak hava iyice bozunca topları sabitleyip mizanayı sardık. Gemi fazla yatmaya başlamıştı; bu yüzden mücadele edip direnmektense gemiyi dalgalara bırakmayı düşündük. Ön yelkeni daraltıp açtık, ön bezin iplerini çektik. Dümen rüzgâra yatıyor, gemi kahramanca direniyordu. Ön yelkenin iplerini gerdik fakat yelken yırtılmıştı. Bunun üzerine ipleri çözüp yelkeni indirdik ve temizledik. Çok şiddetli bir fırtınaydı, deniz garip ve tehlikeli biçimde yarılıyordu. Dümen koluna bağlı halatlara sarılıp dümendeki adama yardım ettik. Üst yelkeni indirmeden öylece bıraktık; çünkü çok iyi rüzgâr alıyordu ve üst yelken açıkken aldığı güçle gemi çok daha iyi ilerliyordu. Fırtına dindiğinde ön ve ana yelkenleri açıp gemiyi durdurduk. Sonra mizanayı, üstteki ana yelkeni ve ön üst yelkeni açtık. Rüzgâr güneybatı yönünde esiyordu, rotamız ise doğu-kuzeydoğu yönündeydi. Sancak tarafı yelken iplerini gemiye çektik, yelken küçültme bağlarını ve kaldıraçlarını avara ettik. Rüzgâr altı destekleri yerine koyduk, yelken küçültme bağlarını öne çekip sıkıca bağladık, yine

1. Yeni Gine'nin doğusundaki Endonezya adaları.
2. Ekvator.

mizana yelkenini rüzgârı en iyi alabileceği şekilde bağladık. Batıdan güneybatıya esen güçlü bir rüzgârın izlediği bu fırtına sırasında, hesaplarıma göre yaklaşık bin beş yüz mil kadar doğuya sürüklenmiştik, hatta gemideki en yaşlı gemici bile dünyanın neresinde olduğumuzu söyleyemiyordu. Erzakımız yeterli, gemimiz sağlam ve mürettebatımız sağlıklıydı ancak suya ihtiyacımız vardı. Rotamızı biraz daha kuzeye çevirmek, bizi Büyük Tataristan'ın[3] kuzeydoğusuna ve Buz Denizi'ne götürebilirdi, bu yüzden en iyisi aynı rotayı izlemekti.

1703 yılının haziran ayının on altıncı günü, ana direğin tepesindeki çocuk karayı gördü. On yedisinde büyük bir ada veya kıta (hangisi olduğunu bilmiyorduk) ile karşılaştık; kara parçasının güneyinde denize uzanan küçük bir çıkıntı ve yüz tonun üzerindeki gemilerin giremeyeceği kadar küçük sığ bir koy vardı. Bu koyun üç mil açığında demir attık ve kaptanımız silahlandırılmış bir düzine adamını, bulurlarsa içme suyu doldurmak üzere fıçılarıyla birlikte kurtarma sandalıyla karaya gönderdi. Ben de karayı görmek ve keşif yapmak üzere onlarla birlikte gitmek için izin aldım. Karaya çıktığımızda ne bir ırmaktan ne bir kaynaktan ne de orada yaşayan yerli halktan eser vardı. Adamlarımız böylece denize yakın yerlerde tatlı su bulabilmek için kıyı boyunca yürürken ben de diğer tarafa bir mil kadar tek başıma ilerledim. Arazi çorak ve kayalıktı. Artık iyice yorulup ilgimi çekecek bir şeye de rastlamadığımdan, koya doğru yola koyuldum. Denizi tamamen görecek kadar ilerlediğimde adamlarımızın sandala binip gemiye doğru can havliyle kürek çektiklerini gördüm. Tam arkalarından bağıracaktım ki devasa bir yaratığın olanca hızıyla peşlerinden gittiğini gördüm ve bunun bir fayda-

3. Kuzeydoğu Asya.

sı olmayacağını anladım. Dizlerine kadar bile ulaşmayan sularda devasa adımlar atıyordu. Ama adamlarımız yaklaşık bir buçuk mil açılmışlardı ve o civarda deniz sipsivri kayalarla dolu olduğundan, canavar sandalı yakalayamamıştı. Bunlar bana sonradan anlatıldı çünkü orada durup maceranın sonunun nereye varacağını beklemeye cesaret edememiştim. Arkama bile bakmadan ilk gittiğim yönde topuklayıp koşarak araziyi daha geniş açıdan görme olanağı veren dik bir tepeye tırmanmıştım. Her tarafta ekili tarlalar uzanıyordu ama beni asıl şaşırtan, saman için yetiştirilmiş gibi görünen yaklaşık altı metre boyundaki otlardı.

Ana cadde olduğunu düşündüğüm bir yola girdim. Meğer bu, sakinlerin arpa tarlasından geçmek için kullandıkları bir patikadan başka bir şey değilmiş. Bir süre yürüdüm, yolun her iki yanında kayda değer pek az şey vardı. Hasat zamanı yaklaştığı için ekinler en az on iki metre boyundaydı. Bir saat sonra en az otuz altı metre boyunda çalıların çit gibi çevrelediği tarlanın sonuna vardım. Ağaçlar o kadar uzundu ki yüksekliklerini hesaplayamadım. Bu tarladan diğerine geçmek için çit merdiven biçiminde örülmüş bir köprü vardı. Dört basamaklıydı ve en üst basamağa, diğer tarafa geçmeye yarayan bir taş yerleştirilmişti. Bu merdivene tırmanmak benim için olanaksızdı çünkü her bir basamağı iki metre, en uçtaki taş ise altı metre yükseklikteydi. Çitten geçmek için bir aralık bulmaya çalışırken diğer tarlada, denizde sandalı kovalayanla aynı büyüklükte bir yaratığın merdivene doğru geldiğini gördüm. Boyu sıradan bir kilisenin çan kulesi kadar uzundu, her adımında sanırım on metre katediyordu. Korku ve şaşkınlıkla çarpılmıştım. Merdivenin başında dönüp sağ taraftaki diğer tarlaya bakarak bir megafonunkinden kat be kat güçlü bir sesle bağırdığını duyduğumda, kaçıp ekinler arasında saklandım. Sesi o kadar güçlüydü ki önce bunun

gök gürültüsü olduğunu sanmıştım. O bağırdıktan sonra kendisi gibi yedi canavar ona doğru geldi, ellerinde her biri altı tırpan büyüklüğünde oraklar vardı.

Bunlar ilki kadar iyi giyimli değillerdi, daha çok onun hizmetkârlarına veya işçilerine benziyorlardı; çünkü onun birkaç lafı üzerine benim bulunduğum tarladaki ekinleri biçmeye geldiler. Elimden geldiğince uzak durmaya çalışıyordum; ama ekin sapları arasındaki mesafe otuz santimetreden fazla olmadığından aralarından güçlükle geçebiliyor, zorlukla hareket edebiliyordum. Yine de ilerlemeye çalıştım. Rüzgâr ve yağmurun ekinleri yatırdığı bir yere kadar geldim. Burada saplar öylesine iç içe geçmişti ki aralarından geçemiyordum. Üstelik düşen başakların püskülleri öyle sert ve sivriydi ki giysilerimi delip etime batıyorlardı. Bir adım bile ilerlemem olanaksızdı. Bu sırada biçicilerin neredeyse yüz metre yakınıma kadar geldiklerini duyuyordum. Yorgunluktan bitap düşmüş, acı ve umutsuzlukla çökmüş hâlde, iki bayır arasında uzanıp hayatımın oracıkta sona ermesini içtenlikle diledim. Keder içinde, benden sonra bir başına kalacak dul karımı ve yetim çocuklarımı düşündüm. Bütün dostlarımın ve akrabalarımın öğütlerini hiçe sayıp bir ikinci yolculuğa daha çıktığım için akılsızlığıma ve inatçılığıma lanet ettim. Dehşet içinde, halkının beni dünyadaki en devasa yaratıkmışım gibi gördüğü, koca bir imparatorluk filosunu tek elimle çekebildiğim, milyonların tanıklığına rağmen gelecek nesillerin inanmakta güçlük çekeceği, tarihlerine geçecek bütün o işleri yaptığım *Lilliput* ülkesini düşünmeden edemedim. Tıpkı tek başına bir *Lilliput*'lunun bizim aramızda hissedeceği gibi, ben de bu ulus içinde bu kadar önemsiz biri olmanın ne büyük bir keder olduğunu düşündüm. Oysa bunun başıma gelebilecek talihsizliklerin en hafifi olduğunun da farkındaydım; çünkü insan denen varlığın cüssesine göre

ne kadar vahşi ve zalim olduğu göz önüne alındığında, bu devasa barbarlardan birinin eline düşersem, ağzında bir lokma olmak dışında ne bekleyebilirdim ki? Kuşkusuz, karşılaştırmanın olmadığı yerde, hiçbir şeyin büyük veya ufak olmadığını söyleyen düşünürler haklılar. *Lilliput*'lular da kendilerinin bana nazaran oldukları gibi, onlara göre daha ufak olan yaratıklardan oluşan bir ulusla karşılaşsalardı herhâlde çok mutlu olurlardı. Kim bilir, belki de dünyanın henüz keşfetmemiş olduğumuz uzak bir köşesinde bu devasa ölümlülerden daha büyük olanlar da vardır.[4] Korku ve şaşkınlığıma rağmen kendimi bu düşüncelere dalmaktan alamamışken biçicilerden biri yattığım tümseğe on metre kadar yaklaştı, bir adım daha atarsa ya ayağı altında ezerek ya da orağıyla beni ikiye bölerek öldürmesinden korktum. Bu yüzden yeniden hareket etmeye yeltendiğinde korkudan avazım çıktığı kadar bağırdım. Bunun üzerine dev yaratık küçük bir adım attı, bir süre çevresine bakındıktan sonra sonunda durduğum yerde beni gördü. Tıpkı benim İngiltere'deyken bir gelinciğe yaptığım gibi, küçük ama tehlikeli bir yaratığı elleriyle yakalamak isterken tırmalayıp ısırmasından çekinen biri gibi, bir süre düşündü. Sonunda beni işaret ve başparmakları arasında sırtımdan kavradı ve neye benzediğimi görebilmek için gözlerinin üç metre önüne kaldırdı. Ne yapmak istediğini tahmin ettim ve beni yerden yirmi metre yukarda tutarken parmaklarının arasından düşerim korkusuyla, yanlarımdan sıktığı hâlde talihime güvenip hiç çırpınmamaya karar verdim. Yalnızca gözlerimi güneşe doğru kaldırıp ellerimi dua eder gibi kavuşturarak bulunduğum

4. *Lilliput'a Yolculuk*'taki anlatımda hiciv kişisel, *Brobdingnag*'dakinde ise geneldir ve eleştiri bireylerden çok kurumlara yöneliktir. Yine de *Brobdingnag* sarayı anlatımında zamanın devlet adamlarını bir hayli rahatsız edecek bazı alaycı dokundurmalar vardır.

duruma uygun biçimde ağlamaklı bir sesle mırıldanmaya cesaret ettim. Çünkü bizim, yok etmek istediğimiz küçük, nefretlik hayvanlara yaptığımız gibi, beni her an fırlatıp yere çalacak diye korkuyordum. Ancak şansım yaver gitmiş olmalıydı ki sesim ve mimiklerim hoşuna gitmişti. Beni merakla süzmeye, ne dediğimi anlamıyor olmasına rağmen kullandığım kelimelere kulak vermeye başladı. Bu sırada ben inleyip gözyaşı dökmekten kendimi alamamış, başımı sağa sola sallayarak işaret ve başparmakları arasında beni nasıl zalimce ezdiğini elimden geldiğince anlatmaya çalışıyordum. Ne demek istediğimi anlamışa benziyordu çünkü paltosunun yakasını kaldırıp beni nazikçe içine koydu ve hemen efendisine doğru koştu. Efendisi benim tarlada gördüğüm o ilk kişiydi. Zengin bir çiftçiydi. Konuşmalarından anladığım kadarıyla, hizmetçisinin dili döndüğünce söylediklerini dinledikten sonra hakkımda bir fikir sahibi olan çiftçi, yerden bir baston büyüklüğünde ufak bir çöp parçası alıp doğanın bana bahşettiği bir tür örtü zannettiği paltomun yakalarını kaldırdı. Yüzümü daha iyi görebilmek için saçlarımı bir yana üfledi. Uşaklarını etrafına çağırdı ve sonradan öğrendiğime göre, tarlada bana benzeyen başka bir yaratık görüp görmediklerini sordu. Ardından beni dörtayak üzerinde yere bıraktı. Hemen ayağa kalktım, yavaşça ileri geri yürüyerek bu insanlara kaçmaya niyetim olmadığını göstermek istedim. Hareketlerimi daha iyi görebilmek için daire şeklinde etrafıma oturdular. Şapkamı çıkarıp başımı hafifçe eğerek çiftçiyi selamladım. Sonra dizlerimin üzerine çöktüm, ellerimi kaldırıp yukarı baktım, var gücümle bağırarak birkaç kelime söyledim. Cebimden bir kese altın çıkarıp naçizane kendisine uzattım. Keseyi avucuna alıp içinde ne olduğunu görmek için gözlerine yaklaştırdı, sonra paltosunun yeninden çıkardığı bir iğnenin ucuyla evirip çevirdi ama ne olduğunu kes-

tiremedi. Bunun üzerine elini yere koymasını işaret ettim. Keseyi alıp açarak bütün altınları avucuna boşalttım. Her biri dört *pistol*[5] değerinde altı İspanyol altını ve yirmi-otuz tane de ufak altın vardı. Serçe parmağının ucunu diliyle ıslatıp en büyük parçaları birbiri ardına aldı ama ne oldukları hakkında bir fikri yokmuş gibi görünüyordu. Altınları keseye, keseyi de cebime koymamı işaret etti; alması için birkaç kere ısrar ettikten sonra en iyisinin dediğini yapmak olduğuna karar verdim.

Bu süre içinde çiftçi, akıl sahibi bir varlık olduğuma ikna olmuştu. Sıklıkla konuşuyordu benimle; ama sesi bir su değirmenin gürültüsü gibi kulaklarımı delik deşik ediyordu, yine de kelimelerini ayırt edebiliyordum. Var gücümle bağırarak bildiğim bütün dillerde yanıt veriyordum; o ise sık sık kulaklarını iki metre yakınıma kadar yaklaştırıyordu. Ama hiçbir şey fayda etmiyor, birbirimizi anlamıyorduk. Uşaklarını işlerine gönderdi, ardından cebinden mendilini çıkarıp katlayarak ayası yukarı bakacak biçimde yere koyduğu sol elinin üzerine yaydı ve buraya çıkmamı işaret etti. Mendilin kalınlığı otuz santimetre bile olmadığı için dediğini kolaylıkla yapabildim. Payıma düşenin itaat etmek olduğunu düşündüm ve düşme korkusuyla mendilin üstüne boylu boyunca uzandım. Çiftçi beni emniyete almak için mendilin geri kalanıyla başım dışarda olacak şekilde beni kundaklayıp böylece evine götürdü. Evde karısını çağırıp beni gösterdi. Karısı İngiltere'deki kadınların bir kurbağa veya örümcek gördüklerinde yaptıkları gibi çığlık atıp kaçtı. Ama bir süre davranışlarımı görüp kocasının işaretlerini izlediğimi anlayınca sakinleşti ve yavaş yavaş şefkat göstermeye başladı.

---

5. Avrupa'nın çeşitli yerlerinde zamanında kullanılan para birimi.

Öğle on iki sularında bir uşak yemek getirdi. Bu, yaklaşık yedi metre çapında bir tabak içinde, bir çiftçinin sade hayatına uygun, bol miktarda bir et yemeğiydi. Aile halkı; çiftçi, karısı, üç çocukları ve yaşlı bir büyükanne sofraya oturdular. Çiftçi beni de kendisinden biraz uzağa, dokuz metre yüksekliğindeki masaya yerleştirdi. Dehşet içindeydim. Düşme korkusuyla masanın kenarından olabildiğince uzak durmaya çalıştım. Çiftçinin karısı bana bir parça et doğradı, sonra doğrama tahtası üzerinde biraz ekmek ufalayıp bunları önüme koydu. Hafifçe eğilerek selam verdikten sonra, çatal-bıçağımı çıkarıp yemeye koyuldum. Bu davranışlarım çok hoşlarına gitmişti. Evin hanımı, hizmetçisini küçük bir kupa almaya gönderdi. İçkiyle doldurduğu bu kupa yaklaşık on iki litre alıyordu. Kupayı iki elimle zorlukla kavrayıp saygılı bir şekilde hanımefendinin sağlığına kaldırdım. Bu hâlim ve İngilizce kelimeleri avazım çıktığı kadar bağırarak söyleyişim, masadakilerin öyle içten kahkahalarına sebep olmuştu ki gürültüden az kalsın sağır olacaktım. Elma şarabına benzeyen içkinin tadı fena değildi. Sonra evin efendisi kendisine yaklaşmamı işaret etti. Masada yürürken hoşgörülü okurun kolaylıkla anlayış gösterip bağışlayacağı üzere büyük bir şaşkınlık içinde olduğumdan, bir ekmek kırıntısına takılıp yüzüstü kapaklandım ama bir yerime bir şey olmadı. Hemen kalktım ve bu iyi insanların benim için kaygılandıklarını görünce nezaketen kolumun altında taşıdığım şapkamı aldım, düşerken yaralanmadığımı göstermek için başımın üstünde çevirerek üç kez neşeyle bağırdım. Efendime (bundan böyle çiftçiye böyle hitap edeceğim) doğru yürürken hemen yanında oturan on yaşlarındaki yaramaz oğlu, beni bacaklarımdan yakalayıp o kadar yükseğe kaldırdı ki tir tir titremeye başladım. Babası beni elinden kaptığı gibi, çocuğun kulağına öyle bir şamar patlattı ki, bu tokatla

bir tabur atlı birliğini yere serebilirdi. Çocuğun derhal masadan kaldırılmasını emretti. Bizde de çocukların serçelere, tavşanlara, kedi ve köpek yavrularına ne zalimlikler yaptıklarını çok iyi hatırladım. Diz çöküp bana kin tutmasından korktuğum çocuğu göstererek bağışlanmasını istediğimi anlatmaya çalıştım. Babası isteğimi kabul edince çocuk tekrar yerine döndü; bunun üzerine ben de gidip çocuğun elini öptüm. Efendim de oğlunun elini tutup beni nazikçe okşattı.

Yemeğin ortasında, hanımın en sevdiği kedisi kucağına atlamıştı. Arkamda sanki bir düzine dikiş makinesi çalışıyor gibi bir gürültü işitip başımı çevirince bu sesin, hanımı onu besleyip okşarken mırlayan o hayvandan geldiğini anladım. Başının ve patisinin büyüklüğünden anladığım kadarıyla bir öküzün üç katı büyüklüğündeydi. Bu yaratığın görünüşündeki dehşet içime korku saldı. Masanın diğer ucunda, ondan on beş metre kadar uzakta olduğum ve hanımım da hayvanı sıkı sıkıya tuttuğu hâlde, sıçrayıp beni pençelerinin arasına almasından korkuyordum. Ama çok geçmeden hiçbir tehlike olmadığını anladım çünkü efendim beni üç metre yakınına yerleştirdiğinde bile hayvan aldırış etmedi. Hem başkalarının bana söylediklerinden hem de seyahatlerimden tecrübe ettiğim üzere, vahşi hayvanlardan kaçmanın veya korku emareleri göstermenin, saldırmasına veya kovalamasına davetiye çıkarmak olduğunu bildiğim için bu tehlikeli anda hiçbir ürkeklik belirtisi göstermemeye karar verdim. Kendimden emin ve cesur adımlarla kedinin önünden beş-altı kere geçtim, hatta yarım metre kadar sokulunca benim ondan korktuğumdan daha çok ürkerek, kendini geri çekti. Köpeklerden pek fazla korkmuyordum, çiftçilerin evlerinde alışılmış olduğu üzere, üç-dört tanesi içeri girdi. Bir tanesi dört fil büyüklüğünde bir çoban köpeği, diğeri de çoban

köpeğinden daha uzun ama onun kadar iri olmayan bir tazıydı.

Akşam yemeği tam bitmek üzereydi ki kucağında bir yaşında bir çocukla içeriye bir bakıcı kadın girdi. Beni hemen fark eden çocuk, çocukların her zaman yaptığı gibi kendisine oyuncak olarak verilmem için Londra köprüsünde bağırsa Chelsea'de duyulacak bir yaygara kopardı. Annesi, sırf çocuğunu sakinleştirmek için beni kaldırıp çocuğun önüne koydu. O da beni belimden kavrayıp kafamı ağzına sokunca öyle bir vaveyla kopardım ki korkudan ödü kopan velet, beni hemen bıraktı. Eğer annesi yetişip önlüğünü uzatmasaydı, düşüp boynumu kırmam işten bile değildi. Bakıcı kadın, içi taşlarla dolu oyuk bir kaba benzeyen ve çocuğun beline bir iple asılan çıngırağı çalarak onu susturmaya çalıştı. Bu fayda etmeyince son çare olarak çocuğu emzirmeye başladı. Meraklı okura büyüklüğü, şekli ve rengiyle ilgili fikir verebilmek için bile kıyaslayacak hiçbir şey bulamadığım bu devasa memenin görüntüsünden daha fazla iğrendiğim bir şey olmadığını itiraf etmeliyim. İki metre kadar vardı ve çapı da beş metreden az değildi. Bakıcı daha rahat emzirebilmek için oturmuştu, ben de masada olduğum için onu çok yakından görebiliyordum: Meme başı kafamın yarısı kadardı; hem meme başı hem memenin rengi, lekeler, sivilceler ve çillerle o kadar kaplıydı ki bundan daha mide bulandırıcı bir şey olamazdı. Bu manzara bana yalnızca bizimle aynı boyda olduklarından kusurlarını büyüteç altına almadan göremediğimiz için bize öylesine güzel görünen İngiliz hanımlarının güzel beyaz tenlerini anımsattı. En pürüzsüz ve beyaz cilt dahi büyüteçle bakıldığında pürüzlü, kaba ve hastalıklı görünür.

Hatırlıyorum da *Lilliput*'tayken o ufak insanların ten rengi, bana dünyanın en açık ten rengi gibi görünmüştü. Orada

yakın bir dostum olan bir bilginle bu konuyu konuşurken yerden baktığında yüzümün daha açık renkli ve pürüzsüz göründüğünü; ama onu elime alıp daha yakına getirdiğimde, yüzümün dehşet verici bir görüntüsü olduğunu itiraf etmişti. Derimde kocaman çukurlar olduğunu ve sakalımın bir yaban domuzunun kıllarından daha sert olduğunu, alacalı bulacalı bir tonu olan tenimin görüntüsünün de rahatsız edici olduğunu söylemişti. Ancak izninizle şunu söylemeliyim, ten rengim ülkemdeki erkeklerin birçoğu gibi açıktır ve seyahatlerime rağmen yüzüm güneşte pek az yanmıştır. Diğer yandan imparator, sarayındaki hanımlardan bahsederken bana hep "şunun çilleri var, bunun ağzı çok büyük, bununsa burnu" derdi. Oysa ben bunların hiçbirini fark edemezdim. Bu görüşlerimin çok net olduğunu itiraf etmeliyim; yine de okur, bu devasa yaratıkların gerçekten de biçimsiz oldukları sonucuna varmamalıdır. Doğrusunu söylemek gerekirse gerçekten de alımlı bir insan ırkı olduklarını söyleyebilirim, özellikle sıradan bir çiftçi olmasına rağmen efendimin hatları on sekiz metre aşağıdan baktığımda gayet orantılı görünüyordu.

Yemek bitince efendim uşaklarının yanına gitti. Sesinden ve mimiklerinden anladığım kadarıyla, karısını da bana iyi bakması için sıkı sıkıya tembihledi. Çok yorgundum ve uykum vardı. Bunu anlayan hanımım beni kendi yatağına yatırdı, temiz ve beyaz bir mendille de üstümü örttü; ancak bu kumaş bir savaş gemisinin ana yelkeninden bile büyük ve kabaydı.

İki saat kadar uyudum. Rüyamda evde, karım ve çocuklarımla beraberdim. Bu yüzden uyandığımda kederim daha da arttı. Altmış ile doksan metre arasında bir genişlik ve altmış metre yükseklikte kocaman bir odada, yirmi metre eninde bir yatakta yapayalnızdım. Hanımım ev işleri için

çıkmış ve beni odaya kapatmıştı. Yatak yerden sekiz metre yüksekteydi. Bazı doğal gereksinimlerimden dolayı aşağı inmem gerekiyordu. Kimseyi çağırmaya yeltenmedim; hem çağırsam bile bendeki sesin bulunduğum odadan ailenin bulunduğu mutfağa kadarki mesafeyi katetmesini beklemek boşunaydı. İşte ben bu hâldeyken iki sıçan perdelere tırmanarak yatağıma çıktılar ve koklaya koklaya yatak üzerinde ileri geri gezinmeye başladılar. İçlerinden biri nerdeyse burnumun dibine kadar yaklaşınca, dehşetle sıçradım ve kendimi savunmak için hançerimi çektim. Bu korkunç hayvanlar bana iki yandan saldıracak kadar cüretkârdı ve bir tanesi ayağını boynuma uzattı; bereket bana zarar veremeden karnını deştim. Hayvan ayaklarımın dibine serildi. Yoldaşının akıbetini gören diğeri çareyi topuklamakta bulduysa da sırtında açtığım yarayla üzerinden kan damlayarak gözden kayboldu. Bu zaferden sonra biraz soluklanıp kendimi toplamak için yatağın üzerinde yavaşça volta atmaya başladım. Bu yaratıklar koca bir çoban köpeği büyüklüğünde ama onlardan daha çevik ve vahşilerdi. Eğer uyumadan önce kemerimi çıkarmış olsaydım, beni parçalayıp yutmaları işten bile değildi. Ölen farenin kuyruğunu ölçtüm, iki metreden biraz daha kısaydı. Sıçanın hâlâ kanamakta olan cesedini sürüklemek midemi kaldırdı. Daha ölmediğini anlayınca esaslı bir darbeyle kafasını uçurdum.

Biraz sonra içeri giren hanımım beni kan revan içinde görünce koşup avucuna aldı. Yaralı olmadığımı anlatmak için gülümseyerek ölü fareyi işaret ettim; çok sevindi ve çağırdığı hizmetçi ölü fareyi bir maşayla tutup pencereden dışarı attı. Sonra beni masaya koydu, ben de ona kana bulanmış kılıcımı gösterdikten sonra kanı ceket yenlerime silip kınına koydum. Başkasının benim yerime yapamayacağı işlerim vardı, bu yüzden hanımımdan beni yere indirmesini

istediğimi anlatan hareketler yaptım. Beni indirdi ama utangaçlığımdan kapıyı işaret etmekten ve birçok kez eğilmekten daha fazla bir şey yapamadım. İyi yürekli kadın sonunda ne hâlde olduğumu anladı ve beni avucuna alarak bahçeye çıkarıp yere bıraktı. Bahçede iki yüz metre kadar yürüdükten sonra bana bakmamasını ve peşimden gelmemesini işaret ettim. İki kuzukulağı yaprağı arasına saklanarak doğal ihtiyaçlarımı giderdim.

Kibar okurlarımın, bu ve benzeri ayrıntılar üzerinde durmamı bağışlayacağını umuyorum. Bu tür ayrıntılar aşağı tabakadan dimağlara önemsiz görünebilir. Ama düşünürler, bunlara bakarak fikir ve hayal güçlerini genişletebilecekleri gibi, pratik hayatta da gerek kendilerine gerekse başkalarına fayda sağlayacak şekilde bunları değerlendirebilirler. Zaten benim de bu anımı ve seyahatlerimdeki buna benzer diğer anılarımı anlatmamdaki tek amacım budur. Bütün bu anlatımlarımda bilgiçlik ve süslemelere başvurmaktan kaçındım, yalnızca gerçekleri olduğu gibi anlatmaya çalıştım. Ancak bu yolculukta olup bitenler zihnimde öylesine büyük bir etki bıraktı, belleğime öylesine derin bir şekilde kazındı ki kâğıda dökerken hiçbir ayrıntıyı atlamadım. Yine de müsveddelerimi gözden geçirirken bazı önemsiz yerleri çıkardım; çünkü gezginlerin sıkça ve belki de pek de haksız olmayarak maruz kaldıkları "sıkıcı ve önemsiz ayrıntılar üzerinde durmak" eleştirilerinden payımı almaktan korkmuştum.

II

Çiftçinin kızı. Yazar önce pazar yerine, oradan da başkente götürülür. Yolculuğunun ayrıntıları.

Hanımımın dokuz yaşında bir kızı vardı. Dikiş işlerinde ve bebeğini giydirmekte çok becerikli, gelecek vaat eden bir çocuktu. Annesiyle birlikte, bebek beşiğini gece içinde yatmam için hazırlamayı düşündüler. Beşiği bir dolabın küçük bir çekmecesine, çekmeceyi de fareler ulaşmasın diye asma bir rafın üzerine yerleştirdiler. Burası, bu insanlarla kaldığım sürede benim yatağım oldu. Ama dillerini öğrenmeye başlayıp isteklerimi anlattıkça, yavaş yavaş daha kullanışlı hâle geldi. Bu küçük kız o kadar yetenekliydi ki önünde birkaç kez giysilerimi çıkardıktan sonra beni giydirip soymayı öğrenmişti; gerçi işimi kendi başıma görmeme izin verdiği sürece ona asla zahmet vermedim. Elde edebildiği en yumuşak cinsten ama yine de çuval bezinden daha kaba kumaşlarla bana yedi gömlek ve biraz çamaşır dikti. Bunları hep kendi elleriyle yıkıyordu. Aynı zamanda dil öğretmenimdi, işaret ettiğim şeylerin kendi dilindeki adını söylüyordu; öyle ki birkaç gün içinde her istediğimi ifade edebilir hâle gelmiştim. Çok iyi huyluydu; boyu yaşına göre biraz kısa olup on iki metre kadardı. Bana taktığı *Grildrig* adını, önce ailesi ve sonra

da bütün krallık benimsedi ve artık bu adla çağrıldım. Bu kelime Latinlerin *nanunculus*[6], İtalyanların *homunceletino* ve İngilizlerin *mannikin* dedikleri "insancık" anlamına geliyordu. Bu ülkedeki selametimi o kıza borçluydum, orada olduğum sürece hiç ayrılmadık. Ona *Glumdalclitch*, yani minik bakıcım diyordum. Bana gösterdiği özen ve şefkatten saygıyla söz etmezsem büyük nankörlük etmiş olurum. Keşke birçok sebepten ötürü onun alnına çalınmasından korktuğum kara lekenin masum ama mutsuz bir aracısı olmak yerine, ona olan borcumu verecek gücüm olsaydı.

Çevredekiler artık varlığımdan haberdardılar. Efendimin tarlada bir *splacnuck* büyüklüğünde ama her uzvuyla tam bir insan görünümünde, bütün hareketleriyle bir insan gibi davranan, kendine özgü bir dilde konuştuğu gibi onların dillerinde de daha şimdiden birkaç kelime öğrenmiş, iki ayak üstünde dimdik yürüyen, uysal ve yumuşak başlı olup çağrıldığı zaman gelen, istenileni yapan, dünyadaki en ince uzuvlara ve bir soylunun üç yaşındaki kızından daha beyaz bir tene sahip olan garip bir hayvan bulduğu konuşulmaya başlanmıştı. Efendimin yakın bir arkadaşı olup kendisi de yakınlarda oturan bir çiftçi, bu söylenenlerin aslını öğrenmek amacıyla bir gün bizi ziyarete geldi. Beni hemen ortaya çıkarıp masanın üstüne koydular. Bana verilen emirlere uyarak yürüdüm, kılıcımı çektim, tekrar kınına koydum, efendimin konuğuna eğilerek selam verdim; ayrıca küçük bakıcımın bana öğrettiği gibi onların dilinde hatırını sordum ve ona hoş geldiniz dedim. Yaşlı ve az gören bu adam, beni daha iyi görmek üzere gözlüklerini taktı. Gözleri bir odanın iki penceresinden ışıyan dolunay gibi göründüğünden, kahkaha-

6. *Nanunculus*, *homunceletino* gibi uydurulmuş bir kelimedir. Latince *Homunculus*'tan esinlenilmiştir fakat ilk kısmı olan *homun* (insan) *nanus* (cüce) ile değiştirilmiştir.

larla gülmekten kendimi alamadım. Neşemin sebebini anlayan ev halkı kahkahalarla katıldığında, bu yaşlı adam öfkelenip somurtacak kadar budalaydı. Sefil bir karakteri vardı. Bizim evden yaklaşık yirmi iki mil uzakta, atla yarım saatte ulaşılan komşu kasabadaki bir pazarda beni sergilemesi için efendime verdiği alçakça önerisiyle sefil tanımlamasını hak ediyordu. Efendimle arkadaşının arada bir beni göstererek aralarında fısıldamalarından başıma bir çorap örüldüğünü tahmin etmiştim; korkudan bazı kelimelerine kulak misafiri olmuş ve anladığımı düşünmüştüm. Ertesi sabah küçük bakıcım *Glumdalclitch*, annesinin ağzından kurnazlıkla kaptığı bütün meseleyi bana anlattı. Zavallı kız beni kucağına oturtup utanç ve acı içinde ağlamaya başladı. Kaba saba insanların beni ölesiye sıkıştırmalarından veya kolumu bacağımı kırarak bana zarar vermelerinden korkuyordu. Ne kadar alçakgönüllü ve onuruma düşkün olduğumu, bayağı insanlara para için sergilenmekten nasıl utanç duyacağımı biliyordu. Anne ve babası, "*Grildrig* senindir" diye söz vermişlerdi; ama şimdi geçen sene kendisine verdikleri bir kuzuyu yağlanır yağlanmaz bir kasaba sattıklarını hatırlayınca niyetlerini anlıyordu. Bana gelince, gerçekten de bakıcım kadar endişeli değildim. Bir gün özgürlüğümü yeniden kazanacağıma dair beslediğim güçlü umut hiç sarsılmamıştı. Etrafta bir ucube gibi gezdirilmenin utancına gelince; bu ülkede bir yabancıydım, yurduma döndüğümde de başıma gelen bu talihsizlik yüzünden ayıplanacağımı sanmıyordum çünkü benim koşullarımda Büyük Britanya kralı da olsaydı aynı sıkıntıları yaşayacaktı.

Efendim, arkadaşının öğüdüne uyarak ertesi gün beni bir kutu içinde komşu kasabadaki pazara taşıdı; bakıcım olan küçük kızını da terkisine almıştı. Kutunun her tarafı kapalıydı, yalnız girip çıkmam için küçük bir kapısı ve birkaç tane

hava deliği vardı. Küçük bakıcım, üzerine yatabilmem için bebeğinin battaniyesini içeri sermeyi de unutmamıştı. Yine de sadece yarım saat süren bu yolculukta fazlaca sallanıp hırpalanmıştım; çünkü at her adımında yaklaşık on iki metre katediyor ve her adımda o kadar yükseğe sıçrıyordu ki sanki büyük bir fırtınaya tutulmuş bir geminin içindeydim ama bu daha sık aralıklarla inip çıkıyordu. Yolumuz Londra ile St. Albans arasından biraz daha uzundu. Efendim sıkça uğradığı bir hana varınca atından indi. Bir süre hancıyla söyleştikten ve bazı gerekli hazırlıkları yaptıktan sonra bir *grulturd*, yani çığırtkan tuttu. Bu çığırtkan kasabadaki Green Eagle hanında, vücudunun her tarafıyla bir insana benzeyen, birçok kelimeyi söyleyebilen ve birçok eğlendirici maskaralıklar yapabilen bir *splacnuck*'tan[7] daha küçük tuhaf bir yaratığın görülebileceğini duyurdu.

Beni hanın en büyük odasında bulunan, neredeyse otuz metrekarelik bir masanın üzerine koydular. Küçük bakıcım benimle ilgilenmek ve ne yapacağımı söylemek üzere masanın yanındaki alçak bir tabureye çıktı. Efendim kalabalığı engellemek için bir seferde sadece otuz seyirciye izin veriyordu. Kızın talimatları doğrultusunda masada yürüdüm, dillerindeki düzeyimle anlayabileceğim sorular sordu ve ben de elimden geldiğince yüksek sesle cevapladım. Birçok kez kalabalığa dönüp naçizane saygılarımı sundum; hoş geldiniz dedim ve bana öğretilen başka şeyler de söyledim. *Glumdalclitch*'in bardak olarak kullanmam üzere bana verdiği bir yüksüğe içki doldurdum ve sağlıklarına içtim. Kılıcımı çekip İngiltere'deki eskrimcilerin yaptıklarına benzer hareketler yaptım. Bakıcımın bana verdiği bir saman çöpüyle, çocuk-

7. *Splucknuck*, İngiliz dilinde garip görünümlü insan veya hayvanlar için kullanılır. Elbette böyle bir yaratık yoktur ve Swift'in hayal ürünüdür.

luğumda öğrendiğim şekilde mızrak gösterileri yaptım. O gün on iki gruba gösterildim ve aynı maskaralıkları tekrarlamaktan yorgunluk ve sıkıntıdan ölecek noktaya geldim. Beni görenler hakkımda öyle harika şeyler anlatmışlardı ki içeri girmek isteyen halk neredeyse kapıları kıracaktı.[8] Kendi çıkarlarını gözeten efendim, bakıcım dışında kimsenin bana dokunmasına izin vermiyordu. Tehlikeyi önlemek için masanın etrafına, kimsenin bana ulaşamayacağı bir mesafede sıralar yerleştirilmişti. Yine de yaramaz bir okul çocuğunun kafama attığı fındık kıl payı sıyırmıştı; o şiddetle isabet etseydi, beynimi dağıtması işten bile değildi çünkü küçük bir bal kabağı büyüklüğündeydi. Doğrusu bu küçük yaramazın temiz bir dayak yedikten sonra dışarı çıkarıldığını gördüğümde de memnun olmuştum.

Efendim, beni bir sonraki pazarda yeniden sergileyeceğini duyurdu. Bu arada benim için daha elverişli bir araç hazırlamıştı. Bunu yapmak için de yeterince sebebi vardı; çünkü ilk yolculuğum ve sekiz saat boyunca insanları eğlendirmek beni o kadar yormuştu ki ne ayaklarım üzerinde durabiliyor ne de bir kelime söyleyebiliyordum. Ancak üç gün sonra kendime gelebildim. Ama yüz millik bir alanda ünümü duyan komşular efendimin evinde beni görmeye geldiklerinden burada da bana rahat yüzü yoktu. Karıları ve çocuklarıyla her aile en az otuz kişiydi (çünkü kalabalık bir ülkeydi). Efendim beni evinde her sergilediğinde tek bir aile bile olsa, izleyicilerden tam salon ücreti istiyordu. Böylece

8. Gösterilere ve gezmeye olan tutku hiçbir dönemde I. Georg'un krallığındaki denli yoğun olmadı. Zamanın şaka severleri halkın saflığından yararlanmaktan kendilerine iyi eğlence çıkarıyorlardı. Yoğun kalabalıklar çeyrek galonluk bir şişeye bir adamın sürünerek gireceğine inanarak toplanıyor, aldatıldıklarını anlayınca da öfkelerinden evi yıkmaya kalkıyorlardı. Swift'in eserleri, bu türden gösterilerin ilan edildiği şişirme afişlerin çok sayıda eğlenceli taklitleriyle doludur.

kasabaya götürülmediğim hâlde, (onların Şabat'ı[9] olan çarşamba dışında) haftanın hiçbir günü adamakıllı dinlenemedim.

Efendim kendisi için bir kazanç kaynağı olacağımı keşfedince beni krallığın en büyük şehirlerine götürmeye karar verdi. Böylece uzun bir yolculuk için gerekli bütün malzemelerini tedarik edip evdeki işlerini yoluna koyduktan sonra karısıyla vedalaştı ve 1703 yılı Ağustos ayının 17'sinde, yani gelişimden yaklaşık iki ay sonra ülkenin ortasında bulunan ve bizim evden üç bin mil uzaktaki başkente gitmek üzere yola çıktık. Efendim, kızı *Glumdalclitch*'i de terkisine bindirmişti. Kız beni bir iple beline bağladığı bir kutunun içinde, kucağında taşıyordu; kutunun kenarlarını bulabildiği en yumuşak kumaşlarla kaplamış, zeminini döşemiş ve bebeğin yatağını buraya sermiş, elinden geldiğince rahat ettirmeye çalışmıştı. Bize eşlik eden tek kişi, ardımız sıra atla gelen ve bavulları taşıyan hizmetkâr çocuktu.

Efendimin planı, beni yol boyundaki bütün kasabalarda sergilemekti. Kazanç umduğu bir köye veya önemli birinin evine uğramak üzere, yoldan elli-yüz mil saptığımız oluyordu. Günde yedi-sekiz mili geçmeyen rahat yolculuklar yapıyorduk; çünkü beni korumak isteyen *Glumdalclitch*, atın koşmasının kendisini yorduğundan şikâyet ediyordu. İsteğim üzerine sık sık hava almam için beni kutudan çıkarıyor, çevreyi gösteriyor ama her zaman tasmamın ucundan sıkı sıkıya tutuyordu. Nil veya Ganj'dan daha derin ve geniş olan beş-altı ırmak geçtik; en küçük dereleri bile Londra Köprüsü'nün altındaki Thames'ten daha küçük değildi. On hafta boyunca yolculuk ettik, on sekiz büyük kentin yanı sıra birçok köy ve özel evde sergilendim.

9. Dini ibadet ve tatil günü.

26 Ekim günü başkente vardık. Kendi dillerinde buranın adı *Lorbrulgrud*[10], yani "Evrenin İftihar Kaynağı" idi. Efendim şehrin ana caddesi üzerinde, kraliyet sarayından uzak olmayan bir yer kiraladı. Her zamanki gibi her tarafa beni, bedenimi ve marifetlerimi anlatan ilanlar astı. Yüz-yüz yirmi metre genişliğinde bir oda tutup üzerinde gösteriler yapacağım on sekiz metre çapında bir masa getirtti ve üstünden düşmemem için kenarlardan bir metre içeriye çitlerle çevirdi. Halkın merakını tatmin etmek üzere günde on kez gösteriye çıkarılıyordum. Artık dillerini idare edecek kadar konuşabiliyor ve bana söylenenleri mükemmel ölçüde anlayabiliyordum. Bunun yanı sıra *Glumdalclitch*, evde ve yolculuğumuzun boş zamanlarında bana öğretmenlik ettiği için alfabelerini de öğrenmiştim, cümleleri şurasından burasından yakalayarak idare ediyordum. *Glumdalclitch*, cebinde Sanson'un Atlası'ndan[11] daha büyük olmayan küçük bir kitap taşıyordu. Bu, küçük kızlara dinleri hakkında bilgi veren öğretici bir kitaptı; işte bana harfleri ve kelimelerin anlamını bu kitaptan öğretmişti.

10. Londra.

11. Nicolas Sanson (1600-1667), Fransız haritacı. Çalışmaları ölümünden sonra popüler atlaslarda yayınlanmıştı.

III

Yazar saraya gönderilir. Kraliçe, yazarı efendisinden satın alır ve kralın huzuruna çıkarır. Yazar majestelerinin büyük bilginleriyle anlaşmazlığa düşer. Yazara sarayda bir oda verilir. Kraliçenin gözdesi olur. Ülkesinin onuru için direnir. Kraliçenin cücesiyle yazarın kavgaları.

Her gün bu şekilde aralıksız çalışmam, birkaç hafta içinde sağlığımda büyük değişikliklere neden olmuştu. Efendim, üzerimden sağladığı kazanç arttıkça daha açgözlü hâle geldi. İştahım kalmamış, bir deri bir kemiğe dönmüştüm. Bunu gören çiftçi, yakında herhâlde öleceğimi düşünerek benden elden geldiğince faydalanmaya karar verdi. O kendi kendine böyle düşünüp dururken saraydan bir teşrifatçı gelip kraliçe ve maiyetindeki soylu hanımları eğlendirmek üzere beni hemen saraya götürmesini buyurdu. Bu hanımların bazıları gelip beni görmüşler ve güzelliğim, hareketlerim ve sağduyum üzerine garip şeyler anlatmışlardı. Majesteleri ve yanındaki seçkinler davranışlarımdan son derece memnun kaldılar. Dizlerimin üzerine çöktüm ve imparatoriçenin ayaklarını öpmek için müsaade istedim. Ama bu yüce gönüllü kraliçe, ben masanın üstüne konduktan sonra lütfedip serçe parmağını uzattı, ben de iki kolumla kavrayarak büyük bir saygıy-

la dudaklarıma götürdüm. Ülkem ve seyahatlerimle ilgili sorduğu genel soruları olabildiğince kısa ve öz cevapladım. Sarayda yaşamaktan mutlu olup olmayacağımı sordu. Eğilerek naçizane efendimin kölesi olduğumu, irademe ellerimde olsaydı hayatımı majestelerinin hizmetine adamaktan gurur duyacağımı söyledim. Bunun üzerine kraliçe efendime döndü, iyi bir fiyata beni satmaya razı olup olmayacağını sordu. Efendim ise bir aydan fazla yaşayamayacağımı düşündüğünden, beni satmaya dünden razıydı ve bin altın istediğini söyledi. Her biri yaklaşık sekiz yüz *moydore*[12] büyüklüğünde, bin parça altın oracıkta kendisine verildi. Ancak o ülkeyle Avrupa arasında her şey gibi altın tavan fiyatları da oranlandığında, bu meblağ İngiltere'deki bin *guinea*[13] bile değildi. Ardından kraliçe hazretlerinden kendisinin aciz bir kulu ve kölesi olarak, bana her zaman özen ve şefkatle bakan ve bu işten giderek daha iyi anlayan *Glumdalclitch*'i öğretmenim ve bakıcım olarak hizmetlerine kabul etmesini diledim. Majesteleri dileğimi kabul etti. Kızının saraya kabul edilmesinden ziyadesiyle memnun olan çiftçinin de kolaylıkla rızasını aldı. Zavallı kızcağız da sevincini gizleyemiyordu. Eski efendim, veda ederken beni emin ellere bıraktığını söyledi ve sonra çekilip gitti. Bense hafifçe eğilip selam vermek dışında ağzımı açıp tek laf etmedim.

Duruşumdaki soğukluğu fark eden kraliçe, çiftçi odadan çıktıktan sonra bunun nedenini sordu. Cesaretimi toplayarak majestelerine, beni tarlada şans eseri bulan eski efendime, zavallı zararsız bir yaratığın beynini dağıtmamasına duyduğum şükran dışında bir borcum olmadığını, bu borcun da

---

12. 18. yüzyıl başlarında İngiltere'de tedavülde olan 4,93 gram altın içeren Portekiz altın parası.

13. İngiltere'de 1663-1814 yılları arasında basılan, yaklaşık çeyrek onsluk altın para.

krallığın yarısında beni sergileyerek elde ettiği kazanç ve şimdi aldığı bin altınla ödendiğini söyledim. "O beni bulalı beri yaptığım ağır işi, benden on kat güçlü bir hayvan yapsaydı şimdiye kadar çoktan ölmüştü" dedim. Günün her saati bir güruhu eğlendirme eziyeti nedeniyle sağlığımın helak olduğunu, efendim öleceğimi düşünmemiş olsaydı majestelerinin beni bu kadar ucuza alamayacağını söyledim. Ancak artık böylesine yüce ve iyi kalpli, doğanın bu mücevheri, cihanın sevgilisi, kullarının saadeti, yaradılışın Zümrüd-ü Ankası olan bir imparatoriçenin koruması altında kötü muameleden korkmama gerek yoktu. Bu yüzden eski efendimin evhamlarının yersiz olmasını umuyordum, hem zaten daha şimdiden kraliçenin yüce varlığının etkisiyle ruhumun dirildiğini hissettiğimi söyledim.

Eveleyip geveleyerek yaptığım konuşmanın özeti buydu. Konuşmamın son bölümünü, *Glumdalclitch*'in beni saraya götürürken yolda öğrettiği bazı deyimleri ekleyerek bu ülkenin insanlarına özgü bir üslupla dile getirmiştim.

Kraliçe konuşmamdaki aksaklıkları hoş görmüş ve üstelik bu denli küçük bir hayvanda bu kadar zekâ ve sağduyu bulunmasına da şaşırmıştı. Beni avucuna alıp odasına çekilmiş olan krala götürdü. Son derece ağırbaşlı ve ciddi bir çehreye sahip bir hükümdar olan majesteleri, ilk bakışta şeklime dikkat etmeyip majestelerinin sağ avucunda yatmakta olan beni *splacknuck* zannetmişti. Soğuk bir ifadeyle kraliçeye, ne zamandan beridir *splacnuck*'lardan hoşlanmaya başladığını sordu. Ama sonsuz bir zekâ ve mizah anlayışı olan kraliçe, beni nazikçe ayaklarımın üzerinde yazı masasının üstüne koyup, majestelerine kendimden söz etmemi buyurdu; ben de birkaç kelimeyle anlattım. Gözlerinin önünde olmamama dayanamayıp odanın kapısına gelmiş olan *Glumdalclitch* de huzura çıkarak babasının evine geldiğimden beri başımdan geçen her şeyi doğruladı.

Kral, egemenliğindeki toprakların en eğitimli insanlarından biriydi; fen bilimleri ve özellikle matematik eğitimi almıştı. Fakat buna rağmen, ben henüz konuşmamışken şeklimi iyice inceleyip dik yürüdüğümü gördüğünde, benim dahi bir sanatçının eseri olan bir saat düzeneği (ki bu sanat bu ülkede mükemmel bir gelişme düzeyine ulaşmıştı) olduğumu sanmıştı. Ancak sesimi duyup da söylediklerimin bir düzen ve mantığı olduğunu görünce şaşkınlığını gizleyemedi. Krallığına nasıl geldiğime ilişkin anlattıklarıma bir türlü ikna olmuyor, bunun beni daha iyi bir fiyata satabilmek için birkaç kelime öğretmiş olan *Glumdalclitch* ve babasının uydurduğu bir hikâye olduğunu düşünüyordu. Bu düşüncelerle bana birçok soru yöneltti. Yabancı bir aksan, eksik bir dilbilgisi ve çiftçinin evinde öğrendiğim, sarayın nazik üslubuna uymayan bazı kaba saba laflar dışında bir kusuru olmayan mantıklı yanıtlar verdim.

Majesteleri, ülkenin geleneklerine göre o hafta sarayda nöbetçi olan üç büyük bilgini çağırttı. Bu beyefendiler, biçimimi iyice inceledikten sonra hakkımda birbirini tutmayan görüşler ileri sürdüler. Ne çeviklik ne ağaçlara tırmanma ne de toprağı kazma gibi yetilerle yaşamımı sürdürebilecek kapasitede olduğumdan, doğanın genel yasalarına göre yaratılmış olamayacağım konusunda hepsi görüş birliği içindeydiler. Dişlerimi özenle inceledikten sonra etobur bir hayvan olduğuma hükmettiler; oysa dört ayaklıların çoğu benden büyüktü. Tarla fareleri ve diğerleri benden daha çeviktiler. Bunlar gibi birçok bilgece dayanak ileri sürerek, eğer salyangoz ve diğer böceklerle beslenmiyorsam, bu durumda ayakta kalmamın imkânsız olduğu sonucuna vardılar. Bu dehalardan biri benim bir embriyo veya bir erken doğum eseri olduğumu ileri sürer gibi oldu ama bu düşüncesi, uzuvlarımın eksiksiz olduğunu gören ve büyüteçle inceledikleri

sakallarımın uzun yıllardır yaşıyor olduğumun açıkça ispatı olduğunu belirten diğer ikisi tarafından reddedildi. Bir cüce olabileceğimi kabul etmiyorlardı çünkü hiçbir şeyle kıyaslanamayacak kadar küçüktüm. Krallıktaki en küçük insan olan kraliçenin gözde cücesi bile neredeyse dokuz metreydi. Uzun tartışmalardan sonra benim bir *relplum scalclath*, yani bir *lusus naturae*'den[14] başka bir şey olmadığım sonucuna vardılar. Bu saptama modern Avrupa bilimiyle tam bir uyum içindeydi ki bu profesörler, Aristocuların kendi cehaletlerini gizlemek için boşuna sığındıkları şu anlaşılamayan şeyleri yok sayma yaklaşımını küçümseyerek insan bilgisinin tarifi imkânsız gelişimine katkıda bulunmak üzere her türlü zorluğa cevap olacak bu harika yaklaşımı icat etmişlerdi.

Bilginlerin vardığı bu kesin yargıdan sonra bir çift laf söylememe müsaade edilmesini rica ettim. Majestelerine, benim boyumda milyonlarca kadın ve erkeğin yaşadığı bir ülkeden geldiğimi, oradaki hayvanların, ağaçların ve evlerin de hep aynı oranlarda olduğunu; bu yüzden, tıpkı majestelerinin buradaki halkı gibi, benim de kendimi savunma ve yaşamımı sürdürmemin orada olanaklı olduğunu söyledim. Bu söylediklerimin beyefendilerin argümanlarına bir yanıt olduğunu düşünüyordum. Bunun üzerine küçümseyici bir gülümsemeyle bana bakarak çiftçinin bana öğrettiklerini iyi bellediğimi söylediler. Daha iyi bir anlayışa sahip olan kral, bilginlerinin çekilmelerini emrettikten sonra bereket ki henüz şehirden çıkmamış olan çiftçiyi huzuruna çağırdı. Majesteleri onu sorguya çekip kızı ve benimle yüzleştirince söylediklerimizin doğru olabileceğini düşünmeye başladı.

Kraliçeden bana çok iyi bakılması için emir vermesini istedi, *Glumdalclitch*'le çok iyi anlaştığımızı da görünce

14. Hilkat garibesi.

bana bakma görevine devam etmesini istedi. Sarayda *Glumdalclitch*'e uygun bir oda verildi, eğitimiyle ilgilenmesi için bir kadın öğretmen, giydirmesi için bir oda hizmetçisi ve ayak işleri için de iki uşak görevlendirildi. Benim bakımım ise tamamen ona havale edilmişti. Kraliçe, bana yatak odası olacak bir kutu yapması için kendi özel marangozuna emir verdi, modeline ben ve *Glumdalclitch* beraber karar verecektik. Bu çok yetenekli bir ustaydı; üç haftada benim direktiflerime uygun, bir buçuk metrekare büyüklüğünde, üç buçuk metre yüksekliğinde; inip kalkan panjuru, bir kapısı ve iki dolabı ile tipik bir Londra yatak odasını andıran, ahşap bir oda yaptı. Tavan tahtası iki menteşe yardımıyla kaldırılıp indirilebiliyordu. Kraliçenin kumaşçısının yaptığı yatak buraya konmuştu. *Glumdalclitch* bu yatağı her gün çıkarıp havalandırıyor, kendi elleriyle düzeltiyor ve gece yatmam için yerine yerleştirdikten sonra tavanı üstüme kilitliyordu. Küçük zarif işler yapmakla ünlü ince bir zanaatkâr, benim için fildişini andıran bir maddeden, arkalıklı ve kolçaklı iki sandalye, iki masa, eşyalarımı koymam için de bir dolap yapmıştı. Odanın bütün duvarları, döşemesi ve tavanı, beni taşıyanların dikkatsizliğinden kaynaklanacak kazalardan zarar görmemem veya arabayla götürülürken sarsıntılardan etkilenmemem için kumaşla kaplanmıştı. Fare ve sıçanların içeri girmesini engellemek için kapıma bir kilit istedim. Bir demirci, birçok denemeden sonra burada rastlanabileceklerin en küçüğü olan ama benim daha büyüğünü yalnızca İngiltere'de bir beyefendinin bahçe kapısında gördüğüm bir kilit yaptı. *Glumdalclitch*'in kaybetmesinden korktuğumdan, anahtarı kendi cebimde taşımaya karar verdim. Kraliçe de elde edilebilecek en ince ipekten bana giysiler dikilmesini buyurdu, yine de kumaşları bir İngiliz battaniyesinden daha kalıncaydı ve alışınca-

ya kadar da oldukça sıkıntı çektim. Kısmen Perslerinkine kısmen de Çinlilerinkine benzeyen, ülkenin modasına uygun, ağırbaşlı ve düzgün kıyafetlerdi.

Kraliçe kendisine eşlik etmemden o kadar hoşnut kaldı ki akşamları bensiz yemeğe oturmaz oldu. Majestelerinin yemek masasının üstünde, dirseğinin dayandığı yerde, bana da bir masa ve oturmam için sandalye konmuştu. Bana bakmak ve yardım etmek üzere *Glumdalclitch* de masamın yakınında, yerde bir iskemleye oturuyordu. Kraliçeninkilerle karşılaştırıldıklarında, Londra'daki bir oyuncakçı dükkânında gördüklerimden daha büyük olmayan, çocukların evcilik oynamaları için yapılmış gümüş tabak ve çanaklardan tam bir setim ve başka gereçlerim vardı. Küçük bakıcım bunları gümüş bir muhafaza içinde cebinde taşıyor, kendi elleriyle temizleyerek yemeklerde istediğim zaman bana veriyordu. Yemekte kraliçeye büyüğü on altı yaşında, küçüğü de o zaman on üç yaşını bir ay geçmiş olan iki kızından başka kimse eşlik etmezdi. Benim minyatür takımlarda yemek yemem onu eğlendiriyordu; çünkü (aslında pek iştahsızdı) kraliçe bir lokmada bir düzine İngiliz çiftçisinin bir öğünde yiyebileceği kadar yemeği ağzına atardı ve bu da bana bazen mide bulandırıcı bir görüntü gibi geliyordu. Yetişkin bir hindinin dokuz katı büyüklüğünde bir tarlakuşunun kanatlarını kemikleriyle birlikte dişlerinin arasında çıtır çıtır yer, bizim en büyük somunlarımızın yarısı kadar bir ekmek parçasını da ağzına atardı. Altın bir kupadan bir dikişte iki yüz litreden fazla içiyordu. Bıçakları, saplarının ucuna geçirilmiş bir tırpanın iki katı uzunluğundaydı. Kaşıkları, çatalları ve diğer araçları da aynı orandaydılar. Hiç unutmam, bir keresinde *Glumdalclitch* beni taşıdığı esnada merakımdan saraydaki bazı masalara bakarken o koca çatal-bıçakların on-on iki tanesinin hep birden inip kalktığını gördüğüm zaman, o

zamana kadar daha dehşet verici bir görüntüyle karşılaşmadığımı düşündüğümü hatırlıyorum.

Burada adet olduğu üzere her çarşamba (ki onların Şabat'ı olduğunu söylemiştim) kral, kraliçe ve her iki cinsiyetten prens ve prensesler, majestelerinin odasında akşam yemeği yerlerdi. Artık gözdeleri olduğum için bu yemeklerde ben de bulunuyordum. Bu anlarda küçük sandalyem ve masam, kralın sol elinin yakınındaki küçük tuzlukların yanına konurdu. Kral benimle konuşmaktan hoşlanır, Avrupa'nın âdetleri, dini, yasaları, yönetimi ve bilimi üzerine sorular sorar; ben de elimden geldiğince anlatırdım. Kavrayışı o kadar keskin, muhakemesi de o kadar netti ki söylediklerim üzerine son derece bilgece düşünceler ve çıkarımlar ileri sürerdi. Fakat sevgili memleketim, ticaretimiz, deniz ve kara savaşlarımız, dindeki mezhep ayrılıklarımız, siyasi partilerimiz üzerine gevezelik ederken itiraf etmeliyim ki birazcık aşırıya kaçınca, majesteleri önyargılarının etkisinde kalıp beni sağ eline aldı, diğeriyle de hafifçe okşadıktan sonra bir kahkaha atıp, bir Whig mi yoksa bir Tory mi olduğumu sordu. Sonra hemen arkasında bekleyen, elinde bizim kraliyet gemisinin ana direği kadar uzun beyaz bir asa tutan başbakanına dönerek insandaki azamet duygusunun benim gibi küçük bir böcek tarafından taklit edilebilecek kadar aşağılık bir şey olduğunu; anlattıklarıma bakılırsa bizim gibi yaratıkların bile büyük bir cüret gerektiren kendi unvanlarımız ve nişanlarımız olduğunu; ev ve şehir olarak adlandırdığımız küçük yuvalar ve barınaklar yaptığımızı, giysi ve süslerimizle kendimizi bir şey zannettiğimizi; savaştığımızı, kavga ettiğimizi, aldattığımızı ve ihanet ettiğimizi söyledi. Kral bunları anlatmaya devam ederken, sanat ve silahın kraliçesi, Fransa'nın baş belası, Avrupa'nın hâkimi, erdemin, dindarlığın, şerefin ve gerçeğin ülkesi, dünyanın gurur duy-

duğu ve imrendiği soylu ülkemin böylesine aşağılandığını duydukça renkten renge giriyordum.

İçinde bulunduğum koşullar bu tür hakaretlere içerlemeye uygun olmadığından, düşüncelerim olgunlaştıkça aslında bunların hakaret olup olmadığı konusunda kuşkuya düştüm. Birkaç aydır burada bu halkın görünüş ve konuşmalarına alıştıktan, rastladığım her şeyin birbiriyle orantılı olduğunu gördükten sonra bu insanların gövdelerinden ve görünümlerinden ilk başta duyduğum o dehşetten eser kalmamıştı. Öyle ki eğer ben de bir grup İngiliz lordunun ve leydilerinin bayramlık giysileri içinde, takıp takıştırmış saraylı tavırlarıyla çalım sattıklarını, eğilip büküldüklerini, gevezelik ettiklerini görseydim kral ve kraliçenin bana güldükleri gibi, ben de onlara gülmekten kendimi alamazdım. Doğrusu kraliçe beni avucuna alıp bir aynanın karşısına geçince aynada ikimizi tamamen gördüğüm zamanlar, gülmekten kendimi alamazdım. Çünkü aramızdaki bu kıyaslamadan daha gülünç bir şey olamazdı. Hatta kendimi gerçek boyutlarımın birkaç kat altındaymışım gibi görmeye başlamıştım.

Kraliçenin cücesi kadar beni kızdırıp çileden çıkaran bir şey daha yoktu. Bu ülkedeki en küçük insan olduğundan (sahiden de dokuz metreden daha kısaydı) kendinden daha küçük başka bir varlığı görmek onu öylesine küstahlaştırmıştı ki, ben kraliçenin bekleme odasındaki masanın üstünde saray efendileri ve hanımefendileriyle konuşurken yanımdan çalım satıp kabadayılık yaparak geçiyor, küçüklüğümle alay etmek için hemen hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Buna karşılık olarak intikamımı kendisine "kardeşim" diye hitap ederek alır, onu güreşe davet eder ve eşine ancak mahkeme kapıcılarında rastlanabilecek hazır cevaplar verirdim. Bir gün akşam yemeğinde bu kötü niyetli velet, söylediğim bir söze o kadar içerledi ki, ben masum bir şekilde otururken

majestelerinin sandalyesinin kenarına çıkarak beni belimden yakaladığı gibi içi krema dolu gümüş bir kâsenin içine attı, sonra da olanca hızıyla tabanları yağladı. Kafa üstü düşmüştüm ve iyi bir yüzücü olmasaydım hâlim yamandı çünkü o sırada *Glumdalclitch* odanın öteki ucundaydı. Kraliçe ise o kadar korkmuştu ki bana yardım etmeyi akıl edemedi. Bereket küçük bakıcım imdadıma yetişti ve yaklaşık yarım litre krema yuttuktan sonra beni çıkardı. Beni yatağıma yatırdılar. Bir yerime bir şey olmamıştı ancak elbiselerim berbat hâldeydi. Cüce bir temiz kırbaçlandı, üstüne de beni içine attığı kremanın hepsini içirdiler. Gözden de düştü ve çok geçmeden kraliçe tarafından seçkin bir hanımefendiye verildi. Ne mutlu bana ki onu bir daha görmedim, yoksa kim bilir bu hain bacaksızın hırçınlığı başıma daha neler getirecekti.

Daha önce de bana alçakça bir oyun oynamış, buna bir taraftan kahkahalarla gülen kraliçe bir taraftan da sinirlenmişti. Ben büyüklük edip araya girmeseydim hemen o anda kovulacaktı. Kraliçe tabağına bir kemik almış, iliğini çıkardıktan sonra kemiği yeniden daha önce durduğu gibi dik olarak tabağa koymuştu. *Glumdalclitch*'in de servis masasına gitmesini fırsat bilen cüce, onun yemeklerde bana yardım etmek üzere kullandığı tabureye çıkarak beni iki eliyle kavramış, bacaklarımı sıkıca birleştirerek belime kadar kemiğin içine sokuşturmuş, bir süre öylece gülünç bir hâlde kalakalmıştım. Bağırmayı gururuma yediremediğimden, bir dakika kadar kimse başıma gelenin farkına varmadı. Bereket hükümdarlar yemeklerini nadiren sıcak yediklerinden bacaklarım haşlanmamış, yalnızca çoraplarım ve pantolonum berbat olmuştu. Ricam üzerine, cüce yalnızca temiz bir kırbaçlanma cezasıyla yakayı kurtarmıştı.

Kraliçe bana sık sık korkaklığım nedeniyle takılır ve ülkemdeki insanların da benim kadar eşsiz birer korkak olup

olmadığını sorardı. Sebebi de şuydu: Yazları bu ülke sineklerin istilasına uğrar ve her biri bir Dunstable[15] tarlakuşu büyüklüğündeki bu iğrenç böcekler, ben yemek yerken kulaklarımın çevresinde vızıldayarak hiç rahat vermezlerdi. Bazen yemeğimin üstüne konar, iğrenç pislik ve yumurtalarını bırakırlardı. Bu ülke halkının kocaman gözleri bu tür küçük şeyleri seçebilecek kadar keskin değildi fakat ben bu pislikleri çok net olarak görürdüm. Bazen burnuma veya alnıma konup sokan bu yaratıklar çok pis kokardı. Doğa bilimcilerin anlattığı, bu yaratıkların tavanda dolaşmalarını mümkün kılan yapışkan maddeyi açıkça görürdüm. Bu iğrenç hayvanlara karşı kendimi korumaya çalışır ve yüzüme doğru geldiklerinde irkilmekten kendimi alamazdım. Bizde okul çocuklarının yaptığı gibi, cüce de bu iğrenç hayvanların birkaçını yakalayarak beni korkutmak ve kraliçeyi eğlendirmek için burnumun dibinde salmayı huy edinmişti. Ben de çareyi bıçağımla onları havada doğramakta bulmuştum, bu konudaki çevikliğimle de büyük beğeni toplamıştım.

Hiç unutmam, bir sabah *Glumdalclitch*, güzel havalarda hep yaptığı üzere, beni bir kutuya koymuş ve kutuyu da pencere kenarına yerleştirmişti (çünkü kutunun, bizim İngiltere'de yaptığımız gibi pencere dışında bir çiviye asılarak dışarı sarkıtılmasına izin vermeye cesaret edemiyordum). Panjurlarımdan birini kaldırıp kahvaltı olarak bir parça tatlı çöreğimi yemek üzere masama oturunca kokunun cezbettiği yirmiden fazla eşek arısı, aynı sayıdaki gaydadan daha yüksek sesle uğuldayarak odaya doluştu. Birkaçı çöreğimi kapıp parça parça götürürken diğerleri de başımın ve yüzümün çevresinde uçuşup vızıltılarıyla beni serseme çeviriyor, iğneleriyle ödümü koparıyorlardı. Sonunda ayağa fırlayıp

15. Londra yakınlarında 18. yüzyılda tarlakuşlarıyla meşhur bir şehir.

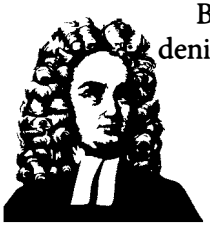
kılıcımla saldırma cesaretini buldum. Dördünü indirdim ama diğerleri kaçtı. Hemen penceremi kapattım. Bu hayvanların her biri bir keklik kadardı. İğnelerini çıkardım, iki buçuk santimetre uzunluğundaydılar ve dikiş iğnesi kadar keskindiler. Bunları sakladım ve diğer birtakım enteresan şeylerle birlikte Avrupa'nın birçok yerinde sergiledikten sonra İngiltere'ye dönünce üçünü Gresham Üniversitesi'ne[16] armağan ettim, birini de kendime sakladım.

16. İngiliz Kraliyet mensuplarının gittiği üniversite.

IV

Ülkenin tanıtımı. Modern haritaların düzeltilmesi için bir öneri. Kralın sarayı ve başkent hakkında bilgi. Yazarın yolculuk tarzı. Ana tapınağın betimlenmesi.

Şimdi okura, başkent *Lorbrulgrud*'un iki bin mil kadar çevresini kapsayan bir alandaki izlenimlerime dayanarak bu ülkeyi kısaca tanıtmak istiyorum. Çünkü her daim yanında olduğum kraliçe, yolculuklarında krala eşlik ettiği zamanlarda sonuna kadar gitmez, majesteleri sınır boylarını denetleyip dönene kadar beklerdi. Hükümdarın egemenliğindeki topraklar yaklaşık altı bin mil uzunluğunda ve üç-beş bin mil genişliğinde bir alandı. Buna dayanarak Japonya ile Kaliforniya arasında denizden başka bir şey olmadığını savunan bizim Avrupa coğrafyacılarının yanıldıkları sonucunu çıkarıyorum. Zaten ben her zaman büyük Tatar kıtasını dengeleyen başka bir kara parçası olması gerektiğini savunurdum. Bu yüzden coğrafyacılarımızın, bu engin kara parçasını Amerika'nın kuzey parçalarıyla birleştirerek haritalarını düzeltmeleri gerekir. Bu konuda ben de kendilerine yardım etmeye hazırım.

Bu ülke, kuzeydoğusunda zirvelerindeki yanardağlar nedeniyle geçit vermeyen otuz mil yüksekliğindeki sıra dağ-

larla çevrili bir yarımadadır. En bilginleri bile bu dağların ardında ne tür insanların yaşadığını, hatta bir ölümlünün olup olmadığını bilmiyor. Krallığın diğer üç yanı ise okyanusla çevrilidir ve tek bir limanı bile yoktur. Nehirlerin denize döküldüğü yerlerde deniz öyle sivri kayalarla dolu ve o kadar hırçındır ki en küçük sandallar bile açılmaya cüret edemez. Böylece bu ülkenin dünyanın geri kalanıyla her türlü ilişkisi kesilmiştir. Ama büyük nehirler teknelerle dolup taşar ve lezzetli balıkları bakımından da zengindir. Deniz balıkları Avrupa'dakilerle aynı büyüklükte olduklarından, avlanmaya değer bulunmuyor. Açıkça görülüyor ki doğa, böylesine olağanüstü büyüklükteki bitki ve hayvanları yalnız bu kıtayla sınırlamıştır, bunun sebeplerinin aydınlatılmasını bilginlere bırakıyorum. Yine de arada sırada karaya vuran balinaları tuttukları da olur, sıradan insanlar bunları pek iştahla yerdi. Gördüğüm balinalar o kadar büyüktü ki bir adam omuzlarında güçlükle taşıyabiliyordu. Bazen bu balinalar halkın merakını gidermek için sepetler içinde *Lorbrulgrud*'a getirilirdi. Bunlardan bir tanesinin kralın sofrasında nadir bir yemek olarak sunulduğunu görmüştüm; ama galiba kralın pek hoşuna gitmemişti. Sanırım balinanın büyüklüğü midesini bulandırmıştı. Oysa ben Grönland'da bundan daha irisini görmüştüm.

Yoğun bir nüfusu olan ülkede, elli bir şehrin yanı sıra çok sayıda köy ve surlarla çevrili yüze yakın kasaba bulunuyor. Okurun merakını gidermek için yalnızca *Lorbrulgrud*'u anlatmak sanırım yeterli olacaktır. İçinden geçen nehir bu şehri neredeyse eşit iki parçaya bölmektedir. Seksen binden fazla evde, yaklaşık altı yüz bin kişi yaşamaktadır. Uzunluğu üç (elli dört İngiliz mili), genişliği iki buçuk *glumglong*'dur. Ben bu ölçüleri benim için yere yayılan otuz metrelik kraliyet haritasında, kralın emriyle çapını ve çevresini birkaç kez

çıplak ayakla adımlayarak ve ölçeği üzerinden hesaplayarak oldukça kesin bir şekilde elde etmiştim. Bu ölçümleri kendim yapmıştım. Kralın sarayı sıradan bir binadan çok yaklaşık yedi millik bir alanı kaplayan birçok yapıdan oluşmaktadır. Ana odaların yüksekliği yetmiş iki metre kadardır, uzunluk ve genişlikleri de bu ölçülerle orantılıdır.

Glumdalclitch'le bana bir araba tahsis edilmişti. Öğretmeni *Glumdalclitch*'i sık sık kentte dolaştırır, dükkânları gezdirirdi; ben de kutumun içinde onlarla beraber giderdim. Sokaklardan geçerken bakıcım evleri ve insanları daha rahat seyredebilmem için, isteğim üzerine beni kutumdan çıkarıp avucuna alırdı. Arabamız sanırım Westminster'ın[17] salonu kadar genişti ama yüksekliği o kadar değildi, emin değilim. Bir gün kraliçe arabacımıza birkaç farklı dükkânın önünde durmasını emretti. Burada fırsat kollayan dilenciler arabanın kenarlarına doluştular. Görünüşleri bir Avrupalının görebileceği en dehşet verici manzaraydı. Bir kadının kanserli memesi korkunç bir şekilde şişmişti, üzerinde sürünerek kolaylıkla girebileceğim iki-üç tane çukur vardı. Boynunda beş yün çuvalından daha büyük bir çıban olan bir adam vardı. Bir diğerinin her biri altı metre yüksekliğinde bir çift tahta bacağı vardı. Hepsinden daha iğrenç olan ise bunların giysilerinde kaynaşıp duran bitlerdi. Bu böceklerin uzuvlarını ve domuzlar gibi eşelemek için kullandıkları burunlarını çıplak gözle bir Avrupalının mikroskop altında gördüğü pireden çok daha net görebiliyordum. Görüntüleri öylesine mide bulandırıcıydı ki midem alt üst olmuştu, buna rağmen gemide bıraktığım uygun araçlarım yanımda olsaydı hayatımda ilk kez gördüğüm bu hayvanlardan birinin otopsisini yapacak kadar da meraklıydım.

17. Londra'da parlamento binası.

Beni genellikle taşıdıkları büyük kutunun yanı sıra seyahatlerde daha rahat edeyim diye kraliçe yaklaşık dört metrekarelik, üç metre yüksekliğinde daha küçük bir kutu yapılmasını buyurmuştu. Çünkü diğeri *Glumdalclitch*'in kucağına büyük geliyor ve arabada da çok yer kaplıyordu. İkincisini de aynı zanaatkâr, benim talimatlarıma uygun olarak yapmıştı. Bu seyahat kutum tam bir kareydi; üç kenarında, uzun seyahatlerde kazaları önlemek üzere dışarıdan demir parmaklıklar montelenen birer penceresi vardı. Penceresiz olan dördüncü kenarına, ata binmek istediğimde beni taşıyan kişinin deri bir kemerle beline bağladığı iki sağlam çengel sabitlenmişti. Kral ve kraliçeyle beraber yolculuk ettiğim ve parkları gezmek istediğim zaman ya da kimi seçkin hanımefendileri veya bakanları sarayda ziyarete giderken (benim kendi özelliklerimden çok, majestelerinin lütfu sonucunda, bir süre sonra en seçkin memurlar arasında tanınmış ve muteber olmuştum) beni taşıma görevini *Glumdalclitch*'in kendini iyi hissetmediği zamanlarda, her daim güvenebileceğim ağırbaşlı ve sadık bir hizmetkâr yerine getirirdi. Yolda arabanın içinde gitmekten bıktığım zamanlar bu hizmetkâr kutuma kemerini geçirip önündeki bir yastığın üstüne yerleştirirdi. Böylece üç penceremden etrafı görebilirdim. Gezi kutumun içinde bir portatif yatak, tavana asılı bir hamak, iki sandalye ile bir de masam vardı. Bunlar araba veya atın hareketleriyle sarsılıp devrilmesin diye yere iyice sabitlenmişti. Bana gelince, deniz yolculuklarına alışkın olduğumdan, bazen çok şiddetli de olan bu sarsıntılar bana pek dokunmuyordu.

Kente gitmek istediğimde, hep bu gezi kutumda giderdim. *Glumdalclitch*, ülkenin adetlerine uygun olarak dört adamın taşıdığı ve kraliçenin uşaklarından ikisinin de eşlik ettiği tahtırevan üzerinde, kutumu kucağında taşırdı. Benden sık

sık bahsedildiğini duyan ahali büyük bir merakla tahtırevanın çevresine doluşurdu; *Glumdalclitch* de bunu hoş görerek taşıyıcıları durdurur, rahatlıkla görmeleri için beni avucuna alırdı.

Ana tapınağı, özellikle de kulesini görmeyi çok istiyordum; bu krallıktaki en yüksek kuleymiş. Bu nedenle bakıcım beni bir gün oraya götürdü fakat doğrusu büyük bir hayal kırıklığıyla döndüm. Çünkü kulenin yerden tepesine kadar olan yüksekliği doksan metreden fazla değildi. Buranın halkıyla Avrupalılar arasındaki boy farkını gözetecek olursak, çok da hayranlık uyandıracak bir şey değil; yine aynı oranları göz önünde tutarsak, (eğer doğru hatırlıyorsam) Salisbury kilisesinin kulesi[18] kadar bile değildi. Yine de hayatım boyunca kendimi borçlu hissedeceğim bir ulusa haksızlık etmemek adına bu kulenin kısalığının, güzellik ve sağlamlığıyla telafi edildiğini de belirtmeliyim. Her biri dört metrekarelik kesme taştan örülmüş duvarları, yaklaşık otuz metre kalınlığındaydı. Duvarların bütün kenarlarında nişlere yerleştirilmiş tanrılar ve kralların asıl boyutlarından daha büyük mermer heykeller vardı. Bu heykellerden birinin serçe parmağı düşmüş, çer çöp arasında kalmış, kimse görmemişti. Tam tamına yüz yirmi iki santimetreydi. *Glumdalclitch* parmağı mendiline sarıp cebine koydu ve kendi yaşındaki bütün çocuklar gibi, çok sevdiği ufak tefek şeylerinin arasına koymak üzere eve götürdü.

Kralın mutfağı yaklaşık yüz seksen iki metre yüksekliğinde, kubbeli, gerçekten de görkemli bir yapıydı. Büyük fırın St. Paul Katedrali'nin kubbesi[19] kadar olup yaklaşık otuz metreydi. Yurduma dönünce özellikle bu amaçla ölçmüştüm.

---

18. 1362 yılında tamamlandığında 112 metre olan bu kule en uzun yapıydı.
19. St. Paul Katedrali'nin kubbesinin çapı 34 metredir.

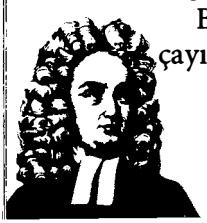
Mutfak eşyalarını, devasa tencere ve çaydanlıkları, şişlerde dönen butları ve diğer ayrıntıları anlatmaya kalksam, bana herhâlde kimse inanmaz; en azından acımasız bir eleştirmen, gezginlerin yaptıklarından hep kuşkulanıldığı gibi benim de biraz abarttığımı düşünür. Öte yandan abartmak şöyle dursun, bu tür eleştirileri önlemek için korkarım diğer aşırı uca kaçtım. Öyle ki bu yazdıklarım ileride *Brobdingnag* (bu krallığın adıdır) diline çevrilip oraya gönderilirse kral ve tebaasının, ölçülerini hatalı ve olduklarından küçük göstererek kendilerine haksızlık ettiğimden şikâyet etmek için geçerli sebepleri olacaktır.

Majestelerinin ahırlarında nadiren altı yüz attan fazlası bulunur. Bu atların boyu on altı ile on sekiz metre arasındadır. Ama kutsal günlerde dışarı çıktığında, beş yüz atlı koruma milisi, devleti temsilen kendisine eşlik eder. Bu manzaranın görebileceğim en görkemli manzara olduğunu düşünmüştüm, ta ki ordusunun bir kısmını savaş düzeninde görene kadar. Bundan da başka bir yerde söz edeceğim.

V

Yazarın başından geçen maceralar. Bir suçlunun idamı. Yazar denizcilikteki ustalığını sergiler.

Doğrusunu söylemek gerekirse, boyumun küçüklüğü nedeniyle birçok gülünç ve berbat olaylarla karşılaşmasaydım o ülkede gayet mutlu yaşayabilirdim. Bunlardan bazılarını anlatacağım. *Glumdalclitch* beni sık sık küçük kutumun içinde sarayın bahçesine götürür, kutumdan çıkarıp eline alır veya yürümem için yere bırakırdı. Hiç unutmam; bir gün o cüce henüz kraliçenin yanındayken, ardımız sıra bahçeye gelmişti. Bakıcım beni yere bırakmıştı. Cüceyle beraber bodur elma ağaçlarının yanında yan yana duruyorduk. Çok da lazımmış gibi, cüceyle bodur ağaçlar arasında aptalca bir benzetme yaparak alaycılığımı gösterme gereği duymuştum. Meğer bu benzetme onların dilinde de yapılırmış. Fırsat kollayan bu hain yaratık, bu lafım üzerine ben altındayken ağacın dallarını tepemin üstünde sallayınca her biri Bristol fıçısı büyüklüğünde bir düzine elma kafama düşmeye başladı. Eğilip korunmaya çalışırken bir tanesi sırtıma çarpıp beni yüzüstü yere serdi. Neyse ki bir yerime bir şey olmadı, cüce de ricam üzerine bağışlandı çünkü onu ben kışkırtmıştım.

Başka bir gün de *Glumdalclitch*, biraz eğleneyim diye beni çayırlık bir yere bırakmış, kendisi de öğretmeniyle birlikte

az ötede yürüyordu. Bu sırada birdenbire öyle şiddetli bir dolu yağmaya başladı ki bir anda yere serildim. Ben yerdeyken dolu taneleri her yanımı tenis topları gibi insafsızca dövüyordu. Dört ayak üzerinde sürünüp bir yaban kekiği öbeğinin korunaklı tarafına yattım ve böylece kendimi korumayı başardım. Her tarafım yara bere içinde kalmıştı, on gün dışarı çıkamadım. Aslında bunda çok da şaşılacak bir şey yoktu. Bütün işlerinde orantıyı gözeten doğa, bu ülkede de dolu tanelerini Avrupa'dakilerden yaklaşık yüz kat daha büyük yaratmıştı. Dolu tanelerini ölçüp tarttığım için bunu deneyimlerime dayanarak söylüyorum.

Aynı bahçede daha büyük bir kaza atlattım. Küçük bakıcım beni taşıma zahmetinden kurtulmak için kutumu evde bırakıp beni emniyetli bir yere bıraktığını düşünerek (bunu kendi kendime düşüncelere dalmak için kendisinden isterdim), öğretmeni ve ona eşlik eden bazı hanımefendilerle birlikte bahçenin başka bir tarafına gitmişti. Bakıcım sesimi işitemeyeceği kadar uzaktayken bahçıvanlardan birine ait beyaz bir spanyel[20] köpeği bahçeye çıkmış ve benim bulunduğum yerin yakınlarında dolaşmaya başlamıştı. Kokumu alan köpek, doğruca üstüme atlayıp beni kaptığı gibi kuyruğunu sallayarak dosdoğru sahibine koştu. Beni sahibinin önünde yavaşça yere bıraktı. Şansım varmış ki köpek çok iyi eğitilmişti, beni dişleri arasında taşıdığı hâlde ne bir yerime bir şey olmuş, ne de giysilerim yırtılmıştı. Beni tanıyıp çok seven zavallı bahçıvan korkudan dehşete kapılmıştı, beni iki eliyle kaldırıp nasıl olduğumu sordu. Ama o kadar korkmuş ve nefes nefese kalmıştım ki tek kelime dahi edemedim. Birkaç dakika sonra kendime geldim ve bahçıvan beni sağ

20. Özellikle 17. yüzyılda İngiltere'de av köpeği olarak kullanılan uzun ipeksi tüylü ve sarkık büyük kulaklı köpek cinsi.

salim bakıcıma teslim etti. Bakıcım, beni bıraktığı yerde bulamayıp seslendiğinde de yanıt alamayınca dehşet içinde kıvranmaya başlamış. Bahçıvanı, köpeği yüzünden sert bir şekilde azarladı. Ama kendisi de kraliçenin hışmından korktuğu için, bu olay örtbas edildi ve sarayda kimsenin haberi olmadı. Doğrusu ben de böyle bir hikâyenin duyulmasını itibarım açısından istemiyordum.

Bu kazadan sonra, *Glumdalclitch,* dışardayken beni bir daha asla gözünün önünden ayırmamaya karar verdi. Uzun zamandır böylesi bir karardan korktuğum için kendi başıma bırakıldığım zamanlarda başıma gelen bazı ufak tefek aksilikleri ondan gizlemiştim. Bir keresinde bahçe üzerinde süzülen bir atmaca üzerime atlamıştı, hemen cesaretle kılıcımı çekip sık bir sarmaşığın altına kaçmasaydım pençeleriyle beni kesin kapıp götürürdü. Başka bir gün de yeni kazılmış bir köstebek yuvasının tepesine çıkarken bu hayvanın kazdığı deliğe düşmüş ve giysilerimin berbat olmasını şimdi anmaya değmeyecek bir yalan uydurarak geçiştirmiştim. Yine böyle kendi başıma dolaşıp zavallı İngiltere'yi düşünürken ayağım takılmış ve bir salyangoz kabuğuna çarparak sağ bacağımı incitmiştim.

Bu yalnız yürüyüşlerimde ufacık kuşların bile benden korkmadan çevremde uçuşmaları, yakınlarında kimse yokmuş gibi hiç aldırmadan büyük bir güven içinde solucan veya başka yiyecekler aramaları hoşuma mı gidiyordu, yoksa gururumu mu kırıyordu emin değilim. Bir keresinde bir ardıç kuşunun, *Glumdalclitch*'in bana kahvaltı olarak verdiği bir parça çöreği gagasıyla elimden kapma cesaretini gösterdiğini hatırlıyorum. Bu kuşlardan birini yakalamaya kalktığımda cesurca saldırır, parmaklarımı gagalamaya çalışır, sonra da kayıtsızca sıçrayıp solucan veya salyangoz avlardı. Bir gün, elime kalın bir sopa alıp var gücümle bir

keten kuşuna fırlattım, şans eseri isabet edince hayvan yere serildi. İki elimle boynundan yakalayarak zafer edasıyla bakıcıma götürdüm. Sadece sersemlemiş olan kuş kendine gelip kanatlarıyla kafama ve vücuduma öyle vurmaya başladı ki onu kolumun yettiği kadar ötemde tutmama rağmen, bir an bırakmayı düşündüm. Neyse ki imdadıma yetişen bir hizmetkâr, kuşun kafasını kopardı ve kraliçenin izniyle kuşu ertesi gün akşam yemeğinde yedim. Bu ketenkuşu, hatırladığım kadarıyla, bir İngiliz kuğusundan biraz daha büyüktü.

Kraliçenin nedimeleri *Glumdalclitch*'i sık sık odalarına çağırır, görmek ve vücuduma dokunmak için beni de beraberinde getirmesini isterlerdi.[21] Beni sık sık tepeden tırnağa soyup boylu boyunca göğüslerine yatırırlardı, doğrusu bundan çok iğrenirdim çünkü tenleri pis kokuyordu. Bunu kendilerine her bakımdan saygı duyduğum bu muhteşem hanımefendileri kötülemek için söylemiyorum ama sanırım koku alma duyum küçüklüğüm ölçüsünde keskindi. Yoksa bu asil insanlar sevgililerine ve birbirlerine, bizim İngiltere'de aynı düzeydeki insanlardan daha fazla itici değillerdi. Kendilerine özgü doğal kokularını, içimi bayıltan parfümlerinden daha katlanılır buluyordum. Hiç unutmam, bir keresinde *Lilliput*'ta, sıcak bir günde fazlaca hareket ettiğim bir zamanda, yakın bir dostum benden yayılan kötü kokudan açıkça şikâyet etmişti. Kendi cinsiyetimdekilerin birçoğu gibi bu konuda biraz kusurluysam da sanırım, nasıl ki benim koku hassasiyetim buradakilere göre daha keskinse, onun koku

21. Swift, Kraliçe Anne'den bir piskoposluk mevkisi almaktaki hayal kırıklığını birçok kadının entrikalarına ve Başpiskopos Sharpe'ın itirazlarına bağlardı. Kişiliğini çok iğneleyici biçimde taşladığı bir yazısından sonra Somerset Düşesi'nin intikam amacıyla kraliçenin huzurunda diz çökerek ona bu mevkiyi vermemesi için yalvardığı söylenir. Burada *Brobdingnag* saray nedimelerinin anlatımları kabaysa da, bunun orijinalindekinin çok daha yumuşatılmış hâli olduğunu düşünmek için sebepler vardır.

hassasiyeti de benimkinden daha keskindi. Bu noktada efendim kraliçe ve bakıcım *Glumdalclitch*'in hakkını yememiş olmak için şunu da belirtmeliyim ki tenleri İngiltere'deki herhangi bir hanımınki kadar güzeldi.

Kraliçenin nedimelerinde beni en çok rahatsız eden şey (bakıcım beni ziyaretlerine götürdüğünde) hiç önemsiz bir yaratıkmışım gibi yanımda sergiledikleri rahat tavırlardı. Karşımda çırılçıplak soyunuyor, beni çıplak bedenlerinin hemen karşısındaki tuvalet masalarına koyarak karşımda iç çamaşırlarını giyiyorlardı. Bu benim için çekici bir görüntü olmaktan kesinlikle çok uzaktı ve bende dehşet ve iğrenme dışında herhangi bir duygu uyandırmıyordu. Ciltleri kaba ve pürüzlü, alacalı bulacalıydı; orada burada tepsi kadar benleri vardı, benlerinden urgan kalınlığında kıllar sarkardı –sanırım bu kadar yeterlidir. İçtikleri en az iki büyük fıçı dolusu içkilerini, benim yanımda üç tonluk kaplara boşaltmaktan da hiç çekinmezlerdi. Bu nedimeler arasında en güzeli olan on altısındaki cilveli şirin bir kız, bazen beni meme başına oturtur veya ayrıntılarını vermediğim için okurdan beni bağışlamasını isteyeceğim başka şeyler yapardı. Fakat bundan o kadar rahatsız olmuştum ki *Glumdalclitch*'ten o hanımı bir daha görmememi sağlamasını istedim.

Bir gün, bakıcımın öğretmeninin yeğeni olan bir beyefendi gelip her ikimizi de bir infazı izlemeye götürmek için zorladı. İnfaz edilecek olan kişi, bu beyefendinin yakın bir akrabasını öldürmüştü. Çok yumuşak yürekli olan *Glumdalclitch* de istemeye istemeye gitmeye razı edildi. Bana gelince, bu tür görüntülerden nefret ettiğim hâlde olağanüstü bir şey göreceğimi düşünerek merakımı yenemedim. Suçlu, bu amaç için kurulmuş platformun üstünde bir sandalyeye bağlanmıştı. Kafası, on iki metrelik bir kılıçla tek vuruşta uçuruldu. Şahdamarı ve diğer damarlarından o kadar çok

kan boşaldı ve o kadar yükseğe fışkırdı ki, Versailles'daki o dev *jet d'eau*'dan[22] bile ömrü billah böyle su fışkırmamıştır. Platforma düşen kafa öyle bir zıpladı ki yarım mil uzakta olmama rağmen yüreğim ağzıma geldi.

Kraliçeye sık sık deniz yolculuklarımı anlatırdım; o da kederli olduğum zamanlarda beni neşelendirmek için hiçbir fırsatı kaçırmazdı. Bir gün yelken ve kürek kullanmaktan anlayıp anlamadığımı, biraz kürek çekmenin sağlığım için iyi olup olmayacağını sordu. Her ikisinden de çok iyi anladığımı söyledim. Gerçi benim asıl işim gemi cerrahlığı veya hekimliğiydi ama yeri geldiğinde sıradan bir denizci gibi çalışmak zorunda da kalmıştım. Ancak en küçük sandalın bile bizdeki bir savaş gemisine denk olduğu bu ülkede sandalla gezmek fikri aklıma yatmıyordu, ayrıca benim kullanabileceğim bir sandal da onların nehirlerine dayanamazdı. Majesteleri, eğer bir tekne tasarlarsam onu kendi marangozuna yaptıracağını ve yelken açabileceğim bir yer sağlayacağını söyledi. Marangoz çok usta bir zanaatkârdı; benim talimatlarımla on gün içinde, sekiz Avrupalıyı taşıyacak kapasitede tam donanımlı bir gezinti teknesi yaptı. Sandal tamamlandığında kraliçe o kadar sevindi ki kucağına alıp hemen kralın yanına koştu. Kral da teknenin benimle beraber su dolu bir sarnıca konulup denenmesini buyurdu. Yer çok dar olduğu için iki kürekle bir türlü idare edemedim. Ama kraliçe başka bir çare düşünmüştü. Marangozdan doksan metre boyunda, on beş metre genişliğinde ve iki buçuk metre derinliğinde tahtadan bir havuz yapmasını buyurdu. Sızıntı yapmaması için iyice ziftlenen havuz, sarayın dış odalarından birinin duvarı boyunca yere kondu. Teknenin dibinde bekleyen suyu boşaltmak için bir tıpası vardı. İki

22. (Fr.) Fıskiye. (ç.n.)

hizmetkâr havuzu yarım saatte kolaylıkla doldurabiliyordu. Burada kürek çekerek hem kendimi hem de yetenek ve çevikliğimi seyretmekten hoşnut olan kraliçe ve nedimelerini eğlendirirdim. Bazen hanımlar yelpazeleriyle rüzgâr yaparken ben sadece yelken açıp dümene geçerdim. Onlar yorulunca uşakları üfleyerek yelkenimi şişirirlerdi; ben de keyfime göre sancak yelkenini veya ön yelkeni idare ederek ustalığımı gösterirdim. Eğlencem sona erince *Glumdalclitch* sandalımı dolabına götürüp bir çiviye asarak kuruturdu.

Bu idmanlar sırasında bir keresinde neredeyse hayatıma mal olacak bir kaza geçirdim. Uşaklardan biri sandalımı havuza koyduktan sonra *Glumdalclitch*'e eşlik eden öğretmeni beni sandalıma koymak için kaldırdığında, parmaklarının arasından kayıverdim. Büyük bir şans eseri hanımefendinin kemerindeki iğneye takılıp kalmasaydım, on iki metreden yere çakılmam işten bile değildi. İğnenin başı gömleğimle pantolonumun kemeri arasına girmiş, böylece *Glumdalclitch* imdadıma yetişene kadar havada belimden asılı kalmıştım.

Bir kere de işi her üç günde bir havuzumu temiz suyla doldurmak olan bir uşak, dalgınlıkla kocaman bir kurbağayı kovadan havuza kaçırmıştı. Bu kurbağa ben sandala bindirilinceye dek gizlenmiş, sonra çıkabileceği bir yer görünce de sandalıma atlamıştı. Sandalım hayvanın ağırlığıyla öyle bir yan yattı ki devrilmemek için ben de bütün ağırlığımı diğer tarafa vererek dengelemek zorunda kaldım. Kurbağa tekneye çıkınca bir sıçrayışta teknenin yarısına kadar geldi, oradan da başımın üstünden bir ileri bir geri atlayarak o iğrenç salgısını yüzüme gözüme bulaştırdı. Yüzünün iriliği ve kabalığıyla, karşılaşılabilecek en biçimsiz hayvan gibiydi. Yine de kendi başımın çaresine bakmama müsaade etmesini *Glumdalclitch*'ten rica ettim ve kürekle-

rimden biriyle eşek sudan gelinceye kadar vurup sandaldan atlamaya zorladım.

Ancak bu krallıkta maruz kaldığım en büyük tehlike, mutfak hizmetçilerinden birine ait bir maymundan kaynaklanmıştı. *Glumdalclitch*, bir iş ya da ziyaret için bir yere gitmiş, beni de odasına kilitlemişti. Hava çok sıcak olduğundan hem odanın penceresini hem de geniş ve rahat olduğu için içinde bulunduğum büyük kutumun pencerelerini ve kapısını açık bırakmıştı. Masamda oturup sessiz sessiz düşüncelere dalmışken bir şeyin odanın penceresinden içeri girdiğini ve bir kenardan diğerine atladığını duydum. Epey korktuğum hâlde yerimden kalkmadan dışarı bakmaya cesaret ettim ve bu oynak hayvanın oradan oraya atlayarak kutumun yanına geldiğini gördüm. Büyük bir neşe ve merakla, kapıdan ve pencerelerden içeriyi dikizliyordu. Odamın yani kutumun en uzak köşesine çekilmiştim; ama odamın her tarafına bakan maymun beni öyle bir dehşete düşürmüştü ki kolaylıkla yapabileceğim hâlde yatağın altına gizlenmek aklıma gelmedi. Maymun bir süre baktıktan ve sırıtıp viyakladıktan sonra, sonunda beni fark etti. Kedinin fareyle oynaması gibi pençelerinden birini kapıdan içeri soktu, yakalanmamak için oradan oraya koşturmama rağmen ceketimin yakasından (giysilerim çok kalın ve sağlamdı) yakalayıp dışarı çekti. Beni sağ ön ayağıyla kavrayıp Avrupa'da aynı türden hayvanların yavrularına yaptıklarına benzer şekilde, bebeğini emziren bir sütanne gibi kucağında tuttu. Ben kurtulmaya çalıştıkça yanlarımdan öyle bir sıkıyordu ki teslim olmanın daha akıllıca olduğunu düşündüm. Diğer eliyle sık sık yüzümü çok nazikçe okşadığından beni kendi türünden bir bebek sandığına emindim. Onun bu eğlencesi, birisi oda kapısını açıyormuş gibi bir gürültü yapınca bölündü. Birden az önce geldiği pencereye doğru sıçradı. Oradan

da, bir ayağıyla beni tutup kalan üç ayağı üzerinde yürüyerek borulardan ve oluklardan tırmanıp bitişik dairenin damına tırmandı. Maymun beni dışarıya çıkarırken *Glumdalclitch*'in tiz bir çığlık kopardığını duymuştum. Zavallı kız deliye dönmüştü. Sarayın o bölümünde kargaşa çıkmış, hizmetkârlar merdivenlere yönelmişlerdi. Saraydaki yüzlerce kişi, damın kenarında oturmuş hâlde beni ön ayaklarından biriyle bebek gibi tutan ve diğer ayağıyla avurtlarında ezdiği yiyecekleri ağzıma tıkan, yemek istemeyince de sırtıma vuran maymunu izliyordu. Kalabalıktan bazıları gülmekten kendilerini alamıyordu. Onları ayıplamaya hiç hakkım yoktu çünkü bu görüntü benim dışımdaki herkes için kesinlikle gülünçtü. Bazıları maymunu aşağı indirmek için taşlar attılar ama sonra bu hemen engellendi, yoksa beynim dağılacaktı.

Sonunda merdivenlerin dayandığını gören maymun etrafının çevrildiğini anladı ve üç ayağı üzerinde yeterince hızlı koşamayacağından, beni bir kiremitin üzerine bırakıp kaçtı. Bir süre burada, yerden beş yüz metre yukarda, her an rüzgârın beni aşağıya savurmasını veya baş dönmesiyle yuvarlana yuvarlana saçağa düşmeyi bekleyerek oturdum. Neyse ki bakıcımın ayak işlerine bakan güvenilir adamlardan biri tırmanıp beni pantolonun cebinde sağ salim aşağıya indirdi.

Maymunun gırtlağıma kadar tıktığı o pis şeylerden neredeyse boğuluyordum; ama benim sevgili minik bakıcım, küçük bir iğneyle bunları boğazımdan çıkardı, sonra kustum ve bu beni büyük ölçüde rahatlattı. Yine de o kadar halsiz düşmüştüm ve o iğrenç hayvanın sıkmasıyla yanlarım o kadar morarmıştı ki iki hafta yataktan çıkamadım. Kral, kraliçe ve bütün saray erkânı her gün sağlığımı sorduruyordu. Majesteleri kraliçe de hastalığım sırasında birkaç kez ziyaretime gelmişti. Maymun öldürüldü ve bu gibi hayvanların saray çevresinde beslenmemesi için bir ferman çıkarıldı.

İyileştikten sonra lütuflarına teşekkür etmek üzere huzuruna çıktığım kral, başımdan geçen bu serüvenden ötürü bana bir hayli latife ederek keyiflendi. Maymunun pençesinde yatarken neler düşündüğümü, bana verdiği yiyecekleri ve yedirme şeklini beğenip beğenmediğimi, damdaki temiz havanın iştahımı açıp açmadığını sordu. Böyle bir durumla kendi ülkemde karşılaşsaydım ne yapardım, öğrenmek istedi. Majestelerine, sergilenmek amacıyla getirilenler dışında Avrupa'da maymun olmadığını, bunların da bana saldırsalar bile bir düzinesiyle baş edebileceğim kadar küçük olduklarını söyledim. Gerçekten bir fil kadar iri olan o koca canavara gelince, pençesini odama soktuğunda eğer korkmayıp kılıcımı kullanmayı akıl edebilseydim (öfkeli bakışlarla ve kılıcımın kabzasını kavrayarak konuşuyordum) onu öyle bir yaralardım ki pençesini içeriye uzattığından daha büyük bir hızla çeker ve ucuz kurtulduğuna şükrederdi. Bu cümleleri cesaretinin sorgulanması gururuna dokunan biri gibi, kendimden emin bir şekilde dile getirmiştim. Ama sözlerimin herkesi kahkahalarla güldürmek dışında bir etkisi olmadı, majestelerinin çevresindekiler ona olan saygılarına rağmen gülmekten kendilerini alamamışlardı. Bu durum karşısında insanın kendisinden her bakımdan üstün ya da kıyaslanabilir olmayan kimseler önünde saygınlık elde etme çabasının ne kadar beyhude olduğunu düşündüm. Oysa İngiltere'ye döndükten sonra benim gibi davranan birçok kimse gördüm; soydan, kişilikten, zekâdan ve sağduyudan zerre kadar nasibini almamış aşağılık soysuzların, önemli görünmeye çalışıp kendilerini krallığın en yüce kişilikleriyle aynı kefeye koyduğuna tanık oldum.

Sarayı her gün başka bir gülünç hikâyeyle şenlendiriyordum. *Glumdalclitch* beni çok sevdiği hâlde, majestelerini eğlendireceğini düşündüğü bir aptallık yaptığımda, muzip-

lik edip bunu hemen kraliçeye yetiştirirdi. Kızcağız rahatsızlanınca, öğretmeni bir gün hava alması için kentten yaklaşık bir saatlik bir yola, yani şehirden otuz mil uzağa götürmüştü. Bir tarlanın yakınındaki küçük bir patikada arabayı durdurup inmişlerdi. *Glumdalclitch* gezi kutumu yere koyunca ben de yürümek için dışarı çıktım. Yolda bir inek pisliği vardı ve üstünden atlayarak çevikliğimi sınamak istedim. Koşup hızlandım ama talihsizliğime bakın ki atlayışım kısa oldu; kendimi dizlerime kadar pisliğin içine gömülmüş hâlde buldum. İçinden güçbela yürüyerek çıktım, iğrenç bir hâlde pisliğe bulanmıştım; hizmetçilerden biri mendiliyle elinden geldiğince silerek temizlemeye çalıştı. Bakıcım eve dönene kadar beni kutumdan çıkarmadı. Başımdan geçenleri hemen kraliçeye yetiştirdiler, hizmetçi de bütün saraya yaydı ve böylece birkaç gün alay konusu olmaktan kurtulamadım.

VI

Yazarın kral ve kraliçeyi eğlendirmek için yaptığı numaralar. Müzikteki yeteneğini gösterir. Kral, İngiltere hakkında sorular sorar, yazar da anlatır. Kralın bu konudaki çıkarımları.

Haftada bir-iki kere kralın güne başlama merasimine[23] gitmeyi âdet edinmiş ve kendisini birçok kere tıraş olurken gözlemlemiştim. Bu görüntü önceleri bana korkutucu gelmişti çünkü usturaları sıradan bir tırpanın iki katı uzunluğundaydı. Ülkenin adetlerine göre kral haftada iki kere tıraş edilirdi. Bir keresinde berberi, kral hazretlerinin yüzünden usturayla sıyırdığı köpüklerinden biraz vermeye ikna ettim. Bunların içinden kırk-elli tane sağlam kıl ayıkladım. Sonra ince, düzgün bir tahta parçası alıp bir tarak sırtı şeklinde yonttuktan sonra, bunu *Glumdalclitch*'ten alabildiğim en küçük iğneyle eşit aralıklarla deldim. Bıçağımla kılların uçlarını yontup biçim vererek, kılları bu deliklere yerleştirdim. Böylece oldukça işe yarar bir tarak elde etmiştim. Bu tarak işimi görecekti, eski tarağımın birçok dişi kırıldığından artık kullanılamaz hâldeydi. Doğrusu bu ülkede benim için daha iyisini yapabilecek bir usta da tanımıyordum.

23. Soyluların yataktan kalkışlarına atfen yapılan tören.

Bu meşgale boş zamanlarımı hoşça geçirmemi sağlamıştı. Kraliçenin hizmetçilerinden, majestelerinin taraklara takılan saçlarını benim için biriktirmelerini istedim ve bir süre sonra bir hayli saç elde ettim. Benim için ufak tefek işler yapması için emir almış olan marangoz arkadaşıma gidip kutumdakiler boyutunda iki sandalye iskeleti yapmasını ve ince bir çuvaldızla arkalık ve oturma yeri olarak tasarladığım yerlerine küçük delikler açmasını söyledim. Bu deliklerden kraliçenin en sağlam saç tellerini geçirerek İngiltere'deki hasır sandalyelere benzeyen sandalyeler ördüm. Sandalyeler bittiğinde majesteleri kraliçeye hediye ettim. O da bunları ilginç eşyalar olarak sergilemek üzere odasına koydu ve her gören de hayran kaldı. Kraliçe bunlardan birine oturmamı istedi ama ben bir zamanlar kraliçenin başını süsleyen bu paha biçilmez saçların üzerine vücudumun en bayağı yerini koymaktansa ölmeyi tercih edeceğimi söyleyerek karşı çıktım. El işlerine her zaman özel bir yeteneğim olduğundan benzer bir şekilde bir buçuk metre uzunluğunda, zarif bir el çantası örüp üzerine de altın harflerle majesteleri kraliçenin adını işledim ve kraliçenin izniyle *Glumdalclitch*'e verdim. Doğrusunu söylemek gerekirse, büyük boy madeni paraların ağırlığını taşıyacak kadar dayanıklı olmadığından kullanmaktan çok süs içindi, bu yüzden *Glumdalclitch* içine kızların sevdiği ufak tefek oyuncaklar dışında bir şey koymadı.

Müzikten çok hoşlanan kral, sarayda sık sık konser verdirirdi. Bu konserlere bazen ben de götürülürdüm ve bir masanın üzerine konan kutumun içinde dinlerdim. Fakat çıkan sesler o kadar gürültülü olurdu ki melodileri birbirinden ayırt edemezdim. Eminim bir kraliyet ordusunun bütün davulları ve trompetleri kulağınızın dibinde hep birlikte çalsa, yine de aynı sesi çıkaramazlar! Ben de çareyi kutumu müzisyenlerin oturduğu yerden mümkün olduğu kadar uzak

bir yere koydurup kapı ve pencerelerimi kapatmak ve perdelerimi indirmekte bulurdum. Müzikleri ancak bu şekilde katlanılabilir oluyordu.

Gençliğimde birazcık çembalo[24] çalmayı öğrenmiştim. *Glumdalclitch*'in odasında çembaloya benzeyen ve benzer şekilde çalınan bir tane vardı ve bir öğretmen kendisine ders vermek için haftada iki kere gelirdi. Bir gün bu çalgıyla İngiliz melodileri çalıp kral ve kraliçeyi eğlendirmek istedim. Ama bu oldukça zor olacaktı çünkü bu çembalo on sekiz metre uzunluğundaydı ve her bir tuşu da yaklaşık otuz santimetre genişliğindeydi. Kollarım beş tuştan fazlasına yetişmiyordu, tuşlara basmak için de yumruğumla bastırmam gerekiyordu ve bu da hem zahmetli hem de boşunaydı. Sonunda şöyle bir çare buldum: Sıradan sopa kalınlığında iki değnek hazırladım, yuvarlak uçlarını fare derisi parçalarıyla kapladım, böylece tuşlara vurunca zarar vermeyeceği gibi çıkan sesi de bozmayacaktı. Çembalonun önüne tuşların yaklaşık yüz yirmi santimetre altına bir sıra yerleştirildi; beni de bu sıranın üstüne çıkardılar. Bunun üstünde bir o yana bir bu yana elimden geldiğince hızlı koşmak suretiyle, sopalarımla tuşlara vurarak majesteleri kral ve kraliçeyi son derece memnun eden küçük bir dans melodisi çaldım. Ancak gösterdiğim bu olağanüstü çabaya rağmen ancak on altı tuşu kullanabilmiş, diğer sanatçıların yaptığı gibi aynı anda hem bas ve hem de tizleri çalamamıştım; bu da gösterimi biraz bozmuştu.

Daha önceden de belirttiğim gibi çok derin bir anlayışa sahip olan kral, sık sık kutumda getirilip odasındaki masasının üstüne konmamı buyururdu. Sonra sandalyemi dışarı

---

24. 15-18. yüzyıllarda İngiltere'de yaygın olan, taşınabilir, küçük piyano benzeri tuşlu çalgı.

çıkarıp kutumun üzerine koyar ve kendisinden üç metre uzağa, karşısına oturmamı emrederdi. Bu şekilde kendisiyle birçok sohbetimiz oldu. Bir gün cüret edip Avrupa'yı ve dünyanın diğer yerlerini hor görmesinin, majestelerinin sahip olduğu o muhteşem özelliklerle örtüşmediğini söyledim. Aklın vücudun büyüklüğüyle ölçülemeyeceğini, aksine bizim ülkemizde akıldan en az pay alanların en uzun boylular olduğunu; diğer hayvanlar arasında da arılar ve karıncaların kendilerinden daha iri birçok türe nazaran çalışkanlık, hüner ve anlayış bakımından ün saldıklarını; beni her ne kadar önemsiz bir yaratık olarak görse de, kendilerine bir gün önemli hizmetlerde bulunabileceğimi umut ettiğimi söyledim. Kral beni dikkatle dinledi ve hakkımda eskisinden daha iyi düşünceler beslemeye başladı. Benden İngiltere'nin yönetimi üzerine mümkün olduğunca doğru bilgiler vermemi istedi. Çünkü krallar genellikle kendi ülkelerinin âdetlerini yeğleseler de (benim daha önceki anlattıklarıma dayanarak başka kralların da böyle olduğunu düşünüyordu), anlatacaklarımda örnek alınmaya değer bir şeyler olup olmadığını öğrenmekten memnun kalacaktı.

Değerli okur, o anda sevgili yurdumun erdem ve başarılarını hak ettiği bir üslupla övebilmek için Demosthenes'in veya Çiçero'nun[25] belâgat yeteneklerine sahip olmayı ne kadar da isterdim!

Sözlerime Amerika'daki sömürgelerimizden başka, tek hükümdarın yönettiği üç güçlü krallıktan ve iki adadan oluşan ülkemizi anlatarak başladım. Toprağımızın verimliliğini, iklimimizin ılımanlığını uzun uzadıya anlattım. Sonra İngiltere parlamentosunun ana hatlarını çizdim, onun bir

25. Demosthenes (MÖ 384-322) Atinalı devlet adamı ve hatip; Çiçero (MÖ 106-43) Romalı siyasetçi, hukukçu ve hatip.

parçası olan ünlü Lordlar Kamarası'ndan, onun en asil kana sahip üyelerinden, bunların eski ve zengin miraslarından söz ettim. Hem krala hem de krallığa danışmanlık yeterliliklerini doğuştan kazandıklarını, yasamada pay sahibi olduklarını, son sözü söyleyen en yüksek mahkemelere üye olduklarını, kahramanlıklarını; davranış ve sadakatleriyle hükümdarlarını ve vatanlarını korumaya her an hazır liderler olarak yetişmeleri için bunların sanat ve silah eğitimlerine gösterilen büyük özeni anlattım. Lordların, krallığın övünç kaynakları ve dayanakları olduklarını, erdemlerinin en büyük ödülünün atalarının soyundan gelme onuru olduğunu, soylarının da bu yoldan şaştığının görülmediğini anlattım. Bunlara meclisin bir parçası olarak piskopos unvanıyla birçok kutsal kişi de katılırdı, bu kişilerin esas işleri halkı din konusunda eğiten kişileri denetlemekti. Piskoposlar, kral ve en bilge danışmanları tarafından tüm ülke aranıp taranarak yaşantılarının kutsallığı ve bilgelikleriyle kendilerini gösteren ruhban sınıfı içinden seçilirdi, bunlar gerçekten de hem din adamlarının hem de halkın manevi babalarıydı.

Parlamentonun öbür kanadı ise büyük yetenekleri ve vatan sevgileriyle tüm ülkenin bilgeliğini temsil etmek üzere halk arasında özgürce seçilen ve hepsi de seçkin beyefendiler olan, Avam Kamarası denilen bir meclisten oluşuyordu. Bu iki yapı Avrupa'daki en yüce meclisi oluşturuyordu, yasama gücünün tamamı kralla birlikte bu meclise teslim edilmişti.

Ardından sözü adalet mahkemelerine getirdim. Bunlara hak ve mülkiyet anlaşmazlıkları üzerinde karar veren, düşkünleri cezalandırıp masumları koruyan yargıçlar, yasa yorumlayıcısı o saygıdeğer bilgeler başkanlık ediyordu. Hazinenin titiz idaresinden, ordularımızın denizde ve kara-

daki kazanımları ve kahramanlıklarından söz ettim. Ülkenin nüfusunu, çeşitli mezheplerde veya siyasal partilerde kaç milyon insan olduğundan yola çıkarak hesapladım. Spor ve eğlencelerimizi bile unutmadım; kısacası ülkemin onuruna katkıda bulunacağını düşündüğüm en ufak şeyi bile ihmal etmedim ve sözlerimi İngiltere'de son yüzyıl içinde yaşanan olayların kısa bir tarihini anlatarak bitirdim.

Bu bilgileri her biri saatlerce süren beş oturumda verebildim. Kral hem anlattıklarımla ilgili hem de bana soracağı soruları hatırlamak için sık sık not alarak büyük bir dikkatle dinlemişti.

Bu uzun anlatımlarım bitince altıncı konuşmamızda notlarını gözden geçiren majesteleri, bunlara bakarak her konuyla ilgili kuşku, soru ve itirazlarını dile getirdi. Genç soylularımızın zihinsel ve bedensel eğitimleri için ne gibi yöntemlere başvurulduğunu, hayatlarının öğrenmeye en elverişli oldukları ilk çağını nasıl geçirdiklerini sordu. Soylu ailelerden birinin soyu tükenince meclisteki yerinin nasıl telafi edildiğini, kendilerine lordluk verilen kimselerde ne tür nitelikler arandığını sordu. Acaba hükümdarın suyuna gitmek, saraydaki bir leydiye ya da bir bakana bir miktar para vermek veya halkın çıkarlarına karşı çalışan bir kesimi güçlendirmeye destek vermek, yükselmelerde etkili oluyor muydu? Bu lordların, yurttaşlarının mülkiyetleri hakkında son kararı vermelerini sağlayacak kadar yasa bilgileri var mıydı, bu bilgiyi nasıl öğreniyorlardı? Acaba bunlar, rüşvete veya bazı gizli emellere kalben çok mu uzaktılar? Açgözlülükten, taraf tutmaktan ve hırslarından arınmışlar mıydı? Sözünü ettiğim o kutsal lordlara gelince, bunlar o rütbeye din bilgileri ve yaşamlarının kutsallığıyla mı yükselmişlerdi? Bunlar sıradan rahipken dünyevi işlerden tamamen mi uzaktılar; yoksa bir soylunun emirlerine köle gibi hizmet ettikten

sonra meclise girdiklerinde de onun görüşlerine kölece itaat mi ediyorlardı?

Ardından Avam Kamarası dediğim meclisin üyelerinin seçilmesinde hangi yöntemlere başvurulduğunu öğrenmek istedi. Acaba kesesi dolu bir yabancı, cahil seçmenleri etkileyip, onların kendi efendileri veya çevredeki önde gelen bir beyefendi yerine kendini seçmelerini sağlayamaz mıydı? Nasıl oluyordu da bu insanlar, bunca çok dert ve masrafa yol açan ve çok defa da ailelerinin parasız pulsuz kalmasına neden olan, hiçbir aylık hakkının olmadığı bu meclise üye olmaya can atıyordu? Acaba bu o denli yüce ve erdemli bir halka adanmışlık gibi mi görünüyordu? Çünkü majesteleri bunun içten olacağından kuşkuluydu. Bu hevesli ve özverili beyefendiler, üstlendikleri bu yükümlülük ve zahmetli uğraşlarının bedelini, yolsuz bakanlarla iş birliği yaparak ve kamu çıkarlarını kötü niyetli bir hükümdarın planlarına kurban ederek halka ödetemezler miydi? Bu şekilde birçok soru sordu. Burada tekrarlamamayı ne akıllıca ne de uygun bulduğum sayısız soru ve itirazlarla kafasındaki her mesele üzerine beni didik didik sorguladı.

Adalet mahkemelerimiz hakkında söylediklerimle ilgili olarak, majesteleri birkaç konuyu netleştirmemi istedi. Geçmişte, bir şansölye mahkemesinde,[26] aleyhime sonuçlanıp karşı tarafın masraflarını da ödememe hükmedilerek neredeyse yıkımıma yol açan uzun bir davam olduğundan, bu konuda daha iyiydim. Majesteleri, haklı ile haksız arasında karar vermek için ne kadar zaman harcandığını, bunun için ne kadar masraf yapıldığını; avukatların veya davacıların açıkça haksız, yasaya aykırı ve zorbaca olduğu ayan beyan ortada olan davaları savunmakta özgür olup olmadıklarını;

---

26. Eşitlik ilkesinin esas alındığı mahkeme.

dini veya siyasi grupların adalet terazisinde bir baskılarının olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Acaba avukatlar, genel eşitlik bilgisi esasında mı yoksa yalnızca bölgesel, ulusal ve diğer yerel geleneklerle mi eğitilmişlerdi? Avukat ve yargıçların, yorumlamakta ve keyiflerine göre çarpıtmakta özgür hissettikleri yasaların yazılmasında bir payları olmuş muydu? Avukatların, farklı zamanlarda, aynı davanın hem lehine hem aleyhine dava açıp açmadıklarını, birbirlerine zıt görüşleri kanıtlamak için geçmişten emsal gösterip göstermediklerini sordu. Üye oldukları kuruluşların zengin mi yoksul mu olduğunu; davalarını savunmak veya görüş belirtmek karşılığında ellerine para geçip geçmediğini, özellikle alt senatoya üye olarak kabul edilip edilmediklerini öğrenmek istedi.

Kral, ardından hazinemizin idaresine geçti. Bu konuda belleğimin beni yanılttığını düşündüğünü çünkü vergilerimizi yılda yaklaşık beş-altı milyon olarak hesapladığımı; ama giderleri anlattığım zaman bunların bazen gelirlerin iki katından fazla olduğunu gördüğünü söyledi. Böyle durumlarda işleri idare etme biçimimizden faydalanabileceğini umduğundan bu konuda çok titizlikle notlar aldığını ve hesaplamalarında yanılmasının olanaksız olduğunu söyledi; ama eğer kendisine söylediklerim doğruysa, bir krallığın nasıl olup da sıradan bir şahıs gibi gelirinden fazlasını harcayabileceğine bir türlü akıl erdiremiyordu. Alacaklılarımızın kimler olduğunu ve onlara ödeyecek parayı nerden bulduğumuzu sordu. Bu kadar masraflı ve geniş ölçekli savaşlara nasıl olup da girişebiliyorduk? Ya kesinlikle kavgacı insanlardık ya da çok kötü komşular arasında yaşıyorduk ve anlaşılan generallerimiz de krallarımızdan daha zengin olmalıydı. Ticari bir iş veya bir anlaşma ya da kıyılarımızın donanmamızla savunulması gibi sebepler haricinde, adala-

rımızın dışında ne işimiz olabileceğini sordu. Hepsinden öte, barış ve dirlik içindeyken, özgür insanlar arasında, maaşlı bir ordunun varlığından bahsetmeme çok şaşırmıştı. Temsilcilerimiz kendi öz rızamızla bizi yönettiğine göre kimden korktuğumuzu ve kime karşı savaşmamız gerektiğini anlayamıyordu. Bir kişinin özel mülkünün, karın tokluğuna sokaktan gelişigüzel devşirilen ve aslında ev halkını boğazlayarak yüz kat fazlasını kazanabilecek bir avuç serseri yerine kendisi, çocukları ve ailesi tarafından korunmasının daha iyi olup olmadığı konusunda benim görüşlerimi duymak istediğini söyledi.[27]

Kral, çeşitli dini ve siyasi hiziplerdeki kişileri sayarak ülkemizin nüfusunu hesaplamamı, tuhaf bir aritmetik diye adlandırmak lütfunda bulundu. Halkın zararına olacak fikirler besleyenlerin bu fikirlerini değiştirmeye zorlanmaları ya da bu fikirlerini gizlemeye zorlanmamaları için bir sebep göremediğini söyledi. "İlkini zorunlu kılmak hükümetler için zorbalıktır, ikincisini sağlayamamaksa bir hükümet için zayıflık göstergesidir" dedi. Çünkü kişi isterse dolabında zehir saklayabilirdi; ama bu zehri tatlı bir içki gibi satmasına müsaade edilemezdi.[28]

---

27. Kral II. George döneminde yaşanan en kayda değer tartışmalardan biri de kendisinin on altı bin kişilik bir yedek ordunun kurulması için onay vermesiydi. Parlamenterler Mr. Shippen ve Mr. Jeffries önergeye büyük bir şiddetle karşı çıkmışlardı ve bunlardan ilki öylesine ağır bir dil kullanmıştı ki zindana kapatılmıştı. Tory yanlıları hem bu konuda ve hem de borçlar konusunda rakiplerinden daha avantajlıydılar çünkü daha önce verilmiş bir karar vardı: Kral II. Charles döneminde çıkarılan bir parlamento kararnamesi, "milisler dışında bu ulusun yedek silahlı kuvvetler beslemesi yasa dışıdır, halkta büyük sıkıntılara ve şikâyetlere yol açar" demekteydi.

28. *Lilliput'a Seyahat*'te belirgin olan hoşgörü düşüncelerini, buradaki hoşgörüsüz düşüncelerle bağdaştırmak zordur. O zamanlar Presbiteryenlerin İrlanda Parlamentosunda üstünlüğü ele geçirmelerinden ve piskoposluk kurumunu lağvetmelerinden korkmak için nedenler mevcuttu; belki de

Kral, soylularımızın ve seçkinlerimizin eğlencelerinden bahsederken kumardan söz ettiğime işaret ederek bu eğlenceye kaç yaşında başlandığını, ne zaman bırakıldığını, oynayanların buna ne kadar zaman harcadığını, bu oyunun soyluların servetlerini etkileyecek kadar yüksek miktarlarda oynanıp oynanmadığını; bayağı, zalim insanların bu oyundaki maharetleriyle büyük zenginlikler elde ederek soylularımızı köle gibi kullanıp kullanmadıklarını, zihinsel ve ruhsal gelişimlerine engel olup olmadıklarını, soylularımızı düşkün arkadaşlara alıştırıp alıştırmadıklarını, uğradıkları kayıpları yüzünden bu aşağılık marifeti öğrenip başkaları üzerinde denemeye sürüklenip sürüklenmediklerini öğrenmek istedi.

Son yüzyıl içinde yaşadığımız olaylar hakkında verdiğim tarihsel bilgi, kralı hayretler içinde bırakmıştı. Kral bu tarihin; tamahkârlığın, hizipleşmenin, ikiyüzlülüğün, hainliğin, zulmün, hiddetin, çılgınlığın, nefretin, çekememezliğin, şehvetin, kötülüğün ve hırsın sebep olduğu bir komplolar, isyanlar, cinayetler, katliamlar, devrimler ve sürgünler yığınından başka bir şey olmadığını söyledi.

Başka bir konuşmamızda majesteleri anlattığım her şeyi özetlemeye çalıştı. Sorduğu sorularla benim yanıtlarımı karşılaştırdı. Ardından beni eline alarak nazikçe okşadı ve söyleyiş şeklini ve kullandığı kelimelerini asla unutamayacağım şu konuşmayı yaptı: "Benim minik dostum *Grildrig*, yurdundan övgüyle bahsetmene doğrusu hayran kaldım. Ülkenizde bilgisizlik, tembellik ve ahlaksızlığın, yasa koyucu olabilmek için en uygun özellikler olduğunu; yasalarınızın en iyi, çıkar ve yetenekleri onları saptırmak, çarpıtmak ve onlardan ka-

---

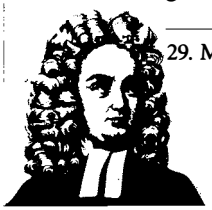
Swift'in danışmanlara karşı burada açıkça dile getirilen keskinliği bundan kaynaklanmaktadır.

çınmak olan kimseler tarafından açıklandığını, yorumlandığını ve uygulandığını kanıtladın. Ülkenizde bazı kurumların esasen pek fena olmadıklarını ama bunların da bir kısmının zaman içinde kaybolduğunu, geriye kalanınsa yolsuzluklarla kirlendiğini görüyorum. Anlattıklarına bakılırsa sizde bir mevki elde etmek için herhangi bir erdem de gerekli görünmüyor. Hele insanlara erdemlerinden ötürü soyluluk verildiğini; din adamlarının dindarlık ve din bilgilerine, askerlerin davranış ve kahramanlıklarına, yargıçların doğruluklarına, senatörlerin vatan sevgilerine, danışmanların da bilgeliklerine göre yükseldiklerini hiç göremiyorum." Sana gelince, dedi ve sözüne devam etti kral, "hayatının büyük bir kısmını seyahat ederek geçirdiğin için ülkenin ahlaksızlığından kendini kurtarmış olduğunu umut etmek isterim. Ama anlattıklarından çıkardıklarıma ve senden büyük zahmetlerle aldığım yanıtlara baktığımda yurttaşlarının çoğunun, doğanın yeryüzünde sürünmesine izin verdiği küçük iğrenç haşaratın en habisi olduğu sonucunu çıkarıyorum."

VII

Yazarın yurtseverliği. Krala yaptığı çok faydalı bir öneri reddedilir. Kralın siyaset alanındaki bilgisizliği. Ülkedeki kusurlu ve dar kapsamlı eğitim. Ülkedeki yasalar, askeri olaylar ve partiler.

Hikâyemin bu kısmını gizlemekten beni alıkoyan tek şey, hakikat aşkından başka bir şey değil. Kızgınlığımı açık vurmak boşuna olacaktı çünkü bu gibi hallerim her zaman alayla karşılanmıştı. Bu yüzden soylu ve sevgili ülkem bu yaralayıcı hakaretlere uğrarken elim kolum bağlı katlanmak zorundaydım. Olayların bu noktaya gelmesinden muhtemelen herhangi bir okurumun olacağı kadar ben de yürekten üzgünüm. Ama bu hükümdar her konuda o kadar meraklı ve sorgulayıcıydı ki bu merakını elimden geldiğince gidermeye çalışmamak ne minnet duygularımla ne de genel nezaket kurallarıyla bağdaşırdı. Ancak kendi hesabıma şu kadarını söyleyebilirim ki sorularının birçoğunu büyük bir maharetle savuşturdum ve her konuda, gerçeklerin acımasızlığının izin verdiği ölçüde, uygun yanıtlar vermeye çalıştım. Çünkü Halikarnaslı Dionysius'un[29] tarihçilere tavsiye ettiği üzere benim de eskiden beri ülkeme karşı takdire şayan bir tarafgirliğim vardır. Büyük bir haklılıkla, devlet anamın zayıflık ve kusurlarını gizleyerek erdem ve güzelliklerini parlatarak yansıtacaktım.

29. MÖ 5. yüzyılda yaşamış Roma tarihi yazarı Yunan tarihçi.

O soylu hükümdarla yaptığım görüşmelerde en içten amacım buydu ama maalesef başaramadım.

Ancak dünyanın geri kalanından tamamen soyutlanmış bir şekilde yaşayan ve bu nedenle diğer ulusların gelenek ve görenekleri konusunda tamamen bilgisiz olan bir krala da anlayış göstermek gerekir. Bu bilgilerden bihaber olmak, şüphesiz bizlerin ve kibar Avrupa ülkelerinin tamamen muaf olduğu birçok önyargıya ve dar görüşlülüğe yol açacaktı. Doğrusu böylesine soyutlanmış bir hükümdarın erdem ve düşkünlük anlayışının bütün insanlığa bir kıstas oluşturması da biraz zor olurdu.

Bu söylediklerimi doğrulamak ve sınırlı bir eğitimin kötü sonuçlarını gözler önüne sermek için inanılması güç bir şeyden daha söz etmek istiyorum. Majestelerinin daha çok gözüne girmek için ona üç veya dört yüzyıl önce keşfedilen bir tozdan bahsettim. Bu toz yığının üstüne ufacık bir kıvılcım düştüğünde, hepsinin koca bir dağ gibi bir anda tutuşup, gök gürültüsü gibi bir ses ve sarsıntıyla her şeyi havaya uçuracağını söyledim. Bu tozun uygun bir miktarı, içi boş pirinç veya demir bir boruya konduğunda, büyüklüğüne göre demir veya kurşundan bir gülleyi öyle bir şiddet ve hızda fırlatırdı ki bu güce hiçbir şey dayanamazdı. Bu şekilde fırlatılan en büyük gülleler, bir ordunun bütün bir kolunu bir anda yok etmekle kalmayıp en güçlü surları yerle bir eder, içinde binlerce askeriyle beraber gemileri denizin dibine gönderirdi. Hele birkaç gemi birbirine zincirle bağlanmışsa, gemi direk ve donanımlarını parçalayıp yüzlerce kişiyi ortadan ikiye ayırır ve yoluna çıkan her şeyi enkaza çevirirdi. Bu tozu, içi oyuk demir güllelere doldurarak kuşattığımız şehirlere bir araçla fırlattığımızda bunlar kaldırımları parçalar, evleri yerle bir eder; dağılan şarapnel parçaları yakında bulunanların beyinlerini dağıtırdı. Bu tozu yapmak için gereken maddeler hem ucuz-

du hem her yerde kolaylıkla bulunabilirdi, ben de bunun bileşimini ve nasıl bir araya getirileceğini öğrenmiştim. Majestelerinin işçilerine, bu ülke ölçülerinde en büyüğü otuz metreden daha uzun olmayacak şekilde boru yapmasını gösterebilirdim; bu boruların yirmi-otuz tanesi uygun miktarda toz ve gülleyle doldurulduğunda majesteleri sömürgelerindeki en güçlü kentin surlarını birkaç saat içinde yerle bir edebilir, mutlak emirlerine karşı gelmeye kalktıklarında onları ortadan kaldırabilirdi. Bana bahşettiği iyilik ve korumaya karşılık, minnettarlığımın küçük bir ifadesi olarak, hizmetimi kabul etmesini majestelerinden naçizane rica ettim.

Kral bu korkunç makinelerle ilgili anlatımım ve önerim karşısında dehşete düşmüştü. "Benim gibi aciz ve aşağılık bir böceğin" (bunlar kendi deyimiydi) nasıl olur da böylesine insanlık dışı düşünceler beslediğine ve bu yok edici makinelerin olağan etkisi olarak bahsettiğim kanlı ve perişan sahneleri sanki çok sıradan bir şeymiş gibi kılım kıpırdamadan nasıl anlatabildiğime hayret etmişti. Böyle bir şeyi ancak şeytani bir deha, bir insanlık düşmanı tasarlamış olabilirdi. Kendisine gelince, doğa ve sanatta yeni buluşlardan olduğu kadar pek az şeyden keyif aldığı hâlde, böyle bir sırra ortak olmaktansa krallığının yarısından vazgeçmeye razı olacağını söyleyerek, eğer hayatıma değer veriyorsam böyle bir şeyden bir daha asla söz etmememi emretti.

İşte, dar görüşlülüğün ve ilkelerine bağnazca bağlı olmanın garip bir sonucu! Kendisine saygı, sevgi ve itibar kazandıran her niteliğe sahip; güçlü, bilge, iyi eğitimli, halkının nerdeyse taptığı, devlet yönetiminde fevkalade yetenekli bir hükümdar; bizim Avrupa'da kesinlikle anlayamayacağımız ince ve gereksiz bir çekingenlikle, kendisine sunulan bir fırsatı, hem de onu bütün halkının can, mal ve özgürlüklerinin mutlak hâkimi kılacak bir fırsatı tepiyor! Bunları söy-

lerken anlattıklarımla İngiliz okurların gözünde değerinden çok şey kaybedeceğini hissettiğim bu muhteşem kralın erdemlerini kötülemek gibi bir niyetim yok. Ancak onlardaki bu kusurların, Avrupa'nın keskin zekâlarının başardığının aksine, devlet yönetimini bilim dalına indirgememiş olmalarından ileri gelen bir cehaletten kaynaklandığını düşünüyorum. Çünkü hiç unutmam, bir gün kralla konuşurken bizde yönetim sanatı üzerine yazılmış binlerce kitap olduğunu söylediğimde bu, kralda anlayışımızın kıt olduğuna dair bir etki bırakmıştı. Oysa amacım tam tersi bir etki yaratmaktı. Majesteleri, ister bir hükümdarda ister bir bakanda olsun gizli işlerden, zarafetten ve entrikadan nefret ediyordu. Ortada bir düşman veya rakip bir ulus yokken devlet sırrıyla neyi kastettiğimi anlayamıyordu. Devlet yönetimi bilgisini sağduyu ve mantık, adalet ve sevecenlik, hukuk ve ceza davalarının süratle saptanması esasına ve kayda değmez birtakım belli başlıklara dayandırarak, dar bir çerçevede ele alıyordu. Ona göre, her kim ki eskiden bir buğday başağı ya da bir tutam ot yetişen bir toprak parçası üzerinde, iki buğday başağı ya da iki tutam ot yetiştirirse, o kişi yurduna bütün politikacılardan daha fazla hizmet etmiş, insanlığın takdirini daha çok hak etmiş olurdu.

Bu ülke halkının eğitimleri çok eksikti; yalnızca ahlak, tarih, şiir ve matematikten ibaret. Ama matematikleri de tamamen hayatta işe yarayacak şeylere, tarımın geliştirilmesine ve bütün mekanik sanatlarına uygulanıyordu. Doğrusu bunların bizim ülkemizde değerleri pek yoktur. Fikirler, varlıklar, soyutlamalar ve aşkınlıklar hakkında kafalarına en küçük bir anlayış dahi sokamadım.

Bu ülkedeki yasaların kelime sayısı, alfabelerindeki yirmi iki harfin sayısını aşmaz; doğrusu yirmi ikiyi[30] bulanı da pek

30. Swift'in zamanında Latin alfabesindeki harf sayısı.

azdır. Bu halkın yorumlayacak kıvraklığı olmadığından, yasalar çok sade ve basit bir dille yazılmıştır, ayrıca yasaları yorumlamaya kalkmak ise büyük bir suçtur. Hukuk davaları ve suçluların yargılanmasına gelince, emsalleri o kadar az ki bu davalarda olağanüstü yetenekler göstermeye gerek yoktur.

Baskı ve kâğıdı ezelden beri biliyorlar ama kütüphaneleri pek büyük değil. En büyüğü olarak bilinen kralın kütüphanesinde üç yüz altmış metrelik bir galeriye yerleştirilmiş, istediğim zaman istediğim kitabı ödünç alabildiğim bin kadar eser var. Kraliçenin marangozu, *Glumdalclitch*'in odalarından birine, bir buçuğa altı metre boyutlarında, her basamağı on beş metre olan dik bir merdiven biçiminde, tahta bir araç yapmıştı. Bu, alt ucu duvardan üç metre uzağa yerleştirilen, çift kanatlı ve hareket ettirilebilen bir merdivendi. Okumak istediğim kitap duvara yaslanmış vaziyette konurdu; ben önce merdivenin en tepedeki basamağına çıkardım, kitaba doğru dönerek sayfanın başından okumaya koyulur, satırların uzunluğuna göre sağa-sola sekiz-on adım yürüyüp göz hizamın biraz altına gelene kadar ilerler, sonra bir basamak aşağı inerdim. Bir sonraki sayfa için sonra yine yukarı çıkar, aynı şekilde okurdum. Bir mukavva kalınlık ve sertliğinde olan ve en büyükleri beş buçuk-altı metreyi geçmeyen yaprakları her iki elimi kullanarak tutar, rahatça çeviririrdim.

Üslupları süslü değildi, açık, eril ve akıcıydı; gereksiz kelimeleri tekrarlamaktan veya değişik deyimler kullanmaktan kaçındıkları kadar hiçbir şeyden kaçınmıyorlardı. Özellikle tarih ve ahlak hakkında yazılmış birçok kitaplarını inceledim. Bunların dışında, *Glumdalclitch*'in yatak odasında duran eski, küçük bir kitap, beni çok eğlendirirdi. Bu, *Glumdalclitch*'in ahlak ve dindarlık konulu kitaplarla ilgilenen ağırbaşlı, yaşlı bir hanım olan öğretmeninin kitabıydı ve insan türünün zayıflıklarını ele alıyordu. Ama kadınlar

ve bayağı insanlardan başka kimse ilgi göstermiyordu. Yine de bu ülkenin bir yazarının böylesi bir konuda neler söyleyebileceğini merak ediyordum. Bu yazar, Avrupalı ahlakçıların ele aldıkları alışılagelmiş konuların üzerinden geçiyor; insanın kendi doğası itibariyle ne kadar küçük, aşağılık ve zavallı bir yaratık olduğunu; kötü hava koşulları ve yabanıl hayvanların öfkesi karşısında ne kadar savunmasız olduğunu; diğer yaratıkların kiminin güç, kiminin hız, kiminin sezgi, kiminin çalışkanlık bakımından ondan kat be kat üstün olduğunu belirtiyordu. Ayrıca ona göre, doğa da dünyanın son çağlarında çürümeye yüz tutmuş, eski çağlara göre küçük ve zamanından önce doğan yaratıklardan başka bir şey yaratamaz olmuştu. İnsan türünün, başlangıçta daha iri olduğunu kabul etmek kadar, eski çağlarda devlerin yaşadığını da düşünmek oldukça mantıklıydı. Tarih, gelenekler ve krallığın çeşitli bölgelerindeki kazılarda tesadüfen ortaya çıkan, günümüz insan ırkınınkinden kat be kat büyük kemik ve kafatasları bunun ispatıydı. Yazara göre doğa yasaları, muhakkak ki bizim başlangıçta daha sağlam ve iri yaratılmış olmamızı gerektiriyordu. Yani aslında en ufak kazayla, damdan düşen bir kiremitle, bir çocuğun attığı bir taşla veya küçük bir derenin sularına kapılarak ölüp yok olacak zayıflıkta olmamalıydık. Bu mantıkla yazar, hayatın idaresinde yararlı olabilecek, burada tekrarı gereksiz birçok ahlaki uygulama çıkarsıyordu. Ben kendi adıma, doğayla olan kavgalarımızdan ahlak dersleri, daha doğrusu hoşnutsuzluk ve yakınma konuları çıkarmak yeteneğinin nasıl da bütün evrene yayıldığını düşünmekten kendimi alamadım. İnanıyorum ki daha iyi bir sorgulamayla hem bizde hem de onlarda bu kavgaların temelsiz olduğu gözler önüne serilebilir.

Bu ülkenin askerlik işlerine gelince; halk, kralın yüz yetmiş altı bin piyadesi ve otuz iki bin süvarisiyle böbürleniyor.

Elbette komutanları soylular veya seçkinlerden oluşan, maaşsız ve ödülsüz, çeşitli şehirlerdeki tüccarlar ve köylerdeki çiftçilerden oluşan bu topluluğa ordu denirse! Aslında talimlerinde mükemmeller ve çok iyi bir disiplinleri var ama ben bunda öyle büyük bir marifet göremiyorum. Çünkü her çiftçinin kendi toprak sahibinin, her kentlinin de Venedik'te olduğu gibi kendi şehrinde oylanarak seçilen bir yöneticinin emrinde olduğu bir yerde, başka türlüsü olamazdı.

Lorbrulgrud ordusunun, kentin yakınlarında yirmi mil kare büyüklüğünde büyük bir alanda eğitime götürüldüklerini sık sık görmüştüm. Hepsi hepsi yirmi beş bin piyade ve altı bin süvariydi ama kapladıkları alan göz önüne alınırsa benim bunların sayısını hesaplamam imkânsızdı. İri bir ata binmiş bir süvari yaklaşık yirmi yedi metre olmalıydı. Bütün bir süvari kolunun tek komutla hep birden kılıçlarını çekip havada salladıklarını görmüştüm. Böylesine görkemli, hayret verici ve olağanüstü bir şey tasavvur edilemezdi; göğün her köşesinden sanki aynı anda on bin şimşek çakıyor gibiydi.

Topraklarına hiçbir ülkeden erişim olmayan bu hükümdarın nasıl olup da ordu kurmayı, daha doğrusu halkına askeri disiplini öğretmeyi akıl ettiğini merak ediyordum. Ama çok geçmeden hem insanlarla konuşarak hem de tarihlerini okuyarak bu konuda bilgi sahibi oldum. Çağlar boyunca onlar da tüm insan ırkının karşılaştığı hastalıkla boğuşmuşlar. Soylular iktidar için, halk özgürlük için ve kral da mutlak egemenlik elde etmek için uğraşmıştı. Her ne kadar bütün bunlar krallık yasalarınca kontrol altına alınmış olsa da her defasında bu üç kesimden biri tarafından bu yasalar ihlal edilmiş, iç savaşlar çıkmıştı. Bu iç savaşların sonuncusu, şimdiki kralın dedesi tarafından barışçıl bir şekilde bitirilmiş ve genel bir mutabakatla kurulmuş olan halk ordusu da o zamandan beri hizmete hazır bir şekilde bulundurulmaktaydı.

VIII

Kral ve kraliçe sınır boylarına gider. Yazar da onlara katılır. Yazar, ülkeden ayrılışını bütün ayrıntılarıyla anlatır. İngiltere'ye döner.

İçimde her zaman bir gün özgürlüğümü kazanacağıma dair güçlü bir his vardı ama bunun ne şekilde olacağını tahmin etmek ya da en ufak bir başarı umudu olan bir plan yapmak imkânsızdı. İçinde yolculuk ettiğim gemi, o sahillere sürüklendiği görülen ilk gemiydi. Kral, başka bir gemi görülecek olursa hemen kıyıya çekilip mürettebatı ve yolcularıyla birlikte bir esir kafesine konularak *Lorbrulgrud*'a getirilmesi için kesin emir vermişti. Benim için birleşerek soyumu sürdürebileceğim, benim boyutlarımda bir kadın bulmayı çok istiyordu. Oysa ben, geride evcil kanaryalar gibi kafeste tutulacak ve belki de zamanla bu ülkenin soylularına görülmeye değer şeyler olarak satılacak bir nesil bırakmak alçaklığını göstermektense ölmeyi tercih ederdim. Aslında bana çok iyi davranıyorlardı; yüce kral ve kraliçenin gözdesi, bütün sarayın neşe kaynağıydım. Ama bütün bunlar insanlık onurumun ayaklar altına alınması pahasına oluyordu. Arkamda bıraktığım çoluk çocuğum aklımdan bir an bile çıkmıyordu. Eşit koşullarda konuşabileceğim, bir kurbağa ya da bir köpek yavrusu gibi ayak altında ezilip ölmek korkusu olmadan sokaklarda, kır-

larda birlikte yürüyebileceğim insanların arasında olmak istiyordum. Kurtuluşum, umduğumdan da önce ve sıradışı bir şekilde oldu. Bunun bütün ayrıntılarını olduğu gibi anlatacağım.

Bu ülkeye geleli iki yıl olmuştu. Üçüncü yılın başlarında *Glumdalclitch*'le birlikte, kral ve kraliçenin krallığın güney kıyısına yaptıkları bir yolculuğa katıldık. Her zamanki gibi, daha önce anlattığım dört metre genişliğinde çok rahat bir oda olan gezi kutumda taşınıyordum. Bazen, isteğim üzerine, hizmetçilerden biri tarafından at sırtında taşınırken, sarsıntılardan fazla rahatsız olmamak için tavanın dört köşesine ipek halatlarla bağlanan bir hamak yaptırmıştım; yolda giderken genellikle bu hamakta uyuyordum. Sıcaklarda uyurken kutum havalansın diye tavanda, hamağın tam üstüne gelecek şekilde, otuz santimetrelik bir delik açtırmıştım. Bu deliği tahta bir sürgüyü ileri geri götürerek dilediğim gibi açıp kapatabiliyordum.

Yolculuğumuzun sonuna geldiğimizde kral geceyi kıyıdan on sekiz mil içerdeki *Flanflasnic* kentindeki bir sarayda geçirmeyi uygun buldu. *Glumdalclitch* ve ben bitkin durumdaydık; ben biraz soğuk almıştım ama zavallı kızcağız öyle hastaydı ki odasından çıkamadı. Bir gün olur da buradan kaçabilirsem yegâne kurtuluş yolum olacak denizi görmek için yanıp tutuşuyordum. Olduğumdan daha kötü görünmeye çalışarak, çok sevdiğim ve beni bazen emanet ettikleri bir uşakla temiz deniz havası almak için müsaade istedim. Sanki olacaklar içine doğmuş gibi, *Glumdalclitch*'in hüngür hüngür ağlayarak ne kadar gönülsüzce razı olduğunu, dikkatli olması konusunda uşağı nasıl sıkı sıkı tembihlediğini asla unutmayacağım. Uşak beni kutumun içinde, saraydan yürüyerek yarım saat ötede bulunan deniz kıyısındaki kayalıklara götürdü. Beni yere bırakmasını söyledim, pencerele-

rimden birini kaldırarak denize doğru büyük bir özlem ve kederle baktım. Kendimi pek iyi hissetmiyordum. Uşağa hamağımda biraz kestirmek istediğimi söyledim. Belki uyumak iyi gelirdi. Hamağa çıktım, oğlan da soğuk girmesin diye penceremi sıkıca kapattı. Hemen uyumuşum. Sanırım ben uyurken uşak oğlan tehlikeli bir şey olmayacağını düşünüp kayalıkların arasına yumurta aramaya gitmişti çünkü onun böyle yaptığını daha önceleri de görmüştüm. Her neyse, taşırken kolaylık olsun diye kutumun tepesine takılan halkanın çekilmesiyle aniden uyandım. Kutumun havaya yükseldiğini, sonra da büyük bir hızla ileri doğru gittiğini hissettim. İlk sarsıntıyla neredeyse hamağımdan yere yuvarlanacaktım. Ama hareketimiz daha sonra giderek yumuşadı. Birkaç kez avazım çıktığı kadar bağırdım, fayda etmedi. Pencerelerime doğru baktım, bulutlar ve gökyüzü dışında bir şey görünmüyordu. Başımın üstünde kanat çırpmasına benzer bir ses işittim ve başıma gelen felaketi o zaman anladım. Kutumun halkası bir kartalın gagasındaydı. Kutumu kayalara çarparak bir kaplumbağanın kabuğu gibi parçalayacak, içinden beni çıkarıp mideye indirecekti. Bu kuşun koku ve diğer keskin duyuları, benim gibi beş santimlik tahtaların arkasına gizlenen bir avdan daha iyi gizlenmiş, çok daha uzaklardaki avlarını bile fark etmesini sağlıyordu.

Kısa bir süre sonra kanat çırpması ve gürültülerin hızla arttığını, kutumun da rüzgârlı bir günde sallanan bir işaret levhası gibi sallandığını hissettim. Kartala (halkayı gagasında tutan kuşun bir kartal olduğuna emindim) birkaç kere vurulduğunu duydum ve birdenbire, dimdik aşağı düşmekte olduğumu anladım. Bu düşüş bir dakikadan fazla sürdü. Öyle hızlı iniyordum ki neredeyse soluğum kesilmişti. Niagara Şelalesi'nden daha gürültülü gelen korkunç bir çarpmayla düşüşüm durdu. Bir dakika daha karanlığa gömüldüm,

sonra kutum pencerelerin üstünden ışığı görecek kadar yükseldi. Denize düştüğümü anlamıştım. Kutum, vücudumla içindeki eşyaların ve sağlam olması için dört köşesine sabitlenen geniş metal levhaların ağırlığıyla, bir buçuk metre kadar suya gömülü hâlde yüzüyordu. Şimdi olduğu gibi o zaman da kutumu alıp kaçıran kartalın, avına ortak olmak ümidiyle peşine takılan iki-üç kartala karşı kendisini savunurken beni bırakmak zorunda kaldığını düşünüyordum. Kutumun dibine sabitlenmiş olan sağlam demir plakalar, kutu düşerken dengede durmasını sağlamış, suya çarparken de parçalanmasını önlemişti. Her köşesi iyice sağlamlaştırıldığından ve kapısı da menteşeli olmayıp bir pencere gibi indirilip kaldırıldığından, kutum sıkı bir şekilde kapalı kalmış ve içeriye pek az su sızmıştı. Havasızlıktan neredeyse boğuluyordum, büyük bir güçlükle hamağımdan inip içeri hava girmesi için hemen tavandaki sürgülü kapağı açtım.

Bir saat içinde bu kadar uzak düştüğüm sevgili *Glumdalclitch*'imin yanımda olmasını ne kadar isterdim! Doğrusu bu felaketi yaşadığım anda bile zavallı bakıcımın beni kaybetmekten duyacağı acıyı, kraliçenin öfkesini ve kızcağızın geleceğinin mahvolduğunu düşünüyor, ona üzülmekten kendimi alamıyordum. Bu hâldeyken yaşadığım zorlukları ve sıkıntıyı yaşamış pek az gezgin vardır. Her an kutumun parçalara ayrılacağından, şiddetli bir rüzgâr ya da yükselen bir dalgayla devrileceğinden korkuyordum. Pencere camında oluşacak tek bir kırık ölüm demekti. Bereket seyahatlerde olabilecek kazalara karşı pencerenin dış yüzeylerine gerilen güçlü tel parmaklıklar, pencerelerimi çok iyi koruyordu. Birçok çatlaktan, pek fazla olmamakla beraber su sızmaya başlamıştı; elimden geldiğince bunları kapamaya çalıştım. Kutumun tavanını kaldıramıyordum; yoksa onu açar ve bu kafeste kapana kısılmaktansa, kutunun üstünde

birkaç saat daha fazla yaşardım. Ama bir-iki gün bu tehlikeleri atlatsam bile sonunda soğuktan ve açlıktan sefilce ölmekten başka ne bekleyebilirdim ki? Her geçen dakikanın ömrümün son anı olacağını düşünerek, hatta umarak dört saat geçirdim.

Okura daha önce, kutumun penceresiz olan cephesinde beni at sırtında taşıyan hizmetçilerin deri bir kemerden geçirip bellerine bağladıkları iki sağlam halka olduğunu söylemiştim. Ben böyle umutsuz bir durumdayken halkaların takılı olduğu taraftan gıcırtıya benzer sesler duydum ya da duyduğumu sandım. Hemen ardından kutumun denizde çekildiğini hissettim çünkü arada bir, dalgaları pencerelerimin üstüne kadar çıkarıp beni neredeyse karanlıkta bırakan bir tür sarsıntı oluyordu. Bunun nasıl mümkün olacağını kafamda canlandıramasam da içimde bir kurtuluş ümidi belirdi. Yere vidalanmış sandalyelerimden birini söküp biraz önce açtığım tahta sürgünün altına getirerek büyük zorluklarla tekrar vidalayıp üstüne çıktım. Ağzımı olabildiğince deliğe dayayarak avazım çıktığı kadar, bildiğim bütün dillerde imdat diye bağırdım. Sonra mendilimi genellikle yanımda taşıdığım bir sopanın ucuna bağlayarak delikten çıkarıp salladım. Böylece yakınlarda olur da bir sandal veya gemi varsa, denizciler kutunun içinde talihsiz bir ölümlünün hapsolduğunu anlayacaklardı.

Yaptıklarımın bir faydası olmadı fakat kutumun hareket ettiğini hissediyordum. Bir süre sonra kutumun halkalar takılı yüzü, bir kaya olduğunu düşündüğüm sert bir şeye çarptı. Şiddetle savrulmuştum. Halkaya sanki bir halat geçiriliyormuş gibi bir ses duydum. Ardından yavaş yavaş en az bir metre kadar yukarıya çekildiğimi hissettim. Bunun üzerine mendilimi yeniden delikten çıkarıp sesim kısılana kadar yardım istedim. Karşılık olarak biri, üç kez üst üste bağırdı.

Bu haykırma bana öyle büyük bir sevinç verdi ki anlatamam; ancak onu yaşayan bilir. Tepemde dolaşan ayak sesleri duyuyordum. Sonra birinin delikten içeriye İngilizce, yüksek sesle, "Aşağıda biri varsa konuşsun!" dediğini duydum. "Ben kötü talihi yüzünden, hiçbir yaratığın uğramadığı büyük felaketlere sürüklenen bir İngiliz'im." diye yanıtladım. Orda her kim varsa beni bu zindandan kurtarması için yalvarıp yakardım. Ses emniyette olduğumu, kutumun onların gemisine bağlandığını ve marangozun hemen gelip tavanda beni dışarı çıkarmaya yetecek kadar bir delik açacağını söyledi. Buna gerek olmadığını, bunun çok vakit alacağını, tayfalardan birinin gelip parmağını halkaya geçirerek kutumu denizden çekip gemiye çıkarmasının, oradan da kaptanın kamarasına koymasının yeterli olacağını söyledim. Böyle çılgınca konuştuğumu duyan bazıları deli olduğumu sanmış, bir kısmı ise gülmüştü; çünkü artık kendi boyumda, kendi gücümde insanlar arasında olduğum aklıma bile gelmemişti. Marangoz, birkaç dakika içinde testereyle yarım metrekarelik bir delik açtı, aşağıya bir merdiven indirdi, bu merdivene tırmanıp çok bitkin bir hâlde gemiye çıktım.

Şaşkına dönen gemiciler birçok soru sordular fakat yanıtlayabilecek durumda değildim. Ben de onlar gibi, bu kadar çok pigmeyi bir arada görmekle şaşkına dönmüştüm. Gözlerim geride bıraktığım o devasa şeylere o kadar alışmıştı ki, gemicileri pigme gibi görüyordum. Çok değerli ve güvenilir bir adam olan kaptan, Shropshireli Mr. Thomas Wilcox, neredeyse bayılmak üzere olduğumu anlayınca beni kamarasına götürdü. Rahatlamam için bir içki verip kendi yatağına yatırdı ve biraz dinlenmemi öğütledi. Buna gerçekten ihtiyacım vardı. Uyumadan önce kaptana, kutumda kaybolmaması gereken değerli eşyalarım, güzel bir hamak, portatif bir yatak, iki sandalye, bir masa ve dolabımın bulunduğunu;

odamın boydan boya ipek ve pamuk örtülerle kaplandığını söyleyerek tayfalardan birine kutumu buraya, kamarasına getirtmesini rica ettim. Kutumu gözünün önünde açıp bütün eşyaları göstereceğimi de ekledim. Bu saçma konuşmalarımı duyan kaptan çıldırmış olduğumu sandı ama sanırım beni sakinleştirmek için isteğimi yerine getireceğini söyleyerek güverteye çıktı ve adamlarından birkaçını odama gönderdi. Bunlar, sonradan öğrendiğime göre bütün eşyalarımı çıkarmış, duvarlardaki kaplamaları sökmüşlerdi. Sandalyelerim, dolabım ve karyolam yere çakılı olduklarından, denizcilerin sökmeye çalışırken zorlamasıyla çok zedelenmişlerdi. Sonra bazı tahtalarını gemide kullanmak üzere sökmüşler, böylece işlerine yarayabilecek her şeyi aldıktan sonra odamın kalan iskeletini suya bırakmışlar, böylece kutum dibinde ve yanlarındaki yarıklardan dolayı sağa yatmıştı. Aslında, tayfaların odamı kırıp döktüklerini görmediğim için memnundum; çünkü görseydim, eski günlerim gözümde canlanacak ve eminim bu da bana çok dokunacaktı.

Birkaç saat uyudum. Ama arkamda kalan ülke ve geçirdiğim tehlikeler rüyalarıma girmiş, beni uykumda rahat bırakmamıştı. Yine de uyandığımda kendimi çok daha iyi hissettim. Saat akşam sekiz civarıydı. Uzun süre bir şey yememiş olduğumu düşünen kaptan, hemen akşam yemeği getirilmesini emretti. Saçma sapan konuşmadığımı ve deli gibi bakmadığımı fark edince bana çok kibar davranıp ikramda bulundu. Yalnız kaldığımızda da seyahatlerimi ve nasıl olup da o koca sandıkta denizlere sürüklendiğimi anlatmamı istedi. Öğleyin saat on iki sularında dürbünüyle etrafa bakarken uzakta sandığımı görüp yelkenli sanmıştı. Gemisinde azalan peksimet stoku nedeniyle de biraz satın almak amacıyla yanaşmaya karar vermişti. Biraz yanaşıp yanıldığını gördüğünde, ne olduğunu anlamak için filikası-

nı göndermiş, korku içinde geri gelen adamları yüzen bir ev gördüklerine yemin etmişlerdi. Kaptan da adamlarının budalalıklarına gülmüş; tayfalarına yanlarına sağlam bir halat almalarını emrederek, kendisi de onlarla gitmişti. Hava durgun olduğundan, etrafımda birkaç tur kürek çekmiş ve tel kafeslerle korunan pencerelerimi görmüştü. Baştan başa tahta olan ve hiçbir yerinden ışık geçirmeyen yan cephedeki iki halkayı fark etmişti. Tayfalarına sandığa doğru kürek çekmelerini, halkaların birine halat geçirerek sandığımı (böyle diyorlardı) gemiye doğru çekmelerini emretmişti. Gemiye ulaştıklarında, kapaktaki halkaya başka bir halat geçirmeleri ve sandığı makaralarla yukarı çekmelerini söylemişti ama gemiciler altmış-yetmiş santimden fazla kaldıramamışlardı. Kaptan, delikten ucuna mendil bağlı bir sopanın sallandığını görünce talihsiz bir adamın içeride kapalı kaldığı sonucuna vardıklarını sözlerine ekledi. Kendisi ya da tayfaları beni ilk gördüklerinde, havada uçuşan dev kuşlar görüp görmediklerini sordum. Ben uyurken bu konuyu tayfalarıyla konuştuğunu, içlerinden birinin kuzeye doğru uçan üç kartal gördüğünü ama kartalların normalde olduğundan daha büyük olduklarını sanmadığını (sanırım tayfa, kartallar çok yükseklerde uçtukları için büyüklüklerinin farkına varamamıştı) ve bu soruyu niçin sorduğumu anlayamadığını söyledi. Ardından kaptana, karadan tahminen ne kadar uzakta olduğumuzu sordum. Hesaplarına göre en az üç yüz elli mil uzakta olduğumuzu söyledi. Hesaplarında en azından yarı yarıya yanıldığını çünkü denize düştüğüm zaman, geldiğim ülkeden ayrılalı iki saatten fazla bir zaman geçmediğini söyledim. Bunun üzerine kaptan, aklımdan zorum olduğunu düşünüp bana da bunu hissettirdi. Benim için hazırlattığı kamaraya gidip dinlenmemi öğütledi. Kaptanı, gösterdiği ilgi ve arkadaşlık sayesinde kendime

geldiğime, aklımın tamamıyla başımda olduğuna temin ettim. Bunun üzerine ciddileşerek birçok ülkede en ağır suçluları cezalandırmak için yanlarına yiyecek içecek vermeden su sızdıran bir tekneyle denize saldıkları gibi; benzer bir şekilde cezalandırılmak için konduğum o sandıkta suçumun ağırlığının bilincine vararak mı aklımı yitirdiğimi açıkça sordu. Böylesine kötü bir adamı teknesine almaktan üzgün olmakla beraber, uğrayacağı ilk limanda beni karaya çıkaracağına söz verdiğini söyledi. Ayrıca önce tayfalarına sonra da kendisine, kutum veya sandığım hakkında söylediğim saçma sapan şeyler ve yemek esnasındaki garip hâl ve hareketlerimin kuşkularını iyice arttırdığını da ekledi.

Bunun üzerine kaptana sabırlı olup başımdan geçenleri dinlemesini rica ederek İngiltere'den ayrıldığım günden beni bulduğu zamana kadarki hikâyemi olduğu gibi anlattım. Gerçek, akıllı insanlara ille ulaşacak bir yol bulur. Biraz eğitim görmüş ve son derece sağduyulu, dürüst ve değerli bu adam, içtenliğime ve doğruluğuma hemen inandı. Söylediklerimi doğrulamak için anahtarını cebimde taşıdığım dolabımı getirtmesini rica ettim çünkü gemicilerin dolabımı gemiye taşıdıklarını söylemişti. Dolabı önünde açtım, garip bir tesadüfle kurtulmuş olduğum ülkede topladığım küçük nadir eşyalar koleksiyonumu gösterdim. Bunların içinde kralın sakal kıllarından yaptığım tarak, yine aynı kıllardan ama sırtı majesteleri kraliçenin tırnağının artığından olan bir tarak daha, otuz santimden elli santime değişen uzunluklarda dikiş iğneleri ve toplu iğneler, marangozların kullandığı çivilere benzeyen dört eşek arısı iğnesi, kraliçe hazretlerinin birkaç tel saçı, yine kraliçe hazretlerinin bir gün büyük bir lütufla serçe parmağından çıkarıp kolye gibi boynuma takarak bana hediye ettiği altın bir yüzük vardı. Kaptandan bana gösterdiği nezakete bir karşılık olarak bu yüzüğü kabul etmesini is-

tedim, reddetti. Sonra kraliçenin nedimelerinden birinin başparmağından kendi ellerimle kesip aldığım bir nasırı gösterdim, bir Kent elması büyüklüğündeydi ve o kadar sertti ki İngiltere'ye döndüğümde içini bir kupa şeklinde oydurup gümüşle kaplattım. Son olarak da üstümdeki fare derisinden pantolonuma bakmasını istedim.

Kaptana bir hizmetçinin dişinden başka bir şey kabul ettiremedim. Bunu büyük bir merakla incelediğini görmüş, hoşuna gittiğini anlamıştım. Böylesine önemsiz bir şeye değmeyecek kadar teşekkür etti. Beceriksiz bir cerrah, bu sapasağlam dişi *Glumdalclitch*'in dişi ağrıyan hizmetçilerinden birinin ağzından yanlışlıkla çekmişti. Temizleyip dolabıma koymuştum. Boyu otuz santimetre ve eni de on santimetre vardı.

Kaptan, bu sade ve açık anlatımımdan tatmin oldu ve İngiltere'ye döndüğümüzde anlattıklarımı kâğıda döküp yayınlayarak insanları hoşnut kılacağımı umduğunu söyledi. Zaten gereğinden fazla gezi kitabı olduğunu, olağanüstü olmayan hiçbir şeyin artık beğenilmeyeceğini, bu çeşit kitap yazarlarının bazılarının da kibirleri ve çıkarlarını gözetmek ya da bilgisiz okurlarını eğlendirmek için gerçekleri çarpıttıklarından şüphe duyduğumu söyledim. Benim hikâyemde ise çoğu yazarın eserlerinde sıkça görülen garip bitkiler, ağaçlar, kuşlar ve diğer hayvanların ya da yabanıl insanların barbar âdetlerinin ya da taptıkları şeylerin süslü betimlemeleri olmayacağı gibi, sıradan olaylardan başka bir şey yoktu. Yine de iyi niyetinden ötürü kendisine teşekkür ettim ve bu konuyu düşüneceğimi söyledim.

Kaptan bu kadar yüksek sesle konuşmamın özellikle dikkatini çektiğini, bunun o ülkenin kral ve kraliçesinin ağır işitmesiyle mi ilgili olduğunu sordu. Kendisine son iki yıldır böyle konuşmaya alıştığımı ve benim de kendisi ve tayfala-

rının bana fısıltı gibi gelen konuşmalarına hayret ettiğimi ama yine de kendilerini oldukça iyi duyduğumu söyledim. O ülkede konuştuğum zamanlarda, bir masanın üzerine konulmamışsam veya birinin avucunda değilsem, konuşmamın sokaktaki biriyle bir çan kulesindeki birinin konuşmaları gibi olduğunu anlattım. Dahası gemiye ilk çıktığımda tayfalar etrafıma toplandığında, bunların hayatım boyunca karşılaştığım en ufak ve iğrenç yaratıklar olduğunu düşündüğümü de söyledim. O hükümdarın ülkesindeyken de gözlerim o devasa şeylere alıştığından aynaya bakamaz olmuştum çünkü onlarla karşılaştırınca kendimin aşağılık bir yaratık olduğunu düşünürdüm. Kaptan yemekteyken her şeye hayretle baktığımı, gülmekten kendimi alamadığımı fark ettiğini, buna bir anlam veremeyip beynimdeki bir arızaya yorduğunu söyledi. Hakkı vardı, ama şu bir kuruş büyüklüğündeki gümüş yemek tabaklarını, bir lokma bile etmeyen domuz butlarını, fındık kabuğu kadar kupaları görünce kendimi nasıl tutacağımı bilemedim dedim; odadaki diğer eşyaları ve yiyecekleri de bu şekilde kıyaslayarak betimledim. Hizmetinde olduğum süre içinde kraliçe bana gerekli olacak her şeyin bir minyatürünü yaptırmıştı; ama aklım hep etrafımda gördüklerimdeydi. İnsanların kendi kusurlarını görmezden geldiği gibi, ben de kendi küçüklüğümü görmezden gelmiştim. Kaptan şaka ettiğimi anladı ve bütün gün bir şey yemediğim hâlde pek iştahsız olmama dayanarak, neşe içinde bir İngiliz atasözüyle, "gözlerimin karnımdan daha büyük olabileceğini" söyledi. Ardından odamı önce kartalın gagasındayken, sonra da o kadar yüksekten denize düşerken görmek için seve seve yüz poundu vereceğini, bunun herhâlde gelecek kuşaklara anlatılmaya değer bir görüntü olacağını da ekledi. Bu görüntü, Phaeton'la kıyaslanmaya o kadar uygundu ki, kendini bundan alama-

dığını söyledi. Ama doğrusu bu kıyaslaması cuk oturduğu hâlde, benim pek hoşuma gitmemişti.[31]

Kaptan, Tonquin'den[32] İngiltere'ye dönüyordu, kuzeydoğuya doğru 44 derece enlem ve 143 derece boylama[33] sürüklenmişti. Ancak ben gemiye çıktıktan iki gün sonra bir alize rüzgârı çıkmış, uzun süre güneye doğru yol almak zorunda kalmıştık. Sonra Yeni-Hollanda[34] kıyılarına vardığımızda önce batı-güneybatı, daha sonra Ümit Burnu'nu dolaşana kadar güney-güneybatı istikametinde ilerledik. Yolculuğumuz çok iyi geçti ama okuru ayrıntılarla sıkmak istemem. Kaptan bir-iki limana uğrayıp erzak ve içme suyu için filikasını gönderdi. 1706 yılının haziran ayının üçüncü günü, kurtuluşumdan yaklaşık dokuz ay sonra, Downs'a varana dek gemiden inmedim. Yolculuk ücretim olarak eşyalarımı rehin bırakmak istedimse de kaptan tek kuruş bile kabul edemeyeceğini söyledi. İçtenlikle vedalaştık ve Redriff'teki evime ziyaretime gelmesi için söz aldım. Kaptanın ödünç verdiği beş şilinle, bir at ve arabacı kiraladım.

Yolda evlerin, ağaçların, hayvanların ve insanların küçüklüğünü görünce kendimi *Lilliput*'ta sanmıştım. Karşıma çıkan insanları ezmekten korkup kenara çekilmeleri için bağırıyordum; bu küstahlığım yüzünden kafamın kırılmasına ramak kalmıştı.

Yolunu sorarak bulduğum evime vardığımda hizmetçilerimden biri kapıyı açtı. Kafamı çarpmamak için bir ördek

---

31. Babasının Helios, yani güneş tanrısı olduğunu öğrenen Phaeton, bu soyunu kanıtlamak üzere, güneş arabasını bir günlüğüne kendi kullanmak için babasından ister. Ama atları kontrol edemez ve yeryüzünü yanma tehlikesiyle karşı karşıya bırakır. Bunu engellemek için Zeus yıldırımıyla arabayı vurur ve düşen arabadaki Phaeton ölür.

32. Vietnam'ın Fransızca adlandırılışı.

33. Eğer doğruysa, bu onu Kuzey Japonya'ya götürecekti.

34. Avustralya.

gibi eğilerek girdim. Karım beni kucaklamak için koştu, ağzıma yetişemeyeceğini düşünerek dizinin dibine kadar eğildim. Kızım, hayır duamı almak için diz çökmüştü; ama başımı ve gözlerimi yirmi metre yukarıya çevirmeye alışmış olduğumdan, onu ancak ayağa kalktığı zaman görebildim, sonra da tek elimle belinden kavrayıp kaldırmaya kalktım. Uşakları ve o sırada evde olan bir-iki tanıdığımızı pigme, kendimi de bir dev gibi görüyordum. Kendisini ve kızını açlıktan iğne ipliğe çevirmiş gibi gördüğümden karıma aşırı tutumlu davrandığını söyledim.

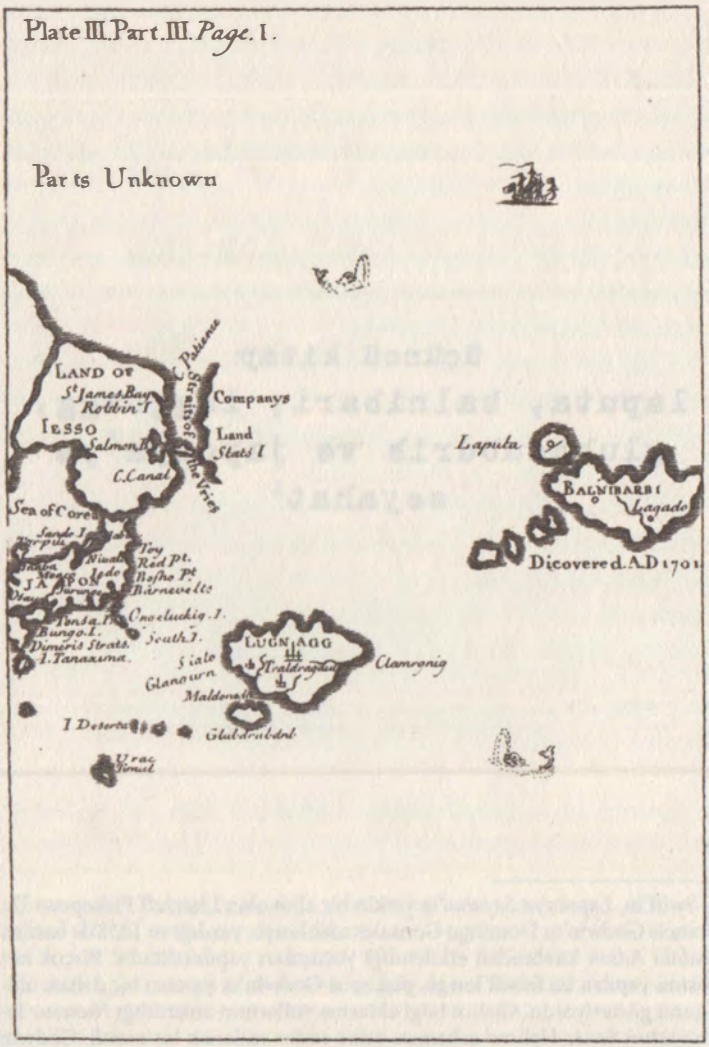
Kısacası o kadar garip davrandım ki beni ilk gördüğünde deli sanan kaptan gibi onlar da aklımı kaçırdığıma hükmettiler. Bütün bunları alışkanlık ve önyargının büyük gücüne bir örnek olması için anlatıyorum.

Kısa süre sonra ailem ve dostlarımla iyi anlaşmaya başladık. Karım bir daha denize açılmamı istemiyordu ama okurun birazdan anlayacağı üzere kara bahtım öyle bir düzen kurmuştu ki beni engelleyemedi. Bu arada talihsiz seyahatlerimin ikinci bölümünü de burada noktalıyorum.

İKİNCİ KİTABIN SONU

üçüncü kitap
laputa, balnibari, luggnagg, glubbdubdrib ve japonya'ya seyahat[1]

1. Swift'in, *Laputa'ya Seyahat*'te yetkin bir alim olan Llandaff Piskoposu Dr. Francis Godwin'in Domingo Gonsales mahlasıyla yazdığı ve 1638'de basılan *Aydaki Adam* kitabından etkilendiği yorumları yapılmaktadır. Birçok kez basımı yapılan bu felsefi kurgu, piskopos Godwin'in yaratıcı bir dehası olduğunu gösteriyordu. Gizlice bilgi aktarma yollarının anlatıldığı *Nuncius Inanimatus*: *Sessiz Haberci* çalışması eşine ender raslanan bir eserdi. Godwin 1633 Nisan'ında öldü. Bu kurgusu *Harleian Miscellanies* antolojisinin sekizinci sayısında yayınlanmış ustaca bir çalışmaydı. Yine de *Laputa'ya Seyahat* ile en küçük bir benzerliği yoktu.

Japonya açıklarında bulunan kurgusal laputa, balnibarbi, luggnagg, glubb-dubdrib adaları.

I

Yazar üçüncü seyahatine çıkar. Korsanlarca esir alınır. Bir Felemenkin ettiği kötülük. Bir adaya varır. Laputa'ya kabul edilir.

Üç yüz tonluk sağlam bir gemi olan Hope-well'in kaptanı *Cornwall*lu William Robinson ziyaretime geldiğinde, eve varalı on günden fazla olmamıştı. Vaktiyle Levant'a[2] yaptığımız bir yolculukta dörtte bir hissedarı olduğu kendi komutasındaki başka bir gemide doktorluk yapmıştım. O zamanlar bana bir astından çok kardeşiymişim gibi davranmıştı, şimdi de döndüğümü duyar duymaz beni ziyarete gelmişti. Ben bu ziyaretin arkadaşlık dışında başka bir nedeni olduğunu düşünmemiştim çünkü uzun zamandır birbirini görmeyen kimselerin konuşacakları dışında başka bir şeyden bahsetmemiştik. Ancak kaptan gidiş gelişlerini sıklaştırmaya başladı; sağlığımın yerinde olmasından dolayı çok memnun olduğunu söylüyor, artık yerleşik bir hayata geçmek isteyip istemediğimi soruyordu. Sonunda bir gün baklayı ağzından çıkarıp iki ay içinde Doğu Hindistan'a bir sefere çıkmaya niyetlendiğini söyledi ve mahcubiyetle de olsa bana açıkça gemisinde doktorluk yapmamı teklif etti. İki asistanın yanı sıra emrimde başka bir doktor

2. Doğu Akdeniz kıyılarını kapsayan coğrafi, kültürel, tarihi bir adlandırma.

daha bulunacak, aylığım normalin iki katı olacaktı. Ayrıca deniz işlerinde en az kendisi kadar bilgi sahibi olduğumu tecrübeleriyle bildiği için, kumandada söz sahibiymişim gibi her girişiminde benim de öğütlerimi dinleyecekti.

Daha birçok hoş sözler söyledi, ne kadar namuslu bir adam olduğunu da bildiğimden teklifini reddetmedim. Geçmişte yaşadığım talihsizliklere rağmen, dünyayı görme tutkum tüm şiddetiyle devam ediyordu. Geriye kalan tek güçlük karımı ikna etmekti, çocuklar için sağlayacağı faydaları anlatarak en sonunda onun da rızasını aldım.

5 Ağustos 1706'da yola koyulduk ve 11 Nisan 1707'de St. George Kalesi'ne[3] vardık. Burada, çoğu hasta düşen tayfalarımızın dinlenmesi için üç hafta kaldık. Ardından Tonquin'e gittik. Kaptanın satın almak istediği mallar henüz hazır değildi, sevkiyatın birkaç aydan önce yapılması da beklenmiyordu. Bu yüzden kaptan bir süre daha orada kalmaya karar verdi. Yapacağı masrafların bir kısmını çıkarması için bir şalopa[4] satın alarak, bunu *Tonquin*lilerin genellikle komşu adalara sattıkları mallarla yükledi, gemiye üçü yerli toplam on dört tayfa yerleştirip komutasına da beni atadı. Ticaret yapma yetkisini bana verirken kendisi bu arada Tonquin'deki işlerini halledecekti.

Yola çıkalı daha üç gün olmamıştı ki büyük bir fırtına koptu. Beş gün boyunca önce kuzey-kuzeydoğu ve sonra doğu yönünde sürüklendik. Daha sonra hava düzeldi ancak batıdan hâlâ sert bir rüzgâr alıyorduk. Onuncu gün, iki korsan gemisi peşimize düştü ve kısa zamanda bize yetişti; şalopamız oldukça yüklüydü ve çok ağır yol alıyordu, üstelik kendimizi savunacak durumda da değildik.

---

3. Hindistan'daki sahil şehri Madras'ta bulunan İngiliz Kalesi.
4. Küçük gemi.

İki korsan gemisi aynı anda şalopamıza iki yandan bindirdi, arkalarında onları takip eden adamlarıyla beraber kudurmuş gibi güverteye hücum ettiler. Ancak bizi yerde yüzükoyun yatarken görünce (ben öyle emir vermiştim) el ve ayaklarımızı sağlam iplerle bağlayıp başımıza bir nöbetçi dikerek gemiyi aramaya koyuldular.

Bu adamların aralarında, bu gemilerin kumandanı olmadığı hâlde oldukça yetkili biriymiş gibi görünen bir Felemenk vardı. Simalarımızdan İngiliz olduğumuzu anlamıştı; kendi dilinde bir şeyler zırvalayarak, hepimizi sırt sırta bağlayıp denize attıracağını söylüyordu. Felemenkçeyi oldukça iyi konuşurdum, ona kim olduğumuzu söyledim; kendilerinin sıkı bir müttefiki olan komşu ülkeden gelen Hıristiyan ve Protestanlar olmamızı göz önünde bulundurarak, kaptanların bize karşı merhametli olmasını sağlamasını rica ettim. Bu sözlerim Felemenk'i iyice kudurttu, tehdit savurmaya devam edip arkadaşlarına dönerek büyük bir öfkeyle bir şeyler söyledi. Sanırım Japonca konuşuyor, ikide bir de "Hıristiyanlar" deyip duruyordu.

Korsan gemilerinden büyük olanı, çat pat Felemenkçe konuşan Japon bir kaptan tarafından kumanda ediliyordu. Bana yaklaştı ve tüm yumuşak başlılığımla yanıtladığım birkaç sorudan sonra hayatımızı bağışladığını söyledi. Kaptanın önünde yerlere kadar saygıyla eğildim; Felemenk'e dönerek böyle bir merhameti Hıristiyan bir kardeşten değil de bir putperestten görmekten dolayı çok üzgün olduğumu söyledim. Ancak bu aptalca sözlerimden dolayı biraz sonra pişman olacaktım; çünkü bu melun şeytan, iki kaptanı da denize atılmam için ikna edemeyince (kaptanlar bağışlanmam üzerine verdikleri sözden geri dönmek istemiyorlardı), bir insan için ölümden de beter bir cezaya çarptırılmamı sağladı. Adamlarımı iki gruba ayırarak iki korsan gemisine

dağıttılar, benim küçük gemiye de yeni tayfalar yerleştirildi. Bana gelince; beni iki kürek, bir yelken ve dört günlük erzak ile ufak bir filika içinde denize salmaya karar verdiler. Japon kaptan kendi deposundan vererek mevcut erzakımı iki katına çıkaracak ve üzerimi aratmayacak kadar lütufkârdı. Ben filikaya inerken, Felemenk güvertede sövüp sayıyor, bana lanetler yağdırıyordu.

Korsanlarla karşılaşmadan bir saat önce, 46 derece kuzey enleminde ve 183 derece boylamında olduğumuzu tespit etmiştim. Korsanlardan biraz uzaklaştıktan sonra cep dürbünümle baktığımda, güneydoğuda birkaç ada gördüm. Rüzgâr da uygun olduğundan, bu adalardan en yakınına gitmek üzere yelken açtım; üç saat kadar sonra bu adaya vardım. Ada baştan başa kayalıktı, birçok kuş yumurtası buldum, çalı çırpı ve kurumuş yosun tutuşturup ateş yaktım ve yumurtalarımdan birçoğunu pişirdim. Erzakımı olabildiğince idareli kullanmam gerektiğinden, o akşam başka bir şey yemedim. Geceyi bir kayanın dibinde, altıma çalı çırpı sererek geçirdim; oldukça iyi uyudum.

Ertesi gün bir başka adaya yelken açtım, kâh yelken açarak kâh kürek çekerek bir üçüncüye ve dördüncüye devam ettim. Yaşadığım güçlüklerin ayrıntılarıyla okurumu sıkmak istemediğimden, yalnız şu kadarını söylemek istiyorum; beşinci gün bir öncekinin güney-güneydoğusunda yer alan, görüş alanım içindeki son adaya vardım.

Bu ada beklediğimden de uzaktaydı, ancak beş saatte erişebilmiştim. Karaya çıkmak için uygun bir yer buluncaya kadar, neredeyse adanın etrafında bir daire çizdim. Burası benim filikamın üç katı büyüklüğünde bir koydu. Ada baştan başa kayalıktı, yalnızca kayalıklar arasında öbek öbek çimenler ve güzel kokulu otlar vardı. Az bir miktar kalan yiyeceğimi çıkarıp karnımı doyurduktan sonra geri kalanı

orada bulunan çok sayıdaki mağaralardan birine sakladım. Kayaların arasından bir sürü yumurta topladım. Bir miktar kuru yosun ve kavruk ot topladım, ertesi gün bunlarla ateş yakarak, yumurtaları elimden geldiğince pişirmeyi planlıyordum. Çünkü yanımda çakmaktaşı, çelik bir levha, fitil ve mercek vardı. Bütün geceyi erzakımı topladığım mağarada geçirdim. Yatağım, ertesi gün yakmayı planladığım kuru otlar ve deniz yosunlarından ibaretti. Çok az uyuyabildim çünkü kafamdaki endişeler yorgunluğuma baskın çıkıyor ve uyku tutmuyordu. Böylesine ıssız bir yerde yaşamımı sürdürmenin ne denli imkânsız olduğunu ve beni nasıl sefil bir sonun beklediğini düşünüyordum. Üstelik öyle halsiz ve umutsuzdum ki yerimden kalkmaya mecalim yoktu. Sonunda mağaradan sürünerek çıkacak kuvveti kendimde bulduğumda gün epeyce ilerlemişti. Bir süre kayaların arasında yürüdüm, gökyüzünde tek bir bulut yoktu; güneş öyle yakıcıydı ki yüzümü çevirmek zorunda kalıyordum. Ama birdenbire güneş kararıverdi, bu kararma güneşin önünden geçen bir buluttan kaynaklanıyormuş gibi görünmüyordu. Dönüp bakınca güneşle benim aramda kocaman, ışık geçirmeyen bir cisim gördüm. Cisim adaya doğru ilerliyordu, iki mil kadar yüksekte görünüyordu. Altı-yedi dakika kadar güneşi kapadı; bir dağın gölgesinde kalmış olsaydım, hava ancak bu kadar soğuk ve karanlık olurdu. Cisim bulunduğum yerin üzerine yaklaşınca bunun ışık geçirmeyen bir şey olduğunu anladım. Tabanı düz, pürüzsüz ve alttaki denizin yansımasıyla pırıl pırıldı. Ben sahilden yaklaşık iki yüz metre kadar yukarda dururken, o kocaman cismin bana neredeyse koşut olacak şekilde bir milden daha az bir yüksekliğe kadar indiğini fark ettim. Cep dürbünümü çıkarıp baktığımda, cismin eğimli gibi görünen yan taraflarında, bir aşağı bir yukarı hareket eden birçok insanı net bir şekilde göre-

bildim fakat bu insanların ne yaptıklarını tam olarak seçemiyordum.

Doğanın verdiği yaşama aşkı, içimde yeniden bir coşku uyandırdı; bu serüvenin beni şu ya da bu şekilde bu ıssız yerden ve içinde bulunduğum bu koşullardan kurtaracağı umuduna kapıldım. Öte yandan, okurun, içinde (göründüğü kadarıyla) onu aşağıya ve yukarıya veya ileriye hareket ettirmeye muktedir insanların yer aldığı, hareket eden bir ada görmekle yaşadığım şaşkınlığı anlaması zor olacaktır. Fakat o zaman bu durum üzerine felsefe yapacak bir durumda değildim; daha ziyade bir süre havada asılı kalmış gibi görünen adanın hangi yöne gideceğini merak ediyordum. Biraz sonra ada daha da yaklaşınca belli aralıklarla sıralanmış birkaç kattan oluşan dehlizler ve kat inip çıkmak için kullanılan merdivenlerle çevrelendiğini görebiliyordum. En alt katta birçok kimse uzun oltalarla balık avlıyor, diğerleri de onları izliyordu. Başlığımı (şapkam çoktan eskiyip yırtılmıştı) ve mendilimi adaya doğru salladım ve biraz daha yaklaşınca avazım çıktığınca bağırdım. Dikkatle baktığımda adanın beni gören cephesinde bir kalabalığın toplanmaya başladığını gördüm. Bağırmama karşılık vermeseler de gerek aralarındaki işaretleşmelerden gerekse bulunduğum tarafı birbirlerine göstermelerinden beni fark ettiklerini anlamıştım. Bu arada dört-beş adamın aceleyle merdivenlerden adanın tepesine doğru çıkıp gözden kaybolduklarını fark ettim. Bu insanların, beni görmeleri üzerine söz sahibi bir kimseden emir almak üzere gönderildiklerini tahmin etmiştim; yanılmamışım.

Kalabalık gittikçe artıyordu. Yarım saatten daha kısa bir süre içinde adayı öyle bir hareket ettirip yükselttiler ki en alt kat bulunduğum tepeyle aynı hizada yüz metre uzaklıkta görünüyordu. Yalvarıp yakardığımı göstermek için kendimi

şekilden şekile soktum, tüm uysallığımla bir şeyler söyledim ancak hiçbir yanıt alamadım. Tam üstümde, en yakınımda duranlar giyim kuşamlarından anladığım kadarıyla seçkin kimselerdi. İkide bir beni göstererek birbirleriyle büyük bir ciddiyetle konuşuyorlardı. En sonunda içlerinden biri, İtalyancayı pek andıran bir dilde, açık, yumuşak ve kibar bir lehçeyle seslendi; ben de ona en azından bu dildeki ahengin kulaklarına daha hoş geleceğini umarak İtalyanca karşılık verdim. İkimiz de birbirimizin söylediklerini anlamadık, yine de içinde bulunduğum sıkıntılı durumdan derdimin ne olduğunu görüyorlardı.

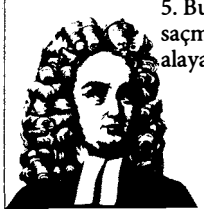
Kayadan inip kıyıya gitmemi işaret ettiler, ben de öyle yaptım. Uçan ada, kenarı tam üstüme gelecek şekilde uygun bir yüksekliğe erişince en alt kattan aşağıya bir zincir sarkıttılar. Zincirin ucuna oturabileceğim bir oturak bağlamışlardı, ben de üzerine oturdum ve makaralarla yukarıya çekildim.

II

Laputalıların mizaç ve eğilimleri. Eğitimleri. Kral ve saray erkânı. Yazarın saraya kabulü. Ada sakinlerin korku ve huzursuzlukları. Ada kadınları.

Yukarı çıkar çıkmaz etrafımı bir kalabalık sardı fakat görünüşe göre yakınıma sokulanlar daha çok seçkin insanlardı. Tam bir şaşkınlık içinde beni seyrediyorlardı ama benim şaşkınlığımın da onlarınkinden aşağı kalır yanı yoktu; biçimleri, kılık kıyafetleri ve yüz ifadeleriyle, ömrümde hiç böylesine kendine özgü bir ırk görmemiştim. Başları ya sağa ya sola yatıktı; gözlerinin biri içe, diğeri dosdoğru yukarı bakıyordu.[5] Kıyafetleri güneş, ay ve yıldız şekilleriyle bezenmiş; bunların aralarına da keman, flüt, harp, borazan, gitar, klavsen ve biz Avrupalıların bilmediği bir dizi müzik aletinin resimleri işlenmişti. Ortalıkta hizmetçi kılıklı bir sürü insan, ellerinde tıpkı harman sopasına benzeyen kısa bir değneğin ucuna bağlanmış şişkin keseler taşıyorlardı. Sonradan öğrendiğime göre, keselerin içinde az miktarda kurutulmuş bezelye ya da küçük çakıl taşları vardı. Bunlar, nedenini bir türlü çözemediğim

5. Bu betimleme ile yazar, zihinsel güçlerini *Laputa*lıların gözleri ölçüsünde saçma işlerde harcayarak, hayatlarını boş yere spekülatif bilimlere adayanları alaya alıyor gibidir.

bir şekilde bu keselerle yanındakilerin ağızlarına arada bir vuruyorlardı. Anlaşılan bu insanlar konuşma ya da işitme organlarına dışardan dokunulup uyarılmadıkça ne konuşabileceklerine ne de başkalarının anlattıklarına kulak veremeyeceklerine o kadar ikna olmuşlar ki hâli vakti yerinde olan herkes evinde bir dürtücü (kendi dillerinde *Climenole*) bulunduruyordu; onsuz evden dışarı adım atmıyorlar, kimseyi ziyarete gitmiyorlardı. Bu görevlinin işi birkaç kişi bir araya geldiğinde, elindeki keseyle konuşacak olanın ağzını ve hitap edilenin de sağ kulağını usulca dürtmektir. Aynı şekilde bu dürtücü, yürüyüşlerinde efendilerine büyük bir dikkatle eşlik eder ve gerektiğinde kesesiyle hafifçe gözlerine dokunur; çünkü efendisi sürekli olarak derin düşüncelere daldığından önüne çıkan bir uçuruma düşme, kafasını bir direğe çarpma, caddelerde başkalarını itip kakma ya da başkaları tarafından itilip kakılarak caddelerdeki çukurlara düşme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Okura bu bilgiyi vermeyi gerekli gördüm, yoksa okur da benim gibi bu insanların beni basamaklardan çıkarıp adanın tepesine, oradan da kralın sarayına götürürken yaptıklarından hiçbir şey anlamayacaktı. Yukarı çıkarken bellekleri dürtücüler tarafından yeniden uyarılıncaya kadar, ne olup bittiğini unutup, beni kendi hâlime bıraktılar; çünkü ne benim yabancı yüz hatlarımdan ve giyim kuşamımdan ne de düşünce ve zihinleri daha serbest olan alt tabakadan insanların bağırış çağırışlarından hiç etkilenmiyor gibi görünüyorlardı.

Sonunda saraya girdik ve kabul salonuna doğru ilerledik. Burada her iki yanında seçkin insanların dizildiği tahtında oturan kralı gördüm. Tahtın önünde, üstü küreler ve her çeşit matematik araç gereçleriyle dolu büyük bir masa vardı. Saraya mensup kimselerin oluşturduğu kalabalık nedeniyle, girerken çıkardığımız gürültü hiç de azımsanacak gibi ol-

mamasına rağmen, majesteleri bize aldırış bile etmedi. Kral bir meseleye dalmış olmalıydı, en az bir saat bu sorunu çözmesini bekledik. Her iki yanında ellerinde dürtme çubuklarıyla iki saray oğlanı öylece ayakta duruyorlardı. Kralın işini bitirdiğini görünce bir tanesi ağzına, bir tanesi de sağ kulağına usulca dokundu. Kral uykudan uyanmış gibi irkilerek bana ve birlikte olduğum topluluğa doğru bakıp nihayet daha önce bilgilendirildiği üzere niçin geldiğimizi anımsadı. Birkaç kelime etti, bunun üzerine genç bir adam dürtme çubuğuyla hemen yanıma gelip sağ kulağıma usulca vurdu. Böyle bir alete ihtiyacım olmadığını elimden geldiğince işaretlerle anlatmaya çalıştım. Sonradan öğrendiğime göre bu davranışım, majestelerinin ve bütün saray erkânının gözünde kavrayış gücümle ilgili pek kötü bir izlenim bırakmıştı. Kral, anladığım kadarıyla bana birkaç soru sordu. Bildiğim bütün dillerde yanıt vermeye çalıştım. Ne benim onu anlayabildiğim ne de anlaşılabildiğim görülünce majestelerinin emriyle bana tahsis edilen iki hizmetçi eşliğinde saraydaki bir odaya götürüldüm (bu hükümdar, yabancılara gösterdiği konukseverlik bakımından kendinden önceki hükümdarlardan üstün olmasıyla tanınıyormuş). Akşam yemeğim getirildi ve daha önce kralın yanında gördüğümü anımsadığım dört önemli şahsiyet de beni yemekte onurlandırdılar. Her biri üç çeşitten oluşan iki ana yemek vardı. İlkinde eşkenar üçgen şeklinde kesilmiş bir koyun budu, paralelkenar biçiminde bir parça sığır eti ve daire şeklinde puding yer alıyordu. İkincisi ise, keman şeklinde bağlanmış iki ördek, flüt ve obuaya benzeyen sosis ve puding ile harp biçiminde dana göğsünden ibaretti. Hizmetçiler ekmeklerimizi koni, silindir, paralelkenar ve daha birçok geometrik şekillerde kesiyorlardı.

Yemekteyken cüret edip birkaç şeyin onların dillerindeki adını sordum. Bu asil insanlar, eğer kendileriyle sohbet

edebilirsem o muhteşem yeteneklerine duyacağım hayranlığın artacağı umuduyla dürtücülerinin de yardımıyla seve seve yanıt verdiler. Çok geçmeden ekmek, su ve diğer ihtiyaçlarımı adlarıyla söylemeye başlamıştım.

Yemekten sonra konuklarım çekildi. Kralın emriyle, dürtücüsü eşliğinde bana bir adam gönderildi. Beraberinde kalem, mürekkep, kâğıt ve üç-dört kitap getirmiş olan bu adam, işaretlerle bana dil öğretmek üzere gönderildiğini anlattı. Dört saat kadar birlikte kaldık. Bu süre içinde birçok sözcüğü alt alta dizip karşılarına da İngilizcelerini yazdım. Aynı şekilde bir yolunu bulup birkaç tane de kısa cümle öğrendim. Öğretmenim, hizmetçilerden birine gidip bir şeyler getirmesini, selam vermesini, oturmasını, kalkmasını, yürümesini ve buna benzer şeyleri emrediyor, o da yapıyordu; ardından ben de cümleleri hemen not ediyordum. Öğretmenim, kitaplardan birinden bazı düzlem ve uzay geometrisi şekillerinin adlarıyla beraber; güneşin, ayın, yıldızların, burçlar kuşağının, dönencelerin ve kutup dairelerinin resimlerini de gösterdi. Bütün müzik aletlerinin adlarını söyleyip, her bir müzik aletini çalarken kullanılan müzik terimlerini anlatarak bunları bir bir tarif etti. O yanımdan ayrıldıktan sonra, bana öğrettiği bütün kelimeleri alfabetik sıraya göre dizdim ve böylelikle birkaç gün içinde, sadık belleğimin de yardımıyla, işimi görecek kadar dillerini söktüm.

"Uçan ada" ya da "yüzen ada" diye çevirdiğim kelimenin aslı *Laputa*'ydı;[6] fakat bu sözcüğün kökenini bir türlü öğrenemedim. Artık kullanılmayan eski dilde *lap*, yüksek; *untuh* da yönetici anlamına gelirmiş, bundan yola çıkarak *Laputa*'nın *Lapuntah*'tan türediğini söylüyorlar. Fakat ben biraz zorlama gibi gelen bu türetmenin doğru olduğuna pek inan-

6. İspanyolcada fahişe anlamına gelen *la puta* ve yine Latince düşünmek anlamına *puto*, olası etimolojik köken yorumlarındandır.

mıyorum. Buranın eğitimli insanlarına bu konudaki düşüncelerimi söylemeye cüret ettim. *Laputa*'nın *quasi lap outed* olduğunu, *lap*'ın esas olarak denizde oynaşan güneş ışıkları olduğunu, *outed* kelimesinin de kanat anlamına geldiğini ileri sürdüm. Fakat dışarıdan biri olarak bu meseleyi daha fazla kurcalamak istemediğimden, takdiri mantıklı okuruma bırakıyorum.

Kralın beni emanet ettiği kimseler giysilerimin çok kötü olduğunu gördüklerinden, ertesi gün gelip ölçülerimi alarak bana kıyafet dikmesi için bir terzi çağırttılar. Bu usta, işini Avrupa'daki meslektaşlarından epey farklı yaptı. Önce bir boy cetveli ile boyumu ölçtü, sonra bir cetvel ve pergel yardımı ile vücudumun boyutlarını ve dış hatlarını ölçüp bunları bir kâğıda geçirdi. Altı gün sonra giysimi dikip getirdi fakat çok kötü ve biçimsiz olmuştu; usta, hesaplarını yaparken bir yerde bir hata yapmış olmalıydı. Ama bu tür kazaların sıklıkla olduğunu ve kimsenin pek de aldırış etmediğini gördüğüm için içim rahattı.[7]

Önce kıyafetim olmadığı için sonra da birkaç gün süren rahatsızlığım nedeniyle, birkaç gün odamdan dışarı çıkmamış ve bu zaman zarfında sözcük dağarcığımı epeyce geliştirmiştim. Saraya bir sonraki gidişimde kralın söylediği birçok şeyi anlayabilmiş, kimi sorularını yanıtlayabilmiştim. Majesteleri, adanın aşağıda sabit yerküre üzerinde bulunan ve bütün krallığın başkenti olan *Lagado*'nun tepesine doğru dikey bir iniş yapacak şekilde, kuzeydoğuya doğru hareket ettirilmesini buyurmuştu. Başkent yaklaşık dört yüz elli kilometre uzaktaydı ve yolculuğumuz dört buçuk gün sürdü.

---

7. Swift'in burada, Sir Isaac Newton'un basımcısının dünyanın güneşten uzaklığına bir sıfır eklemesiyle filozofun astronomik hesaplarının pek de azımsanmayacak alaylara sebep olan bir yanlışına gönderme yaptığı ileri sürülmektedir.

Adanın havada ilerleyişini en ufak bir şekilde hissetmedim. Yolculuğumuzun ikinci günü sabah saat on birde kralın bizzat kendisi, soylular ve memurlarla birlikte bütün müzik aletlerini çıkarıp hiç aralıksız üç saat çaldılar; gürültüden serseme dönmüş, hocam beni bilgilendirinceye kadar bunun ne anlama geldiğini bir türlü kestirememiştim. Söylediklerine göre, bu ada insanlarının kulakları, belli aralıklarla çalan "kürelerin müziğini"[8] duyabiliyormuş, saraydakiler de en iyi çaldıkları müzik aletleriyle kendi paylarına düşen bölümü çalmak isterlermiş.[9]

Başkentleri *Lagado*'ya olan yolculuğumuzda, majesteleri tebaasının başvurularını alabilmek için adanın kimi kasaba ve köylerde durmasını buyurdu. Bu amaçla aşağıya, uçlarına ufak ağırlıklar bağlı birkaç sicim sarkıtıldı. Tıpkı çocukların uçurtmaların uçlarına bağladıkları kâğıtlar gibi, kasaba ya da köy halkının bu sicimlere astıkları dilekçeler de dosdoğru yukarı çekiliyordu. Aşağıdan kimi zaman şarap ve yiyecekler de alıyorduk. Bunlar da makaralarla yukarı çekiliyordu.

Matematik alanındaki bilgim, buralıların kullandıkları terimleri anlamamda çok yardımcı oldu. Çünkü bütün deyimleri ya matematik ya da müzik bilgisine dayanıyordu. Müzikte hiç de yeteneksiz sayılmazdım doğrusu. *Laputa*lıların tüm düşünceleri tamamıyla çizgi ve şekillerde anlam buluyordu. Mesela bir kadının ya da başka bir hayvanın güzelliğini övmek istediklerinde bunu eşkenar dörtgen, daire, paralelkenar, elips ya da başka geometrik sembollerle veya

8. Pythagoras ve Platon tarafından ortaya atılıp matematikçi Joannes Kepler tarafından geliştirilen kozmik uyum anlayışı.

9. Biyograflarının çoğu Swift'in müzik zevkinden yoksunluğunu yazmıştır. Kendi çağının moda stiliyle dalga geçmek için yazdığı bir kantat, müziğin kendisini sevmediğini değil de, bilimsel profesörlerin gösteriş ve jargonlarına karşı olduğunu ispatlıyor gibi görünmektedir.

müzikten aldıkları, burada tekrarlamaya gerek duymadığım kimi sanat terimleriyle ifade ediyorlardı. Kralın mutfağında her türden müzik aleti ve matematik araç gereçleri şeklinde kesilmiş şeylere tanık oldum, majestelerinin sofraları da bu tür yiyeceklerle donatılıyordu.

Çok kötü inşa edilmiş evlerinde tek bir dik açı bile olmadığından, duvarlar hep eğri büğrüydü. Bu kusur uygulamalı geometriyi hor görmelerinden, bayağı ve mekanik olarak değerlendirip aşağılamalarından kaynaklanıyordu. İşçilere verdikleri bilgiler de onların zekâlarına göre fazla incelikli kaldığından, yapılarda sürekli hatalar meydana geliyordu. Kâğıt üstünde kalem, cetvel, pergel kullanımında oldukça usta olsalar da yaşamın genel alanındaki hâl ve davranışlarında ömrümde bu denli sakar, beceriksiz, elinden hiçbir iş gelmeyen, matematik ve müzik dışındaki diğer alanları kavramada bu kadar ağır algılayan ve kafası karışık insanlar görmedim. Mantıkları da kötü işliyordu. Fikir birliğine vardıkları çok nadir anlar dışında, sürekli muhalefet olma peşindeydiler. Bunlar imgelem, hayal gücü, buluş gibi şeylere tamamen yabancılardı ve zaten bu kelimeler lügatlerinde bile yoktu. Zihinleri ve düşünceleri daha önce sözünü ettiğim iki bilim alanıyla sınırlıydı.

İçlerinden birçoğu, özellikle astronomi alanıyla ilgili olanlar, yıldızların hükmüne inanmakla beraber, bunu dillendirmekten utanıyorlardı. Fakat bütün bunlar içinde, en çok hayret ettiğim yanları, nedenini tam olarak anlayamasam da ilginç haberlere ve politikaya olan o güçlü ilgileriydi. Toplumsal meseleleri sürekli sorguluyor, devlet işleriyle ilgili yargılarını dile getiriyor ve siyasi partilerin görüşlerini didik didik edip tartışıyorlardı. İki bilim arasında en ufak bir benzerlik dahi görememiş olsam da ben bu eğilimi Avrupa'da tanıdığım çoğu matematikçide de gözlemlemiştim; tabi eğer

buradaki insanlar belki de en küçük bir dairenin, en büyüğünün sahip olduğu kadar derecesi olduğunu göz önünde tutarak, dünyanın düzenlenmesi ve yönetiminin, bir küreyle uğraşıp onu döndürmekten daha fazla bir yetenek gerektirmediğini varsayıyorlarsa, bilemem. Bu özelliklerinin daha ziyade insanın doğasındaki genel bir zayıflıktan kaynaklanan, insanın aslında çok az ilgili olduğu ve çalışması ya da doğası gereği öğrenmeye çok az meyilli olduğu konulara daha fazla merak ve bilgiçlik taslayarak yaklaşmasından kaynaklandığını düşünüyordum.

Bu insanlar sürekli bir kaygı içinde yaşıyorlar ve bir dakika bile huzur bulamıyorlar. Bu tedirginlikleri diğer ölümlüleri pek de etkilemeyen sebeplerden ileri geliyor. Kuruntuları, gökteki cisimlerde meydana gelmesinden korktukları birtakım değişikliklere dayanıyor. Sözgelimi, güneş sürekli olarak yerküreye yaklaştığı için yerküre zaman içerisinde güneşin içine çekilip yutulacakmış ya da güneşin yüzü, kendi artıklarıyla aşama aşama kabuk bağlayıp artık dünyaya ışık veremez olacakmış veya son geçen kuyruklu yıldızın kuyruğu az kalsın yerküreye çarpıp dünyayı kül edecekmiş ya da otuz bir yıl sonra geleceği hesaplanan bir sonraki kuyruklu yıldız dünyanın sonunu getirecekmiş; çünkü yörüngesinin güneşe en yakın olduğu yerde, bu kuyruklu yıldız belli bir dereceye kadar güneşe yaklaşacak olursa (hesaplamalarına göre böyle olacak) kızgın demirden on bin kat daha yoğun ısıyla karşılaşacak, güneşten uzaklaştığında ise bir milyon on dört mil uzunluğunda ateşler saçan bir kuyruğu oluşacak ve eğer yerküre bu kuyruklu yıldızın çekirdek veya gövdesinden yüz bin mil uzaklıktan geçecek olursa yanıp kül olacakmış. Işınlarını besleyecek bir kaynağı olmaksızın her gün kendinden harcayan güneş de en sonunda tamamen tükenip yok olacak, bu da yerkürenin ve

güneşten beslenen bütün gezegenlerin yok olmasıyla sonuçlanacakmış.[10]

Bu insanlar işte bu tür kuruntularla ve daha başka tehlikelerin korkusuyla öylesine tetiktelerdi ki ne yataklarında huzur içinde uyuyabiliyor ne de hayatın zevk ve eğlencelerinden tat alıyorlardı. Sabah bir tanıdıklarıyla karşılaştıklarında ilk olarak güneş nasılmış, batarken ve doğarken nasıl görünmüş, yaklaşmakta olan kuyrukluyıldızın dünyaya çarpmaması için ne gibi önlemler alınabilirmiş, herhangi bir umut var mıymış, işte bunları konuşurlardı. Bu konuşmalara, tıpkı bizdeki erkek çocukların büyük bir hevesle dinleyip, sonra da korkudan yatağa giremedikleri o korkunç gulyabani öykülerinden aldıkları heyecanla devam ederlerdi.

Bu adanın kadınları son derece şen ve taşkınlar. Kocalarını hor görüp, yabancılara aşırı bir düşkünlük gösteriyorlar. Bu ülkede aşağıdaki kıtadan gelen, kasabanın, kurumların veya kendilerinin çeşitli işlerini yürütmek üzere sarayda bulunan, yetenek yoksunu oldukları için sürekli aşağılanan çok fazla yabancı var. İşte kadınlar âşıklarını bu yabancılar arasından seçiyorlar; ancak esas sıkıntı, bunların büyük bir rahatlık ve umursamazlıkla davranmalarıydı; zira kocaları sürekli vehimlere gömülü bulunduklarından, eğer eline de bir kâğıt kalem vermişlerse ve de yanında dürtücüsü yoksa, âşıklar kocanın gözü önünde en olmadık arsızlıkları yapabiliyorlar.

Kadınlar bu adaya hapsolmalarından ötürü dövünüp dursalar da burası bence dünyanın en hoş yerlerinden biri. Burada büyük bir bolluk, bereket ve şatafat içinde yaşayıp ne isterlerse yapıyorlar; yine de dünyayı ve başkentteki eğlenceleri görmek için can atıyorlar fakat bunun için de kra-

10. Swift'in yaşadığı çağda, evrendeki bütün cisimlerin karşılaşıp birbirlerini parçalayarak kaosa dönüştürecekleri bir ortak merkeze doğru yaklaşmakta oldukları varsayımı Kraliyet Akademisi'nde yaygındı.

lın izni gerek. Bu izni almak da öyle kolay değil; çünkü seçkinler, kadınları aşağıdan geri gelmeye ikna etmenin ne denli zor olduğunu daha önceki deneyimlerinden görmüşler. Bana anlatıldığına göre saray mensubu olan birkaç çocuklu seçkin bir hanımefendi; krallığın en zengin kişisi, çok kibar, üstelik karısına son derece düşkün ve adanın en güzel evinde yaşayan başbakanla evliyken, bir gün sağlık bahanesiyle *Lagado*'ya inip aylarca ortadan kaybolmuş; en sonunda kral bir fermanla aratılmasını emretmiş. Kendi kıyafetlerini çirkin, yaşlı, kendisini her gün döven bir uşağı geçindirmek için rehine verdiğinden, kadını yırtık pırtık kıyafetler içinde izbe bir lokantada bulmuşlar ve aşığının yanından zorla alıp getirmişler. Kocası kendisini büyük bir sevecenlikle ve hiç sitem etmeden karşıladığı hâlde, kadın bütün mücevherlerini alıp aşağıya, aşığına kaçmanın bir yolunu bulmuş ve kendisinden bir daha haber alınamamış.

Bu anlattığım okura ücra bir ülkenin hikâyesinden ziyade, Avrupa'ya veya İngiltere'ye özgü bir hikâye gibi gelmiş olabilir. Okurların şunu dikkate almasını rica edeceğim: Kadın cinsiyetinin kaprisi ne belli bir bölge ne de ülkeyle sınırlanabilir, bu konuda her yerde birbirlerine sanıldığından çok benzerler.

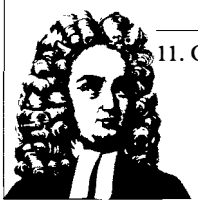
Yaklaşık bir ay içinde, dillerinde epeyce mesafe katettim. Kendilerine eşlik etme onuruna eriştiğim zamanlarda, kralın birçok sorusunu yanıtlayabilir hâle gelmiştim. Majesteleri en ufak bir merak gösterip de geldiğim ülkenin yasaları, yönetimi, tarihi, dini hakkında hiçbir şey sormadı. Bütün soruları matematikteki durumumuzla sınırlıydı; anlattıklarımı da her iki yanındaki dürtücüleri tarafından sürekli uyarıldığı hâlde, küçümseme ve kayıtsızlıkla karşıladı.

III

Çağdaş doğa bilimi ve astronomi ile çözümlenen bir olgu. Laputalıların astronomideki büyük ilerlemeleri. Kralın başkaldırıları bastırma yöntemi.

Yabancıların kıskançlığı her yerde öylesine aynı ki ben de herhangi bir araştırma yapmadan önce adadaki ilginç yerleri görmek için hükümdardan izin rica ettim; kendileri büyük bir nezaketle bu izni bahşederek hocamın da bana eşlik etmesini buyurdular. Esasen adanın hareketlerinin hangi teknikle veya doğa olayıyla bağlantılı olduğunu öğrenmek istiyordum. Şimdi okuruma bunun bilimsel bir açıklamasını yapacağım.

Uçan ya da yüzen ada tam bir dairedir; çapı 7166 metre, yani yaklaşık dört buçuk mil olup kırk bin dönümlük bir alanı kaplamaktadır. Kalınlığı üç yüz metreden biraz daha azdır. Aşağıdan bakıldığında görünen dibi, yani alt yüzeyi, yaklaşık iki yüz metre kalınlıkta, düz, tek parça bir *adamant*'tan[11] yapılmış. Hemen üstünde bildik sıralarıyla maden tabakaları yer alıyor; hepsinin üzerinde de üç-dört metre kalınlığında verimli bir toprak tabakası bulunuyor. Üst tabaka, kenarlarından ortaya doğru eğimli olduğundan, adaya düşen çiy ve yağmurlar küçük dereler hâlinde merkeze doğru akıp dört büyük havuzda toplanıyor. Her biri merkezden iki

11. Çok sert, kırılıp bükülmez olarak kurgulanan, varsayımsal bir maden.

yüz metre uzakta olan bu havuzların çevresi de yaklaşık yarım mil. Bu havuzlar gündüzleri güneşin etkisiyle buharlaşıyor ve böylece su taşmaları da etkili bir şekilde önlenmiş oluyor. Hem zaten adayı bulut ve buhar kümelerinin üstüne çıkarmak hükümdarın kontrolünde olduğundan yağmuru ve çiyi istediği anda önleyebiliyor. Çünkü bütün doğa bilimcilerin hemfikir olduğu üzere, en yüksek bulutlar bile iki milden daha yukarı çıkamazlar; en azından bu ülkede böyle bir şeye hiç rastlanmamıştı.

Adanın merkezinde çapı yaklaşık elli metre olan derin bir yarık bulunuyor. Astronomlar buradan, *Flandona Gagnole*[12] yani Astronomlar Mağarası denilen geniş bir kubbeli yapıya iniyorlar. Burası, *adamant*'ın üst yüzeyinden yüz metre derinde bulunmakta. Bu mağarada sürekli yanan yirmi lambanın ışıkları *adamant*'a vurup yansıyarak her bir köşeye kuvvetli parıltılar saçıyor. Burası çeşitli sekstantlar, kuadrantlar, teleskoplar, astroloblar ve daha başka astronomi aletleriyle dolu. Ancak en çok dikkat çeken ve adanın kaderinin bağlı olduğu şey, tıpkı bir dokumacı mekiğine benzeyen olağanüstü büyüklükte bir mıknatıs taşı. Bunun uzunluğu altı metre, en kalın bölümü de hiç yoksa üç metreden fazla. Bu mıknatısı, tam ortasından geçen *adamant*'tan yapılmış sağlam bir dingil tutuyor. Dingil üzerinde oynatılan mıknatıs buraya öyle dengeli bir şekilde yerleştirilmiş ki hafif bir dokunma ile dönebiliyor. Mıknatıs, ortasındaki bir çukura yerleştirildiği dört metre çapındaki bir *adamant* silindirle çevrilmiş ve her biri altı metre yüksekliğinde yine *adamant*'tan yapılmış sekiz ayak tarafından destekleniyor. Oyuk kısmın ortasında yirmi beş santimetre derinliğinde bir yiv var, yivin içine dingilin uçları yerleştirilmiş ve gerektiğinde bu yivler çevresinde dönebiliyor.

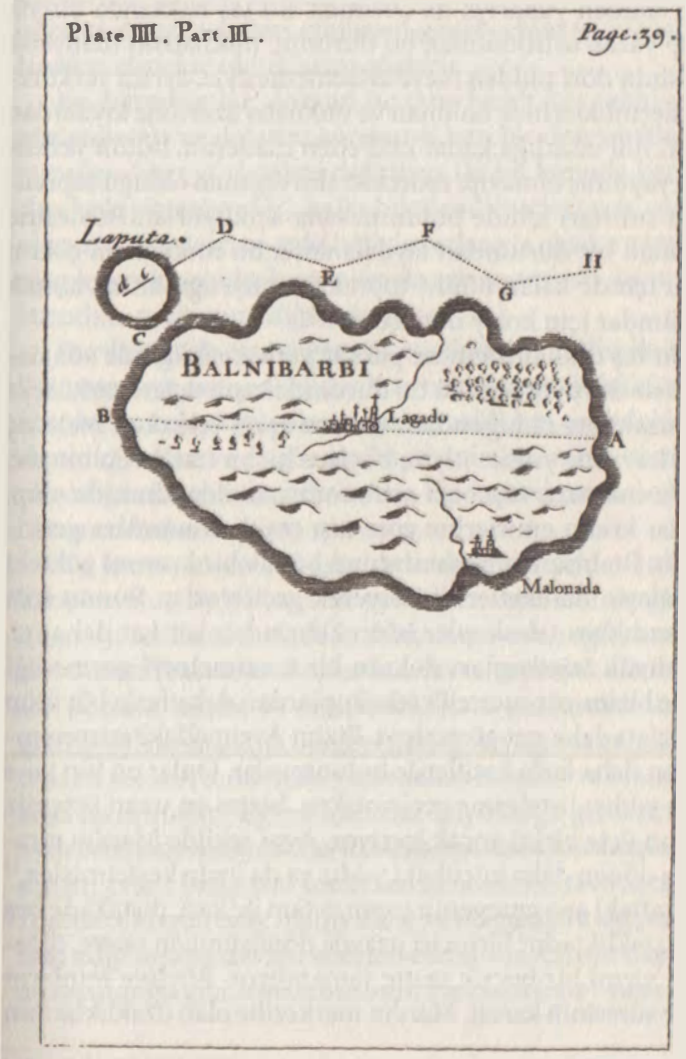
12. Londra için yaklaşık bir anagram.

Bu taşı hiçbir güç yerinden oynatamaz; çünkü çember ve ayakları, adanın tabanını oluşturan *adamant*'la yekpare vaziyette.

İşte ada bu mıknatıs taşı ile yükseltiliyor, indiriliyor ve bir yerden bir başka yere hareket ettiriliyor. Hükümdarın egemenliği altındaki bu topraklarda mıknatıs taşının bir ucunda çekici, öteki ucunda da itici bir kuvvet var. Mıknatıs çeken ucu kutbu yere bakacak şekilde toprağa konulduğunda ada iniyor; iten kutbu aşağı doğru yöneltildiğinde ise ada dosdoğru yukarı çıkıyor. Eğer taş yatık konumda ise adanın hareketi de öyle oluyor; çünkü bu mıknatıs sayesinde kuvvetler, onla aynı yönde hareket ediyor.

Bu yatık hareketleriyle ada, hükümdarın egemenliği altındaki değişik yerlere götürülüyor. Nasıl ilerlediğini şöyle açıklayayım: *Balnibarbi* hâkimiyet bölgesini bir baştan bir başa katedecek bir çizgiye AB diyelim; D'nin itici ucu ve C'nin de çekici ucu temsil ettiği CD çizgisi de mıknatıs taşını temsil etsin ve ada C üzerinde olsun. Mıknatıs taşını, itici ucu aşağıda olacak şekilde CD konumuna getirelim: Bu durumda ada yan yan D'ye doğru yükselecektir. Ada D'ye vardığında taş, çekici uç E'yi gösterinceye kadar dingili etrafında döndürülürse, ada yan yan şekilde E'ye doğru gidecektir; burada eğer taş, dingil etrafında EF konumuna gelinceye kadar, itici ucu aşağıda olacak şekilde döndürülürse ada yan yan F'ye doğru yükselecektir; burada çekici ucu G'ye doğru yönlendirirsek ada G'ye taşınabilir; G'den H'ye ise taşın itici ucunu tam anlamıyla aşağıya doğru getirmek için taşı döndürerek gidebiliriz. İşte böylece taşın konumu gerekli şartlar oluştukça değiştirilip ada yatay bir şekilde döndürülerek yükseltilip alçaltılabiliyor ve bu iniş-çıkışlarla, hükümdarın egemenliği altındaki bölgelerin bir yanından öbür yanına taşınabiliyor.

Ancak şunu da göz önünde bulundurmak gerekir, ada hükümdarın egemenliği altındaki sınırları aşamadığı gibi

Balnibarbi ve uçan ada Laputa.

dört milden yukarıya da çıkamaz. Bu taş hakkında birçok kitap yazan astronomlar, bu durumu, mıknatısın manyetik etkisinin dört milden öteye erişememesiyle, ayrıca yerkürenin derinliklerinde bulunan ve mıknatıs üzerinde kıyılardan yirmi mil uzaklığa kadar etki eden madenin, bütün yerküreye yayılmış olmayıp, sadece kralın egemen olduğu toprakların sınırları içinde bulunmasıyla açıklıyorlar. Böylesine avantajlı bir durumdan faydalanarak bu mıknatısın çekim alanı içinde kalan bütün toprakları buyruğu altına almak hükümdar için kolay olmuştur.

Bu taş ufuk düzlemine paralel yerleştirildiğinde ada hareketsiz duruyor; çünkü bu durumda taşın uçları yerküreye eşit uzaklıkta olduğundan, bir ucu aşağı çekerken öteki uç aynı kuvvetle yukarı itiyor, böylece hiçbir hareket olmuyor.

Bu mıknatıs taşı bazı astronomların denetiminde olup, bunlar kralın emirlerine göre taşı çeşitli konumlara getiriyorlar. Bu insanlar, yaşamlarının büyük bir kısmını gökteki cisimlerin hareketlerini izleyerek geçiriyorlar. Bunun için kullandıkları teleskoplar bizimkilerinden kat kat daha iyi. En büyük teleskopları doksan bir santimetreyi geçmediği hâlde bizim yüz metrelik teleskoplardan daha fazla büyütüp yıldızları daha net gösteriyor. Bizim Avrupa'daki astronomlardan daha fazla keşiflerde bulunmuşlar. Onlar on bin tane sabit yıldızı listelerine geçirmişken, bizim en uzun listemiz bunun üçte birini ancak içeriyor. Aynı şekilde Mars'ın etrafında dönen daha küçük iki yıldız ya da uydu keşfetmişler;[13] iç taraftaki ana gezegenin çapının tam üç katı, dıştaki de beş katı uzaklıktadır; birincisi uzayda dönüşünü on saatte, diğeri de yirmi bir buçuk saatte tamamlıyor. Böylece bunların devir süresinin karesi, Mars'ın merkezine olan uzaklıklarının

13. Mars 1877 yılında keşfedildi. Swift'in bu kurgusu Asaph Hall, Mars'ın uyduları Deimos ve Phobos'u keşfettiğinde onaylanmış oldu.

küpleriyle hemen hemen aynı olmaktadır, bu da onların gökteki diğer cisimleri etkileyen genel çekim yasasına göre hareket etmekte olduklarını gösterir.

Bu astronomlar, doksan üç tane farklı kuyruklu yıldız gözlemlemiş ve dolaşım sürelerini tam bir doğrulukla saptamışlar. Eğer gözlemleri doğruysa (ki bu konuda kendilerine çok güveniyorlar) halkı bilgilendirmeleri çok yerinde olacaktır. Böylece şu anki hâliyle fazlasıyla eksik ve kusurlu olan kuyruklu yıldız kuramları da astronominin diğer alanlarındaki mükemmelliğe erişebilir.

Burdaki kral, eğer diğer yöneticileri de kendisi ile iş birliği yapmaya razı edebilseydi evrenin mutlak hükümdarı olurdu. Ancak yöneticilerin mal ve mülkleri aşağıdaki kıtada olduğundan ve en gözde yöneticinin bile mevkisi sağlam olmadığından, bunlar ülkelerinin köleleştirilmesine asla razı olmamaktadır.

Bir kentte insanlar başkaldırdıklarında, şiddet kullanan hizipler oluşturduklarında ya da her zamanki vergilerini ödemeyi reddettiklerinde kral bunlara boyun eğdirmek için iki yönteme başvurur: Bunlardan ilki ve yumuşak olanı, adayı söz konusu kentin ve etrafındaki kara parçasının üzerine getirip öylece durarak bölgeyi güneş ve yağmurun nimetlerinden yoksun bırakmak, yaşayanları hastalık ve ölümle baş başa bırakmaktır. Eğer suçlarının büyüklüğü gerektiriyorsa aynı zamanda aşağıdakilerin başlarına koca koca taşlar yağdırılır; evleri başlarına yıkılırken kendilerini savunacak durumda olmayan halk mahzenlere ve mağaralara sığınır. Eğer inat edip isyana devam ederlerse kral son çareye başvurup adayı olduğu gibi tepelerine indirmek suretiyle[14] hem evleri

14. Büyük olasılıkla İngilitere'nin İrlanda ve diğer kolonileri üzerinde ekonomik zorbalığını resmetmektedir.

hem de insanları tamamen yok eder. Ancak bu, hükümdarın nadiren başvurduğu bir yöntem. Ne kendisi böyle bir işe başvurmaya isteklidir ne de bakanları kendisine bunu önermeye cüret edebilir; çünkü böyle bir hareket halkın nefretine yol açmakla kalmaz, aşağıdaki mal ve mülklerine de büyük zararlar verir. Zira ada esasen kralın mülküdür.

Bu ülke krallarının gerçekten gerekmedikçe böyle bir uygulamaya başvurmaktan çekinmelerinin çok daha önemli bir nedeni var. Eğer yok edilmesi gereken kentte uzun uzun kayalıklar varsa, ki bu türden felaketleri önlemek amacıyla, büyük kentler kurulurken genellikle böyle yerler seçilir ya da kentte çok sayıda kule veya taş sütunlar bulunuyorsa, ani bir çarpma adanın dibine, yani alt yüzeyine zarar verebilir. Daha önce söylediğim gibi, alt yüzey iki yüz metre kalınlığında tek parça bir *adamant*'tan oluşsa da böyle ani bir inişte taban çatlayabilir ya da alttaki evlerden yükselen ateşe çok yaklaşması nedeniyle, bizim bacaların arkasındaki demirden ve taştan iç duvarlarda olduğu gibi patlamalar olabilir. Buradaki halk bunların tümünün farkındadır ve özgürlükleri, mal ve mülkleri söz konusu olduğunda, inatlarını nereye kadar sürdürmeleri gerektiğini çok iyi bilirler. Kral da son derece öfkelenip kenti yerle bir etmeye karar verdiği zaman, halka duyduğu şefkati bahane ederek adanın usulca aşağı indirilmesini ister oysa esas korkusu *adamant*'ın kırılmasıdır; çünkü doğa bilimcilerin kanısına göre, *adamant* tabaka olmaksızın mıknatıs taşı adayı yerinde tutamaz, bütün kütle öylece yere düşermiş.

Ben buraya gelmeden yaklaşık üç yıl önce,[15] kral toprakları üzerinde ilerlerken, öyle sıradışı bir olay meydana gelmiş

15. Takip eden beş paragraf ilk baskıdan 1896 baskısına kadar basılmamıştır. Bu kısımlarda anlatılanlarla İngiltere'nin İrlanda politikası arasındaki benzerlik yayıncılar tarafından riskli bulunmuştu. Lindalino'dan kasıt Dublin'dir.

ki, nerdeyse bu krallığın kaderinin, en azından şimdiki hâlinin sonunu getirecek bir kaza olmuş. Majesteleri ilerlerken ilk olarak, krallıktaki ikinci büyük şehir olan *Lindalino*'yu ziyaret etmiş. O ayrıldıktan üç gün sonra sık sık büyük baskılardan şikâyetçi olan halk şehrin kapılarını kapatmış, valiyi yakalamış; ardından inanılmaz bir hızla şehrin her bir köşesine birer tane olmak üzere, tam bir kare oluşturacak şekilde, kentin merkezindeki sivri bir kayayla aynı boyda, dört büyük kule dikmişler. Hem kulelerin hem de kayanın tepesine birer tane büyük mıknatıs taşı yerleştirmişler, olur da bu planları işe yaramazsa diye de adanın *adamant* tabanını havaya uçurmak için en iyi patlayanından bolca yakıt temin etmişler.

Kral, *Lindalino*luların isyan ettiğini ancak sekiz ay sonra öğrenmiş. Öğrenince de adanın kentin üzerine götürülmesini buyurmuş. Fakat halk birlik olmuş, depolarını erzakla doldurmuş, zaten kentin ortasından da büyük bir ırmak geçiyormuş. Kral, onları güneş ve yağmurdan mahrum bırakmak için günlerce şehrin üzerinde durmuş. Aşağıya birçok sicim sarkıtılmasını emretmiş ancak bir kişi bile dilekte bulunmamış; bunun yerine tüm şikâyetlerinin dinlenip giderilmesi, kendilerine kapsamlı dokunulmazlıklar verilmesi, valinin kendileri tarafından seçilmesi ve benzeri aşırılıkları içeren cüretli isteklerde bulunmuşlar. Bunun üzerine majesteleri, adanın bütün sakinlerine, alt kattan aşağıdaki kente koca koca taşlar atmalarını buyurmuş. Ancak kentliler eşyalarıyla birlikte kulelere, dayanıklı binalara ve yeraltı mahzenlerine sığınarak bu belayı atlatmışlar.

Bu mağrur halkı dize getirmeye kararlı olan kral; adanın, kuleler ve kayanın tepesine kırk metre yaklaşıncaya kadar yavaşça indirilmesini buyurmuş. Buyruğu yerine getirilmiş; ancak bu işle görevli memurlar, adanın alışıldığından daha büyük bir hızla indiğini fark etmişler. Mıknatıs taşını dön-

dürerek adayı güç bela yerinde tutabilmişlerse de adanın düşeyazdığını tespit etmişler. Hemen adam gönderip bu hayret verici olayı krala bildirmiş ve adayı yukarıya çıkarmaya izin vermesi için majestelerine yalvarmışlar. Kral razı olup genel kurulu toplamış ve mıknatıs taşı memurlarının da katılmasını buyurmuş. Aralarından en yaşlı ve en ustalarından olanı, bir deney yapmak için izin istemiş. Yaklaşık yüz metre uzunluğunda sağlam bir sicim alıp, ada hissettikleri çekim gücünün dışına çıkıncaya kadar kentin üzerinde yükselttikten sonra, ipin ucuna adanın alt yüzeyinin bileşiminde olan türden demir karıştırılmış bir *adamant* parçası bağlayıp alt kattan kulelerin tepesine doğru yavaşça sarkıtmış. *Adamant* daha dört metre bile inmeden memur, taşın öylesine güçlü bir kuvvetle çekildiğini hissetmiş ki zorlukla geri çekebilmiş. Ardından aşağıya küçük *adamant* parçaları atıp onların da kulenin tepesinden büyük bir kuvvetle çekildiklerini görmüş. Deney diğer üç kule ve kaya üzerinde tekrarlandığında da aynı sonuç alınmış.

Ayrıntılar üzerinde durmayacağım; ama bu olay kralın bütün planlarını suya düşürüp, onu kent halkının taleplerini karşılamak zorunda bırakmış.

Üst düzey bir bakanın bana söylediğine göre, eğer ada artık bir daha yükselemeyecek kadar kente yaklaşsaymış, kent halkı bu işi kökünden halletmeye, kralı ve hizmetkârlarını öldürüp hükümeti tamamen değiştirmeye kararlıymış.

Bu ülkedeki temel bir yasaya göre,[16] ne kralın kendisinin ne iki büyük oğlundan herhangi birinin, ne de doğurganlık dönemi bitene kadar kraliçenin adadan ayrılmasına izin verilirdi.

16. *Act of Settlement*, İngiliz parlemontosunda 1701'de kabul edildi. Tahta geçenlerin parlementonun izni olmadan İngiltere, İrlanda ve İskoçya sınırları dışına çıkamayacağını bildiriyordu.

IV

Yazar Laputa'dan ayrılır. Balnibarbi'ye götürülür; başkente varır. Başkent ve çevresinin betimlenmesi. Yazarın büyük bir lord tarafından kabul edilişi, lordun konukseverliği. Lordla aralarında geçen konuşmalar.

Bu adada kötü muamele gördüğümden şikâyet etmesem de çok ihmal edildiğimi, hatta hayıflanarak söylüyorum, bir parça küçümsendiğimi de itiraf etmeliyim. Çünkü ne hükümdar ne de diğerleri, matematik ve müzik dışında hiçbir alandaki bilgiyi merak etmiyorlardı; oysa ben bu alanlarda onlardan oldukça gerideydim.

Öte yandan adadaki bütün ilginçlikleri gördükten sonra, insanlarından da fazlasıyla usandığım için bir an önce ayrılmaya can atıyordum. Büyük saygı duyduğum ve biraz da anladığım o iki bilim alanında gerçekten ustaydılar; ancak o kadar soyutlanmış ve o kadar kuramlara gömülmüşlerdi ki, hayatımda hiç bu denli tatsız insanlarla karşılaşmamıştım. Orada kaldığım iki ay boyunca yalnızca kadınlar, tüccarlar, dürtücüler ve saray oğlanlarıyla sohbet etmiştim; bu yüzden ötekilerin gözünde kendimi fazlasıyla küçük düşürmüştüm fakat bunlar mantıklı cevap alabildiğim yegâne insanlardı.

Çok çalışıp çabalayarak dillerinde oldukça ilerlemiştim ama pek de ilgi görmediğim bir adaya tıkılıp kalmaktan usandığımdan ilk fırsatta adadan ayrılmaya karar verdim.

Sarayda sırf kralın yakın akrabası olduğu için saygı gören önemli bir lord vardı ama buna rağmen aralarındaki en cahil ve aptal kişi olarak bilinirdi. Krallığa hatırı sayılır hizmetlerde bulunmuştu. Hem doğuştan var olan hem de sonradan edindiği yetenekleriyle, doğruluk ve şeref timsali bir insandı. Ancak müzik kulağı o kadar kötüydü ki itibarını zedelemek isteyen düşmanları çoğu defa yanlış yerlerde tempo tuttuğunu söylerlerdi; üstelik hocaları da kendisine matematikte en basit problemlerin ispatını öğretirken bile akla karayı seçerlermiş. Bu lord benimle çok yakından ilgilenmiş, ziyaretleriyle beni sık sık onurlandırmış; Avrupa'daki olaylar, gezip gördüğüm ülkelerdeki yasalar, gelenekler, yaşam tarzları hakkında bilgi almak istemişti. Beni büyük bir dikkatle dinler ve anlattıklarım üzerine son derece bilgece değerlendirmelerde bulunurdu. Mevkisi gereği kendisine eşlik eden iki dürtücüsü vardı; ancak sarayda ve resmi ziyaretler dışında onları hiç kullanmaz ve ikimiz yalnızken çekilmelerini buyururdu.

Bu seçkin kişiden, majestelerinin adadan ayrılmama izin vermesi için aracılık etmesini rica ettim; bu duruma üzülerek kalmam için çok güzel şeyler teklif etmiş, bense bunları derin şükranlarımı bildirerek reddetmiştim; bunun üzerine ricamı memnuniyetle yerine getireceğini söyledi.

Şubat'ın on altıncı günü majesteleri ve saray erkânına veda ettim. Kral bana yaklaşık iki yüz İngiliz poundu değerinde bir armağan sundu; bir o kadar da akrabası olan koruyucum beyefendi verdi ve başkent *Logado*'daki bir arkadaşına iletilmek üzere benimle ilgili bir tavsiye mektubu yazdı. Ada o sırada *Logado*'ya yaklaşık iki mil uzaktaki bir dağın üzerinde duruyordu; en alt kattan, tıpkı yukarı çekildiğim gibi aşağı indirildim.

Bu kıta, Uçan Ada'nın hükümdarlığına bağlı olup *Balnibarbi* genel adıyla bilinmekteydi; başkenti de daha önce de

söylediğim gibi, *Logado*'ydu. Toprağa basınca biraz rahatlamıştım. Onlar gibi giyinip, dillerinin de yabancısı olmadığımdan, hiçbir endişe duymadan kente doğru yürüdüm. Kısa süre içinde tavsiye edildiğim kişinin evini buldum, adadaki itibar sahibi arkadaşından gelen mektubu sundum ve büyük bir nezaketle karşılandım. *Munodi*[17] adındaki bu yüce lord kendi evinde, orada bulunduğum sürede kaldığım ve en iyisinden bir konukseverlikle ağırlandığım bir oda hazırlattı.

Geldiğimin ertesi sabahı, arabasıyla bana kenti gezdirdi. Londra'nın yarısı kadardı ama evlerin çok tuhaf bir mimarisi vardı ve bakımsız kalmışlardı. İnsanlar sokaklarda hızlı hızlı yürüyordu; yabani görünüşlü, gözleri bir yere dikili ve çoğu hırpani kılıklıydı. Kentin kapılarının birinden çıkıp, tarlalarda üç mil kadar ilerledik. Burada ellerinde çeşitli araç-gereçlerle toprağı eşeleyen bir sürü işçi gördüm fakat ne yaptıklarını kestirememiştim. Üstelik toprak mükemmel görünüyordu ama ne bir ot ne de ekinden eser vardı. Hem kentte hem tarlalarda karşılaştığım bu garip görüntülere hayret etmekten kendimi alamadım ve kılavuzuma sokak ve tarlalarda meşgul gibi görünen bu kadar çok başın, elin ve yüzün ne anlama geldiğini bana açıkça anlatmasını rica ettim. Çünkü ortada ürettikleri bir şey olmadığı gibi, ömrümde hiç bu kadar kötü işlenmiş bir toprak, bu kadar biçimsiz ve harap evler, giyimleri ve yüz ifadeleri ile böylesine yoksulluk ve sefalet timsali insanlar görmemiştim.[18]

---

17. Bazı yorumcular tarafından Latince "*mundom odi*: dünyadan nefret ediyorum" ifadesini çağrıştırdığı söylenir.

18. Logado halkının betimlenmesi, Londra halkının 1718'den 1720'ye kadar süren spekülasyonlara tepki olarak gösterdiği öfke için yapılmış gibi görünüyor. Lord Mahon bu çılgınlığın canlı bir tasvirini verir: "Wales Prensi, Welch Copper Company'nin yöneticisi oldu. Bu örnek onu izlemek isteyenler için baştan çıkarıcıydı. Chandos Dükü ve Westmoreland Kontu da aynı tarzda işin kaymağını yiyorlardı; yığınla insan kısa süre sonra spekülasyon yapmanın

Lord *Munodi* seçkin bir adamdı. Bir süre *Logado'da* valilik yapmış; ancak bakanların komplosuna kurbana gitmiş ve yetersizlik gerekçesiyle görevinden alınmıştı. Kral, *Munodi*'yi kıt ve bayağı anlayışlı biri olarak görmesine rağmen, iyi niyetli bildiği için, ona merhametle yaklaşmıştı.[19]

Ben ülkeyi ve insanlarını böyle serbest bir şekilde yerince, Lord *Munodi* aralarında henüz bir yargıya varacak kadar kalmadığımı ve her ülkenin kendine özgü âdetleri olduğunu ifade etti ve buna benzer şeyler söylemekle yetindi. Fakat sarayına döndüğümüzde yapıyı nasıl bulduğumu, ne gibi tuhaflıklar gözlemlediğimi hizmetkârlarının giyiniş ve gö-

---

çalışmaktan daha kolay olduğunu keşfettiler. Change Alley, yeni bir Rue Quinchampoix'ya dönüştü. Kalabalık kapılara o kadar yığılmıştı ki, masalar katiplerle beraber sokaklara konmuştu. Bu rengarenk kalabalıkta her rütbe, her meslek ve her parti yerini almıştı; rahipler ve muhalifler, Whig'ler ve Tory'ler, taşra centilmenleri ve simsarlar. Bu ikinci Babil'de, dillerin heyecanlı bir dalaşı hâkimdi; yeni haberler, yeni katılımlar, yeni geçişler bir ağızdan diğerine akıyordu; leydilerin sesleri (çünkü birçok leydi kumarbazlara dönüşmüştü) genel uğultu üzerinde süreğen ve çığlık çığlığa yankılanıyordu... Bu aşırılıklar belki komik görünür; ama ne yazık ki, yüzeyde komedi görünse de, arka planda trajedi vardı... Binlerce aile dilenciliğe düştü, kalan binlercesi de aynı yazgının tehdidi altındaydı; bir avuç kişi tarafından elde edilen büyük servetler, ayrıca elde edilmesi düşünülenler, yalnızca genel çöküntünün şiddetlenmesine hizmet etti. Suyun yüzeyinde en iyi çabayla kalmayı gururla başaranlar, bu görkemli med-cezir kabarmasının dalgalarıyla çırılçıplak kıyıya atıldı." Lord Mahon, *History of England*, Cilt 2, s. 16-19.

19. *Lord Munodi* karakteri, Lord Bolingbroke'a bir gönderme gibi görünüyor: İngiltere'ye döndüğünde itibarının kısmen iade edilmesinden sonra taşraya çekildi, burada kırsal yaşamın yalnızlığından etkilendiği üzere siyaseti bırakması gerektiği sonucuna vardığı ve kendisini tamamen Dawley'deki arazisini geliştirmeye adayacağı konusunda kendisini ve başkalarını ikna etmeye çabaladı. Kısa süre sonra Bolingbroke, Sir Robert Walpole'e karşı zorlu bir organizasyonda yer alarak bu yöneticinin tahtını sarstı. Ancak Yedi Yıl Yasası'nın yürürlükten kaldırılmasıyla Walpole, Bolingbroke'un hem ülkedeki ve hem de dışardaki entrikalarını ortaya çıkarma fırsatı buldu. Bunlar hayal kırıklığına uğrayan devlet adamını öylesine sarstı ki ülkeden ayrılarak Fransa'ya yerleşti.

rünüşleri ile ilgili neler düşündüğümü sordu. Bunu hiç çekinmeden sorabilirdi; çünkü kendi çevresindeki her şey görkemli ve düzenliydi, çevresindeki herkes de kibardı. Ekselanslarının sağduyusu, vasıfları ve servetinin, budalalık ve yoksulluğun başkalarında doğurduğu kusurlardan uzak olduğunu söyledim. O da kendisiyle kentten yirmi mil uzaklıktaki yazlık köşküne gidecek olursam, bu tür sohbetler için daha bol zamanımız olacağını söyledi. Ekselanslarına tamamen emrinde olduğumu söyledim ve böylece ertesi sabah yola çıktık.

Yolculuğumuz boyunca çiftçilerin toprağı işlemek için kullandıkları ve bana göre tamamen anlaşılmaz olan (çünkü birkaç yer dışında ne bir buğday başağına ne de bir ot yaprağına rastlamıştım) yöntemlere dikkat etmemi istedi. Ancak üç saatlik yolculuktan sonra, gördüklerim tamamen değişti. Çok güzel kırlık bir alandaydık; biraz ötede birbirine yakın, zevkle inşa edilmiş çiftlik evleri, etrafı çevrili üzüm bağları, mısır tarlaları ve çayırlar vardı. Bundan daha keyif verici bir manzarayla karşılaştığımı hatırlamıyorum. Ekselansları yüzüme bir ışıltı geldiğini görmüştü; iç çekerek mülkünün buradan başladığını ve arazinin evine varana kadar aynı şekilde devam edeceğini, işlerini daha iyi idare edemediği ve krallığa kötü örnek oluşturduğu için, kasabadaki hemşerilerinin kendisiyle dalga geçip küçümsediklerini; kendisini örnek alan birkaç kişininse ancak kendisi gibi yaşlı, inatçı ve âciz insanlar olduğunu söyledi.

Sonunda eve vardık; ev gerçekten de antik mimarinin en iyi kaidelerine göre yapılmış asil bir yapıydı. Fıskiyeler, bahçeler, yürüyüş yolları, koruluklar, tam bir sağduyu ve zevkle düzenlenmişti. Gördüğüm her şeyi öve öve bitirememiştim. Buna karşılık ekselansları, bu övgülerime, akşam yemeği bitene kadar aldırış etmez görünmüştü. Ancak yemekten

sonra yalnız kalınca çok melankolik bir şekilde eğer gururun, tuhaflığın, yapmacıklığın, bilgisizliğin, keyfiyetçiliğin ağır eleştirilerine hedef olmak ve majestelerinin hoşnutsuzluğunu daha da arttırmak istemiyorsa kentteki ve taşradaki evini yıkıp yerine modaya uygun yeni evler inşa etmek, bütün tarlalarını bozup çağdaş kullanıma uygun şekillere dönüştürmek, arazilerindeki kiracılarını da aynı şeyleri yapmaları için yönlendirmek zorunda kalabileceğinden korktuğunu söyledi. Saraydaki insanların aşağıda ne olup bittiğini fark edemeyecek kadar kendi kuramlarına gömülmeleri nedeniyle, sarayda hiç duymadığım kimi ayrıntıları bana anlatacak olursa, hayranlığımdan hiç eser kalmayacağını da sözlerine ekledi.

Sözlerinin özü şuydu: Yaklaşık kırk yıl önce, kimi insanlar iş veya eğlence için *Laputa*'ya çıkmışlar ve beş ay kaldıktan sonra, az buçuk bir matematik bilgisi edinerek, daha çok da bu havadar yerden aldıkları bolca havai bir ruhla geri dönmüşler. *Laputa*'dan döner dönmez de her şeyin idaresinde kusur bulmaya başlamış; her türlü sanat, bilim, dil ve mekaniği yeni bir anlayışla hayata geçirmek için projeler yapmaya başlamışlar. Bu amaçla *Logado*'da bir Projeciler Akademisi[20] kurmak için kraldan bir imtiyaz elde etmişler. Bu fikirleri halk arasında öylesine tutmuş ki, bütün krallıkta böyle bir akademinin olmadığı hemen hiçbir önemli kent kalmamış. Bu okullardaki profesörler tarım ve mimaride yeni yöntemler ve kurallar, ticaret ve üretim alanları için de yeni araç gereçler tasarlamaya girişmişler. Söylediklerine bakılırsa, bir adam on adamın işini yapacak, sonsuza kadar onarım görmeden sapasağlam ayakta kalabilecek bir saray

20. Proje Akademisi Avrupadaki en eski bilimsel akademi olan Kraliyet Akademisi'nin bir hicvidir.

bir hafta içinde inşa edilebilecekti. Yeryüzündeki bütün meyveler, hangi mevsimde istersek o zaman olgunlaşacak ve şimdi alındığından yüz kat fazla verim alınacaktı. Bu şekilde daha birçok düşünceler varmış. Tek sorun da bu projeler daha son ve kusursuz şekillerini almadıkları için, şimdi bütün halkın virane evlerde, aç ve çıplak bir şekilde sefalet içinde yaşamasıymış. Bu durum profesörlerin cesaretini kırmak şöyle dursun, hedeflerini gerçekleştirme yolunda hem umutla hem de umutsuzca, projeleri üzerinde on misli fazla çalışmaya teşvik etmiş. Kendisine gelince, çok girişimci bir ruhu olmadığından, hiçbir yeniliğe kalkışmadan ataları gibi yaşamakla yetiniyormuş. Birçok mevki sahibi seçkin de kendisi gibi yapmış, fakat sanat düşmanı, cahil ve kamu yararını gözetmeyen insanlar olarak mimlenmişler; kendi rahatlarını ve miskinliklerini ülkelerinin ilerlemesinin üzerinde tuttukları için, kendilerine küçümseme ve husumetle bakılmış.

Lord hazretleri daha fazla detaya girerek akademiyi gördüğümde duyacağım zevkten beni yoksun bırakmak istemediğini ve oraya mutlaka gitmem gerektiğini düşündüğünü de ekledi. Ama bundan önce, sadece yaklaşık üç mil ötede bir dağın eteğinde duran harap bir binayı incelememi isteyip bu bina hakkında şunları anlattı: Evinden yarım mil kadar ötede, büyük bir ırmağın akıntısıyla dönen ve hem kendi ailesi hem de birçok kiracısının da ihtiyaçlarını karşılayan bir değirmeni varmış. Yedi yıl kadar önce, bu projecilerden bir grup gelip bu değirmeni yıkmasını ve dağın eteğine bir yenisini kurmasını önermişler. Dağın uzun sırtı boyunca bir su kanalı kazıldıktan sonra buradan makine ve borularla yukarı taşınacak su, değirmeni besleyecekmiş; çünkü belli bir yükseklikte rüzgâr ve hava suyu daha kolay harekete geçirecek ve eğimli yerden akan su da değirmeni, yatağı düz olan bir ırmağın

yarısı kadar akıntıyla döndürürmüş. O sıralarda sarayla ilişkilerinin çok iyi olmaması ve arkadaşlarının baskısı ile bu öneriyi kabul ettiğini, iki yıl boyunca yüz adam çalıştırdıktan sonra işlerin ters gittiğini, projecilerin bütün kabahati onun üzerine yıkıp çekip gittiklerini ve o zamandan beri de kendisine sövüp saydıklarını, başkalarına da başarının garanti olduğunu vaat edip aynı deneyi yaptırdıklarını ve onları da sonunda hayal kırıklığına uğrattıklarını söyledi.

Birkaç gün sonra kente geri döndük. Ekselansları, akademideki kötü ününü dikkate alarak benimle gelmedi; ama eşlik etmesi için beni bir arkadaşına havale etti. Lordum beni projelerinin büyük bir hayranı, meraklı ve yüzeysel inançlı bir şahsiyet olarak tanıttı. Doğrusu yalan da değildi; çünkü gençliğimde ben de bir nevi projeciydim.

V

Yazara Lagado Büyük Akademisi'ni görmesi için izin verilir. Akademi hakkında geniş bilgi. Profesörlerin üzerinde çalıştıkları alanlar.[21]

---

21. Sir Walter Scott, haklı olarak Swift'in Logado Akademisi kavramını, Rabelais'nin *Queen Whim Sarayı* betimlemesinden aldığını söyler. Swift, Logado'daki akademisyenlerin görevlerini anlatırken, Rabelais'nin kraliçenin saray meşgaleleri üzerine betimlemelerindeki mizahı geliştirmiştir. Birkaç kısa örnek bunu göstermeye yeterli olur:

"Kraliçenin sarayında, yalnızca bir tarlatanın dibiyle bellerini ovmak suretiyle zencileri şipşak beyaza çeviren saray memurları gördüm...

"Kimi diğerleriyse tek boyunduruğa koşulmuş üç çift tilkiyle kumlu bir sahili sürüyordu da tohumlarını kaybetmiyorlardı. ...

"Kimileri eşekleri kırparak yün elde ediyordu...

"Archasdarpenin adlı birinin bir yığın içme suyunu bol miktarda Hıristiyan *Sir* reveransıyla at gübresine karıştırdığını gören zavallı Panurge, haklı olarak midesi kalkıp kustu. Belanı versin senin! Pis köpek! Ama dedi ki bize, bu kutsal damıtmayla kralların ve şehzadelerin içme suyunu veriyormuş ve cici hayatlarını bir ya da iki fersah daha uzatıyormuş.

"Bir kameriyede demlenmekte olan yaklaşık on üç kişilik herif takımı gördük. Şen şakrak dipsiz kadehlerden kafa çekiyorlardı; ışıl ışıl, serin, nefis asma şurubu ana sütü gibi akıyordu boğazlarından aşağı. Bize dediler ki, tıpkı güçlü kuvvetli Herkül'ün Atlas'a yaptığı gibi, yedi tanesi on dört tane oluncaya kadar, içmek suretiyle bu gerçek bilginler ciddi ciddi yıldızların sayısını iki katına çıkarıyormuş.

"Kimi diğerleri ise büyük bir çimenlikte, bir pirenin bir sekişte, bir adımda ve bir sıçrayışta ne kadar yol aldığını tamamen doğru olarak hesaplamışlardı; dediler ki krallıkların yönetimi, orduların komuta edilmesi ve imparatorluğun idare edilmesi için bu son derece faydalıymış. Bilgeliği cennetten ilk elde eden Sokrates de, Kusursuz Aristo'nun da onaylayacağı üzere, boş zamanlarını değerlendirmek için pirelerin sıçrayışlarını ölçmüştü...

Bu akademi tek bir parça binadan değil, sokağın her iki yanında yer alan, virane halleriyle satın alınıp proje okuluna dönüştürülen birçok evden oluşuyordu.

Akademi müdürü tarafından çok iyi karşılandım ve günlerce akademiye gidip geldim. Her odada bir ya da birkaç projeci vardı. Girip çıktığım oda sayısı sanırım beş yüzden az değildi.

İlk gördüğüm adam, eli yüzü is içinde, saçı sakalı birbirine karışmış, kıyafetleri yırtık pırtık ve yer yer yanık, cılız biriydi. Giysisi, gömleği ve derisi aynı renkteydi. Sekiz yıldır salatalıklardan güneş ışığı elde etme projesi üzerinde çalışıyordu; salatalıklar ağzı sıkıca kapatılmış küçük şişelere konup kuru sıcak yaz aylarında şişelerinden çıkarılarak havayı yumuşatmak üzere kullanılacaktı. Bana söylediğine göre, sekiz yıl daha çalışırsa valinin bahçesine makul oranlarda güneş ışığı sağlayacağından kuşkusu yoktu; ancak salatalıklardan verim alınamayan bir mevsim olması nedeniyle stokunun yetersiz olmasından yakındı ve benden yaratıcı çalışmalarını teşvik edecek bir şeyler istedi. Ona küçük bir hediye sundum; zira efendim, kendisini görmeye gelenlerin bu tür dilenme pratiklerine alışkın olduğundan bana bir miktar para vermişti.

"Çıkmaz bir sokakta dört kişiyle daha karşılaştım, birbirlerinin boğazına atılmak üzereydiler. Onlara bu keşmekeşin, bu görkemli kavganın nedenini sordum. Duydum ki aralıksız üç Allah'ın günü boyunca bu şamatacı ukalalar, çözmeleri durumunda kendilerine metafizik önermelerden daha fazla dağ dağ altın kazandıracak üç önemli konuda tartışıyorlarmış: Birincinin meselesi erkek eşeğin gölgesi var mıymış, ikincinin bir fanusun dumanı yok muymuş, üçüncünün ise keçi tüyünün yün olup olmadığıymış. Bunların tarz, biçim, sayı ve zamanda aynı anda iki karşıt hâlin varolmasının biraz tuhaf olduğunu hiç mi hiç düşünmediklerini duyduk. Yine de Paris'teki sofu bilginlerin, bu kadar fazla hikmet donanımına sahip olmaktansa Hıristiyanlıktan istifa edeceklerini garanti edebilirim." Rabelais, *5. Kitap*, XXII. Bölüm.

Başka bir odaya girdim fakat suratıma öyle dayanılmaz bir koku çarptı ki girmemle çıkmam bir oldu. Kılavuzum, içerdekilerin bu davranışıma gücenip darılacaklarını kulağıma fısıldayarak beni içeri iteledi, bu yüzden burnumu tıkamaya bile kalkmadan içeri daldım. Bu odadaki projeci akademinin en eski öğrencisiydi; yüzü ve sakalı soluk sarı, elleri ve giysileri pislik içindeydi. Kendisine tanıtıldığımda bana sıkı sıkı sarıldı (sarılmasa daha memnun olurdum). Buraya geldiğinden beri işi, safradan aldığı rengi gidererek ve mukustan arındırıp kokusunu yok ederek insan dışkısını bileşenlerine ayırmak ve yeniden ilk hâline dönüştürmekmiş. Kendisine haftada bir kez Bristol varili büyüklüğünde bir fıçı dolusu insan dışkısı geliyormuş.

Buzu oksitleyerek barut yapmaya çalışan bir başka projeciyle karşılaştım, bu adam bana ateşin işlenebilirliği üzerine yazdığı ve yayımlamak istediği eserini de gösterdi.[22]

Çok marifetli bir mimar da evleri çatıdan başlayıp temele doğru inşa etmek gibi yepyeni bir yöntem keşfetmişti. Arı

22. Mizahın en aşırı derecesi bile 1720'lerdeki Güney Pasifik çılgınlığı zamanında şirketler kurularak gerçekleştirilmeye çalışılan projelerin saçmalığını abartmış olmaz. Bu dönemin orijinal işlerinin uzun listesiyle karşılaştırıldığında, Swift'in *Logado Akademisi* anlatımı hafif kalır. Bu türden şirket amaçları listesinde şunları sayabiliriz: "Bütün İngiltere sathında (üç milyon) evin inşası ve yeniden inşası." "At üretiminin teşvik edilmesi ve kilise arazilerinin geliştirilmesi." "Kutsal Adalarda (iki milyon) tuzla tavaları dikilmesi." "(On milyon) kraliyet balık havuzunun yapılması." "(İki milyon) atın sigortalanması." "(Bir milyon) sonsuz hareket çarkı." "Sıcak havayla malt kurutulması." "Gayrimeşru çocuklar için hastane inşası." "Cıvanın işlenebilir metale dönüştürülmesi." "Korsanları yakalamak için gemi satın alım ve donatımı." "İspanya'dan bir miktar eşeğin ithal edilmesi." "Kurşundan gümüş elde edilmesi." Ama herhâlde en tuhaf olanı şuydu: "Zamanla ifşa edilecek büyük bir avantaj için girişim."
Her katılımcının iki eski İngiliz altını ödemesi gerekiyordu, böylece amaca yaklaşıldığında, yüz eski İngiliz altını pay alacaktı. Teklifin biri öylesine cazipti ki, bin katılımcı aynı sabah içinde katılıp paylarını ödemiş ve öğleden sonra proje sahibi ortadan kaybolmuştu.

ve örümcek gibi iki akıllı böceğin de evlerini aynı şekilde inşa ettiğini söyleyerek yaptığı işin doğruluğunu bana ispatlamaya çalıştı.

Yanındaki çırakları da kendisi gibi kör olan doğuştan kör bir adam vardı. Çırakların görevleri, ustalarının dokunup koklayarak birbirinden ayırt etmeyi öğrettiği renkleri nakkaşlar için birbirine karmaktı. Ama benim şansıma o sırada ne çıraklar ne de profesörler marifetlerinde henüz ustalaşmamışlardı, sıklıkla yanılıyorlardı. Öte yandan bu sanatçı kendi cemiyeti içinde son derece saygı duyulan ve teşvik gören biriydi.[23]

Bir diğer odada gördüğüm, saban, öküz ve işçilik masraflarından tasarruf sağlayan bir alet keşfederek toprağı yaban domuzlarıyla süren projeci son derece hoşuma gitmişti. Yöntemi şuydu: Yaklaşık dört dönümlük bir araziye bir miktar meşe palamudu, hurma, kestane ve domuzların sevdiği diğer sebze ve meyveler on beş santim aralıklarla yirmi santim derinliğe gömülüp altı yüzden fazla domuz tarlaya salıveriliyor; bunlar yiyeceklerini ararken toprağı alt üst ederek ekilebilir bir hâle getiriyor, üstelik dışkılarıyla da toprağı gübreliyorlardı. Gerçi deneyler, çekilen zahmetin ve yapılan masrafın çok fazla olduğunu, hemen hemen hiç ürün elde edilemediğini göstermişti ama yine de bu buluşun ileride

23. Swift zamanında bazı bilginler, körlere dokunmak yoluyla renkleri ayırt etmelerinin öğretilebileceğini savunuyorlardı; bunlar Bartolin'in andığı, yalnızca hissetme yoluyla bütün ağaç türlerini ve bütün renkleri ayırt edebilen Danimarkalı kör bir heykeltraşı örnek olarak veriyorlardı. Gerçekten de, körlerin kendilerini göstermedikleri az bilim alanı vardı. Cambridge'deki Profesör Sanderson vakası iyi bilinir. Onun dildeki, dahası matematik, felsefe ve müzikteki yetenekleri hayret vericiydi. Dokunma duyusu o kadar keskindi ki en yetenekli yargıçları bile yanıltacak biçimde kusursuz üretilmiş sahte metal paraları parmaklarının arasından şöyle bir geçirerek anlayabiliyordu. Listelerde görünmese de, 1720 yılının boş işleri arasında körler için bir iş sağlama projesinin de bulunması olasıdır.

büyük gelişmelere kapı aralayacağından kuşku duyulmuyordu.

Oradan sanatçıların girip çıkabileceği dar bir geçit dışında, kalan bütün duvarların ve tavanın boydan boya örümcek ağlarıyla kaplı olduğu bir başka odaya girdim. Ben içeri girince projeci bağırarak ağlarına zarar vermememi söyledi. Evlerimizde dokumada olduğu kadar eğirme işlerinde de ipek böceklerinden kat kat üstün olan başka böcekler varken dünyanın çok uzun zamandır ipek böceklerini kullanarak korkunç bir hata yaptığından dert yanıyordu. Örümcekleri bu işte kullanarak ipeği boyama masrafını da ortadan kaldıracaktı, onları beslemek için kullandığı rengârenk sinekleri gösterdiğinde doğrusu beni de ikna etti. Her renkten sineği vardı; ipliklere güç ve dayanıklılık kazandırmak için sineklere özel bir çeşit sakız, yağ ve diğer maddelerden oluşan uygun yiyecekler bulabildikleri takdirde herkesin zevkine hitap edecek ağların ortaya çıkacağını umuyordu.[24]

Bir gökbilimci, kentteki belediye binasının tepesindeki rüzgârgülünün üstüne dünya ve güneşin yıllık ve günlük hareketlerini ayarlayarak rüzgârın beklenmedik hareketleriyle çakışacak bir güneş saati yerleştirme işini üstlenmişti.

Hafif bir gaz sancısından yakındığım için kılavuzum beni bir odaya götürdü, burada aynı alete birbirine ters işler yaptırarak bu hastalığı tedavi etmekle ünlenmiş bir hekim vardı. Uzun ince fildişinden bir ağızlığı olan kocaman bir çift körüğü vardı. Bunu makattan yirmi santim içeri sokup körük-

24. Bu bir mizah değil; aksine 1710 yılında bu konu üzerine bilimsel bir makale yayınlayan dahi Fransız M. Bon'un ciddi ciddi sunduğu projenin abartılmamış ifadesidir. Makalesi, örümcek ağlarının türleri, nasıl elde edileceği, ipek böceklerinin ipek üretmesinden daha karlı olduğu vs üzerineydi. M. Bon, örümcek ağından ürettiği malzemeleri Fransız Kraliyet Akademisi'ne de göndermiş, burada ve diğer enstitülerde proje ciddiyetle ele alınmıştı.

le içerdeki havayı emerek bağırsakları kupkuru bir mesane gibi büzebileceğini ileri sürüyordu. Eğer hastalık artarak şiddetlenirse, körük hava ile dolu olduğu hâlde ağızlığı makattan içeri sokup havayı hastanın içine boşaltıyor ve aleti tekrar doldurmak üzere geri çekerken başparmağıyla da makat deliğini sıkıca basarak tıkıyormuş. Bu işlem üç-dört defa tekrarlanınca vücuttaki gazlar zararlı maddeleriyle beraber (tıpkı tulumbalardan gelen su gibi) dışarı hücum ediyor ve hasta iyileşiyormuş. Her iki operasyonu da gözümün önünde bir köpek üzerinde denedi; birincisinden herhangi bir sonuç alamadı, ikincisinden sonra ise hayvan az kalsın patlayacaktı; içindekileri öyle şiddetle boşalttı ki arkadaşım ve ben çok utandık. Köpek oracıkta öldü, biz oradan ayrılırken hekim aynı işlemle köpeği diriltmeye çalışıyordu.[25]

Başka bir sürü oda gezdim; ama kısa ve öz olmak adına, gördüğüm tüm gariplikleri anlatarak okurumu sıkmayacağım.

O ana kadar akademinin yalnızca bir kısmını görmüştüm. Diğer kısım kuramsal bilgi üzerine çalışanlara ayrılmıştı. Ancak bunlar hakkında bilgi vermeden önce burada "evrensel sanatçı" olarak bilinen ünlü birinden söz etmek istiyorum. Bu adam bize "otuz yıldır bütün düşüncelerini insanoğlunun yaşamını iyileştirmeye adadığını" söyledi. İki oda dolusu ilginç araç gereci vardı, yanında da elli kişi çalışıyordu. Kimileri havayı azotundan arındırmak ve sulu ya da sıvı parçacıklarını süzüp almak suretiyle kuru bir madde hâlinde yoğunlaştırmaya, kimileri mermeri yumuşatarak yastık ve kırlent yapmaya, kimileri de canlı bir atın toynaklarını iltihaplanmadan korumak için dondurup taş hâline getirmeye çalışıyordu. Sanatçının kendisi ise o esnada iki proje üzerin-

25. Bu pasajdaki alaycılık, köpekler üzerinde yaptığı deneylerden çıkardığı sonuçlarla bir kusturma teorisi oluşturarak yayınlayan, Swift'in hazzetmediği Dr. Woodward'ı hedeflemektedir.

de çalışıyordu; birincisi toprağa anız ekmekti, gerçek tohumun özünün anız olduğunu ileri sürüyor bunu da benim aklımın ermediği kimi deneylerle ispatlıyordu. Diğer projesi de reçine, maden ve çeşitli otları karıştırarak elde ettiği özel bir bileşimi iki süt kuzusunun üzerine sürüp yünlerinin çıkmasını önlemekti. Böylece makul bir süre içinde bütün krallıkta çıplak koyun soyunu çoğaltabileceğini umuyordu.

Karşıya, daha önce sözünü ettiğim kuramsal bilgi projecilerinin olduğu bölüme geçtik.

Gördüğüm ilk profesör, çok büyük bir odadaydı ve çevresinde kırk öğrenci vardı. Birbirimizi selamladıktan sonra, odanın büyük bir bölümünü kaplayan bir çerçeveye dikkatle baktığımı görünce, kuramsal bilginin geliştirilmesi yolundaki bir projeyi, böyle pratik ve mekanik yaklaşımlarla gerçekleştirmeye çalışıyor olmasına şaşırabileceğimi söyledi. Oysa bütün dünyanın kısa zaman içinde bu yaklaşımın ne denli yararlı olduğunu anlayacağını iddia etti ve bundan daha soylu ve yüce bir fikrin daha önce hiç kimsenin aklına gelmediğini söyleyerek böbürlendi. Olağan yöntemlerle sanat ve bilgi edinmenin ne kadar zahmetli olduğunu herkes bilirdi; onun bu buluşuyla en cahil kimse bile makul bir masraf karşılığında ve çok az bir bedensel güç harcayarak bir profesöre ya da en ufak bir tahsile gerek duymaksızın felsefe, şiir, politika, hukuk, matematik ve tanrıbilim üzerine kitaplar yazabileceğini söyledi. Ardından beni bütün öğrencilerin etrafında sırayla dizildiği bir çerçevenin yanına götürdü. Bu, odanın ortasına yerleştirilmiş yaklaşık iki metrekarelik bir dörtgendi. Yüzeyi irili ufaklı zar büyüklüğünde tahta parçalarından oluşmuştu. Hepsi birbirine ince tellerle bağlanmıştı. Bu tahta parçacıklarının her karesine kâğıt yapıştırılmış, bu kâğıtlara da dillerindeki tüm sözcükler belli bir sıra gözetilmeksizin çeşitli kip, zaman ve çekim-

lerde yazılmıştı. Profesör düzeneği çalıştıracağını söyleyip dikkatle izlememi istedi. Öğrencilerin her biri, onun emri üzerine çerçevenin etrafında bulunan kırk adet demir tutacağı kavrayıp aniden çevirince sözcüklerin sırası tamamen değişti. Profesör ardından otuz altı delikanlıya, çerçeve üzerinde görünen birkaç satırı yavaşça okumalarını buyurdu; her bir satırda bir cümle oluşturabilecek üç-dört sözcük bulduklarında, bunları kâtiplik eden diğer dört arkadaşlarına yazdırıyorlardı. Bu işlem üç-dört defa tekrarlandı, makineye öyle bir düzen veriyorlardı ki her çevirişte tahta kare parçaları tersyüz oldukça sözcüklerin yerleri değişiyordu. [26]

Genç öğrenciler günde altı saat bu işle uğraşıyorlardı. Profesör bana koca sayfalara yazılmış yarım cümlelerle dolu birçok cilt kitap gösterdi; cümleleri uç uca ekleyerek bu zengin malzemeyi dünyaya bilim ve sanat eseri olarak sunmak niyetindeydi. Eğer halk *Lagado*'da bu şekilde beş yüz tane daha çerçeve kurup işletmek için bir fon oluşturur ve çerçevenin yöneticileri de koleksiyonlarında biriktirdikleri cümleleri ortak kullanıma sunmaya mecbur tutulursa, bu proje daha bir geliştirilip hızlandırılabilirdi.

Profesör "gençliğinden beri aklını fikrini bu buluşa adadığına, bütün sözcük dağarcığını bu çerçeveye aktardığına, kitaplarda yer alan tüm ek, ad, eylem ve öteki söz birimleri

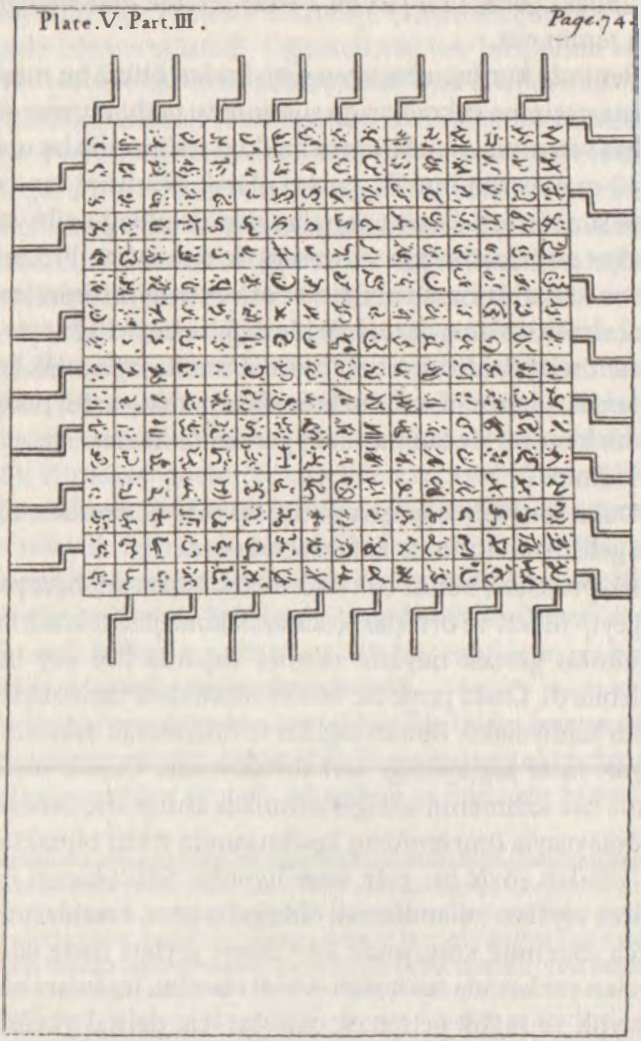
26. Raymond Lully, gerçekten de olası bütün problemlerin çözümü için mekanik bir düzenek öneriyordu. Ardından Cornelius Agrippa bu proje üzerine yazdığı bir yorumda, herhangi birinin bu düzenek vasıtasıyla, ne kadar çapraşık ve zor olursa olsun, herhangi bir konu üzerine tartışabileceğini ilan etmişti. Düzenek, bazıları sabit ve bazıları hareketli olan belli sayıdaki ortak merkezli dairelerden oluşacaktı. İkinci dairede mutlak fiiller, üçüncü dairede izafi fiiller, diğerlerinde ise problem saçakları olacaktı. Koşulları ve sınırlandırmaları ifade etmek üzere bir üçgenler sistemi de sabitlenecekti. Agrippa yorumlarında, bu düzenekten alınan bazı olağanüstü sonuç örneklerden söz ediyordu. Bazı üst düzey insanlar, özellikle Kirchner ve Kuhlman, bu düzeneği savunuyor ve onu çok daha mükemmel bir düzeye ulaştırdıklarını söylüyordu.

arasındaki genel oranları en hassas şekilde hesapladığına" beni temin etti.

Benimle kurduğu bu içten iletişimden ötürü bu meşhur insana naçizane şükranlarımı sundum ve talihim yaver gider de ana vatanıma dönebilirsem hakkını teslim edip bu olağanüstü makinenin biricik mucidi olarak kendisini tanıtacağıma söz verdim. İlişikte yer alan şekilde olduğu gibi, kâğıt üzerine geçirmeme izin vermesini de rica ettim. Profesöre, her ne kadar Avrupa'da bilginler arasında birbirinin icatlarını çalmak, çalamazlarsa bile hiç değilse böylelikle esas icat sahibinin kim olduğunun tartışılır olmasını sağlayarak fayda sağlamak adetten olsa da bu konudaki bütün şerefin rakipsiz olarak kendisinde kalması için gerekli önlemleri alacağımı söyledim.

Daha sonra dil okuluna gittik. Burada üç profesör dillerini geliştirme yolunda kafa yoruyorlardı.

İlk projeleri, bütün çok heceli sözcükleri tek heceye indirgeyip fiilleri ve ortaçları çıkararak konuşmayı kısaltmaktı; çünkü gerçek hayatta isimler dışında her şey hayal edilebilirdi. Öteki proje ise bütün sözcükleri tamamıyla ortadan kaldırmaktı. Bunun sağlıklı ve özlü olmak bakımından büyük yarar sağlayacağı ileri sürülüyordu. Çünkü söylediğimiz her kelimenin akciğerlerimizin aşınıp küçülmesinde ve dolayısıyla ömrümüzün kısalmasında etkisi olmaktaydı. Bu yüzden şöyle bir çare öneriliyordu: Sözcüklerin işlevi sadece eşyaları adlandırmak olduğuna göre, insanların yalnızca üzerinde konuşmak istedikleri şeyleri ifade edecek eşyaları yanlarında taşımaları yeterli olacaktı. İnsanlara büyük kolaylık ve sağlık getirecek olan bu icat derhal yürürlüğe konacakmış; ama kadınlar, ayaktakımı ve okuma yazması olmayanlar bir olup ataları gibi kendi anadillerinde konuşma

Cümle oluşturan düzenek.

özgürlüğü verilmediği takdirde isyan edecekleri tehdidinde bulunup engel olmuşlar. İşte bu iflah olmaz sıradan halk böyle bilim düşmanıymış! Yine de birçok bilgin ve hikmet sahibi şahsiyet, kendilerini eşyalarla ifade etmeye epey uyum sağlamışlar. Bu konudaki tek sakınca ise, anlatılacak meram kapsamlı ve çeşitliyse ve kendisine yardım edecek birkaç hizmetçi tutmaya gücü yoksa kişinin sırtında büyük bir eşya yığını taşımak zorunda kalmasıymış. Bu türden iki bilgini, tıpkı çerçiler gibi sırtlarındaki yükün ağırlığı altında iki büklüm ezilirken görmüştüm. Bunlar sokakta karşılaşınca yüklerini indirip bohçalarını açıyor, bir saat karşılıklı görüşüyor, sonra da araç gereçlerini toplayıp, yüklerini yeniden sırtlamak için birbirlerine yardım edip ayrılıyorlardı.

Kişi kısa görüşmeler için kendine yetecek eşyayı cebinde ya da koltuğunun altında taşıyabilirdi, hele evde işler daha da kolay oluyordu. Bu yöntemi kullanan kişilerin bir araya geldiği odalarda, ustalık gerektiren bu türden konuşmaları sürdürmek için gerekli tüm araç gereçler zaten el altındaydı.

Bu buluşun sağladığı bir diğer fayda da kullanım biçimleri kolaylıkla anlaşılacak biçimde birbirinin aynı veya benzer araçlar kullanan bütün uygar uluslar arasında evrensel bir dil oluşturmasıydı. Böylece büyükelçiler, dillerine yabancı oldukları yabancı hükümdar ve devlet bakanlarıyla görüşmeler yapmak için hazır donanımlı olabileceklerdi.

Öğretmenin, bizim Avrupa'da aklımızın ucundan bile geçmeyecek bir yöntemle öğrencilerine ders verdiği bir matematik okuluna da gittim. Problem ve ispatı, ince bir yufka üzerine sefalik tentürden[27] oluşan bir mürekkeple zarif bir şekilde yazılıyordu. Öğrenci bunu aç karnına yutuyor ve kendisine üç gün boyunca ekmek ve sudan başka bir şey

27. Zihni gevşetip rahatlatan ilaç.

verilmiyordu. Bu kâğıt helva sindirildikçe tentürün beyne yükseleceği ve beraberinde matematik önermesini de götüreceği düşünülüyordu. Ancak ya karışımın miktarında veya bileşimindeki bir hatadan ya da bu kapsül mide bulantısına yol açtığı için daha etki göstermeden onu dışarı kusan veya reçetenin gerektirdiği şekilde aç kalmaya razı edilemeyen gençlerin aksiliklerinden ötürü, şimdiye kadar bir başarı kaydedilememişti.

VI

Akademi ile ilgili başka ayrıntılar. Yazarın önerdiği bazı düzeltmeler olumlu karşılanır.

Siyasal projeciler okulundan pek hoşnut olmadım, profesörlerin kafayı yemiş olduklarını düşündüm. Bu sahneleri ne zaman hatırlasam karamsarlığa kapılmaktan kendimi alamam. Bu mutsuz insanlar, yardakçılarını bilgelik, yetenek ve erdemlerine göre seçmeleri için kralları ikna etmek; yöneticilere kamu yararını gözetmeyi öğretmek; erdemli, büyük yetenekli ve önemli hizmetlerde bulunmuş kimseleri ödüllendirmek; hükümdarlara, kendi çıkarlarının halkın çıkarlarıyla bir olması gerektiğini öğretmek; önemli görevlendirmeler yaparken liyakat sahiplerinin seçilmesini sağlamak gibi, insanoğlunun aklının ucundan bile geçmeyecek, gerçekleşmesi olanaksız, çılgın birtakım ucube projeler için yöntemler ileri sürüyorlardı. Bütün bunlar, "filozofların gerçek diye ileri sürmeyeceği hiçbir ölçüsüzlük ve mantıksızlık yoktur" diyen eski deyişi doğruluyordu.

Bununla beraber akademinin bu bölümünde çalışanların tamamının hakkını yememek için hepsinin bu kadar hayalperest olmadığını belirteyim. Devlet yönetimiyle ilgili konulara son derece hâkim ve yetenekli bir hekimle tanıştım.

Bu ünlü kişi hem yöneticilerin düşkünlükleri ve zaaflarından hem de yönetilenlerin ahlaksızlıklarından kaynaklanan türlü hastalık ve çürümeye karşı etkili çözümler bulmaya çalışıyordu. Örneğin, bütün yazar ve düşünürler doğal ve siyasi yapılar arasında tam bir paralellik olduğu konusunda hemfikir olduğuna göre, acaba her ikisinin de sağlığının korunması ve hastalıklarının iyileştirilmesi için aynı reçeteye başvurulmasından daha mantıklı bir şey olabilir miydi? Senato ve diğer büyük meclislerin üyelerinin bedenlerinde dolaşan sıvıların dengesizliğinin birçok rahatsızlığa sebep olduğu bilinen bir şeydi; kafa ve özellikle kalpleri ile ilgili hastalıklar, şiddetli titremeler, özellikle sağda olmak üzere her iki ellerinde acı verici kas ve sinir çekilmeleri, bunalımlar, gaz sancıları, baş dönmesi, hezeyanlar, pis kokulu cerahat dolu çıbanlar, etrafa köpükler saçan ekşi geğirmeler, doymak bilmez bir iştah ve hazımsızlık ve sıralamaya gerek olmayan daha nice rahatsızlıklar... Bu nedenle bu hekim şunu öneriyordu: "Senato toplandığı zamanlarda oturumların ilk üç gününde hazır bulunacak bellibaşlı birkaç hekim, her gün toplantı bitiminde senatörlerin nabızlarına bakarak, hastalıkların niteliklerini ve tedavi yöntemlerini araştırıp birbirlerine danışsınlar. Dördüncü gün yanlarında uygun ilaçlar bulunan eczacılarla birlikte senatoya dönerek üyeler oturuma başlamadan her birine ihtiyaçlarına göre yumuşatıcı macunlar, müshiller, temizleyiciler, yavaşlatıcılar, durdurucular, yatıştırıcılar, gevşeticiler, ağrı kesiciler, sarılık ilaçları, balgam söktürücüler ve kulak açıcı türlü ilaçlar versinler. Bu ilaçların etkilerine göre de bir sonraki oturumda ya tekrar versinler ya değiştirsinler ya da kessinler."

Bu proje halka pek bir masraf çıkarmayacağı gibi, naçizane görüşüme göre senatonun yasamada pay sahibi olduğu ülkelerde işlerin süratle bitirilmesinde, oybirliği sağlamada,

tartışmaları kısaltmada, kapalı ağızları açıp açık olanları kapatmada, gençlerin aksiliklerini törpüleyip yaşlıların dediğim dedik inatçılıklarını gidermede, ahmakları canlandırıp küstahları da bastırmada yararlı olurdu.

Ayrıca, kral gözdelerinin zayıf ve unutkan belleklerinden hemen herkes şikâyetçi olduğu için, bu hekim, "bakanın yanına çıkan kişilerin meramlarını kısa ve öz bir şekilde ifade ettikten sonra, söylediklerinin unutulmasına meydan vermemek için, ayrılırken bakanın burnunu sıkmalarını veya karnına bir yumruk indirmelerini, nasırına basmalarını veya her iki kulağını üç kez çekmelerini, poposuna iğne batırmalarını veya kolunu morartıncaya kadar çimdiklemelerini ve bunları işleri görülünceye ya da tümden geri çevrilinceye kadar her kabul töreninde tekrarlamalarını" öneriyordu.

Aynı şekilde, "büyük millet meclisindeki her senatörün, görüşünü dile getirip temellendirdikten sonra oyunu tam aksi yönde kullanmaya zorunlu tutulmasını çünkü bu şekilde sonucun yanılma payı olmadan halkın yararına olacağını" belirtiyordu.

Bir ülkedeki partilerin şiddetli çatışmalar içine girmeleri durumunda bunları uzlaştırmak için de ciddi bir buluşu vardı. Yöntemi şöyleydi: "Her iki partiden yüz lider alınır, kafaları aşağı yukarı aynı büyüklükte olanlar ikişer ikişer bir araya getirilir; sonra da iki yetenekli cerrah her çiftin kafasını arkadan, aynı anda, beyinleri ortadan ikiye bölünecek şekilde keser. Bu şekilde kesilen beyinlerin arka tarafları karşıt görüşteki parti üyeleri arasında değiştirilir." Gerçekten de çok incelik isteyen bir işe benziyor, bununla beraber profesör, "eğer büyük bir ustalıkla yapılacak olursa büyük bir ilerleme katedileceğinin garanti olduğunu" söyledi. Çünkü ona göre iki yarım beyin tartışmalarını bir tek kafatasının sınırları içinde yapmak zorunda kalacağından, çok geçmeden

iyi bir anlaşmaya varacak; bu da dünyanın kendi etraflarında döndüğünü zannedenlerin kafalarında bulunması arzu edilen ölçülülüğü ve düzgün düşünceleri beraberinde getirecekti. Parti yöneticilerinin beyinleri arasındaki nitelik ve nicelik farklılıklarına gelince, profesör bilgilerine dayanarak bunun o kadar da önemli bir şey olmadığını söyledi.

İki profesör halka eziyet etmeden vergi toplamanın en uygun ve etkili yolları üzerine çok ateşli bir tartışmaya tutuşmuşlardı. Biri en adil yöntemin, ahlaksızlık ve budalalığın vergiye bağlanması ve verginin miktarının komşuları arasından oluşturulacak bir jüri tarafından adil bir şekilde belirlenmesi olduğunu söyledi. Diğeri ise tam karşıt görüşteydi; insanların kendilerinde övünç kaynağı olarak gördükleri bedensel ve zihinsel özelliklerin vergilendirilmesini, vergi miktarının da bunlardaki yaklaşık üstünlük derecelerine göre saptanmasını, bu saptama işinin de herkesin kendisine bırakılmasını savunuyordu. En yüksek vergiye bağlanacak erkekler, karşı cinsin en gözdesi durumundakiler olacaktı; değerlendirme ölçütü de aldıkları övgülerin sayısı ve niteliğine denk düşecekti. Zekâ, yiğitlik ve nezaketin de yine aynı şekilde kişilerin beyanı esas alınarak vergiye tabi tutulması öneriliyordu. Ancak şeref, adalet, bilgelik ve bilgiye gelince, bunlar vergilendirilmemeliydi; çünkü bunlar öyle kendilerine has niteliklerdi ki, hiç kimse ne komşusunda olduğunu kabul eder ne de kendisinde bulunduğunu söyleyerek övünürdü.

Kadınların güzelliklerine ve giyinme becerilerine göre vergilendirilmesi öneriliyordu; kadınlara da erkeklere verilen haklar tanınacak ve vergi miktarını kendileri belirleyeceklerdi. Ancak sadakat, namus, sağduyu ve iyi huyluluk vergilendirilmemeliydi; çünkü bunlar toplama masraflarına değmezdi.

Senatörlerin krallık çıkarlarına bağlı kalmalarını sağlamak amacıyla, meclis üyelerinin atanırken kura çekmeleri önerilmişti. Her üye önce yemin ederek, kazansa da kazanmasa da oyunu saray lehine kullanacağına dair güvence verecek, kaybedenler isterlerse mevki boşalmalarında yeniden kuraya katılabileceklerdi. İşte böylece umut ve beklenti hep canlı tutulacak, hiç kimse yerine getirilmeyen vaatlerden yakınmayacaktı; kader kısmet'in omuzları bakanlığın omuzlarından daha geniş, daha güçlüydü!

Bir başka profesör bana hükümete karşı çevrilen tezgâh ve komploları ortaya çıkarma yöntemlerinin sıralandığı uzun bir kâğıt gösterdi.[28] Büyük devlet adamlarına, tüm şüpheli kimselerin neyi ne zaman yediklerini, yatakta hangi yanlarına yattıklarını, arkalarını hangi elleriyle sildiklerini incelemelerini; dışkılarını iyice inceleyip renginden, kokusundan, tadından, kıvamından, iyice hazmedilip hazmedilmediğinden yola çıkarak düşünce ve planları konusunda bir hükme varmalarını öneriyordu. Çünkü gözlemlerine göre insanlar hiçbir zaman büyük abdestlerini yaptıkları zamanki kadar ciddi, düşünceli ve kararlı olmazdı; profesör böyle bir yargıya varmadan önce bizzat kendi üzerinde yaptığı bir deneyde, kralı öldürmenin en iyi yolunun hangisi olduğunu düşündüğünde dışkısı yeşile çalıyormuş; bir isyan çıkarmayı ya da başkenti ateşe vermeyi düşündüğünde ise daha başka bir renk alıyormuş. [29]

---

28. Buradan başlayarak bölüm sonuna kadarki pasajlarda, Rochester Piskoposu'na karşı parlamentonun çıkardığı Cezalandırma Tezkeresi iğneleyici bir tarzda karikatürize edilmiştir.

29. Wharton Dükü'nün Cezalandırma Tezkeresi'nin ikinci okumasında yaptığı konuşmadan alınan aşağıdaki bölüm, bu kinayenin kabalığını yeterince açıklıyor: "İspatlanmaya çalışılan diğer bir nokta da şuydu ki; Kaptan Halstead müstakbel Ormond Dükü'nü almaya giderken, piskoposla birlikte başrahipliğe uğramıştı. Başrahibin yanındaki bir taburenin üstünde olan iki mektup

Yazı baştan sona politikacılar için son derece yararlı ve ilginç gözlemleri içeren büyük bir duyarlılıkla yazılmıştı ancak anlayabildiğim kadarıyla henüz tamamlanmamıştı. Bunu yazara söyleme cüretinde bulunarak kimi ilavelerimi lütfedip kabul etmesini önerdim. Önerimi yazarlar arasında, özellikle projeciler tayfasında pek rastlanmayan bir uyumlulukla karşıladı ve bu konuda daha fazla bilgi edinmekten memnun olacağını söyledi.

Bu profesöre bir süre kaldığım, yerlilerinin *Langden* dedikleri *Tribnia* Krallığı'ndan[30] bahsettim. Orada yaşayanların çoğu, bakanların ve yardımcılarının yönetimi altında yaşayıp çalışan kâşiflerden, tanıklardan, muhbirlerden, savcılardan, davacılardan, itirafçılardan, yalan yere yemin edenlerden ve bunların astlarından oluşan insanlardan meydana geliyordu. Bu krallıkta komplolar, genellikle kendi hâkimiyet alanlarını genişletmek, sapıtmış bir yönetimi yeniden canlandırmak, genel memnuniyetsizlikleri bastırmak ya da insanları oyalamak, para cezalarıyla kasaları doldurmak veya halkın tasarruflarını kendi özel çıkarlarına uygun düşecek şekilde arttırıp azaltmak isteyen kişilerin işiydi. Bunlar bir araya gelip kimleri komplo çevirmekle suçlayacaklarına karar verirler. Sonra bu kişilerin bütün mektup ve diğer yazılarını ele geçirip sahiplerini zincire vurdurmak için etkili düzenlemeler yaparlar. Bu belgeler, kelimelerin, hecelerin ve harflerin neyi simgelediklerini deşifre etmede usta olan bir gruba iletilir. Onlar da örneğin bir lazımlık sandalyesinin danışma meclisini, kaz sürüsünün senatoyu, topal itin işgalcileri, babafingonun kralı, vebanın daimi paralı orduyu, kırkka-

---

bu beyefendi tarafından okunmuştu ancak mektuplarda sadece ziyaret randevuları vardı ve bu komplodan hiç bahsedilmiyordu."

30. Büyük Britanya.

natlı böceğin başbakanı, gut hastalığının başrahibi, darağacının devlet bakanını, lazımlık kabının asilzadeler meclisini, kalburun saray hanımefendisini, süpürgenin devrimi, fare kapanının memuriyeti, dipsiz kuyunun hazineyi, batakhanenin sarayı, çıngıraklı soytarı kukuletası ve zillerin gözdeyi, kefesi bozuk terazinin mahkemeyi, boş tenekenin generali, akan çıbanın yönetimi simgelediğini bulup ortaya çıkarmaya çalışır.

Söz konusu yöntem işe yaramadığında, bilginlerin kendi aralarında "akrostiş" ve "anagram" dedikleri daha etkili iki yönteme başvururlar. Önce tüm baş harflerin bir siyasi anlamı olduğunu ortaya koymaya çalışırlar. Böylece N bir suikastı, B süvari alayını, L de denizdeki donanmayı simgeler. Sonra da şüpheli bir yazıdaki harflerin yerlerini değiştirerek memnuniyetsiz bir grubun en derin planlarını dahi su yüzüne çıkarabilirler. Örneğin bir arkadaşıma yazdığım mektupta, *Tom kardeşimizin basuru çıktı* desem, bu sanatta ustalaşmış biri, bu cümleyi oluşturan harflerin yerlerini değiştirerek şu sözleri ortaya çıkarabilir: *Dayanın, bir tezgâh çeviriliyor-Tour!*[31] İşte buna da anagram yöntemi denilmektedir.

Profesör, gözlemlerimi kendisine ilettiğimden ötürü teşekkürlerini sundu ve kitabında benden bahsedip onurlandıracağına dair söz verdi.

Beni bu ülkede daha uzun süre alıkoyacak bir şey kalmadığından, vatanım İngiltere'ye dönmeyi düşünmeye başladım.

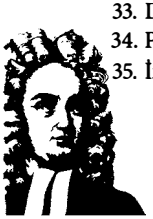
31. Kitabın orijinalinde, anagramcıların "Our brother Tom has just got the piles" cümlesinden "Resist. –a plot is brought home– the tour" ifadesini deşifre ettikleri belirtilir. "Tour" Bolingbroke'un Fransa'dayken kullandığı takma addı.

VII

Yazar Lagado'dan ayrılır ve Maldonado'ya[32] gelir. Memleketine gidecek gemi yoktur. Glubbdubdribe'[33] kısa bir yolculuk yapar. Vali tarafından kabulü.

Laputa ve ona bağlı toprakların, doğuda henüz bilinmeyen Amerikan topraklarına, batıda Kaliforniya'ya ve kuzeyde *Lagado*'dan yüz elli mil ötedeki Pasifik Okyanusu'na kadar uzandığına inanmak için sebeplerim var. *Laputa*'da güzel bir liman bulunuyor ve kuzeybatıda 29 derece kadar kuzey enleminde ve 140 derece boylamında[34] bulunan büyük *Luggnagg* Adası'yla çok iyi ticari ilişkileri var. *Luggnagg*[35] Adası, Japonya'nın beşyüz kilometre kadar güneydoğusunda yer alıyor. Japon İmparatoru ile *Luggnagg* Kralı arasındaki ittifak sayesinde sık sık bir adadan ötekine geçme olanağı oluyordu. Bu nedenle, Avrupa'ya dönebilmek için rotamı bu yöne çevirmeye karar verdim. Yol göstermesi ve az miktardaki eşyalarımı taşıması için katırı olan bir kılavuz kiraladım. Sonunda, bana birçok

32. Londra için başka bir anagram.
33. Dublin için bir anagram.
34. Pasifik Okyanusu'nun ortaları.
35. İngiltere için anagram.

lütufta bulunan ve yola çıktığımda cömert armağanlar veren soylu koruyucuma veda ettim.

Yolculuğum anlatmaya değecek herhangi bir olay veya serüven olmadan geçti. *Maldonada* Limanı'na (böyle diyorlardı) vardığımda, *Luggnagg*'a gidecek bir gemi yoktu ve olacağa da benzemiyordu. Bu kasaba hemen hemen Portsmouth[36] kadardı. Çok geçmeden bana çok iyi davranan dostlar edindim. Seçkin bir beyefendi, *Luggnagg*'a en aşağı bir aydan önce bir gemi bulamayacağıma göre, güneybatıda on beş mil kadar uzaklıkta bulunan küçük *Glubbdubdrib* Adası'na bir yolculuğun eğlenceli olacağını söyledi. Bir arkadaşıyla beraber bana eşlik etme, hatta küçük uygun bir yelkenli sağlama teklifinde bulundu.

Glubbdubdrib, tercüme edebildiğim kadarıyla, büyücüler veya sihirbazlar adası demek. Wight Adası'nın[37] üçte biri büyüklüğünde ve çok verimli bir toprağı var. Üyelerinin tamamı büyücü olan bir kabilenin reisi tarafından yönetiliyor. Bu kabiledekiler sadece kendi aralarında evleniyorlar ve halefler içinde en yaşlısı prens ya da vali oluyor. Bir kraliyet sarayı, etrafı altı metre yüksekliğinde kesme taşlardan örülmüş duvarlarla çevrili yaklaşık dokuz bin dönümlük bir parkı var. Bu parkta sığırlar, ekinler ve bahçe işleri için ayrılmış çok sayıda küçük alanlar bulunuyor.

Vali ve ailesine hizmet edenler alışılmıştan farklı. Vali, ruh çağırma yeteneği sayesinde ölüler arasından istediğini çağırıp yirmi dört saat boyunca hizmet ettirme gücüne sahip; ancak çağırdığı kişiyi yirmi dört saatten fazla tutamadığı gibi, çok olağanüstü durumlar dışında, üç ay geçmeden aynı kişiyi bir kez daha çağıramıyor.

---

36. İngiltere'nin güney kıyısında şehir.
37. İngiltere'nin en büyük adası.

Adaya saat on bir civarında vardığımızda, bana eşlik eden beyefendilerden bir tanesi valiye çıkıp yüksek huzurlarına çıkmak amacıyla gelen bir yabancıyı kabul etmesini rica etti. Bu ricası hemen kabul edildi ve üçümüz birlikte, iki yanımızda silahları ve giyimleri eski çağlardan kalma ve yüzlerindeki ifadeler tarif edemeyeceğim bir korkuyla tüylerimi diken diken eden muhafızlar olduğu hâlde, sarayın kapısından içeri girdik. Kabul salonuna varana kadar, iki yanımızda sıralanan aynı şekilde giyinmiş hizmetçiler arasından yürüyerek birçok odadan geçtik. Üç kere saygıyla yerlere kadar eğilip selamladıktan ve birkaç genel soruyu yanıtladıktan sonra ekselanslarının tahtının en alt basamağının yanındaki üç tabureye oturmamıza izin verildi. Vali, adasının dilinden farklı olmasına rağmen, *Balnibarbi* dilini anlıyordu. Benden yolculuklarımı anlatmamı istedi ve bana resmi davranılmayacağını göstermek için, parmağını bir kez oynatarak çevresindeki bütün maiyetini gönderdi; şaşkın bakışlarım arasında, aniden düşten uyandığımızda kaybolan görüntüler gibi, huzurdakiler bir anda ortadan yok olmuştu. Vali, bana zarar gelmeyeceğini söyleyip beni teskin edene kadar da kendime gelemedim. Valinin huzuruna daha önce de sıkça çıkmış iki arkadaşımın da gayet tasasız olduklarını görünce cesaretimi topladım ve ekselanslarının yüce huzurunda başımdan geçen kimi serüvenleri anlatmaya koyuldum. Yine de ara ara duraksıyor, başımı çevirip o evcil hayaletleri gördüğüm yere bakmadan edemiyordum. Valiyle, yine bir dizi hayaletin servis edip masanın kıyısında beklediği bir akşam yemeği yeme şerefine eriştim. Sabahki kadar korkmuyordum artık. Günbatımına kadar kaldım; ekselanslarından geceyi orda geçirmem için yaptığı daveti kabul edemeyeceğim için beni affetmesini naçizane diledim. İki arkadaşımla beraber geceyi bu küçük adanın başkenti olan ve saray yakınında

bulunan bir kentteki bir evde geçirdik. Ertesi sabah, vali bizi çağırtmak lütfunda bulunduğundan, bu çağrıya uyarak saygılarımızı sunmak üzere saraya döndük.

Bu şekilde, günün büyük bölümünü valiyle birlikte geçirip geceleri de kaldığımız eve dönerek on gün kaldık. Kısa zaman içinde hayaletlerin görüntüsüne o denli alışmıştım ki üçüncü ya da dördüncü seferden sonra bende artık hiçbir heyecan uyandırmaz olmuşlardı. İçimde kalan az bir korku da duyduğum meraka yenik düşmüştü. Vali hazretleri, bana dünyanın başlangıcından bugüne kadarki ölülerden istediğimi çağırıp, yaşadıkları dönemlere ilişkin olmak kaydıyla istediğim soruyu sorabileceğimi söyledi. Kendisi de yanıtlamalarını emredecekti. Sadece ve sadece doğruyu söyleyecekleri konusunda onlara güvenebilirdim; zira yalancılık, ölüler dünyasında pek faydası olan bir yetenek değildi.

Bana böylesi bir lütufta bulunduğu için, ekselanslarına naçizane şükranlarımı sundum. Parkın güzel görüntüsüne bakan bir odadaydık. İlk başta görkem ve safahat sahneleri ile eğlenmek istediğimden, Büyük İskender'i Arbela Meydan Savaşı'nın[38] hemen ardından ordusunun başında görmek istedim. Valinin bir parmak hareketiyle, bulunduğumuz pencerenin hemen altında geniş bir meydanda beliriverdiler. İskender odaya çağrıldı. Yunancayı çok az bildiğimden, söylediklerini güç bela anlayabildim. Zehirlenmeyip, aşırı içmeye bağlı yüksek ateşten öldüğüne şerefi üzerine yemin etti.

Ondan sonra da Hannibal'ı Alplerden geçerken gördüm; bana ordugâhında bir damla bile sirke olmadığını söyledi.[39]

---

38. Büyük İskender'in Pers İmparatorluğu'na karşı zaferi.

39. Romalı tarihçi Livy, yolunu kapatan kayaların üstünde büyük bir odun yığınını yaktıktan sonra, Hannibal'ın sıcaktan iyice kızan kayalara sirke döktürdüğünü, böylece kayaların rahatça kırılabilir hâle geldiğini anlatmıştır. Hannibal'ın ordusunun elinde bu kadar fazla sirke olması imkânsız olduğun-

Sezar ile Pompeius'u[40] ordularının başında tam savaşa tutuşmak üzereyken gördüm. Yine Sezar'ı son büyük zaferinden sonra gördüm. Büyük bir salonda Roma Senatosu'nun, başka bir salonda da başka bir çağdan bir meclis toplantısını göstermesini diledim. İlki bir kahramanlar ve yarı tanrılar meclisi; diğeri ise bir hilebazlar, yankesiciler, haydutlar ve kabadayılar topluluğuydu.

Vali, ricam üzerine, Sezar ve Brütüs'e bize yaklaşmalarını işaret etti. Brütüs'ün görüntüsü karşısında derin bir saygı hissettim; çehresinin her hattında erdemini, yiğitliğini, kararlılığını, gerçek vatan sevgisini, insanlığa karşı duyduğu yardımseverliği okuyabiliyordum. Sezar ve Brütüs'ün çok iyi anlaştıklarını büyük bir memnuniyetle gördüm. Sezar, hayatının sonlandırılmasının, hayatı boyunca kazandığı üstün zaferlerden kat be kat şanlı olduğunu açık yüreklilikle itiraf etti. Uzun uzadıya sohbet etme şerefine eriştiğim Brütüs; ataları Junius[41], Sokrates, Epaminondas[42], Genç Cato[43] ve Sir Thomas More'la sürekli birlikte olduklarını söyledi; bu altılıya, dünyanın bütün çağları bir yedincisini ekleyemezdi.

---

dan ve denendiğinde böyle bir işlem amacına uygun yeterlikte sonuç vermediğinden, Swift'in çağdaşı yazarlar bu hikâyenin doğruluğundan kuşkuluydu.

40. MÖ 49-45 yılları arasındaki iç savaşlarda Pompeius'u yenen Caesar diktatörlüğünü ilan etti ve Roma Cumhuriyeti, Roma İmparatorluğu'na dönüştü.

41. Lucius Iunius Brutus, Roma Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk konsülü. Sezar'ın ünlü suikastçisi Marcus Junius Brutus da onun soyundan geliyordu.

42. [5] Thebesli general (MÖ ... – 362) ve devlet adamı. Montaigne onun için "yaşamış olan en değerli ve büyük adam" demişti.

43. [6] Marcus Porcius Cato (MÖ 95-46) Stoacı felsefenin iyi bir izleyicisi olan devlet adamı; hitabet sanatındaki ustalığı, dürüstlüğü ve yaşadığı çağdaki yozlaşmaya karşı duruşuyla tanınırdı. Caesar'ın diktatörlüğüne tepki olarak intihar etti. Plutarch, Genç Cato kendi kılıcıyla karnını yardıktan sonra bayılınca, bir doktorun yetişerek yarasını diktiğini ama sonra ayılan Cato'nın yarasını elleriyle yeniden açarak öldüğünü aktarır.

Antik çağlardaki dönemler boyunca dünyanın gözlerimin önüne serilmesine duyduğum o doymak bilmez arzuyu dindirmek için çağırttığımız o ünlü kimseleri anlatarak okuru usandırmak istemem. En çok da zalimleri ve tiranları ortadan kaldıranlarla, baskılanmış ve zulmedilmiş uluslara özgürlüklerini geri verenlerin görüntüleriyle gözlerime iyi bir ziyafet çektim. Ancak duyduğum o zevki okurumu eğlendirmeye uygun bir şekilde ifade etmem olanaksız.

VIII

Glubbdubdrib hakkında başka bilgiler. Antik ve çağdaş tarihte yapılan bazı yanlışların düzeltilmesi.

Bir günümü tamamen zekâ ve bilgileriyle ün salmış o antik zaman kişilerini görmeye ayırdım. Homeros ve Aristo'nun, bütün yorumcularının başında olacak şekilde görünmelerini istedim; ama bunların sayısı o kadar çoktu ki yüzlercesi sarayın avlusunda ve dış odalarında beklemek zorunda kaldı. Bu iki kahramanı daha ilk görüşte kalabalıktan ayırt edebildiğim gibi, birbirlerinden de ayırt ettim. Daha uzun boylu ve yakışıklı olan Homer, yaşına rağmen dimdik yürüyordu; gördüğüm en canlı ve delici bakışlara[44] sahipti. Elinde bastonuyla Aristo iki büklüm yürüyordu. Çehresi zayıfça, saçları ince ve cansız, sesi boğuktu. İkisinin de yanındakileri tanımadıklarını; onları daha önce ne görmüş ne de adlarını duymuş olduklarını fark ettim. Adını veremeyeceğim bir hayaletin kulağıma fısıldadığına göre, bu yorumcular sonraki kuşaklara her iki filozofu da çok yanlış bir şekilde yorumlayarak aktardıkları için utanç ve suçluluk duyuyor, öbür dünyada kendilerinden olabildi-

44. Odyssea'da geçen bir kör ozan betimlemesine dayanarak, bazı tarihçiler yanlış olarak Homeros'un görmeyen biri olduğunu söylemişlerdir.

ğince uzak duruyorlarmış. Didymos'la Eustathios'u[45] Homeros'a takdim ettim ve Homeros'un onlara hak ettiklerinden daha iyi davranmasını sağladım. Homeros, onların bir şairin ruhuna nüfuz edebilmek için gerekli dehadan yoksun olduklarını hemen anladı. Ancak Aristo, Scotus[46] ile Ramus'u[47] kendisine takdim ederken haklarında verdiğim bilgilere sinirlendi ve onlara takımın geri kalanın da kendileri kadar büyük ahmaklar olup olmadığını sordu.

Daha sonra validen, Descartes ile Gassendi'yi[48] çağırmasını dileyip bunları kendi düşüncelerini Aristo'ya anlatmaya ikna ettim. Bu yüce filozof, doğa felsefesinde düşmüş olduğu hataları büyük bir açık yüreklilikle kabul etti; çünkü birçok insan gibi o da tahminlerine dayanarak fikir yürütmüştü; Epikuros'un[49] öğretisini olabildiğince anlaşılır hâle getiren Gassendi'nin de girdaplar teorisiyle Descartes'ın[50] da çürütülmüş olduğunu söyledi. Aristo, günümüz bilginlerinin ateşli bir şekilde savundukları yerçekimi yasasının kaderinin de aynı olacağını öngörüyor; yeni doğa sistemle-

45. Homeros yorumcuları Didymos 1. yüzyılda, Eustathios 12. yüzyılda yaşamışlardır.

46. Duns Scotus (1266-1308), kendi çağının en önemli Hıristiyan âlimlerindendi ve Aristo yorumlarıyla tanınıyordu; kilisede katolik ve seküler düşüncenin gelişimi üzerinde etkili olmuştur.

47. Petrus Ramus (Pierre de la Ramée), (1515-1572); Aristo yorumcusu Fransız hümanist. Protestanlığa geçtikten sonra Paris'ten kaçmak zorunda kaldı. 26 Ağustos St. Bartholomew Günü katliamında öldürüldü.

48. Pierre Gassendi (1592-1655), Fransız filozof, din adamı, astronom ve matematikçi. Çağdaşı Descartes ile mutlak düşünce üzerine sert tartışmaları olmuştur.

49. Adı Yunancada "dost, yoldaş" anlamına gelen antik filozof Epikuros (MÖ 341-270) insanın amacının korkudan ve savaştan uzak mutlu bir yaşam olması gerektiğini savunuyordu.

50. Descartes'a (1596-1650) göre uzay, hepsi de güneş çevresinde dönen çeşitli nicelik ve nitelikteki maddelerle doluydu.

rinin de çağdan çağa değişen birer moda akımı olduğunu ve matematiksel ilkelere dayanıyormuş gibi yapılanların bile yıldızlarının kısa bir süreliğine parlayıp vakti dolunca da gözden düşeceğini söylüyordu.

Böylece beş günümü birçok antik çağ bilginiyle söyleşerek geçirdim. Roma'nın ilk imparatorlarının çoğunu gördüm. Valiyi bize yemek hazırlamaları için Heliogabalus'un[51] aşçılarını çağırmaya razı ettim, ancak malzeme kıtlığından ustalıklarını pek gösteremediler. Agesilaos'un[52] esirlerinden biri bize Sparta usulü çorba yaptı ama ikinci kaşığı midem almadı.[53]

Beni adaya götüren iki beyefendi, birtakım özel işleri nedeniyle üç gün sonra geri dönmek zorunda kaldı. Ben de bu süreyi son iki-üç yüzyıl içinde gerek kendi ülkemde gerekse Avrupa'nın diğer ülkelerinde tanınmış yakın tarih ölülerini görerek geçirdim. Köklü ve ünlü ailelere hep büyük hayranlık duyduğumdan, validen, sekiz dokuz kuşak önceki atalarıyla beraber, bir-iki düzine kralı çağırmasını diledim. Ancak beklenmedik, acı veren bir hayal kırıklığına uğradım. Önümden kraliyet taçlarıyla bir soylular dizisi geçeceğine, bir ailede iki düzenbaz, şık giyinmiş üç saray züppesi ve bir İtalyan papazı; bir diğerinde bir berber, bir keşiş, iki de kardinal vardı. Taçlı başlara olan derin saygımdan ötürü bu nazik konu üzerinde daha fazla durmayacağım. Ancak kont, marki, dük ve benzerlerine gelince o kadar da incelikli olamayacağım. Aileleri diğerlerinden ayıran kendine özgü çeh-

51. Heliogabalus (MÖ 203-222) 218'de Roma imparatoru oldu, dört yıl sonra 18 yaşında suikastle öldürüldü. Sefahat düşkünlüğüyle tanınmıştır.

52. Agesilaos (MÖ 444-360), Sparta Kralı. Plutarch onun için "iyi yürekli olduğu kadar sert bir komutan ve bütün Yunanistan'ın kralı" demiştir.

53. Domuz paçası; kan ve sirke malzemeleriyle hazırlanan, Sparta askerlerince lezzetinden çok güç verdiği için içilen çorba.

relerini atalarına kadar izlemekten büyük keyif aldığımı da itiraf etmeliyim. Bir ailenin uzun çeneyi nereden aldığını, başka bir ailenin neden iki kuşak boyunca hep düzenbazlarla, diğer iki kuşak boyunca da hep ahmaklarla dolu olduğunu, bir üçüncüsünün kafadan çatlak, dördüncünün de düzenbaz olduğunu; Vergilius'un[54] büyük bir aileden söz ederken, neden *Nec vir fortis, nec Faemina Casta* dediğini;[55] bazı ailelerin armalarıyla tanındıkları kadar neden zulüm, sahtekârlık ve korkaklıkları ile tanındıklarını; zührevi hastalıkların soylu bir hanedana nasıl girip, cerahatli çıbanların sonraki nesillere nasıl aktarıldığını apaçık görüyordum. Bu soyların saray oğlanları, oda hizmetçileri, arabacılar, kumarbazlar, dolandırıcılar, çalgıcılar ve yankesicilerle kesintiye uğradığını gördükten sonra bütün bunlara hiç hayret bile etmedim.

En çok da modern tarih midemi bulandırmıştı. Geçen yüzyılın saraylarındaki büyük isimleri yakından incelediğimde, dünyanın satılmış yazarlar tarafından yanıltıldığını; savaşlardaki en büyük kahramanlıkların korkaklara, en bilgece düşüncelerin aptallara, samimiyetin dalkavuklara, Roma erdemlerinin vatan hainlerine, inancın ateistlere, namusun sapkınlara, gerçeğin ispiyonculara atfedildiğini gördüm. Nice masum ve kusursuz insanın, mevki sahibi yöneticilerin rüşvete sürüklediği yargıçlar tarafından ölüme veya sürgüne mahkûm edildiğini; nice zalimin güven, iktidar, saygınlık ve kazancın en yüksek mevkilerine yükseltildiğini; mahkemelerin, meclislerin ve senatoların hareket ve kararlarının büyük çoğunluğunun orospular, pezevenkler, asalaklar ve soytarı-

54. Polydorus Vergilius (1470-1555) hayatının çoğunu İngiltere'de geçiren İtalyan hümanist ve diplomat. 1534'te yayınlanan *Anglica Historia* adlı eserine atfen "İngiltere tarihinin babası" olarak biliniyordu.

55. "Ne güçlü bir erkek, ne iffetli bir kadın.."

lar tarafından maymuna çevrildiğini anladım. Dünyadaki büyük girişimleri ve devrimlerin kökenini ve motivasyonlarını, bunların zaferlerini borçlu oldukları aşağılık tesadüfleri öğrendiğimde, insanoğlunun bilgelik ve dürüstlük konusunda ne kadar da alçak olduğunu gördüm.

Burada anekdotlar veya gizli tarih yazdıklarını iddia edip birçok kralı bir fincan zehirle mezara gönderenlerin, bir hükümdarla başbakan arasında geçen hiç kimsenin şahit olmadığı konuşmaları aktaranların, devlet bakanları ve elçilerin düşüncelerini olduğu gibi açığa vuran ve sürekli haksız çıkma şanssızlığına maruz kalanların düzenbazlıklarını ve cahilliklerini gördüm. Burada, dünyayı hayrete düşüren birçok büyük olayın esas sebebini; bir fahişenin perde arkasında yapılan işleri, perde arkasındaki kimselerin bir konseyi, konseyin de bir meclisi nasıl yönetebildiğini keşfettim. Bir generalin, yalnızca korkaklık ve düzenbazlıkla nasıl büyük bir zafer kazandığını[56] ve bir amiralin de tüm donanmayı düşmana teslim etmek üzereyken istihbarat açığından dolayı düşmanı nasıl yendiğini kulaklarımla duydum.[57] Üç kral,[58] saltanatları boyunca bir kere bile liyakat sahibi kişilere yönetimde yer vermediklerini, verdikleri durumlarda ise yanlışlıkla ya da sırlarını paylaştıkları bakanlarının kalleşliği yüzünden verdiklerini, eğer dünyaya yeniden gelseler yine aynı şeyi yapacaklarını bana bildirdi. Bunlar güçlü bir akıl yürütmeyle, bir kraliyet tahtının yolsuzluklar olmaksızın

56. Angheim Savaşı, İngiliz komutanlarının verdiği açıkları avantaja çevirmek üzereyken tesadüfen ölen teğmen Keith sayesinde kazanılmıştı.

57. Sir Walter Scott'a göre, büyük olasılıkla buradaki kinaye La Hogue Deniz Savaşı'nı kazansa da Kral III. William'a sadakati oldukça kuşkulu olan Amiral Russel'ı hedeflemektedir.

58. Swift'in anılarına pek saygı duymadığı krallar: II. Charles, II. James ve III. William.

ayakta kalamayacağını; çünkü erdemlerin insana aşıladığı kendine güvenli, direngen ruh hâlinin, kamu yararına yapılan işlere sürekli köstek olduğunu ileri sürüyorlardı.

Bu kadar çok sayıda insanın, bu yüksek şeref rütbelerini ve gösterişli malikâneleri nasıl edindiğini merak ettiğimden, detaylı bir araştırma yapmaya karar verdim. Bir yabancıyı bile gücendirmek istemediğim için (söylediklerimle kendi ülkemi kastetmediğimi söylememe bilmem gerek var mıdır?) bu araştırmalarımı, günümüz tarihini dışarıda tutup modern zamanla sınırladım. Konuyla ilgili birçok kimse çağrıldı ve küçük bir incelemeden sonra öyle kepazeliklerle karşılaştım ki durumun vahametine kayıtsız kalmam mümkün değildi. Yalancı şahitlik, baskı, rüşvet, hile, pezevenklik ve buna benzer illetler, en mazur görülebilecek marifetler arasındaydı; makul olmak adına bunları büyük bir hoşgörüyle anlamaya çalıştım. Fakat kimileri büyüklüklerini ve servetlerini sapıklık ya da enseste, kimileri kızlarını ve karılarını başkalarına pazarlamaya, kimileri de vatanlarına ve hükümdarlarına ihanet etmeye, kimileri başkalarını zehirlemelerine, çoğu da masum insanları ortadan kaldırmak için adaleti saptırmaya borçlu olduklarını itiraf edince, yüce asaletlerinden dolayı bizim gibi değersiz kişiler tarafından büyük bir saygıyla davranılması gereken yüksek mevkilerdeki bu insanlara yaradılıştan beslediğim derin saygının biraz azaldığını söylersem umarım bağışlanırım. Hükümdarlara ve devletlere yapılan büyük hizmetlerle ilgili çok şey okumuştum ve bu hizmetleri yapan kişileri görmek istedim. Şöyle bir sorup soruşturunca, adı tarihe en bayağı düzenbaz ve vatan haini olarak geçen birkaç tanesi dışında, hiçbir kayıtta bu isimlere rastlanmadığını öğrendim. Geri kalanların ise adlarını bile işitmemiştim. Hepsi en mahzun halleri ve sefil kıyafetleriyle göründü; birçoğunun sefalet

içinde ve itibarsızlaşarak, ötekilerin de darağacında öldükleri söylendi.

Aralarında hâli biraz farklı görünen biri vardı. Yanı başında on sekiz yaşında bir genç dikiliyordu. Bana uzun yıllar bir geminin kaptanlığını yaptığını, Actium Deniz Savaşı'nda[59] güçlü düşman hattını yarmayı başardığını, düşmanın üç büyük gemisini batırıp dördüncüsünü de ele geçirerek Antonius'un kaçmasına sebebiyet verdiğini ve böylelikle zafer elde edildiğini; yanı başında duran gencin, yani biricik oğlunun da bu savaşta öldüğünü söyledi. Savaş bittikten sonra yaptığı hizmetin değerine güvenerek Roma'ya gittiğini; Augustus'un sarayında, komutanı ölen daha büyük bir gemiye atanmayı rica ettiğini; ancak bu görevin ömründe deniz görmemiş bir çocuğa, imparatorun metreslerinden birinin hizmetinde bulunan Libertina'nın oğluna layık görüldüğünü de ekledi. Gemisine döndüğünde görevi ihmalden suçlanmış, gemisi de amiral yardımcısı Publicola'nın[60] gözdesi bir iç oğlanına verilmişti. Bunun üzerine Roma'ya uzak, sıradan bir çiftliğe çekilmiş ve ömrünün sonuna kadar orada kalmıştı. Bu olayın esasını o kadar çok merak ettim ki o savaştaki amirallerden Agrippa'nın[61] çağrılmasını rica ettim. Agrippa göründü ve tüm hikâyeyi doğruladı; üstelik anlattıkları, alçak gönüllülük edip kendi başarısını hafife alan ve gizleyen kaptanın daha da lehineydi.

Son zamanlarında yayılan lüks merakıyla, bu imparatorlukta ahlaki çöküntünün böylesine hızlı ve çabuk yayılmasını görmek beni öylesine hayrete düşürmüştü ki; başka

---

59. MÖ 31 yılının 2 Eylül günü, müttefiki Kleopatra ile birlikte Antonius'un Roma İmparatorluk donanmasına yenildiği savaş.

60. Publicola, Actium savaşında Roma donanmasının sağ kanat komutanı.

61. Agrippa, Actium Savaşı'nda Roma donanmasının sol kanadını komuta ediyordu.

ülkelerde, her türlü düşkünlüğün uzun süredir devam etmesi ve başkomutanın bütün övgü ve ganimetleri hiç hak etmediği hâlde tekeline alması gibi benzer durumlar beni artık şaşırtmıyordu.

Çağırdığımız herkes bu dünyadaki şekliyle göründüğü için insan soyunun geçen yüzyılda ne kadar bozulduğunu; bütün sonuçları ve çeşitleriyle frenginin İngiliz çehresinin her bir hattını nasıl da değiştirdiğini, bedenleri cılızlaştırıp sinirleri zayıflattığını, cilt rengini soldurduğunu, gevşettiğini, kokuttuğunu görmek, beni hüzne boğmuştu.

Artık geçmişte kalan İngiltere'nin, yaşam biçimlerinin, yiyeceklerinin ve giysilerinin basitliğiyle; doğruluğun hâkim olduğu ilişkileri, özgür ruhları, yiğitlikleri ve yurtseverlikleriyle ün salmış küçük çiftçilerden birini çağıracak kadar alt tabakaya indim. Yaşayanları ölülerle karşılaştırıp bir sarayda öğrenilebilecek her türlü ahlaksızlık ve düşkünlüğü öğrenen torunların, o temiz doğal erdemlerini beş kuruşa sattıklarını gördüğümde üzülmemek elimde değildi.

IX

Yazar Maldonada'ya döner. Luggnagg Krallığı'na doğru yelken açar. Hapsedilir. Saraydan çağrılır. Kralın halkına gösterdiği hoşgörü.

Ayrılık günümüz gelince, *Glubbdubdrib* valisi ekselanslarına veda edip iki arkadaşımla birlikte *Maldonada*'ya döndüm. Burada on beş gün bekledikten sonra, *Luggnagg*'a doğru giden bir gemi buldum. Bu iki beyefendi ve daha birkaç kişi, bana kumanya tedarik edip gemiye götürecek ve beni uğurlayacak kadar cömert ve kibar insanlardı. Bu yolculuğum bir ay sürmüştü. Şiddetli bir fırtınaya kapılmış, alize rüzgârını arkamıza almak için üç yüz kilometre batıya dümen kırmak zorunda kalmıştık. 21 Nisan 1708 günü, *Luggnagg*'ın güneydoğu uçlarında bulunan liman kentinden geçen *Clumegnig* Irmağı'na girdik. Kentin beş mil açığında demir attık ve bir kılavuz gönderilmesi için işaret verdik. Yarım saatten daha az bir sürede iki kılavuz gemiye geldi ve bizi geçitteki kimi tehlikeli sığ yerlerden sakınarak ve kayalıklar arasından geçirerek geniş bir limana götürdüler. Burası bir donanmanın kasaba duvarının iki yüz metre uzağında rahatlıkla seyredebileceği bir yerdi.

Bazı tayfalar ya hainliklerinden ya da dikkatsizliklerinden, kılavuzlara benim bir yabancı ve büyük bir gezgin olduğumu söylemişler, onlar da karaya çıkınca bunu bir gümrük me-

muruna aktarmışlardı. Karaya çıkar çıkmaz bu memur tarafından sıkı sıkıya arandım. Bu görevli benimle şehirde ticaret sayesinde bilinen ve özellikle denizciler ve gümrükte çalışanlar arasında kullanılan *Balnibarbi* dilinde konuştu. Hikâyemi kısa tutup olabildiğince makul ve tutarlı bir şekilde anlatmaya çalıştım. Ama nereli olduğumu gizlemem gerektiğini düşünerek, kendimi Felemenk olarak tanıttım; çünkü Japonya'ya gitmek istiyordum ve Avrupa halkından bu krallığa kabul edilenler yalnızca Felemenklerdi. Görevliye, *Balnibarbi* kıyılarında gemimizin kazaya uğradığını ve bir kayanın üstüne çıktığımızı, *Laputa*'ya, yani Uçan Ada'ya (bu ismi çok sık duyarmış) kabul edildiğimi, kendi ülkeme gitmenin bir yolunu bulabileceğim Japonya'ya ulaşmaya çalıştığımı söyledim. Görevli saraydan emir gelinceye kadar hapsedilmem gerektiğini, bunun için hemen şimdi saraya yazacağını ve on beş güne kadar yanıt alacağımı söyledi. Kapısına nöbetçi dikilen, rahat edebileceğim bir eve götürüldüm. Evin geniş bahçesinde gezme özgürlüğüm vardı, tüm masraflarım kral tarafından karşılanıyor ve gayet insanca muamele görüyordum. Birçok insandan davet aldım; adlarını bile işitmedikleri çok uzak ülkelerden geldiğim haberi her tarafa yayılmış ve hakkımda merak uyandırmıştı.

Benimle aynı gemide gelen genç bir adamı çevirmen olarak tuttum; adam *Luggnagg* yerlilerindendi ama birkaç yıl *Maldonada*'da yaşamıştı ve bu yüzden her iki dile de çok hâkimdi. Onun yardımıyla beni ziyarete gelenlerle sohbet edebiliyordum; ancak bu sohbetler yalnızca onların soruları ve benim yanıtlarımdan ibaretti.

Saraydan haber zamanında geldi. Hizmetimdekilerle beraber on atlık bir grupla *Traldragdubb* ya da *Trildrogdrib*'e (hatırladığım kadarıyla her iki türlü de telaffuz ediliyordu) getirilmemi isteyen bir izin yazısıydı bu. Hizmetimde yal-

nızca gariban genç çevirmen vardı; naçizane ricam üzerine her ikimize birer katır verdiler. Bizden yarım gün önce yola çıkan bir haberci de krala yaklaştığımızı haber vermek ve majestelerinin ayak iskemlesinin önündeki tozu yalama onuruna erişebilmem için[62] yüce keyiflerinin uygun olacağı bir gün ve saat belirleme lütfunda bulunmasını dilemek için görevlendirilmişti. Bu bir saray geleneğiydi ama kısa süre içinde bunun formaliteden öte bir şey olduğunu anlamıştım. Çünkü oraya vardıktan iki gün sonra saraya kabul edildiğimde yüzükoyun yere kapanıp sürünmem ve yeri yalayarak ilerlemem buyruldu. Ancak yabancı olmamı dikkate alarak, tozun çok rahatsız edici olmaması için yerlerin temiz olmasına dikkat etmişlerdi. Aslında bu, huzura kabul edilmek isteyen üst düzey kişiler dışında kimseye tanınmayan özel bir lütuftu. Hatta huzura kabul edilecek kişinin sarayda güçlü düşmanları varsa bazen zemin kasten tozla kaplanıyordu. Bir keresinde seçkin bir lordun tahttan uygun bir mesafeye sürünerek gidinceye kadar, ağzı tıka basa toz içinde kaldığından konuşamadığını kendi gözlerimle görmüştüm. Bu gibi durumlarda yapılacak hiçbir şey de yoktu; çünkü majestelerinin huzurunda ağzını silen ya da tüküren kişi kellesinden olurdu. Aslında tümüyle onaylayamayacağım bir başka gelenekleri daha vardı: Kral, mahkûm ettiği soyluları daha kibar ve insaflı bir şekilde ölüme göndertmek istediğinde yere bileşiminde zehir olan bir çeşit kahverengi tozun serpilmesini emrediyor, bunu yalayan kişi de yirmi dört saat içinde ölüyordu. Ancak bu hükümdarın yüce merhametine ve kullarının hayatlarına karşı gösterdiği özene haksızlık etmemek (keşke Avrupa'daki krallar da onu bu konuda tak-

62. İncil, İşaya 49:23'e gönderme: "Krallar muhafızın olacaklar ve prensesleri ise hizmetkârların. Onlar senin önünde uzanıp yere yüz sürecekler ve ayaklarının tozunu yalayacaklar..."

lit etselerdi) ve majestelerini onurlandırmak adına bu tür infazlar sonrasında yerdeki zehirli bölgelerin iyice yıkanmasının emredildiğini, ayrıca bu görevi yerine getirmede ihmali olan hizmetçilerin, majestelerinin hışmına uğrama tehlikesinin olduğunu da söylemek gerekir. Bir keresinde, bir saray oğlanı, infaz sonrasında yerin temizlenmesi için görev sırası kendisinin olduğu hâlde, bunu haince ihmal ederek, gelecek için umut vaad eden ve kralın canını almaya niyetli olmayan bir lordun huzura çıkmak üzere geldiği bir anda zehirlenip ölmesine sebep olmuş; bu iyi yürekli hükümdar da zavallı saray oğlanı özel bir emir almadıkça bir daha böyle ihmallerde bulunmayacağına söz verince kırbaçlanma cezasını bağışlama büyüklüğünü göstermişti.[63]

Kaldığımız yerden devam edecek olursak, kralın tahtına dört metre yaklaşıncaya kadar süründükten sonra, dizlerimin üzerinde doğruldum ve başımı yedi kere yere değdirerek, bana bir gece önce öğretilen şu sözleri söyledim: "*Inckpling gloffthrobb squut serummblhiop mlashnalt zwin tnodbalkuffh slhiophad gurdlunh asht.*" Bu, kralın huzuruna kabul edilen herkesin, bu ülkenin yasalarına göre söylemesi gereken bir iltifattı. Türkçeye "Göksel majestelerimiz güneşten daha uzun, on bir buçuk ay yaşasın!" şeklinde çevirilebilir. Buna karşılık olarak kral bir şeyler söyledi; ne dediğini anlamasam da bana önceden öğrettikleri üzere, "*Fluft drin yalerick dwuldom prastrad mirpush.*" diye yanıtladım. Bu sözler ise "Dilim arkadaşımın ağzındadır." anlamına geliyordu ki böylelikle tercümanımı içeri getirmek dileğimi ifade etmiş oluyordum.

63. Kont ve ailesinin unvan ve mülkünün İrlanda Parlamentosu tarafından ellerinden alınma kararının haksızlığına inanan I. George, Clancarty Kontu'nun unvan ve mülkünü geri vermeye çok istekliydi; ancak İrlanda'daki hâkim parti karardan dönmemekte diretince, küçük bir öfke gösterisinden sonra kral boyun eğmişti.

Bunun üzerine sözü edilen genç adam içeri alındı ve onun yardımıyla bir saat boyunca majestelerinin sorduğu soruları yanıtladım. Ben *Balnibarbi* dilinde konuşuyordum, tercümanım da söylediklerimi *Luggnagg* diline çeviriyordu.

Huzurunda bulunmamdan çok memnun kalan kral, *Blif-fmarklub* yani başmabeyincisine bana sarayda kalacak bir oda, yeme içmem için bir ödenek ve gündelik masraflarım için de büyük bir kese altın ayarlamasını buyurdu.

Majestelerine duyduğum bağlılık gereği bu ülkede üç ay kaldım. Majesteleri bana karşı oldukça lütufkâr davranarak çok onurlandırıcı tekliflerde bulundu. Ancak ben ömrümün geri kalan günlerini karım ve çocuklarımla geçirmenin basiretli ve yerinde bir karar olacağını düşündüm.

X

Luggnagglılar övülür. Struldbrugların etraflıca betimlenmesi, yazarla seçkin kişiler arasında bu konu üzerine sohbetler.

*Luggnagg*lılar kibar ve cömert kimselerdi; doğu ülkelerine özgü gururdan paylarına düşeni almış olsalar da özellikle sarayın teveccüh gösterdiği yabancılara karşı nazik davranıyorlardı. Orada en kalburüstü insanlar arasından birçok dost edinmiştim ve çevirmenim her zaman yanımda olduğu için sohbetlerimiz pek de tatsız geçmiyordu.

Bir gün yine böyle hoş insanlarla beraberken seçkinlerden birisi bana, ülkelerindeki *struldbrug*ları, yani ölümsüzleri görüp görmediğimi sordu. Görmediğimi söyleyip ölümlü bir varlığı böyle adlandırarak ne demek istediğini sordum. Dediğine göre çok nadir olmakla beraber, bazı ailelerde sağ kaşının hemen üstünde, ölümsüzlüğün şaşmaz bir işareti olan kırmızı yuvarlak bir lekesi olan çocuklar doğarmış. Tarif ettiğine göre, bu leke bizim üç penilik gümüş para büyüklüğündeymiş ama zamanla büyüyüp renk değiştirirmiş; çocuk on iki yaşına gelince yeşile dönüp yirmi beşine kadar böyle kalıyor, sonra da koyu maviye dönüşüyor, kırk beşine gelince kömür karası renginde bir İngiliz şilini büyüklüğüne erişiyor ve ondan sonra da ilelebet böyle kalıyormuş. Dediğine

göre, bu doğumlar o denli nadir oluyormuş ki *struldbrug*ların bütün krallık içerisinde sayıları, kadın-erkek toplam bin yüzü geçmezmiş. Hesaplarına göre bunların elli kişisi başkentteymiş, geri kalanların arasında da üç yıl önce doğan bir kız varmış. Böyle doğumlar belli ailelere özgü olmayıp tamamıyla şans eseri olurmuş ve *struldbrug*ların çocukları da herkes gibi ölümlü olurmuş.

Bunları duyunca tarifi imkânsız bir keyif aldığımı itiraf etmeliyim. Bana bunları anlatan kişi de çok iyi konuştuğum *Balnibarbi* dilini bildiği için sözlerimde belki bir miktar abartıya da kaçmış olabilirim. Kendimden geçerek şöyle haykırdım: "Ne mutlu bu ulusa ki doğacak her çocuğunun hiç değilse ölümsüz olma şansı var! Ne mutlu bu halka ki eski erdemlerin yaşayan bunca örneklerinden, o eski çağların bilgeliğini öğretebilecek ustalarından faydalanabilirler. Fakat hepsinden de öte, ne mutlu o eşsiz *struldbrug*lara, ölüm korkusunun ruhlarda açtığı o ağırlık ve bunaltıyı taşımaksızın özgür zihinleriyle insan doğasının o evrensel felaketinden uzak durabiliyorlar." Ancak sonra bir an sarayda bu eşsiz insanlardan bir tanesiyle bile karşılaşmamış olmanın hayretine kapıldım. Alınlarındaki o siyah benek o denli muayyendi ki, dikkatimden kaçmış olmalarına olanak yoktu. Üstelik bu denli sağduyulu bir hükümdar olan majestelerinin de kendisini böyle bilge ve yetenekli danışmanlardan yoksun bırakmış olmasını anlayamıyordum. Kim bilir belki de bu saygıdeğer bilgelerin erdemi, sarayın o yozlaşmış ve ahlaksız yaşayışına uyum gösterecek kadar hoşgörülü değildi. Üstelik genç insanların, ustalarının ciddi öğretileriyle yönlendirilemeyecek kadar dik kafalı ve havai olduklarını deneyimlerimizden biliyoruz. Yine de kral beni asil huzurlarına kabul etmek lütfunda bulunduğuna göre, bu konudaki görüşlerimi kendilerine ilk fırsatta, çevirmenim aracılığıyla açık açık ve

etraflıca sunmaya karar verdim. Bu konudaki önerilerimi dikkate alma lütfu göstersin veya göstermesin, çok kararlıydım. Majesteleri bana sıklıkla bu ülkeye yerleşme teklifinde bulunduğundan, bu lütfunu büyük bir şükran duygusu ile kabul edecek ve tüm ömrümü, lütfedip de beni aralarına alırlarsa, o üstün varlıkların, *struldbrug*ların yanında geçirecektim.

Kendisine bunları söylediğim beyefendi (daha önce belirttiğim gibi) *Balnibarbi* dilini bildiğinden, cahil bir insana karşı duyulan acıma hissiyle karışık bir gülümsemeyle, beni *struldbrug*lar arasında tutacak bir fırsat yaratmaktan memnun olacağını söyleyip, yanımızda bulunanlara ne dediğimi aktarmak için iznimi rica etti. Dediği gibi de yaptı, onlar da kendi dillerinde bir süre konuştular; ama ne konuştuklarının tek bir hecesini anladım ne de yüz ifadelerinden üzerlerinde ne gibi bir izlenim bıraktığımı çıkarabildim. Kısa bir sessizlikten sonra beyefendi bana dönüp kendisinin ve arkadaşlarının (bu ifadeyi kullanmayı uygun bulmuştu) ölümsüz yaşamın yüce mutluluğu ve yararları üzerine kullandığım ifadelerden son derece hoşnut kaldıklarını; ayrıca ola ki bir *struldbrug* olarak doğma şansına erişmiş olsaydım, kendime nasıl bir yaşam kurmayı tasarladığımı bilmeyi arzu ettiklerini söyledi.

Şöyle yanıt verdim: Böylesine engin ve keyif verici bir konu üzerinde, hele de benim gibi "bir kral, bir general ya da büyük bir lord olsaydım neler yapardım" diye hayallere dalmaya yatkın biri için uzun uzadıya hoş sözler söylemek çok kolaydı. Üstelik geçmişte de sonsuza kadar yaşasaydım neler yapardım, vaktimi nasıl geçirirdim gibi sorularla kuracağım hayat düzeni üzerine çok kafa yormuştum.

Talihim olup da dünyaya bir *struldbrug* olarak gelmiş olsaydım, yaşam ile ölüm arasındaki farkı anlamak yoluyla

gerçek mutluluğa erişir erişmez yapacağım ilk şey, türlü çarelere başvurarak büyük bir servet elde etmek olurdu. Buna erişmek için tasarruf ederek, iki yüz yıl içinde pekâlâ tüm krallığın en zengini olabilirdim. Sonra gençlik yıllarımdan başlayarak kendimi tümüyle sanat ve bilimi öğrenmeye adar, zamanla herkesi bilgelikte geride bırakırdım. Son olarak ülkede gerçekleşen her önemli olay ve hareketin sonuçlarını kaydeder, birbirini izleyen hükümdar ve başbakanların özelliklerini, her noktada kendi gözlemlerimi de katarak not ederdim. Geleneklerde, dilde, giyim kuşamda, beslenmede ve eğlencedeki bütün değişiklikleri de oldukları gibi not eder, böylece edindiğim tüm bu bilgilerle, yaşayan bir bilgi ve hikmet hazinesi hâline gelir ve kesinlikle ulusumun elçisi olurdum.

Altmışımdan sonra evlenmez, tutumluluğumdan ödün vermeden ama konuklarımı cömertlikle ağırlayarak yaşardım. Zamanımı gelecek vaat eden gençleri yetiştirip onlara yol göstererek değerlendirir; anılarımı, deneyimlerimi sayısız örneklerle destekleyerek anlatır; erdemin toplumsal ve özel hayattaki faydalarını gösteririrdim. Ancak yanımdan ayırmadığım insanlar, kendi ölümsüz kardeşlerimden olurdu; bunların arasından, en eskisinden en çağdaşına kadar, bir düzinesini seçerdim. Aralarında zengin olmayanlar olursa, onlara kendi malikânemin etrafında uygun barınaklar sağlar ve kimilerini de hep soframda ağırlardım. Zamanın sonsuzluğu kaybetme acısını körelteceğinden, siz ölümlüler arasından da en değerli birkaçını aramıza alır ve tıpkı insanın bahçesinde birbiri ardına çıkan karanfil ve lalelerle eğlenmesi gibi, bir önceki yıl solup giden karanfil ve lalelere aldırmadan, gelecek kuşaklara da aynı şekilde davranırdım.

Bu *struldbrug*larla geçen zaman içinde karşılıklı olarak anılarımızı ve gözlemlerimizi birbirimize anlatır, ahlaki çö-

küntünün dünyaya sızdığı aşamaları gözler ve insanlığı sürekli uyarıp yönlendirerek bunlara karşı çıkardık; tüm bunlara kendi örnek hayatımızın güçlü etkisi de eklenince, haklı olarak şikâyet edildiği üzere, belki de insan doğasının bütün çağlar boyunca durmaksızın süren yozlaşmasının önüne geçerdik.

Bütün bunlara ülke ve imparatorluklardaki çeşitli devrimleri, yer ve gökteki değişiklikleri, antik kentlerin harabeye dönüp adı sanı bilinmeyen köylerin krallık merkezleri oluşunu, coşkun ırmakların sığ derelere dönüşmesini, okyanusların bir kıyıdan çekilip bir diğerini sular altında bırakmasını, henüz bilinmeyen nice ülkenin keşfini, en kibar ulusların barbarlaşmasını ve en barbarların da uygarlaşmasını görmenin zevki ne büyük olurdu! Ayrıca boylamların keşfini, sürekli devinimi, her derdin dermanını ve kusursuzluğun zirvesine ulaşan daha birçok buluşu da görebilecektim!

Kuyruklu yıldızların ilerleyişini ve geri dönüşünü, güneş, ay ve yıldızların hareketlerindeki değişiklikleri gözlemleyerek ve öngörülerimizin doğru çıkıp çıkmadığını görerek astronomide ne büyük buluşlar yapardık!

Sonsuz yaşam ve dünyevi mutluluk arzusunun uyandırdığı hevesle daha birçok konu üzerinde uzun uzadıya konuştum. Konuşmam sonra erip daha önce olduğu gibi söylediklerimin özü de hazır bulunanlara aktarılınca, kendi aralarında sık sık gülüşerek epeyce konuştular. Sonunda çevirmenliğimi yapan beyefendi, ötekilerin genel insan doğasının budalalığı yüzünden düşmüş olduğum ve bu nedenle kendileri için pek de uygun olmayan kimi yanlışlarımı düzeltmek istediklerini söyledi. *Struldbrug* soyu sadece bu ülkeye özgüymüş; majesteleri adına büyükelçi olarak bulunma onuruna eriştiği *Balnibarbi* ya da Japonya'da böylesi insanlara rastlanmadığı gibi her iki krallıktaki yerli halkın da

böyle bir şeyin gerçek olabileceğine inanmadıklarını gözlemlemiş ve *struldbrug*lardan bana ilk bahsettiğinde gösterdiğim şaşkınlık ifadesinden de anladığı üzere böyle bir haber benim için eşsiz ve inanılması güç bir şeymiş. Yukarıda sözü edilen her iki krallıkta kaldığı süre boyunca birçok kişiyle sohbet etmiş ve uzun yaşamanın tüm insanlığın evrensel arzusu ve dileği olduğunu görmüştü. Bir ayağı çukurda olanlar bile, tüm gücünü kullanarak diğer ayağıyla bu tarafa tutunuyordu. En düşkün yaşlılar bile bir gün fazla yaşama umuduna kapılarak, ölümü doğanın kaçınılmasını teşvik ettiği büyük bir kötülük olarak görüyorlardı. Yalnızca bu *Luggnagg* adasındaki insanlar, *struldgbrugg*lar gözlerinin önünde canlı bir örnek olarak sürekli var oldukları için, uzun bir ömre pek hevesli değillermiş.

Uydurduğum yaşam düzeni mantıksızdı ve adaletten yoksundu; çünkü öyle sonsuz bir gençlik, sağlık ve güç varsayıyordum ki, arzularında ne denli abartılı olursa olsun, hiçbir insan bütün bunları umut edecek kadar aptal olamazdı. Asıl sorun, bir insanın refah ve sağlık içinde sonsuza dek hayatının baharında kalmayı isteyip istemeyeceği değil; sonsuz bir yaşamı, yaşlılığın getirdiği o bildik olumsuzluklar altında nasıl geçireceğiydi. Bu zor koşullar altında sonsuz yaşam arzusunu dile getirebilecek çok az insan olsa da daha önce sözü edilen *Balnibarbi* ve Japonya adlı iki krallıkta, herkesin ölümü bir süre ertelemek istediğini, bu olasılığı olabildiğince en uzağa attıklarını, ıstırap ya da işkence nedeniyle ölmek isteyenler dışında kendi isteğiyle ölüme gidene hiç rastlanmadığını söyledi. Kendi ülkemde olduğu kadar, gezdiğim diğer ülkelerde de aynı genel eğilimi gözlemleyip gözlemlemediğimi sordu.

Bu girişten sonra, aralarındaki *struldbrug*lar hakkında daha ayrıntılı bilgiler vermeye başladı. Otuz yaşlarına gelin-

ceye kadar tıpkı ölümlüler gibi davrandıklarını, bundan sonra ise her gün biraz daha kederlenip mahzunlaştıklarını, seksenlerine geldiklerinde bu bezgin hallerinin giderek arttığını söyledi. Bunu onların kendi itiraflarından biliyordu; yoksa bir çağda bu türden ancak iki ya da üç doğum gerçekleştiğinden, bunlar hakkında genel bir gözlem yapılamazdı. Bu ülkedeki en yüksek yaşam sınırı olarak bilinen seksen yaşına geldiklerinde, yalnızca diğer yaşlılardaki aptallık ve kusurları değil, hiç ölmeyecek olmanın o dehşet verici tasavvurunun ortaya çıkardığı bir yığın aptallık ve kusurları da taşıyorlardı. Sadece dik kafalı, huysuz, açgözlü, ters, kibirli, geveze olmakla kalmayıp; arkadaşlık kuramıyor, torunlarından sonra gelenlere de hiçbir doğal duygu besleyemiyorlardı. Kıskançlık ve iktidarsız arzuları en baskın tutkularıydı. Kıskançlık duygularını ortaya çıkaran başlıca nedenler de gençlerin sefahatleri ve yaşlıların ölümleriydi. Birincisini düşündüklerinde, tüm zevk kapılarının kendilerine kapandığına inanıyorlardı; aynı şekilde ne zaman bir cenaze görseler, başkaları kendilerinin asla ulaşamayacakları o huzur limanına giderken, geride kalışlarına ağlıyorlardı. Gençliklerinde ve orta yaşlarında öğrendiklerinden ve gözlemlediklerinden başka hiçbir şey anımsamıyorlardı, bunlar da son derece belli belirsiz ve gerçekdışıydı. Aralarından en az sefil olanları, bunayan ve hafızalarını tümden yitirenlerdi; bunlara daha çok merhamet gösteriliyor ve yardım ediliyordu çünkü öbürlerinde bol bol rastlanılan o kötü özelliklere daha az sahiptiler.

Bir *struldbrug* kendi türünden biriyle evlendiğinde, çiftin daha genç olanı seksen yaşına varır varmaz bu evlilik kralığın onayıyla feshediliyordu. Çünkü yasaya göre, kendi hataları olmadan sonsuza kadar dünyada kalmaya mahkûm edilmek zaten yeterince ağır olduğundan, yaşadıkları sefalet bir de karı yüküyle ikiye katlanmamalıydı.

Seksen yaşlarına varır varmaz yasalara göre ölü kabul ediliyorlardı. Mirasçıları hemen mal mülklerini paylaşıyor, gelirlerinin yalnızca çok az bir kısmı kendilerini idare etsin diye ayrılıyordu. Yoksul olanlara ise devlet bakıyordu. Bu yaştan sonra güven gerektiren ya da kâr getiren işler için de uygun görülmüyorlardı; toprak satın alamıyor veya kiralayamıyorlar, hukuk ya da ceza davalarında, hatta arazi sınırlarının belirlenmesinde bile tanıklık edemiyorlardı.

Doksan yaşına geldiklerinde dişleri ve saçları dökülüyordu; tatları ayırt edecek duyuları kalmıyor, hiçbir zevk ve iştah duymadan, bulduklarını yiyip içiyorlardı. Yakalandıkları hastalıklar hiç artmadan ya da azalmadan sürüp gidiyordu. Konuşurken, çevrelerindeki eşyaların, en yakın arkadaşlarının ve akrabalarının dahi isimlerini unutuyorlardı. Aynı nedenle bir şeyler okuyarak da oyalanamıyorlardı çünkü bellekleri okudukları cümleyi başından sonuna dek hatırda tutmaya yetmiyordu. Bu kusurları yüzünden, başka türlü olsaydı oyalanabilecekleri bu biricik eğlence kaynağından da yoksun kalmış oluyorlardı.

Ülkenin dili sürekli değişme hâlinde olduğundan, bir çağın *struldbrug*'u bir diğerini anlayamaz hâle geliyordu. İki yüzyıl sonra da komşuları ve ölümlü insanlarla, birkaç genel sözcük dışında, sohbet edemez hâle geliyorlardı. Böylece kendi ülkelerinde bir yabancı gibi yaşama şanssızlıkları oluyordu.

*Struldbrug*larla ilgili bana anlatılanlar hatırladığım kadarıyla bunlardı. Daha sonra, birkaç kez bazı arkadaşlarımın bana getirdiği, en gençleri iki yüz yaşından fazla olmayan, farklı yaşlarda beş ya da altı tanesiyle karşılaştım. Ama benim büyük bir gezgin olduğum ve bütün dünyayı gördüğüm kendilerine söylenmesine karşın, bu onlarda tek bir soru soracak kadar bile merak uyandırmamıştı; yalnızca kendi-

lerine bir *slumskudask*, yani anı olarak bir bozuk para bırakmamı rica ettiler. Devlet kendilerine çok az da olsa bir miktar harçlık veriyordu ve ülke yasaları dilenmeyi kesinlikle yasakladığı için, ancak bu şekilde mütevazı bir tarzda yardım isteyebiliyorlardı.

Herkes onları hor görüyor ve nefret ediyordu. İçlerinden biri doğduğunda bu uğursuzluk belirtisi olarak kabul ediliyor ve doğumları da son derece özenle kaydediliyordu, hatta kayıtlara bakarak yaşlarını öğrenebilirdiniz. Yine de bin yıldan daha geriye ulaşmayan kayıtlardı bunlar, herhâlde zamanla ya da genel kargaşalarda yok olmuşlardı. Ama yaşlarını hesaplamanın en kolay yolu, hangi kralları ya da ünlü insanları hatırlayabildiklerini sormak ve sonra da tarihi gözden geçirmekti; çünkü anımsayabildikleri en son hükümdar, kesinlikle onlar seksen yaşına gelmeden önce başa geçen hükümdar oluyordu.

Bunlar hayatımda gördüklerim içinde görünümleri en utanç verici olanlardı ve kadınları erkeklerinden de korkunçtu. Çok ileri yaşlardaki bildik biçimsizlikleri dışında, geçen yıllarla beraber öyle dehşet bir biçimde hortlak hâline gelmiş oluyorlardı ki bunu ifade edebilmek mümkün değil. Aralarında en fazla bir ya da iki yüzyıl yaş farkı olmasına karşın, yarım düzine *struldbrug* arasından en yaşlılarını kolayca seçebilmiştim.

Okur, gördüklerim ve duyduklarımdan sonra ölümsüzlüğe karşı duyduğum o keskin arzunun oldukça azaldığına kolayca inanacaktır. Kurduğum o cazip hayallerden dolayı büyük bir utanç içindeydim. Hiçbir zalim, böylesi bir yaşamdan kurtulmak üzere zevkle atılmayacağım bir ölüm şekli icat edemez diye düşünüyordum.

Kral, bu konu üzerine arkadaşlarımla aramızda geçen her şeyi duyunca benimle bayağı eğlendi ve "keşke insanların

ölüm korkusunu gidermek üzere ülkenize bir çift *struldbrug* gönderebilsem" dedi. Ancak krallığın temel yasalarına göre böyle bir şey kesinlikle yasaktı, yoksa bunları taşıma masrafı ve zahmetine seve seve katlanırdım.

Bu krallıkta *struldbrug*larla ilgili ülke yasalarının çok sağlam temellere dayandığına, aynı koşullar altındaki başka ülkelerin de aynı şekilde hareket edeceklerine ister istemez katılmak zorundaydım. Başka türlü, hırs yaşlılığın kaçınılmaz özelliği olduğu için bu ölümsüzler zaman içerisinde tüm ulusun sahibi kesilir, iktidarı ele geçirir ve yönetme vasıflarından yoksun oldukları için de halkın mahvına sebep olurlardı.

XI

Yazar Luggnagg'dan ayrılır ve Japonya'ya yelken açar. Oradan bir Felemenk gemisiyle Amsterdam'a, Amsterdam'dan da İngiltere'ye döner.

*Struldbrug*larla ilgili anlattıklarım okurumu bir miktar eğlendirir diye düşündüm çünkü bunlar pek öyle olağan şeyler değil. En azından elime geçen gezi kitaplarında böyle bir şeyle karşılaştığımı anımsamıyorum. Yanılsam bile bağışlanma gerekçem şu ki aynı ülkeyi betimleyen gezginler, kendilerinden önce yazanlardan ödünç aldıklarına ya da onlara öykünmüş olduklarına dair eleştirilere maruz kalmadan aynı ayrıntılar üzerinde durarak hemfikir olabilmeliler.

Aslında bu ülke ile Büyük Japon İmparatorluğu arasında sürekli bir ticari alışveriş var. Japon yazarların *struldbrug*larla ilgili kimi şeyleri anlatmış olmaları oldukça mümkün; ancak Japonya'da kaldığım süre çok kısaydı ve dillerine o denli yabancıydım ki bu konuda araştırma yapacak donanımda değildim. Umarım Felemenkler bu yazılarımı okuduktan sonra benim eksikliklerimi gidermek için gerekli merak ve yeteneğe sahip olurlar.

Majesteleri sarayında kalıp görev yapmam için bana sık sık baskı yapmıştı. Ama ana vatanıma dönmek için ne denli

kararlı olduğumu görünce, ülkeden ayrılmam için gerekli izni sonunda verdi. Dahası kendi eliyle Japon İmparatorluğu'na bir tavsiye mektubu yazarak beni onurlandırdı. Benzer biçimde bana dört yüz kırk tane (bu ulus çift sayılara bayılıyor) büyük altın ve daha sonra İngiltere'de bin yüz pounda satacağım kırmızı bir elmas verdi.

1709'un 6 Mayıs günü, majestelerine ve tüm dostlarıma törenle veda ettim. Bu hükümdar öylesine lütufkârdı ki adanın güneybatısında yer alan krallık limanına, yani *Glaguenstald*'a götürülmem için emrime bir muhafız verdi. Altı gün sonra beni Japonya'ya götürecek bir gemi buldum ve on beş gün süren yolculuğumuzun ardından Japonya'nın güneydoğusunda yer alan *Xamoschi* adlı küçük bir liman kentinde karaya çıktık. Kuzeye doğru uzanan bir körfezin batı yakasında dar bir boğaza kurulmuş olan kentin kuzeybatısında da başkent *Yedo*[64] yer alıyor. Karaya çıktığımızda, gümrük memurlarına *Luggnagg* kralından majesteleri imparatora gönderilen mektubu gösterdim. Mührü çok iyi tanıyorlardı, büyüklüğü avuç içim kadar vardı. Bu mühür, topal bir dilenciyi yerden kaldıran bir kralı betimliyordu. Kentteki üst düzey memurlar mektubumu duymuş olduklarından, beni bir elçi gibi karşıladılar; emrime araba ve uşak verdiler ve *Yedo*'ya kadar masraflarımı üstlendiler. Burada imparatorun huzuruna kabul edilince sunduğum mektup büyük bir törenle açıldı ve içeriği bir çevirmen tarafından imparatora açıklandı. İmparatorun söylediklerini aktaran çevirmen, ne dilersem dilememi, salt soylu *Luggnagg* kardeşinin hatırına imparatorun her dileğimi gerçekleştireceğini bildirdi. Bu çevirmen, Hollandalılarla yapılan görüşmelerde görev alıyordu; yüzüme bakarak benim Avrupalı olduğumu hemen

64. Tokyo.

anlamıştı, bu yüzden de majestelerinin emirlerini, çok iyi konuşabildiği aşağı Felemenkçe diline de aktardı. Daha önce kendimi böyle tanıtmaya karar verdiğim üzere, Felemenk bir tüccar olduğumu, gemimin çok uzak bir ülkede kaza geçirdiğini, buradan deniz ve karayoluyla *Luggnagg*'a seyehat ettiğimi, sonra da gemiyle Japonya'ya geldiğimi ve hemşehrilerimin burada ticaret yaptığını bildiğimden, bunlardan birkaçıyla Avrupa'ya dönmek için elime bir fırsat geçebileceği ümidi içinde olduğumu söyledim. İşte bu yüzden *Nangasac*'a[65] sağ salim götürülmem için majestelerinin soylu emirlerini lütfetmesini tüm alçakgönüllülüğümle diliyordum. Bir başka dileğimi daha ekledim; sadece koruyucum *Luggnagg* kralının hatırına, vatandaşlarımızın yapmakla yükümlü olduğu haç çiğneme töreninden lütfedip beni bağışlamasını rica ettim. Çünkü bu krallığa hiçbir ticari niyet olmadan sırf şanssızlığım yüzünden düşmüştüm. Bu son dileğim imparatora aktarıldığında, biraz şaşırmış gibi oldu. Yurttaşlarım içinde ilk kez birinin bu konuda çekince belirttiğini, bu yüzden gerçek bir Felemenk olup olmadığım konusunda şüphelenmeye başladığını, daha çok Hıristiyan olduğumu sandığını söyledi. Yine de daha önce bahsettiğim nedenlerden ötürü; ama daha çok da lütfunun garip bir ifadesi olarak *Luggnagg* kralını memnun etmek adına, bu tuhaf kaprisime göz yumacaktı. Fakat bu iş büyük bir ustalıkla yapılmalıydı; memurları güya bu işi yapmayı unutmuş gibi yaparak beni geçirmek üzere emir alacaklardı. Eğer hemşerilerim, yani Felemenkler bu sırrı öğrenecek olurlarsa, yolda gırtlağımı keseceklerinden emin olmalıymışım. Çevirmenim aracılığıyla böylesi olağanüstü bir lütuftan dolayı kendisine teşekkürlerimi sundum. Tam o anda bir aske-

65. Nagazaki.

ri birlik *Nangasac*'a doğru yürüyüşe geçmişti. Bu birliğin komutanına, haç işiyle ilgili özel talimatlarla beraber, beni sağ salim oraya götürmesi için emir verildi.

1709 yılının 9 Haziran günü, uzun ve zahmetli bir yolculuktan sonra *Nangasac*'a vardım. Kısa süre içinde, 450 tonluk sağlam bir gemi olan Amsterdam'a ait Amboyna[66] gemisinden kimi Felemenk denizcilerle dostluk kurdum. Eğitimimi Leyden'de tamamlamak üzere uzun süre Hollanda'da kalmıştım, Felemenkçeyi de çok iyi konuşuyordum. Denizciler kısa bir süre içinde en son nereden geldiğimi öğrenmişlerdi; yolculuklarım ve yaşadıklarımla ilgili şeyleri öğrenmek için can atıyorlardı. Elimden geldiğince kısa ve makul bir hikâye uydurdum, ama başımdan geçenlerin büyük bir kısmını gizledim. Hollanda'dan birçok insan tanıyordum; anne ve babamın adlarını da uydurdum. Ailem Guelderland bölgesinde yaşayan pek tanınmayan insanlardır diye uydurdum. Kaptana (Theodorus Vagrult adında biriydi) beni Hollanda'ya götürmesi için ne isterse vermeye hazırdım. Kendisi doktor olduğumu öğrenince, gemide doktor olarak kendisine hizmet etmem koşuluyla normal tarifenin yarısına yolculuk etmeme razı oldu. Gemiye binmeden önce kimi tayfalar tarafından yukarıda sözü edilen törenden geçip geçmediğim konusunda sıkça sorguya çekildim. "İmparatoru ve sarayı her konuda memnun ettim." gibi kimi genel cevaplarla sorularını savuşturdum. Fakat kaptanın kötü niyetli bir serserisi, bir subaya gidip beni işaret ederek haçı çiğnemediğimi söyledi. Ancak beni geçirmek konusunda talimat almış olan subay, serserinin omuzlarına bambu sopasıyla yirmi sopa vurdu ve bundan sonra da böyle sorularla başım hiç derde girmedi.

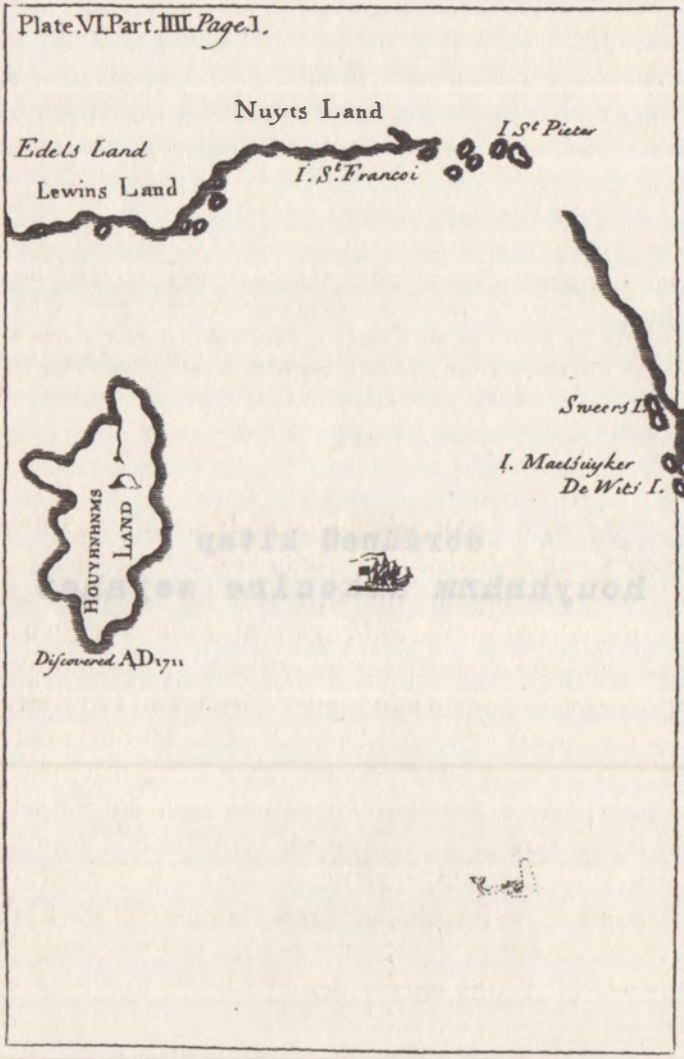
66. Ambon, Endonezya'da bir adadır. Burada 1623'te gerçekleşen ve Amboyna Katliamı olarak anılan olayda, Felemenkler onlarca İngiliz ticaret adamını işkencelerle öldürmüşlerdi.

Bu yolculukta kayda değer hiçbir şey olmadı. Uygun bir rüzgâr eşliğinde Ümit Burnu'na kadar yelken açtık, burada yalnızca içecek su almak için durduk. Yolculuğumuz sırasında yalnızca üç kişi hastalıktan ve bir kişi de Gine Sahili yakınlarında baş direkten denize düşerek öldükten sonra, 1710 yılının 10 Nisan günü, sağ salim Amsterdam'a vardık. Kısa süre sonra Amsterdam'dan, yine bu kente ait bir gemiyle İngiltere'ye doğru yelken açtım.

16 Nisan 1710'da Downs'a demir attık. Ertesi sabah karaya çıktım, tamı tamına beş yıl ve altı aydan sonra bir kez daha ana vatanımı gördüm. Doğruca Redriff'e gittim, aynı gün öğleden sonra saat ikide evime vardım ve karım ve çocuklarımı sağ salim buldum.

ÜÇÜNCÜ KİTABIN SONU

dördüncü kitap
houyhnhnm ülkesine seyahat

Haritaya göre Houyhnhnm ülkesi Avustralya'nın güneyindedir.

I

Yazar bir geminin kaptanı olarak yola çıkar. Adamları kendisine komplo kurar, uzun süre kamarasına hapseder ve bilinmeyen bir yerde karaya bırakırlar. Bu ülkenin içlerine yolculuk eder. Garip bir hayvan türü olan yahooların betimlenmesi. Yazar iki houyhnhnmle karşılaşır.

Beş ay kadar kaldığım evimde karım ve çocuklarımla beraber çok mutlu yaşadım ama keşke bu güzel günlerimin kıymetini bilecek kadar ders çıkarmış olsaydım. Zavallı karımı karnında bir çocukla bırakıp üç yüz elli tonluk dev bir ticaret gemisi olan Adventure'ın kaptanı olmam için yapılan kârlı teklifi kabul ettim çünkü denizcilikten iyi anlıyordum. Gerekli durumlarda hâlâ yapsam da gemilerde doktorluktan bıktığım için bu işi yapmak üzere Robert Purefoy adında yetenekli bir genci gemime aldım. 1710 yılı Ağustos ayının ikinci gününde Portsmouth'dan yelken açtık; on dördünde Teneriffe'te, bakkam kerestesi[1] toplamak üzere Campeachy Körfezi'ne gitmekte olan Bristollü Kaptan Pocock ile karşılaştık. On altısında bir fırtına onu bizden ayırdı; döndükten sonra

1. 17. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar büyük ekonomik önemi olan, Güney Meksika ve Orta Amerika'ya özgü, özellikle tekstil için boya üretiminde kullanılan çiçekli bir ağaç, *haematoxylum campeachianum.*

gemisinin battığını ve bir tayfası dışında kimsenin kurtulamadığını duydum. Dürüst bir adam ve iyi bir denizciydi ama birçok insanda olduğu gibi, sonunda felaketine sebep olan bir dik kafalılığı vardı; eğer öğüdümü tutmuş olsaydı şimdi benim gibi evinde ailesiyle güven içinde yaşıyor olacaktı.

Gemimde birçok adamım tropikal hummadan ölünce beni işe alan tüccarların talimatları üzerine uğradığım Barbados ve Leeward adalarından adam toplamak zorunda kaldım. Ama çok geçmeden bundan büyük pişmanlık duydum çünkü sonradan bunların çoğunun korsan olduğunu anlayacaktım. Gemide elli mürettebatım vardı ve güney denizlerindeki yerlilerle ticaret yapmak ve elimden geldiğince keşifte bulunmak üzere emir almıştım. Topladığım bu haydutlar diğer adamlarımı da yoldan çıkararak gemiyi ele geçirip beni hapsetmek için birlik etmişler. Bir sabah kamarama daldılar, ellerimi ve ayaklarımı bağlayıp kımıldarsam beni denize atmakla tehdit ettiler. Tutsakları olduğumu ve boyun eğeceğimi söyledim. Bu sözlerime sadık kalacağıma yemin ettirdikten sonra bağlarımı çözdüler, bir ayağımdan yatağıma zincirleyip kapıma da kaçmaya davranacak olursam vur emri alan silahlı bir nöbetçi diktiler. Bana yiyecek içecek gönderip geminin yönetimini ellerine aldılar. Korsanlık edip İspanyolları soymayı planlıyorlardı ama bunun için daha fazla adama ihtiyaçları vardı. Beni hapsettiklerinden beri aralarından birçoğu ölmüştü, bu yüzden ilkin gemideki malları satıp Madagaskar'a adam devşirmeye gitmeye karar verdiler. Haftalarca yol alarak yerlilerle ticaret yaptılar; ancak ben kamaramda hapis tutulduğum için hangi güzergâhı izlediklerini bilmiyor, sık sık tehdit ettikleri üzere öldürülmekten daha hafif bir akıbet beklemiyordum.

1711 Mayısının dokuzuncu gününde, James Welch adında biri kamarama inip beni karaya çıkarmak üzere kaptandan

emir aldığını söyledi. Karşı çıkışlarım boşunaydı, bana yeni kaptanın kim olduğunu bile söylemiyordu. Yepyeni gibi duran en güzel giysimi giymeme, bir bohça çamaşır almama izin verdiler; üzerimde hançerimden başka hiçbir silah bırakmadılar ve böylece zorla bir filikaya bindirdiler. Ufak tefek ihtiyaçlarımla birlikte sahip olduğum bütün paranın bulunduğu ceplerimi aramama kibarlığını gösterdiler. Beş mil kadar kürek çektikten sonra beni sığ bir yere bıraktılar. Buranın hangi ülke olduğunu söylemelerini istedim. Benden fazla bir şey bilmediklerine yemin ettiler; ama kaptanın (ona böyle diyorlardı) malları sattıktan sonra karşılarına çıkan ilk kara parçasında benden kurtulmaya kararlı olduğunu söylediler. Gelgite yakalanmamam için acele uzaklaşmamı öğütledikten sonra veda edip geri döndüler.

Bu ıssızlıkta ilerledim ve bir süre sonra karaya ulaştım. Dinlenmek ve ne yapıp edeceğimi düşünmek üzere kıyıda oturdum. Biraz kendime gelince, içerilere kırsal alanlara doğru yürüdüm. Karşıma çıkacak ilk vahşilere teslim olup denizcilerin genellikle bu tür yolculuklarda bulundurdukları ve benim de üzerimde bulunan bilezik, cam yüzük ve biblolar karşılığında hayatımı onlardan satın almaya karar vermiştim. Arazi, düzenli olarak dikilmeyip kendiliğinden büyüyen uzun ağaç sıralarıyla bölünmüştü; her tarafı ot bürümüştü ve birçok yulaf tarlası vardı. Boş bulunup bir sürprizle karşılaşmaktan ya da arkamdan veya yanlarımdan atılan bir okla vurulmaktan korkarak ve ihtiyatla etrafımı gözleyerek yürüdüm. Birçok insan ayak izi, tek tük inek ve en çok da at izleri olan bir patikaya girdim. Sonunda bir arazide birçok hayvan gördüm; aynı türden bir iki tanesi de ağaçlara tünemişti. Görünümleri oldukça garip ve biçimsizdi. Tedirgin olmuştum, daha iyi gözlemek üzere bir çalının arkasına boylu boyunca uzandım. Bazıları saklandığım yere

yaklaşınca şekillerini daha iyi görme fırsatım oldu. Başları ve göğüsleri, kimi kıvırcık kimi düz, gür kıllarla kaplıydı, keçilerinkine benzer sakalları vardı; sırtları, bacakları ve ayaklarından uzun saçaklar hâlinde saçlar dökülüyordu, vücutlarının geri kalan kısmı ise kılsız olduğundan kahverengimsi ten renklerini görebiliyordum. Kuyrukları yoktu, sanırım oturduklarında korumak için doğa tarafından kendilerine bağışlanan anüslerinin etrafındakiler dışında kalçalarında kılları yoktu. Bunlar hem yerde oturuyor hem uzanıyor, çoğunlukla da arka ayakları üzerinde duruyorlardı. Ön ve arka ayaklarındaki çıkık ve kanca şeklinde güçlü pençeleriyle yüksek ağaçlara bir sincap çevikliğiyle tırmanıp asılıyorlardı. Hayret uyandıran bir çeviklikle sıçrıyor, atlıyor, sekiyorlardı. Dişileri erkekleri kadar iri değildi, uzun düz saçları vardı; ama yüzlerinde hiç kıl yoktu, makat ve genital bölgelerindekiler hariç vücutlarının geri kalan kısımları da ayva tüyü dışında kılsızdı. Memeleri ön ayakları arasından sarkıyor, yürürlerken nerdeyse yere değiyordu. Her iki cinsin de saçları değişik renklerdeydi; kumral, kızıl, siyah ve sarı. Her halükârda bütün seyahatlerim boyunca böylesine itici ve sevimsiz bulduğum bir hayvan görmemiştim. Hatta yeterince gördüğümü düşünüp tiksinti ve iğrenmeyle ayağa kalktım ve beni bir yerli kulübesine götürmesini umduğum patikayı izledim. Henüz pek ilerlememiştim ki bu yaratıklardan biri yoluma çıkıp dosdoğru üzerime yürümeye başladı. Bu çirkin canavar beni görünce yüzünün her çizgisini kırıştırıp daha önce hiç görmediği bir şeye bakar gibi bana bakakaldı; daha da yaklaşarak, meraktan mı kötü niyetten mi bilmiyorum, ön pençesini kaldırdı. Hemen hançerimi çektim ve düz tarafıyla vurdum; buranın sakinleri gelip de ineklerinden birini öldürdüğümü veya sakatladığımı görürlerse bana karşı öfkelenirler diye korkmuş, keskin tarafıyla

vurmaya cesaret edememiştim. Canı yanan hayvan hemen geri çekildi ve öyle yüksek sesle böğürdü ki yan taraftaki tarladan hiç değilse kırklık bir sürü uluyarak ve iğrenç yüz ifadeleriyle çevremi sardı. Hemen bir ağaca doğru koşarak sırtımı gövdesine yasladım ve hançerimi savurarak canavarları püskürttüm. Bu lanet hayvanların bazıları arkamdaki dallardan ağaca tırmandılar ve oradan kafama dışkılarını salmaya başladılar; ağacın gövdesine sıkıca yapışarak bunlardan kendimi kısmen koruyabilsem de her yanımı saran pislikten nerdeyse boğuluyordum.

Ben bu sıkıntıyla boğuşurken aniden hepsinin olanca hızları ile kaçıştıklarını gördüm. Bunun üzerine cesaretimi toplayıp ağaçtan ayrılarak yola koyuldum. Onları böylesine korkutup kaçıran şeyin ne olduğunu merak ediyordum. Sol tarafıma bakınca arazide sakince ilerleyen bir at gördüm, bana saldıran zorbaların benden önce fark edip kaçışmalarına sebep olan bu olmalıydı. At yanıma yaklaşınca biraz ürker gibi oldu ama hemen sonra kendini toplayıp apaçık bir hayretle dosdoğru yüzüme baktı, etrafımda birkaç kez dönerek ellerimi ve ayaklarımı inceledi. Yoluma devam edecektim ama önüme dikildi, yine de en ufak bir şiddet belirtisi göstermeden tatlı tatlı bakıyordu. Bir süre durup öylece bakıştık, sonunda cesaretimi toplayıp seyislerin yabancı bir atla ilgilenmek istediklerinde yaptıkları gibi davranıp ıslık çalarak okşamak amacıyla elimi boynuna doğru uzatmaya cesaret ettim. Ama bu hayvan nezaketimi sanırım hoş karşılamadı ve başını sallayıp kaşlarını çattı, sağ ön ayağını hafifçe kaldırarak elimi itti, sonra üç-dört kez kişnedi; ama öylesine değişik bir ses tonunda kişnedi ki, neredeyse kendine özgü bir dilde kendi kendine konuştuğunu düşündüm.

İkimiz bu hâlde uğraşırken başka bir at çıkageldi; büyük bir ciddiyetle ilkine yanaştı, iki at sağ toynaklarını birbirine

değdirip konuşurmuş gibi sesler çıkararak sırayla birkaç kez kişnediler. Sanki aralarında tartışmak için birkaç adım uzaklaştılar; önemli bir konu hakkında konuşan kimseler gibi yan yana yürüyor, ileri geri gidip geliyor ve kaçmadığımdan emin olmak istercesine sık sık bana doğru bakıyorlardı. Bu vahşi hayvanlarda bu türden davranışlar görmek beni hayrete düşürmüştü; kendi kendime bu memleketin sakinleri de bu hayvanlarla orantılı bir akla sahip iseler, yeryüzündeki en bilge insanlardır diye düşündüm. Böyle düşünmek beni öylesine ferahlattı ki iki atı birbirleriyle istedikleri kadar konuşmaları için kendi hallerine bırakıp bir ev veya köy buluncaya veya bir yerliye rastlayana kadar ilerlemeye karar verdim. Ama benekli kır olan ilk at sıvıştığımı görünce arkamdan öylesine ifade yüklü bir biçimde kişnedi ki neredeyse ne dediğini anladığımı sandım; elimden geldiğince korkumu gizleyerek geri dönüp başka emirlerini de almak üzere yanına gittim. Bu maceranın sonunun nereye varacağı konusunda kaygılanmaya başlamıştım. Okur içinde bulunduğum durumdan pek hoşnut olmadığımı kolaylıkla takdir edecektir.

İki at yanıma yaklaşıp büyük bir ciddiyetle yüzüme ve ellerime baktılar. Kır olanı sağ ön toynağıyla şapkamın dört tarafını yokladı ve öylesine buruşturdu ki, çıkarıp düzeltmek zorunda kaldım ve yeniden başıma koydum, bunun üzerine o ve arkadaşı (doru bir attı) çok şaşırmış göründüler. Doru olan ceketimin yakasına dokundu ve sarktığını görünce iyice hayret ettiler. Sağ elimi okşadı, yumuşaklığını ve rengini beğenmiş gibiydi ama toynağı ve bileği arasında öyle bir sıkıştırdı ki haykırdım; ondan sonra bana mümkün olduğunca yumuşak davrandılar. Elleyip durdukları ayakkabılarım ve uzun çoraplarım kafalarını fena hâlde karıştırmıştı, yeni ve zor bir durumu çözmeye çalışan bilginler gibi çeşitli mimiklerle birbirlerine kişnediler.

Yani bu hayvanların davranışları öylesine düzenli ve mantıklı, öylesine akıllı ve ihtiyatlıydı ki sonunda bunların bir şekilde kendilerini değiştirmiş büyücü oldukları kanısına vardım; bir yabancı ile karşılaşınca da eğlenmeye karar vermiş olmalılardı ya da belki de gerçekten kıyafeti, hatları ve kalıbıyla bu ücra yerde yaşayan insanlardan bu denli farklı birini görmekten hayrete düşmüşlerdi. Yürüttüğüm bu mantığın sağlamlığına güvenerek, onlara şöyle seslenmeye cesaret ettim: "Efendiler, kuvvetle muhtemel göründüğü üzere büyücüyseniz konuştuğum dili anlayabilirsiniz; bu nedenle bilmenizi isterim ki, bendeniz talihsizlikler sonucu sizin kıyılarınıza sürüklenmiş zavallı gariban bir İngiliz'im. İçinizden birinin gerçek bir atmış gibi sırtına binmeme izin vermesini ve dinlenebileceğim bir eve veya köye kadar beni götürmesini diliyorum. Bu iyiliğiniz karşılığında size şu bıçağı ve bileziği armağan olarak vereceğim." Bu arada bunları cebimden çıkardım. Ben konuşurken iki yaratık seslerini çıkarmadan beni büyük bir dikkatle dinler gibi durdular. Sözlerimi bitirdiğimde ciddi bir şey konuşuyormuş gibi birbirlerine birçok defa kişnediler. Dillerinin, hissettiklerini adamakıllı ifade ettiğini ve kelimelerinin az bir gayretle ama Çinceden daha kolay bir şekilde yazıya dökülebileceğini açıkça görebiliyordum.

Her ikisinin de defalarca tekrarladığı *yahoo* kelimesini ayırt edebiliyordum. Anlamını kestirmek benim için olanaksız olsa da iki at aralarında konuşmaya dalmışken ben de bu kelimeyi kendi dilimle seslendirmeye çalıştım. Onlar susar susmaz hiç çekinmeden, becerebildiğim kadar at kişnemesini taklit ederek *yahoo* diye bağırdım. Bunun üzerine apaçık bir şekilde şaşırdılar ve kır at sanki doğru telaffuzu öğretmek istercesine aynı kelimeyi iki kez tekrarladı; ben de ona uyarak mümkün olduğunca düzgün söylemeye çalıştım

ve mükemmelliğin kıyısına bile yaklaşamamakla beraber, her defasında daha çok ilerleme kaydettiğimi gördüm. Ardından doru olan, telaffuzu çok daha zor olan ikinci bir kelime öğretmeye çalıştı; İngilizce yazım kurallarına uyduracak olursak bu kelime *houyhnhnm* olarak yazılabilir. Bunu söylemekte daha çok zorlandım, ama iki-üç denemeden sonra şansım yaver gitti ve her ikisi de yeteneğime hayran kaldı.

Aralarında geçen ve benimle ilgili olduğunu düşündüğüm bir tartışmadan sonra iki arkadaş birbirlerinin toynağına nezaketle dokunarak ayrıldılar. Kır at önü sıra yürümem için işaret etti, daha iyi bir kılavuz buluncaya kadar onun dediklerini yapmanın akıllıca olduğunu düşündüm. Adımlarım yavaşlayınca *hhuuun, hhuuun* diye yakınıyordu. Bunun anlamını tahmin ettim ve elimden geldiğince çok bitkin olduğumu ve daha hızlı yürüyemeyeceğimi anlatmaya çalıştım, bunun üzerine bir süre durup dinlenmeme izin verdi.

II

Bir Houyhnhnm yazarı kendi evine götürür. Evin betimlenmesi. Yazarın karşılanması. Houyhnhnmlerin yiyecekleri. Yazar yiyecek sıkıntısı çeker, sonunda sıkıntısı giderilir. Yazarın bu ülkedeki beslenme şekli.

Yaklaşık üç mil yürüdükten sonra, kökleri yere çakılıp karşılıklı çaprazlanmış ağaç kütüklerinden yapılma uzun bir binaya vardık. Damı alçak ve samanla örtülüydü. İçim rahatlamaya başlamıştı; ev sakinlerinin beni daha iyi karşılamasını sağlamak için, cebimden gezginlerin genellikle yabanıl Amerikan yerlilerine hediye etmek için taşıdıkları biblolar ve türlü şeyler çıkardım. At önden girmemi işaret etti, zemini toprak olan büyük bir odaya girdim, duvarlardan biri boyunca bir raf ve yemlik uzanıyordu. Üç yaşlı at ve iki kısrak bir şey yemeksizin duruyorlardı, birkaçı da yerde kalçalarının üzerine oturuyordu, buna hayret ettim; hele diğerlerinin günlük işleriyle uğraştıklarını görünce hayretim büsbütün arttı. Çünkü bunlar sıradan hayvanlardı. Gördüklerim, bu vahşi hayvanları bu derece evcilleştiren kimselerin bilgelikte bütün uluslardan daha üstün olmaları gerektiğine ilişkin başlangıçtaki düşüncemi haklı kılıyordu. Az sonra kır at da içeri girdi ve böylece diğerlerinin bana gösterecekleri muhtemel bir olumsuz

davranışı engellemiş oldu. Otoriter bir şekilde birkaç kez kişnedi ve diğerleri de yanıt verdiler.

Bu odanın ötesinde ev boyunca uzanan koridordaki üç kapıdan geçilerek girilen üç oda daha vardı. İkinci odadan geçerek üçüncüsüne yöneldik. Burada, kır at önden giderek başıyla kendisini izlememi işaret etti. İkinci odada biraz oyalanarak evin efendisi ve hanımı için armağanlarımı hazırladım: İki bıçak, üç sahte inciden bilezik, küçük bir el aynası ve boncuktan bir gerdanlık. At üç-dört kez kişnedi, yanıt olarak insan sesi duyacağımı umuyordum ama aynı dilde birazcık daha tiz bir yanıt dışında bir şey duymadım. Kabul edilmem için böylesine bir merasim gerektiğine göre bu evin seçkin birisine ait olduğunu düşünmeye başladım. Ancak seçkin bir insana sadece atların hizmet etmesini de aklım almıyordu. Çektiğim cefa ve uğradığım talihsizliklerin beynime zarar vermiş olmasından korktum. Kalkıp tek başıma bırakıldığım odada çevreme bakındım; burası da bir önceki oda gibi ama biraz daha incelikli bir tarzda döşenmişti. Gözlerimi ovuşturup duruyor, sonra yeniden bakıyordum ama değişen bir şey yoktu. Bir düşte olmayı umarak uyanmak için kollarımı ve yanlarımı çimdikledim. Artık emindim: Bütün bu gördüklerim sihirden, büyüden başka bir şey olamazdı. Ancak bu şekilde düşünmeye daha fazla vaktim olmadı; kır at kapıya gelerek arkasından üçüncü odaya gelmemi işaret etti. Burada yavrusu ile beraber güzel bir kısrak vardı. Kusursuz bir şekilde yapılmış çok düzenli ve temiz hasır yaygılarda oturuyorlardı.

Ben içeri girdikten biraz sonra kısrak yaygısından kalktı, yaklaşıp ellerimi ve yüzümü iyice inceledikten sonra bana küçümseyerek baktı ve kır ata döndü. Aralarında konuşurlarken ikide bir *yahoo* dediklerini duydum; söylenişini öğrendiğim ilk kelime olmasına rağmen anlamını bilmiyordum

fakat kısa bir süre sonra öğrendiğimde utancımdan yerin dibine girmeyi isteyecektim. At, başı ile işaret edip yol boyunca yaptığı gibi *hhuun, hhuun* diye tekrar ederek beni evin biraz uzağında başka bir yapının bulunduğu bir avluya götürdü. İçeri girdik ve karaya çıkınca karşılaştığım o iğrenç yaratıklardan üç tanesini gördüm. Çeşitli bitki kökleri ve sonradan öğrendiğim kadarıyla kaza veya hastalık sonucu ölmüş eşek, köpek veya inek etlerini yiyorlardı. Üçünün de boynuna sağlam urganlar geçirilerek bir kirişe bağlanmışlardı, yiyeceklerini ön ayak pençeleri ile kavrayıp dişleriyle koparıyorlardı.

Atların efendisi olanı, uşaklardan yaşlı bir doruya bu hayvanların en irisini çözüp bahçeye çıkarmasını buyurdu. Hayvanla beni yan yana getirdiler. Efendiyle uşak ikimizin yüzünü dikkatle karşılaştırarak birkaç kere *yahoo* dediler. Bu iğrenç hayvanın yüzünün tam bir insan görüntüsünde olduğunu fark ettiğimde duyduğum hayret ve dehşeti anlatamam. Aslında yüzü düz ve yayvan, burnu basık, dudakları kalın ve ağzı da kocamandı; ama bu gibi farklılıklar bebeklerini toprağa yüzüstü yatıran veya yüzlerini deforme edecek şekilde suratlarını annenin omuzuna sıkıca yaslamak suretiyle taşıyan bütün yabanıl uluslarda vardı. *Yahoo*'nun ön ayakları benim ellerimden, yalnızca tırnaklarının daha uzun olması, ayalarının kabalığı, kahverengiliği ve el sırtının kıllı olmasıyla ayrılıyordu. Ayakkabılarım ve çoraplarım örttüğü için atların görmediği ama benim gayet farkında olduğum benzerliklerimiz ve farklılıklarımız vardı. Vücutlarımızın diğer kısımları da aynıydı, yalnız daha önce betimlediğim üzere rengi ve kılları farklıydı.

İki atın kafasını büyük ölçüde karıştıran şey, vücudumun geri kalanının *yahoo*'nunkinden bu denli farklı olduğunu görmekti; bunu hakkında hiçbir fikirlerinin olmadığı giysi-

lerime borçluydum. Yaşlı doru toynağı ve bileği arasında tutarak (yeri geldiğinde anlatacağım üzere kendi âdetlerine uygun bir şekilde) bana bir kök uzattı; kökü elime alıp kokladıktan sonra olabildiğince nezaketle geri verdim. *Yahoo*ların barınağından bir parça eşek eti getirdi ama öylesine pis kokuyordu ki iğrenerek başımı çevirdim; eti *yahoo*'nun önüne attı ve o da iştahla mideye indirdi. Sonra bana bir tutam saman ve yulaf gösterdi. Bunların hiçbirinin benim yiyeceğim olmadığını anlatmak için başımı salladım. O an kendi türümden birileriyle karşılaşmazsam kesinlikle açlıktan öleceğimi düşündüm. O iğrenç *yahoo*lara gelince, o zamanlar insan soyunu benden daha fazla sevecek çok az kişi bulunmasına rağmen, ömrümde bunlar kadar her bakımdan tiksindirici olan bir yaratık görmediğimi söylemeliyim. O ülkede kaldığım sürece bunları yakından tanıdıkça nefretim de arttı. Efendileri olan at davranışlarımdan bu hislerimi anlamış olacak ki *yahoo*'yu barınağına geri gönderdi. Sonra ön toynağını ağzına götürdü. Bunu çok kolaylıkla ve doğal bir şekilde yapmış ve üstelik ne yiyeceğimi öğrenmek için başka işaretler de yapmıştı. Çok şaşırmıştım, anlamasını sağlayacak bir karşılık veremedim; beni anlasa bile yiyecek bulmak için nasıl bir yol bulacağını kestiremiyordum. Biz böyle uğraşırken bir ineğin geçtiğini gördüm ve onu sağmak istediğimi ifade etmeye çalıştım. Bu çabam etkili oldu; çünkü beni yeniden eve götürdü ve uşak kısrağa, bir odanın kapısını açmasını buyurdu. Burada tertipli ve temiz bir şekilde kil veya ahşap kaplarda bol miktarda süt depolanmıştı. Verdiği koca bir kâse dolusu sütü iştahla içtim ve kendime geldiğimi hissettim.

Öğle saatlerinde dört *yahoo* tarafından kızak gibi çekilen bir aracın eve doğru gelmekte olduğunu gördüm. İçinde seçkin biri olduğu anlaşılan yaşlı bir at vardı. Sol ön ayağı

bir kazada incindiği için öne doğru uzattığı arka ayaklarına yüklenerek yürüyordu. Kendisini büyük bir nezaketle karşılayan bizim ata yemeğe gelmişti. Yemeklerini en güzel odada yediler. İkinci kap olarak sütte pişirilmiş yulaf vardı; yaşlı at bunu sıcak, diğerleri ise soğuk olarak yedi. Yem tekneleri odanın ortasına daire şeklinde konmuş ve birçok bölmeye ayrılmıştı, atlar bunların çevresindeki saman destelerine kalçaları üzerinde oturuyorlardı. Ortadaki yem teknelerinin her bölmesine karşı gelen delikli büyük bir raf vardı, öyle ki her at ve kısrak kendi samanını ve yulaf lapasını büyük bir terbiye ve düzenle yiyor ve sütünü içiyordu. Genç at ile küçük tayın davranışları çok terbiyeli, efendi atın ve hanımınınki ise konuklarına karşı güler yüzlü ve nazikti. Kır at yanında durmamı buyurmuştu; yabancının sık sık bana bakışından ve *yahoo* sözcüğünün ikide bir tekrarlanmasından anladığım kadarıyla hakkımda uzun uzadıya konuştular.

Nasıl olduysa o sırada eldivenlerimi giymiştim ve bunu gören efendi kır atın kafası karışmıştı. Ön ayaklarıma yaptığım şey onu çok şaşırtmıştı. Ellerimi eski hâline getirmem gerektiğini anlatmak istercesine toynağıyla üç-dört kez dokundu; ben de hemen her iki eldivenimi çıkarıp cebime koydum, bu hareketim bir sürü konuşmaya yol açtı ve odadakilerin bu davranışımdan hoşnut kaldıklarını sezdim; az sonra da bunun olumlu etkilerini gördüm. Anladığım birkaç kelimeyi söylememi emrettiler. Onlar yemeklerini yerken efendileri bana yulaf, süt, ateş, su ve diğer bazı kelimeleri öğretti; gençliğimden beri dil öğrenmeye büyük yeteneğim olduğundan, söylediklerini kolaylıkla tekrar edebildim.

Yemek bitince efendi at beni kenara çekti, işaret ve kelimelerle hiçbir şey yemediğim için duyduğu kaygıyı gösterdi. Onların dilinde yulafa *hlunnh* deniyordu. İki-üç kez bu kelimeyi tekrar ettim çünkü ilk önce yulafı reddetmiştim. Ama

biraz düşününce ondan ekmek yapabileceğimi, bir yolunu bulup başka bir ülkeye ve kendi türümden başka yaratıkların yanına kaçana kadar, sütle birlikte bunun beni hayatta tutmaya yetebileceğini düşündüm. At derhal ailenin uşaklarından beyaz bir kısrağa tahta bir tepsi içinde bol miktarda yulaf getirmesini buyurdu. Bunları ateşin önünde elimden geldiğince ısıttım ve kabukları soyulana kadar ovdum. Sonra iki taş arasında öğüttüm; ardından su alıp hamur hâline getirerek ve bunu ateşte kızartarak ekmek yapıp ılık sütle yedim. Avrupa'nın birçok yerinde bu tür ekmek yenir; bana başta saman gibi geldiyse de zamanla alıştım. Hayatı boyunca bu yoksunluklarla boğuşan benim gibi biri için bu, insan doğasının nasıl da kolaylıkla tatmin edildiğini gösteren ilk deneyim değildi. Yeri gelmişken söylemem gerekir ki bu adada kaldığım süre içinde bir saat bile hastalanmadığımı fark ettim. Bazen *yahoo* kıllarından yapılan tuzaklarla bir tavşan veya kuş yakalamaya çalıştığım oluyordu; ama genellikle faydalı otlar toplayıp kaynatır ve ekmeğime katık ederek yerdim. Arada sırada da olsa tereyağı yapıp peynir altı suyunu da içtiğim oldu. İlk zamanlarda tuzun yokluğunu çok hissettim ama bir süre sonra buna da alıştım. Bizdeki tuz düşkünlüğünün lüks olduğuna ve uzun yolculuklarda veya büyük pazarlardan uzakta etin muhafaza edilmesi için kullanılması dışında başlangıçta insanların iştahını arttırmak için kullanıldığına emin oldum; çünkü insandan başka hiçbir hayvanın tuzdan hoşlandığını göremeyiz; bana gelince, bu ülkeden ayrıldıktan sonra yediklerimde tuz tadına tahammül geliştirebilene kadar oldukça uzun bir süre geçmesi gerekti.

Yiyip içtiğimiz sanki okurun umurundaymış gibi, diğer gezginlerin kitaplarında uzun uzun değindiği bu konuda, bu anlattıklarım yeterli. Yine de bu meseleye değinmek gereki-

yordu, yoksa herkes böyle bir ülkede ve böyle yerliler arasında üç yıl boyunca yaşayabilmemi olanaksız bulurdu.

Akşama doğru efendi at benim için kalacak bir yer düzenlenmesini buyurdu. Burası evden yaklaşık altı metre uzakta ve *yahoo* ahırlarından ayrı bir yerdeydi. Orada biraz saman buldum ve kendi giysilerimle üstümü örterek deliksiz uyudum. Ama buradaki yaşam tarzımın detaylarını anlatmaya başladığımda okurun göreceği üzere, kısa bir süre sonra daha iyi bir mekânda ağırlanacaktım.

III

Yazar ülkenin dilini öğrenmeye çalışır. Efendisi Houyhnhnm öğrenmesine yardım eder. Houyhnhnm dilinin betimlenmesi. Birçok seçkin houyhnhnm merak edip yazarı görmeye gelir. Yazar, efendisine yolculuğunu kısaca anlatır.

İlk uğraşım, efendimin (bundan böyle kendisine böyle hitap edeceğim), çocuklarının ve evindeki bütün hizmetçilerin bana öğretmek istedikleri dillerini öğrenmekti. Onlar bu durumu, yani vahşi bir hayvanın akıl sahibi bir varlıkmış gibi davranmasını bir mucize gibi görüyorlardı. Her şeyi işaret edip adını soruyor, yalnız olduğumda bunları günlüğüme yazıyor, evdekilerden bunları telaffuz etmelerini isteyerek kötü şivemi düzeltiyordum. Hizmetkârlardan yaşlı bir doru bu işte bana yardım etmeye oldukça istekliydi.

Bunlar konuşurken sesleri burun ve gırtlaklarından çıkarıyorlar ve dilleri de bildiğim Avrupa dillerinden en çok Yukarı Felemenkçeye, yani Almancaya benziyordu; ama çok daha incelikli ve anlamlıydı. İmparator V. Charles da "atımla konuşmam gerekseydi bunu Yukarı Felemenkçe ile yapardım" derken aynı fikri dile getirmişti.

Efendimin merak ve sabırsızlığı o denli büyüktü ki boş zamanlarının büyük bir kısmını bana ders vererek geçiriyor-

du. Bana sonradan söylediğine göre, bir *yahoo* olduğuma emindi; ancak öğrenme yeteneğim, kibarlığım ve temizliğim onu şaşırtıyordu çünkü bunlar o hayvanlara tamamen yabancı şeylerdi. En çok da giysilerim kafasını karıştırıyor, bazen kendi kendine bunların vücudumun bir parçası olup olmadığını düşünüyordu çünkü ev sakinleri yatana kadar elbiselerimi çıkarmıyor ve sabahları da kimse uyanmadan giyiniyordum. Efendim nereden geldiğimi, bütün hareketlerime sinmiş olan bu akıl emarelerini nasıl edindiğimi öğrenmeyi çok istiyor; onların kelime ve cümlelerini öğrenme ve telaffuz etmede gösterdiğim büyük beceri sayesinde, bir zaman sonra hayat hikâyemi benim ağzımdan duymayı umut ediyordu. Aklımda kalmalarını sağlamak için öğrendiğim bütün sözcükleri İngiliz alfabesine çevirip karşılıklarıyla birlikte not ediyordum. Bu yazma işini bir süre sonra efendimin huzurunda yapmaya cesaret ettim. Ne yaptığımı kendisine izah etmek için epey bir zahmet çektim çünkü bura sakinlerinin kitaplar ve edebiyat hakkında en ufak bir fikirleri yoktu.

Yaklaşık on hafta sonra efendimin sorularının çoğunu anlayabilecek duruma gelmiştim; üç ay sonra da anlaşılır yanıtlar verebiliyordum. Efendim, ülkenin neresinden geldiğimi ve akıllı varlıkları taklit etmeyi nasıl öğrendiğimi son derece merak ediyordu. Çünkü kurnazlıkları ve türlü şeytanlıklarıyla *yahoo*ların bütün vahşilerin en öğretilemezleri olduğunu düşünüyordu; doğrusu ben de vücudumun görünür kısımları olan kafam, ellerim ve yüzümle tamamıyla onlara benziyordum. Denizleri aşarak çok uzaklardan, benimle aynı cinsten birçok insanın bulunduğu bir yerden, ağaç gövdelerinden yapılmış içi oyulmuş büyük bir araçla geldiğimi, yol arkadaşlarımın beni zorla bu kıyıya bırakıp kendi başımın çaresine bakmam üzere terk edip gittiklerini

söyledim. Efendime bütün bunları anlatabilmek için akla karayı seçmiş, bir sürü işaret kullanarak derdimi anlatmıştım. Yanılıyor olduğumu ya da *olmayan şeyler söylediğimi* söyledi; çünkü dillerinde yalan ve yalancılığı ifade eden kelimeler yoktu. Denizin ötesinde bir ülke olmasının ve birtakım vahşilerin tahtadan bir aracı suda istedikleri gibi yüzdürmelerinin olanaksız olduğunu bildiğini söyledi. Yaşayan hiçbir *houyhnhnm*'in böyle bir araç yapamayacağından ve hiçbir *yahoo*'nun da bunu idare edemeyeceğinden emindi.

Houyhnhnm, onların dilinde at demekti; etimolojik olarak bu "doğanın kusursuzluğu" anlamına geliyordu. Efendime, henüz ifade güçlüğü çektiğimi ancak elimden geldiğince çabuk ilerleyeceğimi ve kısa bir süre sonra kendisini hayrete düşürecek şeyler anlatacağımı söyledim. Kısrağına, tayına ve yavrusuna, ailenin hizmetkârlarına, bana dillerini öğretmek için bütün fırsatları değerlendirmelerini buyurdu ve kendisi de günde iki-üç saat benim için bu zahmete katlandı. Civardan bir *houyhnhnm* gibi konuşabilen ve sözleri ve eylemlerinde zekâ ışıltısı sergileyen harika bir *yahoo*'nun varlığı söylentilerini duyan seçkin at ve kısraklar sık sık evimize geliyordu. Bunlar benimle konuşmaya bayılıyor, birçok soru soruyorlardı; ben de elimden geldiğince yanıtlıyordum. Bütün bu fırsatlar sayesinde öyle büyük bir ilerleme katettim ki geldikten beş ay sonra söylenen her şeyi anlıyor ve kendimi de oldukça iyi ifade edebiliyordum.

Beni görüp konuşmak için efendimi ziyarete gelen *houyhnhnm*ler gerçek bir *yahoo* olduğuma inanmakta güçlük çekiyorlardı; çünkü vücudumun yüzeyi türümün diğer üyelerinden farklıydı. Kafam, yüzüm ve ellerim dışında kıllarla kaplı olmadığımı görünce şaşırıyorlardı, derim de diğer *yahoo*lardan farklıydı. Ama bu sırrımı bundan yaklaşık iki hafta önce meydana gelen bir kazayla efendime açık ettim.

Okura her gece ev halkı yataklarına çekildikten sonra soyunup giysilerimi üzerime örttüğümü söylemiştim. Bir sabah erkenden efendim kendi oda hizmetkârı olan yaşlı doruyu bana göndermişti. O geldiğinde derin uykudaydım ve giysilerim yatağımın kenarına düşmüş, gömleğim de belime kadar sıyrılmıştı. Onun gürültüsüne uyandım ve biraz dağılmış bir şekilde efendisinin mesajını iletmesini bekledim. Efendime gidip büyük bir korku içinde gördüklerini karman çorman bir şekilde anlatmış. Bunu biraz sonra öğrendim. Giyinir giyinmez saygılarımı sunmaya gittiğimde efendim hizmetkârının anlattıklarının ne anlama geldiğini, uyurkenki görüntümün diğer zamanlardakinden farklı olduğunu; oda hizmetçisinin bazı yerlerimin beyaz, bazı yerlerimin sarı ya da en azından o kadar beyaz olmayıp kahverengimsi olduğunu eklediğini söyledi.

O lanetli *yahoo*lardan mümkün olduğunca farklı görünmek için giysilerim hakkındaki sırrı o zamana kadar saklamıştım ama çabalamanın artık bir faydası olmayacağını anladım. Öte yandan yıpranan giysi ve ayakkabılarım bir süre sonra iyice eskiyecek ve *yahoo*ların veya diğer vahşilerin derilerinden kendime yenilerini yapmam gerekecek, o zaman da sırrım ortaya çıkacaktı. Bu yüzden efendime geldiğim ülkede benim türümden olanların vücutlarını hem edeplilik için hem de sıcak-soğuk havanın etkilerinden korunmak için bazı hayvanların ustalıkla hazırlanan tüyleriyle örttüğünü söyledim. Eğer efendim buyuracak olursa kendisine hemen gösterebileceğimi, yalnız doğanın bize örtmemizi öğrettiği yerleri göstermemek için iznini istediğimi söyledim. Anlattıklarımın, özellikle de son söylediğimin çok tuhaf olduğunu; çünkü doğanın bizzat verdiği uzuvları neden gizlememiz gerektiğini anlayamadığını, ne kendisinin ne de ailesinin vücutlarının herhangi bir kısmından utanmadığını ama yine de nasıl istiyorsam öyle davranabileceğimi söyledi.

Bunun üzerine önce düğmelerini çözüp ceketimi, sonra yeleğimi, ayakkabılarımı, çoraplarımı ve pantolonumu çıkardım. Gömleğimi belime kadar indirip alt kısmını kıvırdım ve çıplaklığımı örtmek için belime sardım.

Efendim bütün bu hareketlerimi büyük merak ve hayranlıkla izledi. Bütün giysilerimi toynağıyla tutup dikkatle inceledi; ardından yavaşça vücudumu okşadı, etrafımda dönerek bedenimi inceledi ve sonunda benim mükemmel bir *yahoo* olduğumu; ancak derimin yumuşaklığı, beyazlığı ve pürüzsüzlüğü, ayrıca vücudumun çeşitli bölgelerinin tüysüz olması, ön ve arka pençelerimin biçimi ve kısalığı ve sürekli arka ayaklarım üzerinde yürüme biçimimle türümün geri kalan üyelerinden oldukça farklı olduğumu söyledi. Daha fazlasını görmek istemedi ve soğuktan titrediğim için giysilerimi giymeme izin verdi.

Efendime, bana nefret edip tiksindiğim aşağılık bir hayvan olan *yahoo* adını vermesinden duyduğum rahatsızlığı belirttim. Bana bu isimle hitap etmemesini, ailesine ve beni görmeye gelen dostlarına da bu yolda talimat vermesini rica ettim. Aynı şekilde, vücudumdaki sahte örtülerin sırrını hiç değilse giysilerim yıpranıncaya kadar saklamasını; oda hizmetçisi yaşlı dorunun gördüklerine gelince sır olarak saklaması için emretmesini rica ettim.

Efendim bütün bunları içtenlikle kabul etti. Böylece sırrım giysilerim yıpranıncaya kadar saklı kaldı. İleride anlatacağım gibi bundan sonra örtünmek için kendime giysiler hazırlama zahmetine girmem gerekti. Bu arada efendim dillerini öğrenmem için azami gayret sarf etmemi istedi; çünkü vücudumun örtülü veya çıplak hâlinden daha çok dil ve mantıktaki kapasiteme hayret etmişti. Ayrıca kendisine söz verdiğim gibi anlatacağım o ilginç şeyleri dinlemek için sabırsızlıkla bekliyordu.

Bundan sonra bana dil öğretmek için gösterdiği çabası iki katına çıktı: Dostlarına giderken her zaman beni beraberinde götürdü ve bana nazik davranmalarını sağladı; "çünkü" diye duymuştum kendi aralarında konuşurlarken, "böylece moralim daha iyi olacak ve daha eğlenceli biri olacaktım."

Her gün zahmet edip bana ders verdiği zamanlar dışında, kendisine hizmet ederken benimle ilgili birçok soru sorardı, ben de elimden geldiğince bunları yanıtlardım. Böylece eksik gedik de olsa hakkımda genel bir fikir sahibi olmuştu. Daha gündelik konuşmalara adım adım nasıl ilerlediğimizi anlatmak bıktırıcı olur; ama kendi hakkımda ilk etapta anlattıklarım aşağı yukarı şöyleydi:

Daha önce de kendisine anlatmaya çalıştığım gibi, kendi türümden elli kişiyle birlikte çok uzak bir ülkeden gelmiştim; ağaçtan oyulmuş ve majestelerinin evinden de büyük bir araçla denizler boyunca yolculuk etmiştik. Geminin nasıl bir şey olduğunu ve rüzgârla nasıl ilerlediğini mendilimin yardımıyla elimden geldiğince anlatmaya çalıştım. Adamlarım aramızda geçen bir tartışmadan sonra beni bu kıyıya bırakmışlar, kendisi beni o aşağılık *yahoo*ların vahşetinden kurtarana kadar nereye gittiğimi bilmeden biçare yürümüştüm. Gemiyi kimlerin yaptığını ve kendi ülkemdeki *houyhnhnm*lerin nasıl olup da geminin idaresini böyle vahşilere bıraktığını sordu. Efendime, kendisini hakarete uğramış hissedip de kızmayacağına şeref sözü vermezse bir kelime daha sarf etmeye cesaret edemeyeceğimi; ancak söz verirse ona hep sözünü ettiğim o hayret verici şeyleri anlatacağımı söyledim. Bunu kabul etti. Ona geminin benim gibi vahşiler tarafından yapıldığını ve bu yaratıkların seyahat ettiğim bütün ülkelerde olduğu gibi, benim ülkemde de idareyi sağlayan tek akıllı hayvanlar olduğunu anlattım. Nasıl ki kendisi ve arkadaşları bendeki, bir *yahoo*'ya ait olduğunu

düşünme lütfunu gösterdikleri akıl belirtilerine hayret etmişlerse, benim de buraya geldikten sonra *houyhnhnm*lerin akıllı varlıklar gibi davranmalarına aynı derecede hayret ettiğimi de ekledim; gerçi görünüş olarak her bakımdan *yahoo*lara benzediğimi kabul ediyordum ancak onların o aşağılık ve vahşi yaradılışlarını neye yoracağımı da doğrusu bilmiyordum. Ayrıca eğer talihim yaver gider de memleketime dönebilirsem buraya yaptığım seyahati anlatmaya kararlı olduğumu ama herkesin *olmayan bir şeyi söylediğimi* ve bu hikâyeleri uydurduğumu düşüneceğini; kendisine, ailesine ve dostlarına duyduğum saygıya ve hakarete uğramış hissetmeyeceğine dair verdiği söze dayanarak ülkemin vatandaşlarının *houyhnhnm*lerin bir ülkeyi yöneten yaratıklar ve *yahoo*ların da vahşiler olduğu ihtimaline inanmalarının çok güç olacağını söyledim.

IV

Houyhnhnmlerde doğru ve yalan anlayışı. Efendisi, yazarın söylediklerinden hoşlanmaz. Yazarın kendisi ve yolculuğunda başına gelenler üzerine daha ayrıntılı anlatımları.

Efendim, söylediklerimi yüzünde büyük bir huzursuzluk ifadesiyle dinledi; çünkü kuşkulanmak veya inanmamak bu ülkede o kadar az biliniyordu ki sakinleri böyle durumlarda nasıl davranacaklarını bilemiyorlardı. Dünyanın diğer yerlerinde yaşayan insanların doğası üzerine birbirini izleyen tartışmalarımızda, diğer konuları çok keskin bir duyarlılıkla kavradığı hâlde, sıra yalan söylemeye ya da meseleleri çarpıtmaya geldiğinde efendim ne kastettiğimi anlamakta büyük güçlük çekiyordu. Şöyle düşünüyordu: "Konuşmak, birbirimizi anlamak ve gerçekler hakkında bilgi edinmek içindir; eğer biri olmayan bir şeyi söylerse bu amaç ortadan kalkar; çünkü bu durumda söylenenleri anlayamaz ve bilgi edinmekten o kadar uzaklaşmış olurum ki bu, beni tamamen bilgisiz olmaktan daha kötü bir duruma düşürür; zira beyazın siyah, uzunun kısa olduğuna inanmaya başlarım." İşte efendimin insanlar tarafından son derece iyi anlaşılan ve evrensel olarak uygulanan yalan söyleme yeteneğiyle ile ilgili fikirleri böyleydi.

Kaldığımız yerden devam edecek olursak; ülkemde *yahoo*ların biricik yöneticiler olduğunu söylediğimde, efendim

bu durumu aklının almadığını söyledi ve aramızda *houyhnhnm*lerin olup olmadığını, varsa ne iş yaptıklarını sordu. Ona bir sürü olduklarını, yazın çayırlarda otlayıp kışın saman ve yulafla beslendikleri evlerde tutulduklarını; hizmetçilerin *yahoo*ların derilerini tımar ettiğini, yelelerini taradığını, ayaklarını temizlediğini, yemeklerini verdiğini ve yataklarını hazırladığını söyledim. "Seni çok iyi anlıyorum" dedi efendim, "anlattıkların açıkça gösteriyor ki *yahoo*lar ne kadar akıl sahibiymiş gibi davranırsa davransınlar, sizin efendileriniz *houyhnhnm*ler. Keşke bizim *yahoo*lar da bu kadar uysal olsalar!" Benden anlatmamı istediği şeylerin hiç hoşuna gitmeyeceğinden emindim, bu yüzden daha fazla ileri gitmemek için efendimin beni bağışlamasını rica ettim. Ama iyisi ve kötüsüyle her şeyi anlatmamda ısrarcı oldu. Emirlerine itaat edeceğimi belirterek devam ettim. Bizim kendi dilimizde at dediğimiz *houyhnhnm*lerin sahip olduğumuz en asil ve güzel hayvanlar olduğunu, güç ve süratte eşsiz olduklarını; sahipleri seçkin kişilerse seyahatte ve yarışlarda görevlendirildiklerini, arabalara koşulduklarını, hastalanıncaya ya da ayaklarından sakatlanıncaya kadar kendilerine büyük nezaket ve özenle davranıldığını; ama satıldıktan sonra ölene kadar ağır işlere koşulduklarını, ölünce derilerinin yüzülüp satıldığını ve vücutlarının da köpekler ve vahşi kuşlara yem olarak atıldığını söyledim. Ancak at ırkının genelinin bu kadar talihli olmadığını; at arabacıları, çiftçiler ve diğer sefillerin elinde ağır işlere koşulduklarını ve kötü beslendiklerini söyledim. Efendime ata nasıl bindiğimizi; dizgin, eyer, mahmuz ve kırbacı nasıl kullandığımızı anlatarak koşum takımlarını ve tekerlekleri tarif ettim. Atların ayaklarının altına demir denilen sert bir maddeden yaptığımız levhaları çaktığımızı, bunların yolculuk ettiğimiz taşlı yollarda toynaklarının kırılmasını önlediğini de ekledim.

Efendim, bu duruma öfkelendiğini gösteren ifadelerden sonra "bir *houyhnhnm*'in sırtına binme cüretimize" hayret etti; çünkü evindeki en kuvvetsiz hizmetçinin bile en güçlü *yahoo*'yu silkelenerek sırtından fırlatabileceğinden ya da yere yatıp yuvarlanarak bu vahşiyi ezip suyunu çıkarabileceğinden emindi. Atlarımızı üç-dört yaşından başlayarak öngördüğümüz işlere göre eğitip hazırladığımızı; içlerinde çok hırçın olanlar çıkarsa bunların arabalara koşulduğunu ve en ufak asiliklerinde kamçıyı yediklerini; binek veya yük atı olarak yetiştirilecek erkeklerin doğduktan iki yıl sonra uysallaşmaları ve daha evcil ve yumuşak başlı olmaları için hadım edildiklerini, böylelikle ödül ve cezaya iyi cevap verir hâle geldiklerini söyledim. Ama efendimin şunu da dikkate almasını istedim: Tıpkı bu ülkedeki *yahoo*lar gibi, bizim ülkemizdeki atlarda da zerre akıl kırıntısı yoktu.

Tam olarak ne anlatmaya çalıştığımı anlaması için bir sürü dolambaçlı ifadeler kullanmak zorunda kalmıştım; zira istek ve tutkuları bizimkiler kadar fazla olmadığı için, dillerindeki kelime çeşitliliği de fazla değildi. Ancak özellikle çoğalmalarını önlemek ve daha iyi hizmet edebilmelerini sağlamak amacıyla atları hadım ettiğimizi efendime anlattığımda, *houyhnhnm* ırkına uyguladığımız bu vahşet karşısında yaşadığı soylu öfkeyi kelimelerle ifade etmem olanaksız. Efendim şöyle yanıtladı: Eğer yalnızca *yahoo*ların akıllı olduğu bir ülke varsa elbette onlar yönetici hayvanlar olacaktı çünkü akıl eninde sonunda kaba kuvvete üstün gelecekti. Ama vücutlarımızın, hele de benimkinin yapısını dikkate alacak olursak, bu cesametteki hiçbir varlık, bu aklı hayatın olağan akışı içinde uygulamak için böylesine kötü donanımlı olamazdı. Efendim, aralarında yaşadığım türün bana mı yoksa bu ülkedeki *yahoo*lara mı benzediğini sordu. Kendi yaşımdakilerin çoğuna benzediğimi, ancak daha genç olan-

larla dişilerin vücutlarının daha yumuşak ve narin olduğunu ve özellikle dişilerin tenlerinin genellikle süt kadar beyaz olduğunu söyledim. Benim gerçekten de öteki *yahoo*lardan farklı olduğumu, daha temiz olduğumu, genel olarak onlar kadar şekilsiz olmadığımı; ancak bu farklarımızın aleyhime olduğunu, örneğin hem ön hem arka ayaklarımdaki tırnaklarımın hiçbir işe yaramadığını, ön ayaklarıma gelince bunlara ayak bile denemeyeceğini, zaten bunlar üstünde yürüdüğümü de görmediğini ve yerde yürümeye dayanamayacak kadar yumuşak olduklarını; bunların üstünü genellikle örtmediğimi, bazen giydiğim örtünün de arka ayaklarıma giydiklerimle aynı şekilde ve aynı sağlamlıkta olmadığını; arka ayaklarımdan biri kayacak olursa düşmemin kaçınılmaz olduğunu ve dengeli yürüyemediğimi söyledi. Ardından vücudumun diğer kısımlarında gördüğü kusurları sıralamaya başladı: Yüzüm dümdüzdü, burnum çıkıktı, gözlerim önde olduğundan başımı çevirmeden yanlara bakamazdım, ön ayaklarımdan birini ağzıma götürmeden bir şey yiyemiyordum ve herhâlde doğa bu kusuru kapatması için vücuduma fazladan eklemler yerleştirmişti. Arka ayaklarımdaki o yarıkların da ne işe yaradığını anlamamıştı; bu ayakların başka bir vahşinin derisinden yapılma örtülerle kaplanmadıkça taşların keskinliği ve sertliğine dayanamayacağını, bütün vücudumun sıcak ve soğuğa karşı korumaya ihtiyacı olduğunu ve bunu da her gün bıktırıcı bir şekilde giyip çıkarmak zorunda olduğumu, son olarak da bu ülkedeki bütün hayvanların *yahoo*lardan tiksindiğini, zayıf olanların onlardan uzak durduğunu, güçlülerin ise onları itip kaktığını söyledi. Bu yüzden, akıldan nasibimizi aldığımızı farz etse bile ne doğadaki bütün yaratıkların bize karşı duydukları doğal nefreti gidermemizin ne de bu nefreti gidermeden onları ehlileştirip kendi hizmetimize alabilmemizin

mümkün olabileceğini düşünüyordu. Ancak bu konu üzerine daha fazla tartışmak istemediğini; çünkü aslında benim kendi hikâyemi, doğduğum ülkeyi, buraya gelmeden önce yaşayıp gördüklerimi öğrenmek istediğini söyledi.

Saygıdeğer efendime merakını gidermeyi ne kadar çok istediğimi fakat kendisinin en ufak bir fikrinin dahi olmadığı bazı konularda kendimi ifade etmemin mümkün olup olmadığından emin olmadığımı; çünkü ülkesinde bu tür durumlara hiç rastlamadığımı fakat yine de benzetmeler aracılığıyla elimden gelenin en iyisini yapacağımı söyledim. Ancak uygun kelimeleri bulamadığım zaman bana yardım etmesi gerektiğini de ekledim, o da memnuniyetle lütfedip söz verdi.

Onurlu bir anne babanın çocuğu olarak İngiltere denen bir adada doğduğumu; bu adanın, bu ülkeden uzaklarda, efendimin en güçlü atlarının bile ancak güneşin bir yıllık dönümü süresince katedebilecekleri gün sayısı kadar bir yol uzakta olduğunu; işi kazayla veya şiddet sonucu vücutta oluşan yara bereleri iyileştirmek olan bir hekim olarak yetiştirildiğimi; dönünce eşimi ve ailemi geçindirmek üzere bir servet edinmek için bizlerin kraliçe dediği dişi bir insan tarafından yönetilen ülkemden ayrıldığımı; son yolculuğumda bir geminin kaptanı olduğumu ve emrimde birçoğu denizde ölen elli kadar *yahoo* olduğunu, ölenlerin yerine çeşitli milletlerden adam toplayıp yerlerini doldurmak zorunda kaldığımı; gemimizin, ilkinde büyük bir fırtınaya kapılarak, ikincisinde bir kayaya bindirerek iki kez batma tehlikesi geçirdiğini anlattım. Efendim burada araya girerek uğradığım onca kayıptan ve maruz kaldığım onca tehlikeden sonra değişik ülkelerden yabancıları kendimle böyle maceralara atılmaya nasıl ikna ettiğimi sordu. Bunların yoksulluk veya işledikleri suçlardan ötürü doğdukları yerlerden kaçmak

zorunda kalan kader kurbanları olduğunu; kimilerinin mahkemelerde mağdur edildiğini, kimilerininse varını yoğunu içkiye, fahişelere ve kumara harcadıklarını; kimilerinin vatanlarına ihanet edip kaçtıklarını; birçoğunun cinayet, hırsızlık, zehirleme, soygun, yalancı tanıklık, sahtekârlık, kalpazanlık, ırza geçme veya sapkınlıktan, kimilerinin düşmana sığınmak suçundan mahkûm olduğunu ve birçoğunun da hapisten kaçtığını; bunların asılmak veya hapishanede açlığa mahkûm edilmek korkusundan memleketlerine dönemediklerini, bu yüzden kendilerine başka yerlerde bir yaşam alanı aramak zorunda kaldıklarını anlattım.

Ben böyle konuşurken efendim birçok kez sözümü kesti. Tayfaların çoğunun memleketlerinden kaçmalarına sebep olan suçların ne olduğunu anlatırken sözü dolaştırıp durmuş, beni anlaması için birkaç gün uzun uzun konuşmam gerekmişti. Bu kötülükleri yapmanın ne gibi bir gerekçesi ve faydası olabileceğini anlamıyordu. Bunları izah etmek için zenginlik ve iktidar arzusu ile şehvet, taşkınlık, fesat ve kıskançlığın korkunç sonuçlarından söz ettim. Bütün bunları örnekler vererek ve varsayımlarda bulunarak tanımlayıp betimlemek zorunda kaldım. Bunları işittikten sonra hayal gücü daha önce hiç görmediği ve duymadığı bir şeyle karşılaşan biri gibi, gözlerini şaşkınlık ve öfkeyle yukarı doğru kaldırdı. Onların dilinde iktidar, hükmetme, savaş, yasa, ceza ve binlerce başka şeyi ifade edecek kavramların olmaması, efendime ne demek istediğimi anlatmayı olanaksız hâle getiriyordu. Ancak efendim, düşünce ve tartışmalarla daha da kuvvetlenen anlayışıyla, dünyanın bizim taraflarımızdaki insan doğasının nelere muktedir olduğunu sonunda anladı ve bizim Avrupa dediğimiz topraklar ve özellikle de kendi ülkem hakkında daha detaylı bilgi vermemi istedi.

V

Yazar, efendisinin emriyle İngiltere hakkında bilgi verir. Avrupa hükümdarları arasındaki savaşların nedenleri. Yazar İngiliz anayasasını anlatmaya başlar.

Okur, efendimle yaptığım birçok konuşmanın aşağıdaki özetinin, iki yıldan fazla bir süredir görüştüğümüz en önemli konuları içerdiğini görecektir. Ben *houyhnhnm* dilinde ilerleme katettikçe, efendim daha fazla bilgilenmek istiyordu. Elimden geldiğince Avrupa'nın durumunu gözler önüne sermeye çalıştım; ticaret ve üretimden, sanat ve bilimden söz ettim; çeşitli konular üzerinde sorduğu sorulara verdiğim yanıtlar sohbet konularımızı durmadan besliyordu. Ancak ben burada, sadece ülkem hakkında aramızda geçen konuşmaları, gerçeğe harfiyen bağlı kalarak zaman ve koşulları dikkate almaksızın elimden geldiğince özlü bir şekilde aktaracağım. Tek kaygım gerek benim kendi yeteneksizliğimden olsun gerekse bizim hoyrat İngilizcemizin yetersizliğinden olsun, efendimin fikirlerini layıkıyla aktaramamaktır. Efendimin emirlerine uyarak kendisine Orange Prensi'nin önderliğindeki ihtilali;[2] bu prensin

2. Büyük Devrim (1688), bazı İngiliz parlamenterler ve Hollanda Genel Valisi Orange Prensi III. William'ın işbirliğiyle İngiltere'yi işgal ile sonuçlanan çatışmalar dizisi. Bu olaylar sonucunda son katolik Kral II. James tahtı bırakarak Fransa'ya kaçmıştı.

Fransa ile başlattığı ve kendisinden sonra iktidara gelen bugünkü kraliçenin devam ettirdiği, Hıristiyan dünyasının bütün büyük güçlerinin katıldığı ve hâlâ devam etmekte olan uzun savaşı anlattım. Efendimin kayıp sayısını sorması üzerine, bu savaşlarda yaklaşık bir milyon *yahoo'nun* ölmüş, yüz ya da daha fazla şehrin de ele geçirilmiş ve bunun beş katı kadar geminin de yakılmış veya batırılmış olduğunu hesapladım.

Bir ülkenin diğer bir ülkeye savaş açmasının nedenlerini ve gerekçelerini sordu. Bunların sayılamayacak kadar çok olduğunu ama bellibaşlı birkaçını aktarabileceğimi söyledim. Bazen idareleri altındaki toprak ve halkla yetinmek bilmeyen hükümdarların hırsı, bazen yönetilenlerin kötü yönetimlere karşı başkaldırılarını bastırmak veya başka tarafa saptırmak için efendilerini savaşa sürükleyen bakanların yolsuzlukları bu sebepler arasındaydı. Fikir ayrılıkları milyonlarca hayata mal olmuştu. Örneğin etin mi ekmek veya ekmeğin mi et olduğu, belli bir yaban meyvesinin suyunun kan mı yoksa şarap mı olduğu,[3] ıslık çalmanın günah mı yoksa erdem mi olduğu,[4] odunu öpmenin mi yoksa ateşe atmanın mı daha iyi olduğu,[5] en iyi cübbenin siyah, beyaz, kırmızı veya gri mi, uzun mu kısa mı, dar mı geniş mi, kirli mi temiz mi olması gerektiği[6] ve buna benzer birçok sebep vardı. Ayrıca hiçbir savaş, fikir ayrılıklarının, bilhassa önemsiz konulardaki fikir ayrılıklarının sebep olduğu kadar vahşi, kanlı ve uzun süreli olmamıştı.

---

3. Swift, ayinsel unsurların, yalnızca ekmek ve şarap biçiminde görünürken, aslında kutsandıklarında İsa'nın bedeni ve kanına dönüştüğüne ilişkin Roma ve Doğu Katolik düşüncesine atıf yapıyor.
4. Kastedilen kilise müziğidir.
5. Haç öpmeye gönderme.
6. Hıristiyan din adamlarının giysilerinin renk ve niteliklerine gönderme.

Bazen iki hükümdar arasındaki savaş, ikisinin de üzerinde hak iddia edemeyeceği bir üçüncü hükümdara ait bir toprağı kimin ele geçireceği üzerine çıkan anlaşmazlıktan kaynaklanırdı. Bazen hükümdarın biri, diğerinin kendisine savaş açmasından korktuğu için ona savaş açardı. Bazen düşman çok fazla güçlü olduğu için, bazen de çok zayıf olduğu için savaşa girilirdi. Bazen komşularımız bizde olan şeyleri ister ya da biz komşularımızda olan şeyleri isterdik, böylece onlar bizim olanı alıncaya veya kendilerinin olanı bize kaptırıncaya kadar savaşırdık. İnsanlarının kıtlıktan kırılması, salgın hastalıklardan yok olması veya partiler arası çelişkilerden dolayı kargaşaya sürüklenmesi, bir ülkeyi istila etmek için çok haklı savaş gerekçeleriydi. Şehirlerinden biri bize uygun göründüğünde ya da topraklarının bir bölümünün bizim topraklarımızı coğrafi olarak tamamlayacağını düşündüğümüzde en yakın müttefikimize savaş ilan etmek de haklı bir gerekçeydi. Bir hükümdar, halkı yoksul ve cahil bir ülke üzerine birliklerini gönderdiğinde yarısını kılıçtan geçirebilir, diğer yarısını da uygarlaştırmak ve barbarlıklarına son vermek için köleleştirebilirdi. Bir hükümdar işgale uğrayıp da başka bir hükümdarın desteğini isterse yardıma gelen hükümdar işgalciyi ülkeden çıkardıktan sonra yardım ettiği hükümdarın topraklarına el koyar, onu öldürür, hapseder veya sürgüne gönderebilirdi. Bu, krallara yakışan, onurlu ve sık başvurulan bir uygulamaydı. Kan bağı veya evlilik yoluyla gerçekleşen ittifaklar, hükümdarlar arasında sıkça rastlanan savaş sebebiydi; akrabalık ne kadar yakınsa savaşa yatkınlıkları o derece fazla olurdu. Yoksul uluslar aç, zengin uluslar gururluydu; gurur ve açlık da asla bağdaşmazdı. Bu nedenle askerlik diğerleri arasında en onurlu meslek sayılırdı; çünkü asker denen kişi, kendisine yönelik hiçbir tehditleri olmayan kendi türünden canlıların mümkün

olduğu kadar fazlasını büyük bir soğukkanlılıkla öldürmek üzere kiralanmış bir *yahoo*'ydu.

Bir de Avrupa'da kendi başlarına savaşmaya muktedir olmayıp askerlerini daha zengin uluslara kiralayan ve gelirlerinin en önemli kısmı bu işten edindikleri dörtte üçlük pay olan sefil bir hükümdar türü daha vardı ki Almanya ve Avrupa'nın kuzeyindeki diğer birçok yerler böyleydi.[7]

Efendim, "Savaş konusunda bana anlattıkların, aslında sahip olduğunu iddia ettiğin aklın sonuçlarını ne de güzel açık ediyor." dedi. "Ancak neyse ki yaptıklarınızdan duymanız gereken utanç, yol açabileceğiniz tehlikelerden daha büyük, ayrıca doğa sizi büyük kötülükler yapamayacak biçimde son derece yeteneksiz bırakmış. Ağızlarınız yüzlerinizle aynı düzlemde olduğundan, karşılıklı rıza olmadan birbirinizi ısıramazsınız. Ön ve arka ayaklarınızdaki pençelere gelince, o kadar kısa ve narinler ki bizim *yahoo*lardan bir teki sizin bir düzinenizi önüne katıp sürebilir. Bu yüzden savaşta ölenlerin sayılarını söylerken *olmayan bir şey söylediğini* düşünmeden edemiyorum."

Bu bilgisizliği karşısında başımı sallayıp gülümsemekten kendimi alamadım. Savaş sanatının hiç de yabancısı olmadığımdan ona topları, sapanları, misket tüfeklerini, karabinaları, piştovları, mermileri, barutu, kılıçları, süngüleri, çatışmaları, kuşatmaları, geri çekilmeleri, hücumları, mayınları, tuzaklamaları, deniz savaşlarını, binlerce kişiyle batan gemileri, iki taraftan yirmi bin kişinin ölümünü, ölmekte olanların iniltilerini, havada uçuşan uzuvları, dumanı, gürültüyü, karmaşayı, atların ayakları altında çiğnenerek can vermeyi, kaçmayı, kovalamayı, zaferi; cesetlerin köpeklere,

7. Swift, Kral I. Georg tarafından işe alınan Alman paralı askerlerini ima ediyor.

kurtlara ve yırtıcı kuşlara yem olarak serpildiği meydanları; yağmayı, soygunu, tecavüzü, yakmayı ve yok etmeyi anlattım. Sevgili yurttaşlarımın kahramanlığını anlamasını sağlamak için, "bir kuşatmada yüz düşmanı, yine bir gemide bir o kadarını nasıl havaya uçurduklarını, parçalanmış bedenler bulutlardan yağarken izleyenlerin nasıl da muhteşem sevinç çığlıkları attığını" bizzat gördüğümü anlattım.

Ayrıntılara girmek için devam etmek üzereyken efendim susmamı emretti. "*Yahoo*ların doğasını anlayan herkes, eğer güçleri ve kurnazlıkları şeytanlıklarına denk ise böyle aşağılık hayvanların bahsettiğin bütün eylemlere muktedir olduğuna kolaylıkla inanabilir." dedi. Anlattıklarım onun bu türe duyduğu tiksintiyi arttırmış ve ruhuna yabancısı olduğu bir huzursuzluk zerk etmişti. Kulakları böylesine menfur kelimelere alıştıkça bunları giderek daha az bir tiksintiyle karşılayacağını hissediyordu. Bu ülkedeki *yahoo*lardan nefret etse de onları iğrenç özelliklerinden ötürü ancak bir *gnayyah*ın (yırtıcı bir kuş) zalimliğinden veya tırnağını kestiği için sivri bir taşı suçlayabileceğinden daha fazla yargılamıyordu. Ancak değil mi ki aklı olduğunu iddia eden bir yaratık böylesi habislikleri yapabiliyordu, öyleyse yeteneklerin ahlaksızca yozlaşması, zalimliğin kendisinden daha kötüydü. Bu yüzden tıpkı dalgalı bir suyun aynasının çarpık bir bedeni sadece daha iri değil, aynı zamanda daha biçimsiz yansıtması gibi; bizim de akıldan ziyade yalnızca doğal habisliğimizi artıran yeteneklere sahip olduğumuzdan emin görünüyordu.

Efendim, hem bu ve hem de daha önceki konuşmalarda savaş konusunda gereğinden fazla şey öğrendiğini ekledi. Şimdi kafasını karıştıran başka bir nokta vardı: Kendisine mürettebatımızdan bazılarının yasanın hışmına uğrayıp mahvolma korkusuyla ülkelerini terk ettiklerini anlatmış ve

yasa sözcüğünün anlamını izah etmiştim; ama o, insanların korunması amacıyla varolan yasaların, nasıl olup da yine insanların yıkımına yol açtığını anlayamıyordu. Bu yüzden, ülkemde hâlihazırdaki uygulamalara göre, yasa ve yasa koyucularla neyi kastettiğim üzerine daha tatminkâr şeyler anlatmamı istiyordu. Çünkü iddia ettiğimiz üzere akıl sahibi hayvanlarsak akıl ve doğanın neler yapmamız, nelerden kaçınmamız gerektiğini göstermek konusunda yeterli kılavuzlar olması gerektiğini düşünüyordu.

Efendime, yasa ve hukukun uğradığım haksızlıklar nedeniyle boş yere avukat tutmak dışında pek ilgilenmediğim bir bilim olduğunu; ancak bu konuda elimden geldiğince merakını gidermeye çalışacağımı söyledim.

Aramızda gençliklerinden beri, aldıkları paraya göre, abartılmış kelimeler kullanmak suretiyle beyazın siyah ve siyahın beyaz olduğunu kanıtlama sanatında yetiştirilen adamların bir derneği vardır. Bu derneğe göre toplumun geri kalanı köledir. Örneğin komşumun benim ineğimde gözü varsa, benden ineğimi alması gerektiğini kanıtlaması için bir avukat tutar. Yasalara göre kimse kendi adına konuşamayacağından ben de hakkımı savunmak üzere bir avukat tutmak zorundayım. Şimdi, bu davada ineğin gerçek sahibi olan benim iki büyük dezavantajım var: Birincisi, avukatım neredeyse beşikten beri yalanı savunmak üzere yetiştirilmiş olduğundan, adaletin avukatlığını yapmak onun için normal ve doğal değildir; bu konuda kötü niyetli olmazsa bile, en iyi ihtimalle beceriksiz olacaktır. İkinci güçlük ise, avukatımın kılı kırk yaran bir dikkatle iş yapmak zorunda olmasıdır, yoksa yasanın uygulanmasını aksattığı için yargıçlar tarafından azarlanıp arkadaşları tarafından dışlanabilir. Bu yüzden ineğimi kurtarmak için önümde sadece iki seçenek vardır: Birincisi hasmımın avukatını iki kat ücret vererek kendi

yanıma çekmek ve böylece onun adaletin kendilerinden yana olduğuna dair müvekkilini kandırıp ihanet etmesini sağlamak; ikinci yol ise inek hasmıma aitmiş gibi yaparak avukatımın benim davamı elinden geldiğince haksız bir dava gibi göstermesini sağlamaktır; bu ustalıkla yapılacak olursa, mahkeme kürsüsünün bizden yana olumlu düşünmesini sağlar. Bu yargıçlar, artık yaşlanmış ve tembelleşmiş en yetenekli avukatlar arasından seçilip mülk konusundaki bütün anlaşmazlıklarda ve aynı zamanda adli suçluların yargılanmasında karar vermek üzere görevlendirilmişlerdir. Bütün hayatları boyunca doğruluğa ve eşitliğe karşı önyargılı olduklarından; sahtekârlık, yalancı tanıklık ve baskıdan yana olmak onlar için öylesine yaşamsaldır ki doğalarına ve mesleklerine aykırı bir şey yaparak sanatlarına zarar vermektense haklı taraftan gelen yüklü miktarda rüşveti reddeden birçok yargıç tanımıştım.

Bu avukatlar arasında daha önceden yapılmış bir şeyin yasal olarak yeniden yapılabilmesi bir düsturdur. Bu yüzden genel hukuka ve insanın genel mantığına aykırı olarak verilmiş bütün kararları kaydetmeye büyük özen gösterirler. Bunları da emsal adı altında en insafsız yargıları haklı çıkarmakta otorite olarak ileri sürerler ve yargıçlar da bu kararlara uygun kararlar almaktan hiç şaşmaz.

Bunlar savunma yaparken davanın esasına girmekten özenle kaçınırlar; konuyla ilgisi olmayan ayrıntıların etrafında yüksek sesle, şiddetle ve bıktırırcasına dönüp dururlar. Örneğin daha önce andığım davada, hasmımın ineğim üzerinde ne gibi bir hakkı ve iddiası olduğunu bilmeyi asla istemezler. Bunun yerine söz konusu ineğin kızıl mı siyah mı, boynuzlarının uzun mu kısa mı olduğunu, onu otlattığım tarlaların yuvarlak mı dörtgen mi olduğunu, evde mi dışarıda mı sağıldığını, hangi hastalıkları geçirdiğini ve benzeri

şeyleri bilmek isterler; sonra da emsallerle karşılaştırıp sürekli erteleyerek on, yirmi veya otuz sene sonra bir hükme varırlar.

Yine bu derneğin başka bir faninin anlamadığı, kendine özgü bir dili ve ifadeleri olduğu görülür. Yasaları bunlarla yazılmıştır ve bu kavramlarını çoğaltmaya özen gösterirler; bu suretle hakikat ve yalanın, haklı ve haksızın özü tanınmaz hâle gelir. Öyle ki altı nesildir atalarımdan kalan tarlamın bana mı, yoksa üç yüz mil ötedeki bir yabancıya mı ait olduğuna karar vermek otuz yıl alır.

Devlete karşı suç işlemekle itham edilen kişilerin duruşmalarında, yöntemler daha kısa ve övgüye değerdir: Yargıç, öncelikle iktidarda olanların görüşlerini yoklar, buna göre yasayı bütünüyle korurken, suçluyu kolayca asar veya beraat ettirebilir.

Burada efendim araya girerek, "haklarında anlattıklarına bakılırsa bu avukatlar kadar üstün bir zekâyla donatılmış varlıkların başkalarına bilgelik ve bilgi öğretme konusunda eğiticilik yapmaları için teşvik edilmemeleri ne yazık" dedi. Yanıt olarak bizdeki avukatların kendi meslekleri dışında kalan konularda en cahil ve aptal, gündelik konuşmalarda en bayağı, bilgi ve öğrenmenin apaçık düşmanları olduklarını; kendi mesleklerinde olduğu gibi diğer tüm konularda da insanlığın mantığa dayalı yargılarını saptırmaya yatkın olduklarını söyledim.

VI

Kraliçe Anne zamanındaki İngiltere devletinin betimlenmesine devam edilir. Avrupa saraylarındaki bir başbakanın özellikleri.

Efendim, bu avukat sınıfının kendi kafalarını karıştıran, kendi kendilerini huzursuz eden ve kendi türlerinden hayvanlara zarar vermekten başka bir işe yaramayan bu haksız işlere bulaşmalarına neyin sebep olduğunu bir türlü anlayamıyor, onların bunu belli bir ücret karşılığında yaptıklarını söylediğimde ise ne demek istediğimi kavrayamıyordu. Bunun üzerine ona paranın ne işe yaradığını, neden yapıldığını ve metallerin değerini anlatmak için akla karayı seçtim. Bu değerli cevherlerden büyük bir miktara sahip bir *yahoo*'nun istediği her şeyi, en güzel giysileri, en görkemli evleri, en büyük arazileri, en pahalı yiyecek ve içkileri satın alabileceğini ve en güzel dişilerden istediğini seçebileceğini söyledim. Bütün bu marifetleri gerçekleştirmeye yalnızca para muktedir olduğu için *yahoo*larımız hiçbir zaman harcamak veya biriktirmek için yeterince paraya sahip olduklarını düşünemezlerdi çünkü doğaları gereği israfa veya cimriliğe eğilimliydiler. Zenginler yoksulların emeklerinin meyvelerini yerler ve oran olarak bir zengine bin yoksul düştüğünden halkın çoğunluğu birkaç kişinin bolluk içinde yaşaması uğruna her gün birkaç

kuruş karşılığında sefalet içinde çalışır dururdu. Bu ve buna benzer meseleler üzerine birçok ayrıntıya girdim. Ama saygıdeğer efendim hâlâ sessizce anlamaya çalışıyordu çünkü ona göre bilhassa geri kalanlar üzerinde hükmedenler, dünya nimetlerini paylaşmakla yükümlüydüler. Dolayısıyla bu pahalı yiyeceklerin ne olduğunu ve nasıl olup da bunlara gereksinim duyduğumuzu bilmek istedi. Bunun üzerine, içkiler, soslar ve diğer sayısız lezzetlerle birlikte, dünyanın dört tarafına gemiler göndermeksizin elde edilemeyecek yiyecekleri aklıma geldiğince sıraladım. Ona bizim seçkin dişi *yahoo*larımızdan birinin kahvaltısını edip fincanını doldurabilmesi için dünya küresinin etrafının hiç değilse üç kez dolaşılması gerektiğini söyledim. "Kendi vatandaşlarına yeterince yiyecek yetiştiremeyen zavallı bir ülke olmalı bu." dedi. Ancak asıl merak ettiği şey, betimlediğim o engin arazilerde tatlı su bulunmayıp insanların içecek su bulabilmek için denizlere açılmak zorunda kalmasıydı. Şöyle karşılık verdim: "Sevgili memleketim İngiltere'de yiyecek ve tahıl tanelerinden veya bazı ağaçların meyvelerinden damıtılarak çıkarılan lezzetli içecekler yerlilerin tüketebileceğinden üç kat daha fazla üretilir ve ayrıca diğer hoş ihtiyaçlar konusunda da ülkem bereketlidir. Ancak erkeklerin lüks düşkünlüğü ve doyumsuzluklarını, dişilerin de gösteriş meraklarını doyurmak için ihtiyacımız olan şeylerin büyük bölümünü başka ülkelere gönderip karşılığında hastalık, aptallık ve ahlaksızlık satın alıyor ve aramızda paylaşıyoruz. Bu nedenle insanlarımızın büyük çoğunluğu geçimlerini dilencilik, soygun, hırsızlık, aldatma, pezevenklik, yaltaklanma, rüşvet, sahtekârlık, kumar, yalancılık, yalakalık, kabadayılık, seçim hileleri, hayalperestlik, ruhları zehirleme, fahişelik, riyakârlık, iftiracılık, sefahat ve benzeri meşgalelerle sağlamak zorunda kalır." Bütün bu

kavramların her birini efendime izah etmek için bin dereden su getirmek zorunda kaldım.

Şarap, başka ülkelerden su veya diğer içecek ihtiyacımızı gidermek için değil, duyularımızı köreltip bizi neşelendiren, kederli düşünceleri uzaklaştıran, ruhumuzu abartılı hayallere sürükleyen, umutlarımızı artırıp korkularımızı öteleyen, bir süreliğine aklın bütün işlevlerini durdurarak derin bir uykuya dalıncaya kadar uzuvlarımızı kullanma yeteneğinden bizi yoksun kılan bir tür içki olduğu için ithal edilirdi; ancak şunu da eklemek gerekir ki uyanınca hep bitkin ve keyifsiz kalkıyorduk ve bu içki bir sürü hastalığı beraberinde getiriyordu.

Ama bütün bunların yanı sıra genelde insanlarımızın çoğu geçimlerini zenginlerin ve birbirlerinin yaşamsal ihtiyaçlarını ve hizmetlerini yerine getirerek sağlıyordu. Örneğin ben evdeyken eğer gereği gibi giyinmişsem, üzerimde yüz tüccarın işçiliğini taşırdım; evimin yapı ve döşemesi için daha fazlası, karımın süslenmesi için bunların beş katı emek gerekliydi.

Efendime, daha önce müretteḅatımın çoğunun hastalıktan öldüğünü söylediğim için hayatlarını hastalara bakarak kazanan başka bir insan grubundan söz edecektim ama bununla ne demek istediğimi anlamasını sağlamak son derece güç oldu. Bir *houyhnhnm*'in ölmeden birkaç gün önce veya kazayla bir uzvunu yaraladığı zaman zayıf düşüp ağırlaşabileceğini kolaylıkla anlayabiliyordu; ama her şeyi mükemmel işleyen doğanın, vücudumuzda ağrı ve sızıların çoğalmasına meydan vermesini kabul edemiyor ve böylesine tarifsiz bir kötülüğün sebebini öğrenmek istiyordu. Ona birbirinin tersi etkiler gösteren binbir çeşit şeyle beslendiğimizi, acıkmadan yediğimizi, susamadan içtiğimizi anlattım; bütün gece tek lokma yemeden sert içkiler içtiğimiz için bedenimizin uyuş-

tuğunu veya ateşlendiğini, sindirimimizin yavaşladığını veya hızlandığını anlattım; dişi fahişelerin bir hastalık taşıdığını, bu hastalığın pençesine düşenlerin kemiklerini çürüttüğünü; bu ve başka birçok hastalığın babadan oğula geçtiğini, böylece birçok çocuğun karmaşık hastalıklar taşır hâlde dünyaya geldiğini; insan vücuduna musallat olan bütün hastalıkların dökümünü yapmanın sonsuza kadar süreceğini; çünkü her organ veya ekleme yayılan bu illetlerin sayısının beş-altı yüzden fazla olduğunu, kısacası vücudun dışında veya içindeki her parçasının kendilerine özgü hastalıkları olduğunu söyledim. "İşte bunları iyileştirmek için, aramızda bu alanda yetiştirilen veya yetişmiş gibi görünen bazı insanlar vardır. Kendim de bu meslekte birtakım yeteneklere sahip olduğum için bu insanların izledikleri bütün yöntemler ve sırlar hakkında siz saygıdeğer efendimi şükranlarımın bir ifadesi olarak bilgilendirebilirim." diyerek devam ettim.

"Bunlar ilk olarak bütün hastalıkların esasen oburluktan kaynaklandığını varsayar ve bu yüzden gerek doğal yollardan ve gerekse ağızdan çıkararak vücudun tamamen boşaltma faaliyetine maruz bırakılması gerektiği sonucunu çıkarırlar. Bundan sonraki işleri ise bitkileri, mineralleri, reçineleri, yağları, kabukları, tuzları, özsuları, deniz yosunlarını, dışkıları, ağaç kabuklarını, sürüngenleri, kara ve su kurbağalarını, örümcekleri, ölü et ve kemiklerini, kuşları, hayvanları ve balıkları karıştırıp kokusu ve tadı midenin anında tiksintiyle çıkararak reddedeceği, mümkün olan en iğrenç, mide bulandırıcı ve pis karışımı yaparak hastaya vermektir. Bunun yanında aynı malzemelere başka zehirli şeyler de ekleyerek bağırsaklar için aynı derecede rahatsız edici ve iğrenç bir ilacı üst ya da alt delikten (hekimin canı o anda nasıl istiyorsa) almamız emredilir. Bu ilaç mideyi gevşeterek içinde ne varsa önüne katıp sürükler, buna da müshil veya lavman

derler. Hekimlerin dediğine bakılırsa doğa, üst ön deliği katı ve sıvıların sokulması, alt arka deliği ise boşaltmak amacıyla yaratmıştır; bu sanatkârlar da dahiyane bir şekilde, bütün hastalıkların temelinde doğanın yerinden oynatılmaya zorlanmasının yattığını, bu yüzden onu yeniden yerine oturtmak için her deliğin işlevini karşılıklı değiştirerek vücudun işleyişini tersine çevirmek gerektiğini, yani katı ve sıvıları anüsten içeri sokup boşaltımı da ağızdan yaptırmayı öngörürler.

Ancak bu gerçek hastalıklardan başka birçok hayali hastalığa da maruz kalırız ki hekimler de bunlar için hayali tedaviler icat etmişlerdir; bunların her birinin kendi adı ve uygun ilaçları vardır ve dişi *yahoo*'larımız arasında bu hastalıklara çok sık rastlanır.

Hekim tayfasının muhteşem özelliklerinden biri de öngörü konusundaki yetenekleridir ve bu konuda ender olarak yanılırlar. Gerçek hastalıklar ölüme işaret eden bir habislik kertesine ulaştıklarında, bu konudaki tahminleri kesinlikle tutar; çünkü bir kez ölecek dedikleri hasta eğer iyileşme belirtileri gösterirse, yalancı kâhinler olarak suçlanmaktansa, uygun bir dozla, ne kadar usta olduklarını dünyaya kanıtlamayı da bilirler.

Hekimler bu şekilde, birbirlerinden bıkıp usanan karı kocalara, büyük oğullara, büyük devlet adamlarına ve hükümdarlara da özellikle faydalı kişilerdir."

Daha önce de yeri geldiğinde efendimle genel anlamda hükmetmenin doğası, özellikle de bütün dünyanın haklı olarak kıskançlık ve hayranlıkla baktığı kusursuz anayasamız üzerine konuşmuştum. Burada söz tesadüfen bir devlet adamından açılınca, bana bir süre sonra, bu unvanla tam olarak hangi tür *yahoo'yu* kastettiğimi sordu.

Efendime "anlatmak istediğim kişinin devletin başbakanı olduğunu; sevinç ve acıdan, sevgi ve nefretten, merhamet

ve öfkeden tamamen arınmış; refah, iktidar ve koltuk sevdası dışında bir tutkuya kapılmayan; söylediği kendi kafasındaki asıl düşüncesi dışında her anlama gelen; yalan olarak algılanacağını düşünmeden gerçekleri söylemeyen ve gerçek olarak algılanacağını düşünmeden de yalan söylemeyen; arkasından en kötü şeyler söylediği kişilerin yükselmesinin kesin, yüzüne karşı övdüklerinin ise o andan itibaren sefil olacağı bir kimse olduğunu" söyledim. Bir kimsenin ondan alacağı en kötü nişan, bir vaattir; özellikle bu vaat yeminle güçlendirilen bir vaatse, en bilge kişiler bile bu durumda bütün umutlarını keser ve köşesine çekilirdi.

"Birinin başbakan olması için üç yöntem vardır: Birincisi karısını, kızını ya da kız kardeşini peşkeş çekmek, ikincisi selefine ihanet etmek veya ayağını kaydırmak, üçüncüsü de halk meclislerinde ateşli bir öfkeyle sarayın yozlaşmasına karşı çıkmaktır. Ama bilge bir hükümdar, öncelikle bu yöntemlerden sonuncusunu uygulayanları tercih eder; çünkü efendilerine en çok yaltaklanıp onların istek ve arzularına en fazla biat edenler bu bağnazlar olur. Bu bakanlar, bütün atamalar ellerinin altında olduğu için senato veya meclisin çoğunluğuna rüşvet vermek yoluyla iktidarlarını korurlar; dokunulmazlık denen bir çareyle de (efendime bunun ne olduğunu anlattım) kendilerini hesap sorulmaktan muaf hâle getirip talan ettiklerini yüklenerek kamu işlerinden emekli olurlar.

Başbakanın sarayı kendi mesleğinde başkalarını yetiştirdiği bir okuldur. Uşakları, dalkavukları, kapıcıları efendilerini taklit ederek birçok bölgede devlet bakanı olur ve üç temel ilkede, yani yüzsüzlük, yalancılık ve rüşvetçilikte ustalaşmayı öğrenirler. Bu sayede en üst düzeydeki insanlar tarafından kendilerine bir müştemilat verilir ve bazen de beceri veya arsızlıkları sayesinde birçok kademeyi aşarak efendilerinden sonra bakan bile olurlar.

Başbakan, genellikle bütün kayırma taleplerinin kendisine iletildiği geçkin bir oda hizmetçisi veya gözde bir uşak tarafından yönetilir ki son tahlilde bunlar krallığın gerçek hükümranları olarak adlandırılması gereken kişilerdir."

Bir gün yine konuşurken ülkemin asaletinden söz ettiğimi duyan efendim, layık olduğumu düşünmediğim bir iltifatta bulundu. Soylu bir aileden geldiğime emin olduğunu; çünkü kuvvet ve çeviklikte gerilerinde kalsam da büyük olasılıkla diğer vahşilerden uzak durmam nedeniyle, biçim, renk ve temizlik bakımından bu ülkedeki bütün *yahoo*lardan kat kat üstün olduğumu; üstelik bana sadece konuşma yetisi değil aynı zamanda olağanüstü kabul edilebilecek akıl kırıntıları da bahşedilmiş olduğunu söyledi.

*Houyhnhnm*lerin arasında, beyaz, kızıl ve demir kırı atların; doru, alacakır ve yağız atlar kadar güzel biçimli olmadığına, onlar kadar yetenekli veya kendilerini geliştirme kapasitesiyle doğmadıklarına, bu yüzden de hizmetçilikten öteye çıkamadıklarına ve kendi soyları dışındakilerle çiftleşmeye heves etmediklerine; çünkü böyle bir şeyin bu ülkede doğaya aykırı ve canavarca kabul edileceğine dikkat çekti.

Saygıdeğer efendime hakkımda beslediği iyi kanılardan ötürü naçizane şükranlarımı sundum ve aynı zamanda basit, dürüst ve güçleri iyi kötü bir eğitim almama ancak yeten alt tabakadan bir ana-babanın evladı olarak doğduğumu; bizde asaletin kendisinin düşündüğünden tamamen farklı bir şey olduğunu; bizdeki genç soyluların çocukluklarından itibaren atalet ve lüks içinde yetiştirildiklerini, yıllar geçip de yaşları geldiğinde kuvvetlerini müsrifçe harcadıklarını ve bayağı kadınlarla düşüp kalkarak hastalık kaptıklarını, servetlerini tüketince aslında nefret edip aşağıladıkları bayağı bir soydan, kötü ve güvenilmez bir kadınla sırf parası için evlendiklerini anlattım. Bu tür evliliklerinden doğan çocukların da ge-

nelde hastalıklı, sıska ve ucube olduklarını; eğer evin kadını soyunu geliştirmek ve sürdürmek için komşularından veya aynı aileden sağlıklı bir koca bulmazsa bu ailenin ender olarak üç kuşak sürdüğünü; çelimsiz ve hastalıklı bir vücudun, sıska bir çehrenin ve soluk bir tenin asil bir kanın gerçek işaretleri olduğunu; sağlıklı, gürbüz bir görünümün seçkin bir kimse için küçük düşürücü olduğunu; çünkü böylece bu kişinin gerçek babasının bir seyis veya bir arabacı olduğunun herkes tarafından anlaşılacağını söyledim. Bir soylunun ruh hastalıklarının da vücuduyla paralel seyrettiğini ve bu hastalıkların asabiyet, donukluk, cehalet, kapris, şehvet ve gururun bir karışımı olduğunu, ayrıca bu anlı şanlı soylular topluluğunun izni olmaksızın hiçbir yasa yapılamayacağını, kaldırılamayacağını veya değiştirilemeyeceğini, bunların sahip olduğumuz her şey üzerine son kararı verebileceklerini ekledim.

VII

Yazarın ana vatanına olan büyük sevgisi. Yazarın anlatımlarıyla, paralel olgulardan ve kıyaslamalardan yola çıkan efendisinin İngiltere anayasası ve yönetimi üzerine düşünceleri. Efendisinin insan doğası üzerine gözlemleri.

Benimle onların *yahoo*ları arasındaki ortak özelliklerimizden ötürü insan türü hakkında en kötücül düşünceleri beslemeye zaten yatkın olan bu ölümlü *houyhnhnm* ırkına, hangi akla hizmet ederek kendi türümü bütün çıplaklığıyla anlattığımı okur hayretle karşılamış olabilir. Şunu açıkça itiraf etmeliyim; bu eşsiz dört ayaklıların erdemlerini insanoğlunun yozlaşmasıyla karşılaştırınca gözlerim öylesine açıldı ve anlayışım öylesine arttı ki insanın eylem ve tutkularını bambaşka bir ışık altında görmeye ve kendi türümün onurunun da öyle korunmaya değer bir şey olmadığını düşünmeye başladım. Hem zaten daha önce en ufak bir biçimde kendimde fark etmediğim ve bizim kendi aramızda kusurdan bile saymadığımız binlerce kusurumla beni her gün yüzleştiren efendim gibi keskin anlayışı olan birinin karşısında bunu yapmamam olanaksızdı. Efendimi örnek alarak yalan ve sahtekârlıktan nefret etmeyi öğrenmiştim ve gerçek artık bana öylesine hoş görünüyordu ki onun için her şeyi feda edebilirdim.

Okura samimiyetle itiraf etmeliyim ki her şeyi bütün çıplaklığıyla serbestçe anlatmamın daha başka bir sebebi var. Bu ülkeye geleli daha bir yıl olmadan halkına öyle bir sevgi ve saygı duymaya başlamıştım ki insan türünün arasına bir daha dönmeyip ömrümün geri kalanını, her türlü erdemi özümseyip uygulayarak ahlaksızlığın ne bir örneğinin olduğu ne de kışkırtıldığı bu yerde, hayranlık uyandıran *houyhnhnm*ler arasında geçirmeye karar vermiştim. Ama benim ebedi düşmanım olan bahtım bir oyun oynayarak bu büyük mutluluğu benden esirgedi. Yine de şimdi efendim gibi sıkı bir sorgulayıcının karşısında, yurttaşlarım hakkında konuşurken kusurlarını elimden geldiğince mazur göstermeye çalıştığımı ve her konuyu olabildiğince yumuşattığımı düşününce içim bir nebze rahatlıyor. Öyle ya, doğduğu yer konusunda önyargılı olmayıp da tarafgirlik göstermeyen kimse var mıdır?

Efendimin hizmetinde olma onuruna eriştiğim zamanlarda yaptığımız konuşmaların büyük bir kısmını burada anlattım; ancak kısa ve öz olsun diye burada yazdıklarımdan çok daha fazlasını da çıkardım.

Bütün sorularını yanıtladıktan ve merakını giderdikten sonra, bir sabah beni çağırttı ve biraz ötesine oturmamı buyurdu (bu şerefi bana daha önce bahşetmemişti) ve kendim ve ülkemle ilgili anlattığım bütün hikâyeyi büyük bir ciddiyetle düşündüğünü; bizleri, nasıl olduğunu anlayamadığı bir rastlantıyla, payına bir zekâ kırıntısı düşen bir tür hayvan olarak gördüğünü; bu özelliğimizi de doğamızdaki yozluğu iyice palazlandırmak için kullandığımızı ve yine bununla doğanın bize vermediği yeni yozluklar edinmeye çalıştığımızı; doğanın verdiği pek az yeteneği ise bir tarafa bıraktığımızı; doğuştan esas gereksinimlerimize yenilerini eklemekte çok başarılı olduğumuzu ve kendi icatlarımızla bunları da gidermek için bütün ömrümüzü beyhude gayret-

ler sarf ederek geçirdiğimizi söyledi. Bana gelince, açıktı ki sıradan bir *yahoo*'nun ne kuvvetine ve ne de çevikliğine sahiptim; dengesiz bir şekilde arka ayaklarımın üzerinde yürüyordum; pençelerimi öyle bir hâle sokmuştum ki ne bir işe ne de kendimi savunmama yarıyorlardı, ayrıca güneşe ve zorlu havalara karşı koruma sağlayan çenemdeki kıllardan kurtulmanın bir yolunu da bulmuştum. Son olarak da bu ülkedeki (onun deyimiyle) kardeşlerim olan *yahoo*lar gibi ne hızlı koşabiliyor ne de ağaçlara tırmanabiliyordum.

Yönetim ve adalet kurumlarımızın, akıl noksanlığımız ve bunun sonucu olarak da erdem eksikliğimiz nedeniyle sıradan olduğuna inanmıştı. Çünkü aslında akıllı bir yaratığı yönetmek için mantığın yeterli olduğunu düşünüyordu. Kendi halkımı anlatırken onlar yararına birçok ayrıntıyı gizlediğimi ve sıklıkla *olmayan şeyler söylediğimi* fark etmişti, yurttaşlarım hakkında söylediklerim göz önüne alınsa bile ona göre akıllı olduğumuz iddia edilemezdi.

Bu düşüncesinde yanılmadığına da emindi; çünkü güç, hız, hareketlilik, pençelerimin kısalığı ve doğanın rolünün olmadığı bazı ayrıntılardaki zayıflıklarım dışında vücudumun her parçası diğer *yahoo*larla aynıydı; üstelik yaşam biçimlerimiz, tavırlarımız ve eylemlerimize ilişkin anlattıklarımdan yola çıkarak kafalarımızın da onlarla aynı şekilde işlediği sonucuna ulaşmıştı. "*Yahoo*ların diğer hayvanlardan çok birbirlerinden nefret ettikleri çok iyi bilinen bir şeydir, bunun da nedeni başkalarında görüp kendilerinde göremedikleri biçimsizlikleridir." dedi. Bu nedenle efendim, vücutlarımızı örtmemizin yerinde bir tutum olduğunu, bu icat sayesinde görmeye katlanamayacağımız biçimsizliklerimizi birbirimizden gizlediğimizi düşünmeye başladığını söyledi. Ancak şimdi yanıldığını ve kendi ülkesindeki vahşilerin geçimsizliklerinin, benim an-

lattığım bizimkilerle aynı sebeplerden kaynaklandığını gördüğünü söyledi. "Çünkü beş *yahoo*'nun arasına ellisine yetecek kadar et atılsa, onu sakin sakin yemek yerine, her biri hepsini kendine almak için birbirlerine girerler; bu yüzden dışarıda yemlendiklerinde başlarında genellikle bir hizmetçi bekler, içerde olduklarında ise birbirlerinden uzağa bağlanırlar. Böylece bir inek kazayla ya da yaşlanıp eceliyle öldüğünde, daha bir *houyhnhnm* onu kendi *yahoo*ları için emniyete alamadan ölü hayvanı kapıp götürmek için civardan *yahoo*lar sürüler hâlinde iner ve aralarında senin tasvir ettiğin türden bir boğuşma çıkar, pençeleriyle birbirlerinin vücutlarında derin yaralar açarlar; ama yine de sizin icat ettiğiniz ölümcül araçlara sahip olmadıklarından, birbirlerini öldürmeyi nadiren başarabilirler. Başka zamanlarda, görünürde hiçbir sebep olmadığı hâlde bir bölgedeki *yahoo*lar diğerlerini hazırlıksız yakalayacakları bütün fırsatları kollayarak kapışırlardı. Ancak planları aksayınca da evlerine dönerler, bu kez de düşman yokluğundan kendi aralarında iç savaşa tutuşurlardı."

Ülkenin bazı topraklarında *yahoo*ların sahip olmaya can attığı değişik renkte parlak taşlar bulunurmuş; bu taşların bir parçası toprağa gömülüyse, o zaman *yahoo*lar bunları çıkarmak için pençeleriyle günlerce yeri eşeler, sonra ahırlarına taşıyıp yığınlar hâlinde saklar ve arkadaşları hazinelerini bulur korkusuyla da etraflarını kollayıp dururlarmış. Efendim, "bu tuhaf iştahı neye yoracağını veya bu taşların *yahoo*ların ne işine yarayabileceğini eskiden bir türlü anlayamadığını; ama şimdi bunun, benim insan türüne ilişkin anlattığım aç gözlülükten ileri geldiğini düşündüğünü" söyledi. Bir keresinde denemek için böyle bir taş yığınını kendi *yahoo*'sunun gömdüğü yerden çıkardığını, bunun üzerine hazinesini kaybeden bu menfur hayvanın yaygara koparıp bütün sürüyü oraya topladığını, sefilce uluyarak öteki *yaho-*

*o*ları dişleyip yaraladığını, bütün neşesini kaybettiğini, yemeden içmeden kesildiğini, her şeyden elini eteğini çektiğini; sonunda hizmetçilerinden birine taşları gizlice aynı deliğe götürüp eskisi gibi örtmesini buyurduğunu ve *yahoo*'sunun hazinesini bulunca eski neşesine kavuştuğunu; ama o olaydan sonra hazinesini alıp daha güvenli bir yere sakladığını ve o zamandan beri de çok çalışkan bir *yahoo*'ya dönüştüğünü anlattı.

Efendim devamında benim de gözlemlediğim üzere, parlak taşların bol olduğu yerlerde sık sık şiddetli savaşlar olduğunu, bunun da çevredeki *yahoo*ların buraya sürekli akın etmesinden kaynaklandığını ekledi.

Efendim, "iki *yahoo* arazide böyle bir taş bulup sahibinin kim olacağını tartışırken bir üçüncü *yahoo* bundan faydalanarak taşı alıp kaçar" dedi ve bu durumun bizim hukuk davalarımıza benzediğini ileri sürdü. Onun bu yanılgısına müdahale etmemenin bizim faydamıza olduğunu düşündüm; çünkü bahsettiği sonuç bizdeki birçok mahkeme kararından daha adildi. Burada davalı ve davacı sahip olmayı arzuladıkları bir taş dışında bir şey kaybetmiyorlardı; oysa bizim adalet mahkemelerimizde her iki taraf da ellerinde avuçlarında ne varsa yitirmeden dava kapanmazdı.

Efendim sözlerine şöyle devam etti: "*Yahoo*ları, önlerine çıkan her şeyi ayırt etmeksizin otları, kökleri, yaban meyvelerini, kokmuş hayvan etlerini ya da bunların hepsinin karışımını mideye indirmelerini sağlayan iştahları kadar iğrenç kılan başka bir şey yoktur. Ahırlarında kendilerine bol bol yiyecek verildiği hâlde, ille çalıp çırparak ele geçirdikleri şeyleri yeğleme gibi garip huyları var. Doysalar bile avladıklarının kalanını patlayana kadar yemeye devam ederler, sonra da doğanın kendilerine bahşettiği bir kökle içlerini boşaltırlar."

*Yahoo*ların arzuyla aradıkları ve büyük bir iştahla emdikleri çok sulu ancak oldukça zor bulunan başka bir kök daha vardı. Bu kök onlarda şarabın bizde yaptığı etkiyi yapıyordu. Bunu içtiklerinde bazen kucaklaşıyor, bazen de birbirlerine giriyor, uluyor, pis pis sırıtıyor, çeneleri düşüyor, sonunda sersemleyip yuvarlanarak pislik içinde sızıyorlarmış.

Gerçekten de *yahoo*ların bu ülkede hastalığa yakalanan tek hayvan türü olduğunu fark ettim; yine de bu hastalıklar bizde atlara musallat olan hastalıklardan çok daha azdı ve bu da o menfur vahşilerin pisliklerinden ve oburluklarından ileri geliyordu, yoksa uğradıkları kötü muameleden değil. Bura sakinlerinin dillerinde genel bir adlandırma dışında bu illetleri tanımlayacak başka sözcükler yoktu; bu adı da yine o vahşi hayvandan almışlardı ve *hnea yahoo*, yani "*yahoo*'nun kötülüğü" derlerdi. Çaresi de kendi dışkı ve idrarlarının karışımının gırtlaklarından aşağı itilmesiydi. Bu tedavinin sıkça başarıyla uygulandığını görmüştüm ve kamu yararı için, aşırı yemekten kaynaklanan bütün hastalıklara karşı harika bir çare olarak burada tavsiye ediyorum.

Konu eğitim, yönetim, sanat, üretim ve benzeri şeylere gelince, efendim kendi *yahoo*ları ile bizim ülkedeki *yahoo*lar arasında pek bir benzerlik bulamadığını; çünkü sadece doğalarımız arasındaki benzerlikleri gözlemeye çalıştığını itiraf etti. Gerçi bazı meraklı *houyhnhnm*ler çoğu sürüde yönetici bir *yahoo* olduğunu (tıpkı bizdeki hayvanlar arasında lider bir hayvan veya teke olduğu gibi), bu *yahoo*'nun vücudunun sürünün geri kalanından daha biçimsiz, karakterinin de daha hırçın olduğunu görmüşlerdi. Bu liderin genellikle mümkün mertebe kendisine benzeyen, görevi de efendisinin ayaklarını ve arkasını yalamak ve dişi *yahoo*ları onun barınağına sürmek olan bir gözdesi olurmuş. Bu gözde, söz konusu bu hizmetleri için arada sırada bir parça eşek etiyle ödüllendi-

rilirmiş. Bütün sürü bu gözdeden nefret eder, o da kendini korumak için efendisinin yanından ayrılmazmış. Yerine daha berbat biri bulununcaya kadar bu gözde görevde kalırmış; ama görevden alındığı anda halefi başta olmak üzere genç-yaşlı, kadın-erkek, bölgedeki bütün *yahoo*lar bir araya gelip onu tepeden tırnağa dışkılarıyla sıvarlarmış. Ancak efendim bu durumun bizdeki saraylar, gözdeler ve devlet bakanları açısından ne kadar uygulanır olduğunu belirlemeyi en iyisi bana bırakıyordu.

İnsan anlayışını, sürüdeki en yetkin köpeğin ulumasını yanılmaksızın ayırt edip takip edebilecek yeterlikte anlama gücüne sahip sıradan bir köpeğin kavrayışına indirgeyen bu kötücül imaya bir daha değinmeyeceğim.

Efendim, *yahoo*larda dikkat çekici bazı özellikler olduğunu fakat insan türüne ilişkin anlatımlarımda bunlara hiç değinmediğimi ya da şöyle bir değinip geçtiğimi söyledi. "Diğer vahşi hayvanlarda olduğu gibi bunlarda da dişiler ortaktır; ama dişi *yahoo*ların gebeyken de erkekleri kabul etmesi ve erkeklerinse birbirleriyle olduğu kadar dişilerle de şiddetle tartışıp boğuşması, hiçbir duyarlı yaratıkta rastlanmayan yüz kızartıcı bir gaddarlıktır." dedi.

*Yahoo*larla ilgili merak ettiği başka bir şey de diğer hayvanlarda temizliğe karşı yaradılıştan bir sevgi varken bunların pislik ve kirliliğe olan tuhaf düşkünlükleriydi. Daha önceki iki ithamını yanıtsız bırakarak geçiştirmekten dolayı mutluydum çünkü bunlar karşısında türümü savunacak tek bir sözüm yoktu, yoksa bütün içtenliğimle karşılık verirdim. Ama bu ülkede domuz olsaydı (benim şanssızlığıma yoktu), insanlığı temizlik konusundaki töhmetten kolaylıkla aklayabilirdim. Gerçi domuzlar *yahoo*lardan daha cana yakın dört ayaklılar olsalar da haklarını yemeyeyim, *yahoo*lardan daha temiz değillerdi. Efendim domuzların o iğrenç yeme

biçimlerini, çamur içinde yuvarlanıp uyumalarını görseydi bunu kendisi de anlardı.

Efendim benzer biçimde hizmetçilerinin birçok *yahoo*'da gözlediği ve kendisinin akıl sır erdiremediği başka bir özellikten bahsetti. "Bazen bir *yahoo*'da genç ve şişman olmasına ve karnı tok olmasına rağmen üstüne bir keder çöker, bu durum bir köşeye çekilip yatarak ulumasına, yanına yaklaşanları tekmelemesine sebep olurmuş. Hayvana ne olduğunu bir türlü anlayamayan hizmetçilerin bulduğu tek çare, onu ağır işlere koşmakmış ve ancak bu şekilde kendine gelirmiş. Efendimin bu anlattıklarının karşısında kendi türüme duyduğum yakınlık nedeniyle sessiz kaldım; yalnızca tembellere, lüks düşkünlerine ve zenginlere musallat olan bunalımın esas kökenlerini açıkça görüyordum; bahse girerim ki aynı yöntem bizimkilere de uygulansa hiçbir şeyleri kalmazdı.

Gözlemlerini anlatmayı sürdüren efendim, dişi *yahoo*ların sıklıkla bir çalı ya da tümseğin arkasına saklanıp gelen geçen genç erkekleri süzdüklerini, bir sürü abuk sabuk el kol hareketi yaptıklarını, bir görünüp bir kaybolduklarını, böyle zamanlarda berbat bir koku saldıklarını; erkeklerden biri yanaştığında ise korkmuş gibi yaparak ama ikide bir dönüp bakmayı da ihmal etmeden yavaş yavaş geri çekilip erkeğin kendisini takip edeceğini bildiği uygun bir yere gittiklerini gözlemlemişti.

Bazen de aralarına yabancı bir dişi geldiğinde aynı cinsiyetten üç dört dişi çevresine toplanır, yeni geleni süzer, tuhaf sesler çıkarıp sırıtarak her yerini koklar, sonra da nefret ve küçümsemelerini gösteren ifadelerle uzaklaşırlarmış.

Efendim, kendi gözlemlerinden yola çıkarak ulaştığı veya başkalarından duyarak edindiği bu düşünceleri biraz daha incelterek anlatabilirdi; ancak yine de uçarılık, işve, kendi

cinsini aşağılama ve rezillik gibi kusurların, genel kadın cinsinin yaradılışında olmasını hayret ve daha çok da üzüntüyle düşünmekten kendimi alamadım.

Her an efendimin *yahoo*ları bizim ülkemizde her iki cinste de çok yaygın olan doğadışı iştahlarıyla suçlamasını bekliyordum. Ama öyle görünüyor ki doğa o kadar da işinin ehli bir okul müdiresi olamamıştı; bu daha kibar zevkler, bizim taraftaki yerkürede sanat ve mantığın ürünü olan şeylermiş.

VIII

Yazar yahoolara ilişkin başka ayrıntılar anlatır. Houyhnhnmlerin büyük erdemleri. Gençlerinin eğitim ve talimleri. Genel meclisleri.

İnsan doğasını efendimden daha iyi anladığıma hükmettiğimden, onun aktardığı kadarıyla *yahoo*ların karakterlerini kendime ve yurttaşlarıma uygulamak kolay olmuştu. Kendi gözlemlerime dayanarak artık daha fazlasını keşfedeceğime inanıyordum. Bu amaçla, efendimden yakınlardaki *yahoo* sürülerini görmek için izin istemiştim. Bu hayvanlara olan nefretimin onlar tarafından ayartılıp yozlaştırılmama engel olacağından emin olduğu için cömertçe lütfedip izin vermişti, ayrıca çok dürüst, güçlü ve iyi huylu kızıl hizmetkârına muhafızım olarak bana eşlik etmesini buyurmuştu; onun koruması olmaksızın böylesi maceralara atılamazdım. Zaten daha gelir gelmez bu iğrenç hayvanlar tarafından nasıl taciz edildiğimi okura anlatmıştım; daha sonraları da hançerim olmaksızın dolanırken üç-dört kez pençelerine düşmeme ramak kalmıştı. Koruyucum yanımda olduğu zamanlarda yanlarından geçerken gömleğimin kollarını kıvırıp çıplak kollarımı ve göğsümü gözler önüne sererek bunların beni kendi türlerinden biri olarak görmelerine sebep olmuştum. Bu durumlarda cesaret edebildikleri kadar yaklaşmışlar ve maymun gibi hareketlerimi taklit

etmişlerdi. Ama yine de şapka ve çorap giydirilerek aralarına bırakılan evcil bir kargayı taciz eden yabanıl kargalar gibi nefretlerini apaçık belli ederlerdi.

Bebekliklerinden itibaren olağanüstü çeviklerdi. Bir keresinde üç yaşında genç bir erkek yakalayıp okşayarak sakinleştirmeye çalışmıştım; ancak bu küçük şeytan öylesine şiddetle ciyaklamaya ve tırmalayıp ısırmaya başladı ki onu bırakmak zorunda kaldım. Neyse ki tam zamanında salmışım çünkü ciyaklaması üzerine yetişkin *yahoo*lardan kalabalık bir grup çevremize doluştu; ama ufaklığın güvende olduğunu görünce (kaçmıştı) ve kızıl koruyucum da yanımda olduğu için, yaklaşmaya cesaret edemediler. Genç hayvanın teninden çok keskin bir koku yayıldığını fark etmiştim, samurla tilkininki arası ekşi ve itici bir kokuydu. Aklıma gelen başka bir şey de (hiç bahsetmesem de sanırım okur beni bağışlardı) o iğrenç haşaratı ellerimde tuttuğumda sarı, akışkan pis dışkısını giysilerimin üzerine boşaltmasıydı; bereket yakından geçen bir dere vardı da yıkanıp temizlenmiştim. Ama yine de tamamen kuruyup koku üzerimden gitmeden efendimin huzuruna çıkmaya cesaret edememiştim.

Bütün bunların sonucu olarak hayvanlar arasında öğrenmeye en kapalı yaratıkların *yahoo*lar olduğu görünüyor, var olan yetenekleri yük çekip taşımaktan öteye gitmiyor. Bu kusurun arkasında huysuz ve inatçı yaradılışlarının olduğunun düşüncesindeyim; çünkü bunlar kurnaz, fesat, hain ve intikamcı yaratıklar. Güçlü ve dayanıklı olmalarına rağmen korkaklar; bundan ötürü de küstah, alçak ve zalimler. Her iki cinsin kızıl saçlıları ötekilerden daha şehvet düşkünü, daha hain, güçlülük ve hareketlilikte daha üstünler.

*Houyhnhnm*ler günlük işlerde kullandıkları *yahoo*ları evlerinden uzak olmayan kulübelerde beslerler; ama geri kalanları, yerleri eşeleyip kök çıkarmaları, çeşitli otları ye-

meleri, leş aramaları ya da bazen samur ve *luhimuh* (bir tür yaban faresi) yakalayıp iştahlarını gidermeleri için tarlalara salarlar. Doğa bunlara, içinde uzanıp yatabilmeleri için tümseklerin bir yamacına tırnaklarıyla derin oyuklar kazmasını öğretmiş; yalnız, dişilerin biraz daha geniş barınakları iki ya da üç yavruyu alabilecek büyüklüktedir.

Bebekliklerinden itibaren kurbağa gibi yüzerler ve su altında uzun süre kalıp balık yakalayabilirler, dişileri de bunları alıp yavrularına götürürler. Bu vesileyle anlatacağım tuhaf bir maceradan dolayı okurun beni bağışlamasını umarım.

Aşırı sıcak bir gün, kızıl korumamla beraber arazideyken yakındaki bir nehirde yıkanmak için kendisinden izin istedim. Ardından hemen çırılçıplak soyunarak kendimi yavaşça sulara bıraktım. Meğer genç bir dişi *yahoo* yakındaki bir tümseğin arkasından beni görmüş. Atın ve benim tahminimize göre arzuyla tutuşarak olanca hızıyla koşup yıkandığım yerden beş metre ötede suya atladı. Ömrümde hiç bu kadar korkmamıştım. At biraz öteden başıma bir iş geleceğinden kuşkulanmaksızın bizi izliyordu. Dişi *yahoo* beni iğrenç bir şekilde kucakladı. Ben avazım çıktığı kadar bağırıp da at dörtnala gelince, *yahoo* istemeye istemeye beni bırakıp karşı kıyıya geçti, ben giyinirken beni süzüp ulumayı sürdürdü.

Efendim ve ailesi için eğlence konusu olan bu olay benim için utanç kaynağı olmuştu. Çünkü dişiler kendi türlerinden biriymişim gibi bana doğal bir arzu duyduklarına göre, bütün uzuvlarım ve her hâlimle gerçek bir *yahoo* olduğumu inkâr edemezdim. Üstelik bu dişi *yahoo*'nun tüyleri kızıl da değildi (öyle olsaydı bu sıradışı şehvetinin bir bahanesi olarak değerlendirilebilirdi), aksine yaban eriği kadar siyahtı ve çehresi de soydaşları kadar çirkin değildi; çünkü sanırım on bir yaşından büyük değildi.

Bu ülkede üç yıl yaşadığımdan, okur pek tabi benim de diğer gezginler gibi bura sakinlerinin gelenek ve görenekleri üzerine bilgiler vermemi bekleyecektir; zaten benim de isteğim bunları öğrenmekti.

Doğa *houyhnhnm*lere bütün erdemleri mükemmel biçimde bağışladığından, ayrıca akıllı bir varlıkta kötülük bulunabileceği hakkında hiçbir fikirleri olmadığından, en temel ilkeleri aklı işlemek ve tamamen akıl tarafından yönetilmektir. Üstelik onlarda akıl, bizdeki gibi bir sorunun karşıt kutuplara çekilerek aynı inandırıcılıkta fikirlerin ileri sürülebildiği problemli bir nokta değil, olması gerektiği gibi dolaysız ve ikna ediciydi; tutku ve çıkarlarla karışmamış, bulanmamış ve belirsizleştirilmemişti. Efendimin görüş kelimesinin anlamını kavramasını veya bir meselenin nasıl anlaşmazlık konusu olduğunu anlamasını sağlamak için ne çok zahmet çekmiştim; çünkü akıl bize yalnızca bir şeyden emin olduğumuz zaman kabul etmeyi veya reddetmeyi öğretmişti, bilgimizin ötesinde kalan konuları ne kabul edebilir ne de reddedebilirdik. Bu yüzden yanlış veya muğlak önermelerdeki anlaşmazlıklar, kavgalar, çekişmeler ve diretmeler, *houyhnhnm*lere yabancı kötülüklerdir. Yine doğa felsefemizin kimi sistemlerini kendisine anlatırken "Akıl sahibi olduğunu iddia eden bir varlık, kararlarını doğruluğu net olan bilgilerine dayanarak değil de başkalarının görüşleri doğrultusunda veriyorsa, bu hiçbir işe yaramaz." deyip gülmüştü. Efendim, bu konuda filozoflar şahı Sokrates'in Platon tarafından aktarılan görüşlerini kendisinin onuruna yaraşır biçimde aktardığımda, onunla tamamen aynı fikirde olmuştu. O zamandan beri böyle bir öğretinin Avrupa kütüphanelerinde nice yıkımlara yol açabileceğini ve bilgi dünyasında şöhrete giden nice yolları kapatacağını sık sık düşünürüm.

Dostluk ve cömertlik *houyhnhnm*lerin iki temel erdemidir; bunlar sadece belirli varlıklara yönelik olmayıp bütün soyu kapsıyor. Dünyanın bir ucundan gelen bir yabancı ile kapı komşu aynı muameleyi görür ve yabancı nereye giderse gitsin kendini evinde sayar. Terbiye ve nezaketlerini en üst seviyede korurlar, ama törenlere ve seremoniye tamamen yabancıdırlar. Yavrularına özel bir düşkünlükleri yoktur; eğitimlerini tamamen mantığın emrettiği çerçevede verirler. Efendimin kendi öz çocuğuna gösterdiği şefkatin komşusunun çocuğuna gösterdiğinden farklı olmadığını gözlemledim. Doğa onlara ayrım gözetmeksizin bütün türü sevmelerini öğretmiştir; kişileri birbirinden ayıracak yegâne şey akıl ve yüksek erdemlerdir.

Ana *houyhnhnm,* her iki cinsten birer yavru dünyaya getirdikten sonra kocasıyla bir daha bir araya gelmez; ancak nadiren de olsa çocuklardan birini bir kaza sonucu kaybederlerse yine bir araya gelirler. Eğer aynı olay, karısı doğurganlık yaşını geçmiş bir erkeğin başına gelirse başka bir çift bunlara kendi yavrularından biri bağışlar ve bu çift, dişi yeniden gebe kalıncaya dek bir arada kalır. Böylesi bir özen ülkenin taşıyabileceğinden fazla bir nüfus yüküne maruz kalmaması için gerekli görünüyor. Ancak hizmetçilik için yetiştirilen aşağı tabakadan *houyhnhnm*ler için bu kuralın uygulaması katı değildir. Bunların soylu ailelerde hizmetçilik etmek üzere her cinsiyetten üç çocuk yapmalarına izin veriliyor.

Evliliklerinde, soylarında hoşa gitmeyecek renk karışımlarını önlemek amacıyla, eş seçiminde çok titiz davranırlar. Erkekte güç, dişide çekiciliğe değer veriliyor; ancak bunun aşkla ilgisi yoktur, amaç ırkın bozulmasını önlemektir. Eğer bir dişi güç bakımından çok üstünse alımlı bir erkek eş seçilir. Kur yapma, aşk, hediyeler, başlık ve nafakaya düşünce-

lerinde yer olmadığı gibi dillerinde bunları ifade eden kavramlar da yoktur. Genç bir çift ebeveynleri ve arkadaşlarının kararları doğrultusunda tanışıp birleşirler; bu her gün tanık oldukları bir şeydir ve bunu akıllı bir varlığın gerekli eylemlerinden biri olarak görürler. Evliliğe aykırı davranmak veya zina duyulmamış şeylerdir; evli çiftler ömürlerini karşılarına çıkan soydaşlarına gösterdikleri dostluk ve karşılıklı güzellikle, kıskançlık, düşkünlük, kavga olmadan geçirirler.

Her iki cinsiyetten gençlerin eğitiminde kullandıkları yöntem hayranlık verici ve bizler tarafından aynı şekilde uygulanmaya layıktır. Gençlerin on sekiz yaşına gelinceye kadar belli günler dışında tek bir yulaf tanesi yemelerine ve çok nadir zamanlar dışında süt içmelerine de izin verilmez. Yazları sabah ve akşam ikişer saat otlarlar ve ana babaları da bu kurala riayet eder; ancak hizmetçiler sözkonusu ise bu sürenin yarısından fazlasına müsaade edilmez, otlarının büyük bölümü eve getirilir, çalışmadan arta kalan saatlerinde bunu yerler.

Yumuşak başlılık, çalışkanlık, egzersiz ve temizlik dersleri her iki cinsten gençlere eşit derecede verilir. Efendim, ev idaresine ilişkin bazı istisnalar dışında dişilere erkeklerden farklı bir eğitim vermemizin canavarca olduğunu düşünüyordu, çok yerinde bir gözlem olarak ileri sürdüğü üzere bizimkilerin yarısı dünyaya çocuk getirmek dışında işe yaramıyordu; çocuklarımızı böyle işe yaramaz hayvanlara emanet etmeninse daha büyük bir vahşilik örneği olduğunu söylüyordu.

Oysa *houyhnhnm*ler gençlerini, dik tepelerde ve taşlı sert yollarda yukarı aşağı koşu yarışlarında talim ederek güç, hız ve dayanıklılık konusunda yetiştirir ve terleyince de baş aşağı bir göle veya ırmağa atlamalarını buyururlar. Yılda dört kez

belli bir yörenin gençleri toplanarak koşma ve atlamadaki yeteneklerini ve türlü güç ve çeviklik becerilerini gösterirler, kazanan kendisinin övüldüğü bir şarkıyla ödüllendirilir. Bu festivalde hizmetçiler *houyhnhnm*lerin yiyip içmesi için saman, yulaf ve süt yüklenmiş bir *yahoo* sürüsünü meydana sürerler; ama bu vahşiler orada toplananların midelerini bulandırmasın diye hemen uzaklaştırılır.

Her dört yılda bir ilkbaharda gece ile gündüz eşit olunca tüm ülkeyi temsil eden bir kurul kaldığım evden yirmi mil kadar ötede bir düzlükte toplanır; bu toplantı beş-altı gün sürer. Burada birçok bölgenin hâl ve koşullarını tartışır, saman veya yulaf, inek veya *yahoo*ların bolluğu ya da kıtlığı olup olmadığını belirlerler. Bir bölgede ihtiyaç varsa ki bu ender görülür, bütün temsilcilerin onayı ve katılımıyla eksiklik giderilir. Burada aynı biçimde çocukların dağılımı da karara bağlanır: Örneğin bir *houyhnhnm*'in iki erkek yavrusu varsa bunlardan birini iki dişi yavrusu olan bir başkasıyla değiştirir; bir çocuk herhangi bir nedenle kaybedilmiş ve annesi de doğurganlık yaşını geçmişse bölgedeki hangi ailenin kaybı karşılamak üzere çocuk doğurması gerektiğine karar verilir.

IX

Houyhnhnmlerin genel meclisinde büyük tartışma ve alınan karar. Houyhnhnmlerde bilim. Yapıları. Ölülerini gömme biçimleri. Dillerindeki eksiklikler.

Genel meclis toplantılarından biri ben ayrılmadan üç ay kadar önce yapıldı, efendim de bizim bölgenin temsilcisi olarak katılıyordu. Bu mecliste eski ve aslında ezelden beri ülkelerinde yaşanan tek tartışma yeniden alevlendi. Efendim toplantıdan dönünce bu tartışmanın detaylarını anlattı.

Tartışmanın konusu "*Yahoo*ların soyunun dünya üzerinde kurutulmasının gerekip gerekmediği" sorusuydu. *Yahoo* soyunun kurutulması gerektiğini savunan üyelerden biri çok güçlü ve etkili iddialar ileri sürmüş; *yahoo*ları doğanın yarattığı en pis, tiksinç, biçimsiz, inatçı, kötücül ve aksi hayvanlar olmakla, eğer sürekli göz altında tutulmazlarsa *houyhnhnm*lerin ineklerinin memelerini gizlice emmekle, kedilerini öldürüp yutmakla, yulaf ve otlarını çiğnemekle ve daha binlerce taşkınlık tehlikesi göstermekle suçlamıştı. Yaygın bir rivayete dikkat çekerek *yahoo*ların bu ülkede baştan beri var olmadığına, yüzyıllar önce bu hayvanlardan ikisinin bir dağ başında ortaya çıktığına, güneşin sıcaklığıyla pis çamur ve sümükten mi yoksa balçık ve deniz köpü-

günden mi ortaya çıktıklarının bilinmediğine; bu *yahoo*ların üreyip soylarının kısa zamanda yayılarak bütün ülkeyi istila edecek noktaya geldiğine; *houyhnhnm*lerin bu lanetli yaratıklardan kurtulmak için genel bir av düzenleyip sonunda bütün sürüyü kontrol altına aldığına, yetişkinlerini ortadan kaldırıp her bir *houyhnhnm*'in iki genç *yahoo*'yu bir kulübeye kapattığına ve doğuştan bu denli vahşi bir hayvanın elverdiği kadar evcilleştirip araba çekmekte ve taşıma işlerinde kullandığına dair herkes tarafından kabul gören rivayete dikkat çekmiş; ayrıca bu rivayetlerde gerçeklik payı olduğunu, bu yaratıkların *ylnhniamshy* (yani toprağın yerlileri) olamayacağını; çünkü eğer yerli olsalardı *houyhnhnm*lerin ve aynı zamanda diğer hayvanların bunlara karşı beslediği şiddetli nefretin, kötücül yaradılışları bunu yeterince hak etse dahi bu düzeye tırmanamayacağını ve bütün soyun kökünün şimdiye kadar çoktan kurutulmuş olacağını eklemişti. "Halkımız, *yahoo*ları hizmetlerinde kullanmakla ihtiyatsızlık göstermiş; sevimli, bakımı kolay, daha evcil ve uysal, iğrenç kokmayan, *yahoo*lar kadar çevik olmasalar da iş görmeye yeter derecede güçlü, anırmaları pek hoş olmasa da *yahoo*ların o korkunç ulumalarına tercih edilecek olan eşek soyunu üretmeyi hoyratça ihmal etti." demişti.

Başkaları da aynı doğrultuda düşüncelerini ifade ettikten sonra efendim, aslında benim anlatımlarımdan esinlendiği bir hâl çaresi önermiş. Biraz önce konuşan saygıdeğer üyenin dile getirdiği rivayete katıldığını söylemiş, aralarında görüldüğü söylenen o ilk iki *yahoo*'nun buraya deniz yoluyla sürüklenip geldiğini onaylamış ve şöyle demişti: "*Yahoo*lar arkadaşları tarafından karaya bırakılıp terk edilince dağlara sığındılar ve zaman içinde yozlaşarak geldikleri ülkedeki soydaşlarından çok daha vahşileştiler." Bu iddianın sebebi ise şu anda çoğunun zaten duyup bildiği olağanüstü bir

yahoo'ya (beni kastediyordu) sahip olmasıydı. Efendim bundan sonra beni ilk olarak nasıl bulduğunu, bütün vücudumun başka hayvanların deri ve kıllarından üretilmiş bir örtüyle kaplandığını, kendime özgü bir dille konuşup onlarınkini de iyice öğrendiğimi, kendisine beni buraya sürükleyen olayları anlattığımı, beni üzerimde örtülerim olmadan da gördüğünü ve daha beyaz, daha az kıllı ve daha kısa pençeli olmakla birlikte her uzvumla tam bir *yahoo* olduğumu söylemişti. Efendim ayrıca kendi ülkemde ve başka ülkelerde de *yahoo*ların hükmeden, akıllı hayvanlar olduğuna ve *houyhnhnm*leri hizmetlerine koştuklarına kendisini inandırmaya çabaladığımı, bende bir *yahoo*'nun bütün niteliklerini gözlediğini, yalnız biraz mantık kırıntılarım sayesinde biraz daha uygar olduğumu, yine de bu aklın *houyhnhnm* ırkına göre çok aşağıda olduğunu; diğer şeylerin yanı sıra *houyhnhnm*leri daha gençken hadım ederek uysallaştırma adetlerimizden bahsettiğimi, bu ameliyatın kolay ve tehlikesiz olduğunu; çalışkanlık karıncalardan, yapı kurma işleri de kırlangıçlardan (böyle tercüme ettim ama aslında sözü edilen daha iri bir kuş) öğrenildiğine göre, bu vahşilerden de biraz akıl almanın hiç de ayıp olmadığını, bu buluşun buradaki genç *yahoo*lar üzerinde uygulanabileceğini; bunun onları daha uslu ve hizmete uygun hâle getirmek dışında, öldürmeye gerek kalmaksızın zaman içinde soylarının da tükenmesine neden olacağını; bu süreçte de *houyhnhnm*lerin her açıdan daha değerli hayvanlar olan eşek soyunun üretimine teşvik edilmeleri gerektiğini; *yahoo*lar on iki yaşına kadar işe yaramazken eşeklerin beş yaşında hizmet etmeye uygun olmak gibi üstünlükleri olduğunu eklemişti.

Efendimin büyük mecliste olup bitenler hakkında bana anlatmayı uygun gördükleri bu kadardı. Ama beni kişisel olarak ilgilendiren bir ayrıntıyı benden gizlemeyi tercih et-

mişti. Yeri geldiğinde okurun göreceği üzere bunun olumsuz etkilerini çok geçmeden hissettim ve bu, o zamandan beri yaşadığım talihsizliklerin bir başlangıcı oldu.

*Houyhnhnm*lerin alfabeleri olmadığından, bütün bilgileri sözel anlatıma dayanır. Ama birbirlerine böylesine kenetlenmiş, yaradılışlarından her tür erdeme yatkınlıklarıyla tamamen mantıkla yönetilen ve diğer uluslarla hiçbir ticareti olmayan bu varlıklar arasında çok az olay meydana geldiği için tarih hafızalarına fazla yük olmadan kolayca korunur. Hiçbir hastalığa yakalanmadıklarını bu nedenle hekime de ihtiyaçları olmadığını belirtmiştim. Bununla birlikte sakatlanmaları, incinmeleri, keskin taşların neden olduğu ayak bileği veya tendonundaki ezik ve kesikleri ve vücudun çeşitli yerlerinde meydana gelen yaralanmaları tedavi etmek için otlardan hazırladıkları harika ilaçları vardır.

Yılı, güneş ve ayın döngüsel hareketlerinden hesaplarlar ama zamanı haftalara ayırmazlar. Bu iki ışıklı gök cisminin hareketlerinden yeterince haberdardırlar ve tutulmaların doğasını anlarlar; astronomi bilimindeki bütün ilerlemeleri de bu kadardır.

Şiirde bütün ölümlülerden daha üstün olduklarını teslim etmek gerekir. Teşbihlerindeki uygunluk, betimlemelerindeki detay ve bütünlük gerçekten de eşsizdir. Mısralarında bu ikisi de bolca bulunur; genellikle ya dostluk ve iyiliğin yüceltilmesini ya da yarışlarda veya diğer bedensel egzersizlerde kazananlarla ilgili övgüleri içerirler. Yapıları çok kaba ve basit olsa da yaşamaya uygundur ve soğuk ve sıcağın bütün etkilerine karşı korunaklıdır. Kırk yaşına geldiğinde kökleri zayıflayan ve ilk fırtınada düşen bir ağaç türleri vardır. Dümdüz olan bu ağacı ucu keskin bir taşla (*houyhnhnm*ler demiri kullanmasını bilmezler) bir kazık gibi sivrilterek yirmi beş santimetre aralıklarla toprağa diker, aralarını da yulaf sama-

nı veya ince çubuklarla örerler. Çatı ve kapılarını da aynı yöntemle yaparlar.

*Houyhnhnm*ler ön ayaklarının toynağı ile bileği arasındaki oyuk kısmı bizim ellerimizi kullandığımız gibi kullanırlar ve bunu benim ilkin sandığımdan daha büyük bir ustalıkla yaparlar. Kaldığımız evdeki beyaz bir kısrağın bu eklemiyle, kendisine bu amaçla ödünç verdiğim iğneye iplik geçirdiğini görmüştüm. İneklerini sağar, yulaflarını biçer ve el kullanımı gerektiren her işi aynı kolaylıkla görürler. Sert bir tür taşları vardır; bununla diğer taşları aşındırarak biçim verir, kazma, balta ve çekiç görevi gören aletler yaparlar. Benzer biçimde, bu sert taşlardan yaptıkları aletlerle birçok tarlada kendiliğinden yetişen ot ve yulafları biçerler. Ekin demetlerini *yahoo*ların çektiği arabalarda evlere taşırlar. Hizmetçilerin üstü kapalı kulübelerde çiğneyerek çıkardıkları tahıllar ambarda saklanır. Topraktan veya ahşaptan kaba kaplar yapıp, toprak kapları güneşte pişirirler.

Eğer kaza sonucu olmazsa ancak yaşlılıktan ölürler ve bulunabilen en kuytu yerlere gömülürler. Dost ve akrabaları bu ayrılık karşısında ne sevinç ne de üzüntü ifade ederler; ölecek olan kişi de dünyadan ayrıldığı için, bir komşusunu ziyaretten eve dönüyormuş gibi, en ufak bir üzüntü duymaz. Bir keresinde efendim, bir dostunu ailesiyle birlikte önemli bir iş için evine çağırmıştı. Belirlenmiş olan günde evin hanımıyla iki çocuğunun çok geç gelmesiyle ilgili olarak hanım, iki mazeret bildirmişti: Birincisi, söylediği üzere, o sabah kocası *lhnuwnh* olmuştu; bu kelimenin onların dilinde kolay çevrilemeyen çok güçlü bir anlamı vardır, "ilk anneye dönüş" anlamına gelir. Daha erken gelememesinin diğer sebebi de şuydu: Kocası sabahın ilerleyen saatlerinde öldüğü için, ölünün gömüleceği uygun bir yer bulunması konusunda hizmetçileriyle uzun uzadıya görüşmesi gerekmişti. Bu

hanımın evimizdeki tavırlarının diğerleri kadar neşeli olduğunu gözlemiştim. O da yaklaşık üç ay sonra ölmüştü.

Genellikle yetmiş veya yetmiş beş yıl yaşıyor, ender olarak da seksenlerine varıyorlardı. Ölmeden birkaç hafta önce genel bir ağırlık hissederler, ancak ağrıları olmaz. Bu süre zarfında kendileri her zamanki kolaylık ve neşeyle dışarı çıkamadıklarından, daha çok dostları ziyarete gelir. Yine de zamanını tahminde ender olarak yanıldıkları ölümlerinden yaklaşık on gün önce, *yahoo*ların çektiği uygun bir kızakla taşınarak yakın çevredeki dostlarına iade-i ziyarette bulunurlar. *Yahoo*ların çektiği bu kızaklar sadece bunun için değil, yaşlıların uzun yolculuklarında veya kazayla sakatlananların taşınmasında da kullanılırlar. *Houyhnhnm*ler bu son ziyaretlerinde, yaşamlarının geri kalanını geçirmek için ülkenin uzak bir yerine gidiyormuş gibi dostlarıyla törensel bir havada vedalaşırlar.

Bilmem belirtmeye gerek var mıdır, *houyhnhnm*lerin dillerinde *yahoo*ların biçimsizliklerinden veya olumsuz niteliklerinden türettikleri dışında kötülük ifade eden bir sözcük yoktur. Bu yüzden bir hizmetkârın kusurunu, bir çocuğun ihmalini, ayaklarını kesen bir taşı, kötü havayı ya da havanın beklenmedik biçimde bozmasını ve bunlara benzeyen şeyleri anlatmak için kullandıkları her ifadede *yahoo* sözcüğünü kullanırlar. Örneğin *hhnm yahoo, whnaholm yahoo, ynlhmndwihlma yahoo,* kötü yapılmış bir ev için de *ynholmhnmrohlnw yahoo* derler.

Bu mükemmel halkın adet ve erdemlerini uzun uzun anlatmaya büyük bir zevkle devam edebilirdim; ama yakında yalnız bu konu üzerine bir cilt yayınlamak niyetindeyim ve okur lütfen bu kitaba başvursun. Ben şimdi başıma gelen o kahreden felaketi anlatmaya geçeceğim.

X

Yazarın ev işleri ve houyhnhnmler arasındaki mutlu yaşamı. Onlarla konuşarak erdemli olma yolunda kaydettiği büyük gelişme. Houyhnhnmlerle sohbetleri. Efendisi yazara ülkeyi terk etmesi gerektiğini bildirir. Yazar üzüntüden baygınlık geçirir ama efendisine boyun eğer. Hizmetkâr bir dostunun yardımıyla malzeme bularak bir kayık yapar ve kaderine sığınıp denize açılır.

Ev işlerimi gönlüme göre düzene koymuştum. Efendim benim için evden yaklaşık altı metre ötede bir oda ayrılmasını buyurmuştu. Evin duvarlarını ve zeminini kille sıvamış ve kendi ördüğüm hasırları sermiştim. Burada doğal olarak yetişen keneviri döverek bir tür kılıf yapmış, içini de *yahoo* kıllarından yapılma tuzaklarla yakaladığım ve etleri de çok lezzetli olan kuşların tüyleriyle doldurmuştum. Bıçağımı kullanarak ve kaba güç gerektiren kısımlarında kızıl atın da yardımıyla iki iskemle yapmıştım. Giysilerim yıpranıp paçavraya döndüğünde, kendime tavşan ve yine tavşan büyüklüğünde *nnuhnoh* denen derisi yumuşak tüylerle kaplı çok güzel bir hayvanın derisinden yenilerini dikmiş, yine bunlarla kendime güzel çoraplar örmüştüm. Ayakkabılarıma, bir ağaçtan kestiğim tahtayı üst kısımdaki deriye dikerek taban yapmıştım; derisi yıpranınca da güneşte kurutulmuş *yahoo* derisiyle yeniledim. Ağaç oyuklarından

sık sık bal topluyor, suyla karıştırıp içiyor veya ekmeğime katık yapıyordum. Velhasıl şu iki düsturun doğruluğunu kimse benden daha iyi bilemezdi: "Doğa kanaatkârdır" ve "gereksinim keşfin anasıdır." Sağlığım çok iyi, beynim dupduruydu. Ne bir dostun ihaneti veya iki yüzlülüğü ile karşılaşıyor, ne de gizli veya açık bir düşmanın saldırılarına maruz kalıyordum. Büyük bir adamın veya onun yardakçısının lütfuna mazhar olmak için rüşvet vermem, yağ çekmem veya pezevenklik yapmam gerekmiyordu. Hile ve zulme karşı teyakkuzda olmama gerek yoktu. Burada ne vücudumu mahvedecek bir hekim ne de hayatımı karartacak bir avukat vardı; sözlerimi ve hareketlerimi gözetleyip ihbar edecek veya para karşılığı yalan ithamlarda bulunacak bir muhbir de yoktu. Burada alaycılar, tenkitçiler, dedikoducular, yankesiciler, hırsızlar, savcılar, pezevenkler, soytarılar, kumarbazlar, politikacılar, ukalalar, melankolikler, gevezeler, her şeye karşı olanlar, alçaklar, yalancılar, zorbalar, katiller, soyguncular, üstatlar yoktu; burada parti ve hiziplerin liderleri ve taraftarları da yoktu; baştan çıkartıp örnek teşkil ederek düşkünlüğe teşvik edenler de yoktu; zindanlar, baltalar, darağaçları, kırbaçlama direkleri ya da boyunduruklar yoktu; sahtekar dükkân sahipleri veya tamirciler yoktu; kibir, gösteriş, yapmacıklık, ahmaklar, kabadayılar, ayyaşlar, sokak kadınları, frengi yoktu; dırdırcı, iffetsiz, müsrif karılar; ahmak ve mağrur ukalalar; sırnaşık, yedi bela, yaygaracı, gürültücü, avaz avaz bağıran, boş, kendini beğenmiş, küfürbaz arkadaşlar da yoktu; düşkünlükleri sayesinde çöplükten yükselen alçaklar veya erdemleri yüzünden çamura sürüklenen asiller yoktu; toprak ağaları, düzenbazlar, yargıçlar veya kıvırtma ustaları da yoktu.

Efendimi ziyarete veya yemeğe gelen birçok *houyhnhnm*'in huzuruna çıkma şansım oluyordu. Böyle zamanlarda efendim

lütfedip odada kalmama ve sohbetlerini dinlememe izin verirdi. Hem o hem de dostları bana sık sık soru sorma ve cevaplarımı dinleme alçak gönüllülüğü gösterirlerdi. Bazen de efendim başkalarını ziyaret ettiği zamanlarda kendisine eşlik etme şerefine erişirdim. Sorularına verdiğim cevaplar dışında konuşmaya kalkmaz, sonra da bu kadar zamanı kendimi geliştirmek için değerlendirmediğime içten içe pişman olurdum; fakat gereksiz hiçbir şeyin konuşulmadığı, her şeyin kısa ve öz olarak ifade edildiği, herkesin resmiyet gözetmeden edepli davrandığı, kimsenin kendisinin veya arkadaşlarının hoşuna gitmeyecek şeyler söylemediği, kimsenin birbirinin sözünü kesmediği; usandırmanın, öfke veya görüş ayrılıklarının bulunmadığı böylesi sohbetlerde naçizane bir dinleyici olmaktan sonsuz mutluluk duyardım. *Houyhnhnm*lere göre kişiler bir araya geldiklerinde arada bir susmak sohbeti geliştirmek için gerekliydi, bunu ben de doğru buluyordum; çünkü bu kısa konuşma aralarında yeni fikirler ortaya çıkıyor, bu da konuşmayı canlandırıyordu. Genelde dostluk ve iyilik, düzen ve ekonomi üzerine; bazen doğanın görünür olayları veya eski gelenekler; erdemin sınırları, mantığın değişmez kuralları veya bir sonraki genel meclis toplantısında alınacak kararlar, sıklıkla da şiirin üstünlükleri üzerine sohbet ederlerdi. Kendimi övmek gibi olmasın ama benim varlığımın onlara sıklıkla yeterli bir tartışma konusu sağladığını eklemem gerek; çünkü böylece efendim dostlarına, benim ve ülkemin öyküsünü anlatırdı. Böylece hep birlikte insan türünün pek de hayırla anılmadığı hararetli bir tartışmaya girişirlerdi bu yüzden söylediklerini burada tekrarlamayacağım. Yalnız şunu belirtmek istiyorum ki saygıdeğer efendimin *yahoo*ların doğasını benden daha iyi anladığını büyük hayranlık içinde gözledim. Kendisine sözünü bile etmediğim hâlde kendi

ülkesindeki *yahoo*ların ufacık bir akılları olsa neler yapabileceğinden yola çıkarak bir sürü olasılık keşfetmiş, bütün kötülük ve düşkünlüklerimizi sayıp dökmüş ve "böylesi bir yaratığın son derece alçak ve sefil olması gerektiği" sonucuna varmıştı.

Açıkça itiraf etmeliyim ki değerli olan azıcık bilgim varsa bunu efendimin söylevlerini ve dostlarıyla arasındaki konuşmaları dinlemekten edinmişimdir, bu konuşmaları dinlemiş olmayı da Avrupa'nın en yüce, en bilge meclisine hükmetmekten daha büyük bir onur sayarım. Halkının gücü, güzelliği ve çevikliği beni hayran bıraktı; bu cana yakın varlıklarda erdemlerin böylesine kaynaşmış olması bende derin bir saygı uyandırıyordu. Aslında başlangıçta *yahoo*ların ve diğer hayvanların onlara duyduğu o içten gelen hayranlığı ben duymamıştım; ama gittikçe artarak tahmin edebileceğimden çok daha kısa sürede beni saran bu hayranlık, bana kendi soydaşlarımdan farklı davranmayı lütfettikleri için giderek derin bir saygıyla beslenen sevgi ve şükran duygularıyla da karışmıştı.

Ailemi, dostlarımı, yurttaşlarımı, genel olarak insan soyunu düşününce onları gerçekte oldukları gibi gördüm: Şekil ve mizaç olarak büsbütün *yahoo*'ydular, belki biraz daha uygarlaşmış ve konuşma becerisi edinmişlerdi; ancak akıllarını, doğanın bu ülkedeki kardeşlerine bağışladığı kötülükleri daha da geliştirmek ve katbekat artırmaktan başka bir şey için kullanmamışlardı. Yansımamı bir gölde veya çeşmede gördüğüm zaman, kendimden dehşet ve tiksinti duyarak yüzümü çevirir ve sıradan bir *yahoo*'nun görüntüsüne bakmayı kendime bakmaktan daha katlanılır bulurdum. *Houyhnhnm*lerle konuşup onlara hayranlık besleyerek yürüyüş ve hareketlerini taklit etmeye başladım ve bu artık bende bir huy hâline geldi. Arkadaşlarım bir at gibi sekerek

yürüdüğümü söylemekten çekinmiyorlar, bense bunu bir iltifat olarak kabul ediyorum. Konuşmamın da *houyhnhnm*lerin seslerini ve edasını andırdığını, bu konuda benimle dalga geçildiğini de inkâr etmeyeceğim; doğrusu umurumda değil.

Bütün bu mutluluğun ortasında, tam ben ömrümün geri kalanını orada yerleşik olarak geçireceğimi düşünürken, bir sabah efendim beni her zamankinden daha erken çağırttı. Yüzünden kafasının biraz karışık olduğunu ve söze nasıl gireceğini kestiremediğini anladım. Kısa bir sessizlikten sonra söyleyeceklerini nasıl karşılayacağımı bilemediğini, son genel kurulda *yahoo* meselesi açıldığında temsilcilerin, beni kastederek evinde vahşi bir hayvandan çok bir *houyhnhnm* gibi davrandığı bir *yahoo* beslediği için kendisini şiddetle eleştirdiklerini; sanki arkadaşlığımdan bir fayda sağlıyor veya zevk alıyormuş gibi benimle sık sık sohbet ettiğinin bilindiğini; böyle bir uygulamanın akla ve doğaya uygun olmadığı gibi daha önce aralarında görülmemiş bir şey olduğunu; bu nedenle kurulun kendisine ya beni de öteki soydaşlarım gibi çalıştırmasını ya da nereden geldiysem yüzerek oraya gitmemi buyurmasını önerdiğini; bu önerilerden ilkinin beni efendimin evinde veya kendi evlerinde bir kez olsun gören bütün *houyhnhnm*ler tarafından kesinlikle reddedildiğini; çünkü yahoolarda doğal olarak bulunan içsel bir ahlaksızlığın yanı sıra bende var olan akıl kırıntıları ve ayrıca yaradılıştan açgözlü ve çalışmaya da isteksiz birisi olmam nedeniyle, diğer *yahoo*ları baştan çıkartıp ülkenin dağlık ve ormanlık alanlarına çekebileceğimi ve sonra geceleri sürüler hâlinde toplanıp *houyhnhnm*lerin bütün davarlarını yok edebileceğimi öne sürdüklerini söyledi.

Efendim, çevresindeki *houyhnhnm*lerin de kurulun önerisini uygulaması için kendisini sıkıştırdıklarını ve bu duru-

mu daha fazla erteleyemeyeceğini ekledi. Başka bir ülkeye yüzerek gitmemin imkânsız olduğunu düşündüğünü; bu sebeple beni denizde taşıyabilecek, daha önce kendisine sözünü ettiğim araçlara benzer bir taşıt yapmamı istediğini, bu işte hem kendisinin hem de komşularının bana yardım edeceğini söyledi. Kendisine kalsa yaşadığım sürece beni hizmetinde tutmaktan memnun olacağını çünkü yaradılışımın elverdiği ölçüde *houyhnhnm*leri taklit etme çabamla bazı kötü huylarımdan ve eğilimlerimden kurtulduğumu gözlediğini ekledi.

Burada okura, bu ülkede genel kurulun bir kararının *hnhloayn* sözcüğü ile ifade edildiğini, bunun da en birebir çevirisiyle "şiddetle tavsiye etmek" anlamına geldiğini söylemeliyim. *Houyhnhnm*lerin dünyasında akıllı bir yaratığın bir şey yapmaya zorlanmasına yer yoktur, yalnızca öneride bulunulabilir veya şiddetle tavsiye edilebilirdi; çünkü hiçbir birey, akıllı bir varlık olma iddiasından vazgeçmeksizin akla itaatsizlik edemezdi.

Efendimin söyledikleri karşısında derin bir keder ve üzüntüyle sarsılmıştım, bu acıya dayanamayarak efendimin ayakları dibine yığıldım. Kendime geldiğimde "öldüğümü sandığını" söyledi; *houyhnhnm*lerde doğanın bu tür ahmaklıklarına rastlanmazdı. Ürkek bir sesle, ölümün benim için büyük bir mutluluk olacağını; şiddetli tavsiyesinden dolayı kurulu, sıkıştırmalarından ötürü dostlarını suçlayamasam da zayıf ve yoz değerlendirmeme göre kararın biraz yumuşatılmasının mantığa daha uyumlu olacağını söyledim. Çünkü beş mil bile yüzemezdim, hem buraya en yakın kara muhtemelen beş yüz milden de uzaktı. Beni götürebilecek bir tekne yapmam için gereken malzemeler bu ülkede bulunmazdı; böyle bir şeyin olanaksız olduğuna emin olmama ve bunun benim yıkımım olacağını bilmeme rağmen, efen-

dime olan saygı ve gönül borcumdan ötürü emirlerine uymak için bu işe girişecektim. "Ecelimle ölmemek benim için felaketlerin en hafifi; çünkü garip tesadüflerle hayatta kalacağımı varsaysam bile kalan günlerimi *yahoo*ların arasında geçireceğimi, bana erdemli olmak yolunda kılavuzluk edecek örneklerin yokluğunda yeniden eski yozluklara düşeceğimi düşünüp de nasıl sakin kalabilirim?" dedim. Bilge *houyhnhnm*lerin kararlarının nasıl sağlam dayanakları olduğunu ve benim gibi sefil bir *yahoo*'nun ileri süreceği düşüncelerle sarsılmayacağını çok iyi biliyordum. Böylece bir tekne yapmak için hizmetçilerinin yardımını bahşeden efendime naçizane şükranlarımı sunduktan ve böylesine zorlu bir iş için makul bir süre istedikten sonra zavallı bir varlık olarak kalmak için çabalayacağımı ve eğer İngiltere'ye dönecek olursam yüce *houyhnhnm*lerden övgüyle söz ederek ve erdemlerini kendi soydaşlarıma taklit etmeleri için öneriek kendi türüme faydalı olmayı umduğumu da ekledim.

Efendim yalnızca birkaç kelimeyle ve büyük bir nezaketle karşılık verdikten sonra, teknemi bitirmem için bana iki aylık süre tanıdı. Kızıl ata, o benim hizmetçi dostuma, bu kadar uzaktan ona böyle hitap etmeye cüret ediyorum, benim talimatlarımı yerine getirmesini emretti; efendime onun yardımının yeterli olacağını söylemiştim, benden hoşlandığını da biliyordum.

İlk işim isyancı tayfalarımın beni kıyıya bıraktığı sahile kızıl atla beraber gitmek oldu. Yüksek bir yere çıkıp denizin her tarafına bakınca, kuzeydoğu yönünde hayal meyal bir ada gördüm. Cep dürbünümü çıkardım ve hesabıma göre yaklaşık yirmi beş mil ötedeki adayı açıkça seçebildim. Kızıla göre bu yalnızca mavi bir buluttu; kendi ülkesi dışında bir ülke olabileceğini tasavvur edemiyordu ve bu nedenle

denizin açıklarındaki uzak nesneleri ayırt etmekte, denizle çokça haşır neşir olan bizler kadar usta olamazdı.

Bu adayı keşfettikten sonra eğer mümkün olursa buranın ilk sürgün yerim olmasına hükmettim ve başka da bir şey düşünmeden gerisini talihime bıraktım.

Eve döndüm ve kızıl ata danıştıktan sonra birlikte yakındaki bir koruya gittik. Ben bıçağımla, o da onların usulünde tahta bir sapa gelişigüzel tutturulmuş keskin bir çakmak taşıyla, baston kalınlığında meşe dalları ve daha büyük parçalar kestik. Yaptığım işçiliğin ayrıntılarıyla okuru bunaltmayacağım; ancak şu kadarını belirteyim ki altı hafta içinde işin en kaba kuvvet gerektiren kısımlarını halleden kızıl atın yardımıyla, normalinden daha büyük bir çeşit kano yaptım ve kendi yaptığım kendir iplerle birbirine diktiğim *yahoo* derileriyle kapladım. Yelkenim de *yahoo* derisindendi; yalnız yaşlılarınki kalın ve sert olduğundan gençlerinkini kullanmıştım. Yine bu şekilde dört tane de kürek yaptım. Haşlanmış tavşan ve tavuk eti depoladım ve biri süt diğeri su dolu iki fıçı aldım.

Teknemi efendimin evinin yakınındaki bir gölette denedim ve kusurlarını giderdim. Bütün çatlakları *yahoo*ların içyağı ile tıkadım. Teknem artık beni ve yükümü taşıyabilecek kadar sağlamdı. Her tarafını mümkün olduğunca elden geçirdikten sonra teknemi bir arabaya yükledim ve bunu kızıl at ve diğer hizmetçinin gözetimindeki *yahoo*larla deniz kenarına çektirdim.

Her şey hazır olup da bu ülkeyi terk etme günüm geldiğinde efendime, hanımına ve bütün aileye veda ettim; gözlerimden yaşlar boşalıyor, kalbim kederle kavruluyordu. Efendim, belki meraktan belki de (övünmek gibi olmasın) nezaketinden, beni teknemin içinde görmeye karar verdi; komşusu olan birçok dostunu da yanına almıştı. Bir saatten

fazla, suların gelgitle kabarıp yükselmesini bekledim, rüzgârın yöneleceğim adaya doğru estiğini görünce efendime ikinci kez veda ettim. Toynaklarını öpmek için yere kapanacaktım ki ayağını nazikçe ağzıma doğru uzatma şerefini bahşetti. Bu son ayrıntıyı aktardığım için ne kadar eleştirileceğimi bilmiyor değilim. Aleyhimde konuşacak olanlar böylesine anlı şanlı bir kişinin benim gibi aşağılık soydan bir yaratığa lütfedip de böyle bir alçak gönüllülükle bu kadar büyük bir iltifatta bulunmasının mümkün olmadığını düşünmekte serbesttirler. Bazı gezginlerin kendilerine yapılan sıradışı lütufları abartma eğiliminde olduklarını da unutmuş değilim. Ancak bu eleştirmenler *houyhnhnm*lerin soylu ve kibar yaradılışlarını daha yakından tanımış olsalardı görüşlerini hemen değiştirirlerdi.

Efendime eşlik eden diğer *houyhnhnm*lere de saygılarımı sunup tekneme binerek kıyıdan ayrıldım.

XI

Yazarın tehlikeli yolculuğu. Yerleşmek umuduyla Yeni Hollanda'ya varır. Yerlilerden birinin okuyla yaralanır. Yakalanıp zorla bir Portekiz gemisine bindirilir. Kaptanın muhteşem nezaketi. Yazar İngiltere'ye varır.

Bu umutsuz yolculuğa 15 Şubat 1715 sabahı saat dokuzda başladım. Rüzgâr çok elverişliydi, başlangıçta yalnızca kürek çektim; ama kısa süre sonra yorulacağımı ve rüzgârın da kesilebileceğini düşünerek minik yelkenimi açmaya cesaret ettim. Böylece suların da yükselmesiyle tahminime göre saatte yedi buçuk mil hızla yol aldım. Efendim ve dostları ben gözden kaybolana kadar kıyıdan ayrılmadılar. Beni hep seven kızıl atın sık sık, *hnuy illa nyha majah yahoo*, "kendine iyi bak kibar *yahoo*!" diye bağırdığını duyuyordum.

Niyetim mümkünse küçük ve ıssız ama kendi çabamla yaşamsal ihtiyaçlarımı karşılayabileceğim bir ada bulmaktı, bunun Avrupa'nın en kibar sarayında başbakan olmaktan daha büyük bir mutluluk olacağını düşünüyordum. *Yahoo*ların arasına dönüp onların hükmettiği bir toplumda yaşama düşüncesi işte böyle korkunç geliyordu bana. Arzu ettiğim böylesi bir yalnızlık içinde en azından kendi kendime düşüncelere dalabilir, soydaşlarımın kötülük ve fesatlıklarıyla

yozlaşmaksızın o eşsiz *houyhnhnm*lerin erdemlerini büyük bir mutlulukla yâd edebilirdim.

Okurlar, mürettebatımın bana nasıl komplo kurup beni kamarama kapattıklarını, nereye gittiğimizi bilmeden burada haftalarca kapalı kaldığımı; sonra bir filikayla kıyıya bırakıldığımda gemicilerin bana –doğru ya da yanlış– "dünyanın neresinde olduğumuzu bilmediklerini" söylediklerini anlattığımı hatırlayacaktır. Yine de konuştuklarına kulak kabartmış, gitmeyi planladıkları Madagaskar'ın güneydoğusunda olduğumuzu tahmin ederek Ümit Burnu'nun 10 derece güneyinde veya 45 derece güney enleminde olduğumuzu düşünmüştüm. Bu bir varsayımdan öteye gitmemekle beraber yönümü Yeni Hollanda'nın güneybatı sahillerine, belki de onun batısında aradığım o adayı bulacağım umuduyla doğuya çevirmeye karar verdim. Rüzgâr tam batıdan esiyordu ve akşam saat altıda, hesaplarıma göre doğuya doğru hiç değilse altmış mil yol aldıktan sonra iki mil ötede çok küçük bir ada gördüm ve çok geçmeden oraya vardım. Burası şiddetli fırtınaların etkisiyle oyulmuş girintisiyle bir kayadan başka bir şey değildi. Teknemi buraya çekip kayaya tırmanınca karanın doğu tarafının güneyden kuzeye uzandığını apaçık görebiliyordum. Bütün gece teknemde yattım ve sabah erkenden yolculuğuma devam ederek yedi saat sonra Yeni Hollanda'nın güneydoğu ucuna vardım. Yıllar önce değerli dostum Mr. Herman Moll'a[8] harita ve krokilerin bu kara parçasını gerçekte olduğundan en az üç derece daha doğuda gösterdiklerini söylemiştim. Bu düşüncemin dayanaklarını açıkladığım hâlde o, başkalarına inanmayı tercih

8. Herman Moll, (?-1732) Hollanda veya Alman asıllı haritacı ve yayıncı. 1678'de taşındığı Londra'da harita ve kitap basan bir atölye açtı. Daniel Defoe dahil olmak üzere, çağdaşı gezi yazarlarıyla ve gezginlerle sürekli ilişkideydi. Onun çağında dünya haritaları yoğun bir doğrulanma sürecindeydi.

etmişti. Oysa şimdi bu düşüncemin doğrulandığını görüyordum.

Karaya çıktığım yerde kimseye rastlamadım, silahsız olduğum için içerilere yürümeye cesaret edemedim. Kıyıda biraz kabuklu deniz canlıları buldum, yerliler tarafından fark edilme korkusuyla ateş yakmaya cesaret edemeyip çiğ çiğ yedim. Yedekteki erzakıma dokunmadan üç gün boyunca istiridye ve deniz minaresiyle beslendim. Şansım varmış ki nefis bir suyu olan bir dere de buldum, artık iyice rahatlamıştım.

Dördüncü gün cesaret edip biraz daha içerilere ilerleyince, beş yüz metre ötemde bir tepede yirmi-otuz yerli gördüm. Dumandan anladığım kadarıyla bunlar bir ateşin etrafında toplanmış çırılçıplak erkekler, kadınlar ve çocuklardı. İçlerinden biri beni fark edip diğerlerine haber verdi; beş adam, kadın ve çocukları ateş başında bırakarak bana doğru ilerledi. Olanca hızımla kıyıya doğru koştum ve kayığıma binip denize açıldım. Kaçtığımı gören vahşiler peşime düştü ve ben daha uzaklaşamadan attıkları bir ok sol dizimin iç tarafına saplandı, öyle derine saplanmıştı ki bu yara izini mezara kadar taşıyacaktım. Okun zehirli olmasından korkup bana ulaşamayacakları bir yere kadar kürek çektim (sakin bir gündü) ve yaramı emip elimden geldiğince sardım.

Ne yapacağımı kestiremiyor, aynı yere dönüp karaya çıkmaya da cesaret edemiyordum. Yönümü kuzeye verdim, rüzgâr hafif de olsa kuzeybatıdan bana doğru estiği için kürek çekmeye mecbur kaldım. Kıyıya çıkmak için güvenli bir yer ararken kuzey-kuzeydoğu yönünde gittikçe yaklaşan bir yelkenli gördüm; onları bekleyip beklememek konusunda biraz kararsız kaldım, ama sonunda *yahoo*lara duyduğum nefretim üstün geldi ve yelken açıp kürek çekerek güneye doğru yol aldım. Avrupalı *yahoo*larla yaşamaktansa kendimi

bu vahşilere emanet etmeyi tercih ederek sabah ayrıldığım koya geri döndüm. Teknemi kıyıya mümkün olduğunca yakın bir yere bağladım. Daha önce de sözünü ettiğim nefis suyu olan derenin yanında bir taşın arkasına gizlendim.

Gemi bu koyun üç mil kadar açıklarına gelip içecek su almak üzere fıçılarla yüklü filikasını gönderdi (anlaşılan burası iyi bilinen bir yerdi); ancak ben filikayı neredeyse kıyıya gelene kadar görmemiştim ve artık saklanacak bir yer aramak için de geç kalmıştım. Karaya çıkan denizciler kayığımı hemen fark etmiş ve kayığın altını üstüne getirip yokladıktan sonra sahibinin çok uzakta olamayacağını anlamışlardı. İçlerinden silahlar kuşanmış dört kişi bütün yarık ve delikleri aradıktan sonra nihayet beni saklandığım taşın arkasında yüzükoyun yatarken buldular. Bir süre şaşkınlıkla paçavraya dönmüş giysilerime, posttan yapılmış ceketime, tahta tabanlı ayakkabılarıma, kürkten çoraplarıma şaşkınlıkla bakakaldılar; çıplak gezen bura yerlilerinden olmadığımı anlamışlardı. Denizcilerden biri Portekizce ayağa kalkmamı buyurdu ve kim olduğumu sordu. Bu dili çok iyi biliyordum; ayağa kalkıp *Houyhnhnm*lerin ülkesinden sürgüne gönderilen zavallı bir *yahoo* olduğumu söyledim ve beni bırakmalarını diledim. Kendi dillerinde yanıt vermeme şaşırdılar ve genel görünümümden bir Avrupalı olduğumu anladılar; ancak *yahoo* ve *houyhnhnm* sözcükleriyle ne demek istediğimi anlayamamışlardı, üstelik at kişnemesine benzeyen garip konuşmamla da onları kahkahalarla güldürmüştüm. Bense bu esnada korku ve nefretle titriyordum. Beni bırakmalarını yeniden dileyerek yavaşça kayığıma doğru yöneldim; ancak beni durdurup "nereli olduğumu ve nereden geldiğimi" ve daha birçok şeyi sordular. İngiltere'de doğup beş yıl önce oradan ayrıldığımı, o zamanlar ülkelerimizin barış içinde olduğunu, kendilerine bir zararım dokunmayacağını,

talihsiz ömrünün geri kalanını geçirmek için ıssız bir köşe arayan zavallı bir *yahoo* olduğumu gözeterek bana bir düşman gibi davranmayacaklarını umduğumu söyledim.

Denizciler konuşmaya başladıklarında bu denli doğal olmayan bir şeyi hiç görmediğimi ve duymadığımı düşündüm. Çünkü konuşmaları bana İngiltere'de bir köpek ya da ineğin İngilizce konuşması veya *houyhnhnm* ülkesinde bir *yahoo*nun konuşması gibi garip geldi. Bu güvenilir Portekizliler de tuhaf giysilerime ve gayet iyi anlasalar da garip telaffuzuma şaşırmışlardı. Benimle büyük bir nezaketle konuştular ve "kaptanlarının beni ücretsiz olarak Lizbon'a götüreceğinden emin olduklarını, oradan da kendi ülkeme dönebileceğimi; iki denizcinin gemiye geri dönüp kaptana gördüklerini anlatıp talimatlarını alacaklarını, bu esnada kaçmayacağıma yemin etmezsem beni zorla alıkoyacaklarını" söylediler. En iyisinin önerilerini kabul etmek olduğunu düşündüm. Hikâyemi çok merak ediyorlardı ama bu meraklarını pek gidermedim. Başıma gelen talihsizliklerden dolayı aklımı yitirdiğimi düşünüyorlardı. İki saat sonra su fıçılarıyla giden filika, kaptanın beni gemiye götürme emriyle geri döndü. Özgürlüğümü korumak için dizlerimin üzerine çöktüm ama fayda etmedi; adamlar beni iplerle bağlayıp filikaya koydular, oradan gemiye ve kaptanın kamarasına götürüldüm.

Kaptanın adı Pedro de Mendez'di, son derece nazik ve cömert biriydi. Kendimden bahsetmemi rica etti ve ne yiyip içmek istediğimi sordu. "Kendisine nasıl davranılıyorsa bana da öyle davranılacağını" söyledi; o kadar kibar konuşuyordu ki bir *yahoo*'da böylesi bir nezaketi görünce hayret etmiştim. Bense buna rağmen sessiz ve somurtkan kalmaya devam ettim, onun ve adamlarının kokusundan fenalık geçiriyordum. Sonunda kendi teknemden bir şeyler alıp yemek iste-

dim ama kendisi bana bir tavuk ve nefis bir şarap getirtti. Ayrıca çok temiz bir kamarada yatak hazırlanmasını emretti. Soyunmadan çarşafların üzerine uzandım. Yarım saat sonra tayfaların yemekte olduğunu düşünerek geminin yan tarafına gittim. *Yahoo*lar arasında yaşamaktansa denize atlayıp hayatım pahasına yüzmeye niyetliydim ama denizcilerden biri beni yakalayıp kaptana haber edince kamarama zincirlendim.

Yemekten sonra Don Pedro yanıma geldi ve böylesine umutsuz bir işe neden kalkıştığımı bilmek istedi. "Amacının bana elinden geldiğince yardım etmek olduğunu" söyledi. Öyle dokunaklı konuştu ki sonunda kendisi birazcık aklı olan bir hayvanmış gibi davranmaya karar verdim. Ona kısaca yolculuğumu anlattım; adamlarımın kurdukları komplodan, beni kıyısına bıraktıkları ülkeden ve orada kaldığım beş yıldan söz ettim. Anlattıklarımı hayal ürünüymüş veya kafamdan uydurduğum şeylermiş gibi karşılaması beni son derece öfkelendirdi; yalan nedir unutmuştum, *yahoo*lara ve onların egemen olduğu ülkelere özgü yalan söyleme işini ve dolayısıyla soydaşlarının gerçeği söylediklerinden kuşkulanma eğilimlerini unutmuştum. Kaptana, kendi ülkesinde "*olmayan şeyi söylemenin* adet olup olmadığını" sordum. Onun yalan söylemekle kast ettiği şeyi neredeyse unuttuğumu ve *houyhnhnm* ülkesinde bin yıl yaşasaydım bir hizmetçinin ağzından bile doğru olmayan bir şey işitmeyeceğimi, bana inanıp inanmamasının hiç de umurumda olmadığını; fakat iyiliklerine karşılık yoz doğasına tahammül edip itirazlarına yanıt vereceğimi ve böylece kendisinin gerçeği açıkça öğreneceğini söyledim.

Akıllı bir adam olan kaptan öykümün bazı yerlerinde açıklarımı yakalamak için birçok girişimde bulunduktan sonra nihayet doğru söylüyor olabileceğime inanmaya baş-

ladı. Ama "gerçeğe bağlılığım bu kadar sarsılmaz olduğuna göre yolculuk boyunca hayatımı tehlikeye atacak girişimlerden uzak kalıp kendisine eşlik edeceğime şerefim üzerine yemin etmemi, aksi takdirde Lizbon'a kadar beni esir olarak tutmaya devam edeceğini" söyledi. Ona istediği sözü verdim; ama aynı zamanda "*Yahoo*lar arasında yaşamaya dönmektense en büyük zorluklara katlanmayı tercih ederim." diye de ekledim.

Yolculuğumuz kayda değer bir olay olmadan geçti. Kaptanın içten davetine şükranlarımın bir ifadesi olarak kimi zaman kendisiyle otururdum. Bu zamanlarda insan türüne karşı nefretimi gizlemeye çalışsam da kendimi tutamayıp bu nefreti açığa vurduğumda kaptan bunu görmezden gelirdi. Günün büyük bölümünü mürettebatla karşılaşmamak için kamaramda geçirirdim. Kaptan sık sık bu vahşi giysilerimi çıkarıp kendisinin en iyi takımlarını giymemi teklif ediyordu. Bir zamanlar bir *yahoo*'nun sırtına geçmiş bir şeyi giymek iğrenç geldiğinden bunu kabul etmeye yanaşmıyordum. Yalnız iki temiz gömlek vermesini rica ettim. O giydikten sonra yıkanmış olduklarından beni çok fazla kirletmeyeceklerdi. Bunları günaşırı kendim yıkayıp giyiyordum.

5 Kasım 1715 günü Lizbon'a vardık. Karaya çıktığımızda kaptan kalabalığın tepeme üşüşmesini engellemek için peleriniyle üstümü örttü. Birlikte onun evine gittik. Israrlarım üzerine beni en üst katta, arka köşedeki odaya yerleştirdi. Kendisinden "*houyhnhnm*ler hakkında anlattıklarımı kimseye söylememesini" rica ettim; çünkü böylesi bir hikâyenin çıtlatılması bile bir sürü insanı buraya beni görmeye çekeceği gibi hapse atılmama veya engizisyon tarafından yakılmama da sebep olabilecekti. Kaptan yeni bir takım elbise diktirmem için beni ikna etti ancak terzinin ölçü almasına katlanamazdım, Don Pedro hemen hemen benim ölçüle-

rimde olduğu için elbiseleri üzerime tam oturdu. Başka ihtiyaçlarımı da temin etti, hepsi yepyeniydi ama yine de kullanmadan önce yirmi dört saat havalandırdım.

Kaptan bekârdı, hizmetçileri üçü geçmezdi; bunların bizimle yemeğe oturma izni yoktu. Don Pedro'nun bütün davranışları o kadar kibardı ki buna birbirimizle iyi geçinmemiz de eklenince yanımda bulunmasını tahammül edilebilir bulmaya başladım. Yakınlığımız o dereceye geldi ki arka pencereden dışarı bakmaya cesaret ettim. Yavaş yavaş başka bir odaya alındım ama oradan sokağa şöyle bir baktığımda dehşet içinde geri çekildim. Bir hafta sonra aklımı çelip beni kapıdan çıkarabilmişti. Duyduğum dehşet yavaş yavaş azalıyor ama nefret ve tiksintim giderek artıyordu. Sonunda onunla birlikte sokakta yürümeye cesaret ettim ancak burnumu sedef otu veya tütünle iyice tıkıyordum.

On gün sonra, ailem ve evim konusunda da kendisine bir şeyler anlattığım Don Pedro, şeref ve vicdan gereği memleketime dönüp karım ve çocuklarımla kendi evimde yaşamam gerektiğini belirtti. Limanda yelken açmaya hazır bir İngiliz gemisi olduğunu ve bana gerekli her şeyi sağlayacağını söyledi. Onun gerekçelerini ve benim itirazlarımı burada tekrarlamak sıkıcı olur. Yaşamak istediğim türden ıssız bir ada bulmanın olanaksız olduğunu ancak kendi evimin efendisi olduğumu ve istediğim kadar münzevi bir hayat yaşayabileceğimi söylüyordu.

Sonunda yapacak daha iyi bir şey olmadığına hükmederek razı oldum. 24 Kasım'da bir İngiliz ticaret gemisine binerek Lizbon'dan ayrıldım, kaptanın kim olduğunu hiç sormadım. Don Pedro gemiye kadar bana eşlik etmiş ve yirmi pound ödünç vermişti. Nezaketle vedalaştı ve ayrılırken de sarıldı, buna elimden geldiğince katlanmaya çalıştım. Bu son yolculuk sırasında ne kaptanla ne de adamlarıyla

hiçbir ilişkim olmadı, hasta olduğumu bahane ederek kamarama kapanmıştım. 5 Aralık 1715'te, sabah saat dokuz sularında Downs'a demir attık ve öğleden sonra saat üçte, Redriff'teki evime selametle vardım.

Karım ve ailem beni büyük bir şaşkınlık ve sevinçle karşıladılar çünkü artık öldüğüme kanaat getirmişlerdi. Görüntülerinin içimi nefret, iğrenme ve tiksintiyle doldurduğunu itiraf etmeliyim, hele aramızdaki yakın bağı düşününce bu hislerim daha da artıyordu. Gerçi *houyhnhnm*lerin ülkesinden talihsizce sürgün edildiğimden bu yana kendimi *yahoo*ların görüntüsüne alışmaya zorlamış ve Don Pedro de Mendez'le konuşmuştum; ama belleğim ve hayallerim sürekli o yüce *houyhnhnm*lerin erdemleri ve fikirleriyle doluydu. Ayrıca *yahoo* soyundan biriyle çiftleşerek bir takım *yahoo*ların babası olduğumu düşününce utanç, şaşkınlık ve dehşetle sarsılıyordum.

Eve girer girmez karım beni kucaklayıp öptü; yıllardır bu iğrenç hayvanın dokunuşuna alışık olmadığımdan baygınlık geçirdim ve neredeyse bir saat kendime gelemedim. Bu satırları yazarken İngiltere'ye döneli beş yıl oluyor. İlk yıl karım ve çocuklarımla aynı odada bulunmaya tahammül edemiyordum, kokuları dayanılmazdı. Hele benimle aynı odada yemek yemelerine hiç katlanamıyordum. Bugün bile ekmeğime dokunmaya ya da bardağımdan su içmeye cesaret edemezler, elimi tutmalarına da izin vermedim. İlk harcamam iki genç aygır alıp iyi bir ahırda beslemek içindi, sonra da en sevdiğim şey bunları tımar etmek oldu, ahırda yaydıkları kokularla ruhumun canlandığını hissediyordum. Atlarım beni oldukça iyi anlıyorlar, onlarla her gün en az dört saat konuşuyorum. Dizgin ve eyer nedir bilmeden benimle ve birbirleriyle arkadaşça yaşıyorlar.

XII

Yazarın doğruculuğu. Eserini yayınlamak için yaptığı plan. Gerçekleri saptıran gezginlere eleştirisi. Eserinin olası kötü sonuçlarından kendini aklaması. Bir itiraza yanıtı. Sömürge kurma yöntemleri. Ana vatanına methiyeleri. Kraliyetin yazarın anlattığı ülkeler üzerinde hak iddia etmesi gerekçelendirilir. Bu ülkeleri ele geçirmenin zorlukları. Yazarın gelecekte nasıl yaşayacağını okura anlatması, öğütler verip saptamalarda bulunması ve son kez veda etmesi.

İşte böylece sevgili okurum, sana on altı yıl yedi aydan fazla süren seyahatlerimin tam bir hikâyesini anlattım. Bunu yaparken anlattıklarımı süslemekten çok doğruları vermeye çalıştım. Ben de diğer gezginler gibi garip, inanılması güç masallarla seni şaşırtabilirdim; ama en yalın hâli ve şekliyle sade gerçekleri anlatmayı tercih ettim. Çünkü asıl amacım seni eğlendirmek değil, bilgilendirmekti.

Bizim gibi İngilizlerin veya diğer Avrupalıların ender olarak gittiği uzak ülkelere seyahat eden insanlar için denizde veya karada yaşayan müthiş hayvanları betimlemek pek kolaydır; ama bir gezginin esas amacı insanları daha bilge ve daha iyi kılmak ve yabancı yerler hakkında hem iyi hem de kötü örnekler anlatarak zihinlerini geliştirmektir.

Her gezginin daha seyahatlerini yayınlamasına izin verilmeden önce, yayınlatmak istediği şeylerin tümünün edindiği bilgiye göre tamamen doğru olduğuna dair başyargıç önünde yemin etmesini zorunlu kılan bir yasa çıkarılmasını yürekten isterdim. Böylece dünya şimdi olduğu gibi aldatılmaz ve bazı yazarlar da yazdıkları daha çok tutulsun diye hiçbir şeyden haberi olmayan okura en büyük sahtelikleri anlatamazlardı. Gençlik günlerimde birçok seyahat kitabını büyük bir zevkle okumuştum. Ama o zamandan beri yerkürenin birçok yerine gitmiş ve kendi gözlemlerimin anlatılan bu sıradışı masallarla uyuşmadığını görmüş, okuduklarımın bu kısmından tiksinmiş, insanoğlunun saflığının böylesine küstahça suistimal edilmesine çok öfkelenmiştim. Tanıdıklarım, benim naçizane çabalarımın ülkemde kötü karşılanacağını düşünmediklerinden gerçeğe sıkıca bağlı kalmayı kendime düstur edinmiştim. Soylu efendim ve uzun zaman naçizane dinleyicileri olma onuruna eriştiğim diğer yüce *houyhnhnm*lerin ders ve örnek tutumlarını belleğimde yaşatırken, gerçekten sapmaya meyletmek aklımın uçundan geçmezdi.

Nec si miserum Fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam, mendacemque improba finget.[9]

Deha, bilgi ya da başka bir yetenek gerekmeden, sadece iyi bir bellek ve günü gününe tutulmuş bir günlükten alınan yazılarla pek az şöhret sağlanacağını gayet iyi biliyorum.

9. "Kader Sinon'u perişan etti, ama bu onu vefasız ve yalancı yapmadı." Vergilius'un Aeneid eserinden. Sinon, Troya savaşının sonunda, yapmacık biçimde Troyalılara esir düşer ve yalan söyleyerek, Greklerin kendisine çok kötü şeyler yaptığını, tahta atın Athena'ya adak olarak yapıldığını ve içeri alınırsa Troya'yı sonsuza kadar konuşacağını anlatır. Tahta at surların içine alınır, gece içine gizlenmiş Yunanlılar çıkar ve Troya'yı düşürür.

Benzer şekilde, sözlük hazırlayıcıları gibi gezi yazarlarının da kendilerinden sonra gelenlerin ağırlığı altında ezilip unutulduklarını ve bu yüzden yalan söylediklerini biliyorum. Benim kitabımda anlattığım yerleri ziyaret edecek gezginlerin de, eğer varsa hatalarımı saptayarak ve kendi keşiflerini ekleyerek beni gözden düşürmeleri ve bir zamanlar benim gibi bir yazarın var olduğunu dünyaya unutturacak kadar yerime geçmeleri de pekâlâ mümkündür. Eğer ün için yazmış olsaydım bu gerçekten de büyük bir aşağılanma olurdu. Ama tek amacım "halkın yararına" bir şeyler yapmak olduğu için tümden hayal kırıklığına da uğramazdım. Öyle ya, ülkesinde kendini varlıkların en üstü sayan ve kendini akıllı bir egemen olarak gören hangi hayvan kendi kötülüklerinden utanç duymadan o yüce *houyhnhnm*lerin bahsettiğim erdemlerini okuyabilir? *Yahoo*ların egemen olduğu ücra ülkelerden hiç bahsedecek değilim; bunlar arasında en az yoz olanları *Brobdingnagian* halkıdır. Onların ahlak ve yönetim sanatındaki bilgece düsturlarını incelemek ne hoş olurdu. Bu konudaki görüşlerimi daha fazla dile getirmeyip kendi görüşlerini ve uyarlamalarını yapmayı sağduyulu okurun kendisine bırakıyorum.

Bu eserimin muhtemelen sert eleştirilere maruz kalmayacak olmasının verdiği keyif de azımsanamaz doğrusu. Ne ticari ne de diplomatik açıdan en ufak bir çıkarımızın olmadığı böylesine ücra ülkeler hakkında gerçekleri olduğu gibi anlatan bir yazara nasıl itiraz edilebilir ki? Gezi yazarlarının sıklıkla ve oldukça haklı sebeplerle suçlandıkları her türlü hatadan büyük bir titizlikle kaçındım. Yanı sıra, hiçbir partiye de karışmadan, hırslardan uzak, önyargısız bir şekilde ve kimselere husumet beslemeden yazıyorum. En soylu amaçlar için yetkin *houyhnhnm*lerin arasında bulunup onlarla konuşmalarımdan kazandığım niteliklerle, alçak gönüllülü-

ğü elden bırakmadan kendisine bazı üstünlüklerim olduğunu düşündüğüm insanlığı bilgilendirmek ve aydınlatmak için yazıyorum. Çıkar veya övgü beklemeksizin yazıyorum. Bir kusuru açığa vurur gibi görünen veya buluttan nem kapanların bile üzerine alınacağı tek bir sözcüğün dahi geçmemesine dikkat ettim. Bu yüzden haklı olarak kendimi çeşitli yanıt, kanaat, gözlem, fikir, algı ve düşünce gruplarının üstünde marifetlerini sergilemeye uğraşıp da bir açığını bulamayacakları, hiçbir kusur ve kabahati olmayan bir yazar olarak ilan edebilirim.

İtiraf etmeliyim ki ülkeye döner dönmez "başımdan geçenleri bir devlet bakanına yazılı olarak vermemin yurttaşlık görevim olduğunu; çünkü tebaası tarafından keşfedilen her toprak parçasının kraliyete ait sayıldığını" kulağıma fısıldayanlar oldu. Ancak bahsettiğim ülkeleri ele geçirmemizin Ferdinando Cortez'in[10] çıplak Amerikalıları ele geçirmesi kadar kolay olacağına dair kuşkularım var. *Lilliput*lulara boyun eğdirmek için bir filo veya ordu göndermeye değeceğini pek sanmıyorum; *Brobdingnag*lılara karşı bir girişimin ihtiyatlı ve güvenli olup olmadığından ya da tepelerinde bir Uçan Ada süzülürken İngiliz ordusunun rahat hareket edip etmeyeceğinden de kuşkuluyum. Aslında *houyhnhnm*ler tamamen yabancısı oldukları bir bilim olan savaşa, özellikle de fırlatılabilir silahlara karşı pek de hazırlıklı değiller. Yine de ben devlet bakanı olsam onları istila etmeyi önermezdim. Sağduyuları, birlik beraberlikleri, korku nedir bilmezlikleri ve yurtseverlikleri, askerlik sanatındaki bütün kusurlarını fazlasıyla kapatır. Bunlardan yirmi bin tanesinin safları da-

10. Hernan Cortes (1485-1547), yeni keşfedilmiş olan Amerika'da yerli Aztekleri katlederek bugünkü Meksika topraklarını mensup olduğu Kastilya Krallığı'na bağlayan İspanyol fatih. Eylemleri, ölçüsüz sömürgeci zulmün gizlenmeye gerek duyulmayan çıplak örnekleridir.

ğıtarak arabaları devirerek arka ayaklarının korkunç çiftleriyle askerlerin yüzlerini mumyaya çevirerek Avrupalı bir ordunun içine daldığını bir düşünün. Augustus'a[11] atfedilen *Recalcitrat undique tutus*[12] payesini pekâlâ hak ederler. Ancak bu asil ulusu fethetmeyi önermektense bunların onur, adalet, doğruluk, itidal, yurtseverlik, cesaret, namus, dostluk, cömertlik ve sadakatin temel ilkelerini bize öğreterek Avrupa'yı uygarlaştırmak üzere uluslarından yeterli sayıda kişiyi gönderme yeterliliği veya eğiliminde olmalarını arzu ederdim. Bütün bu erdemlerin adları bizdeki birçok dilde hâlâ vardır; kendi okuduğum kitaplara dayanarak şunu belirtebilirim ki hem çağdaş ve hem de eski yazarların eserlerinde bu erdemlere rastlamak mümkündür.

Majestelerinin topraklarını benim keşiflerime dayanarak genişletmesini önermememin başka bir nedeni daha vardı. Doğrusu bu tür durumlarda hükümdarların ele geçirilenleri adilce paylaştırmaları konusunda duyduğum bazı ufak tefek kuşkular vardı. Örneğin bir grup korsan fırtınada bilmedikleri bir yere sürüklenir, bir süre sonra bir miço pruva direğinden bir kara parçası görür, korsanlar soygun ve talan için kıyıya çıkarlar, zararsız bir halkla karşılaşırlar ve nezaketle ağırlanırlar. Ülkeye yeni bir ad verirler, kral adına ülkeyi resmen ele geçirir, anıt olarak çürük bir kütük veya taş diker, yerlilerden iki-üç düzinesini katledip birkaçını da örnek olarak yanlarına alırlar ve memlekete dönünce de affedilirler. Böylece Tanrı'nın krala verdiği hakka dayanarak yeni bir sömürge elde edilmiş olur. İlk fırsatta gemiler gön-

11. Asıl adı Gaius Octavius (MÖ 63-MS 14). Anne tarafından akrabası olan Julius Caesar tarafından evlat edinilmişti. Sezar'ın öldürülmesinden sonra Mark Antony ile birlikte suikastçileri izleyerek yendi ve ölümüne kadar Roma'yı yönetti.

12. (Lat.) "Güvende olmak için her yöne tekme atan."

derilir, yerliler kovulur veya katledilir, altınlarını ortaya çıkarması için hükümdarlarına işkence edilir, insanlık dışı her türlü işe ve ırza geçme eylemlerine açıkça izin verilir, toprak kana bulanır. Dindar bir sefere gönderilen bu alçak kasap tayfasına da putperest ve barbar bir halkı dönüştürmek ve uygarlaştırmak için gönderilen modern bir koloni denir.

Ama itiraf etmeliyim ki bu betimlemenin, sömürge kurmadaki bilgeliği, özeni ve adaletiyle; din ve bilimin gelişmesi için yaptığı cömert bağışlarla; Hıristiyanlığı yaymak için seçtiği sofu, yetenekli din adamlarıyla; ana krallıktan sömürgelere gönderilen, yaşamları ve söylemleri ılımlı insanlarıyla; adaletin tecellisinde sıkı sıkıya gözettiği kurallarıyla; bütün sömürgelerinin sivil idareleri için gönderdiği en yetenekli ve asla yozlaşmamış yöneticileriyle ve hepsinden öte hükmettiği halkların mutluluğu ve kral hazretlerinin onuru dışında bir şey düşünmeyen becerikli ve namuslu valiler atamasıyla bütün dünyaya örnek olan İngiliz ulusuyla ilgisi kesinlikle yoktur.

Ancak anlattığım bu ülkeler sömürgeciler tarafından işgal edilip köleleştirilmeye, katledilmeye veya göç ettirilmeye pek istekli görünmediklerinden; üstelik altın, gümüş, şeker ve tütün bakımından da zengin olmadıklarından, kanımca bizim çabalarımıza, yiğitliğimize ve ilgimize hedef olmamalıdır. Yine de başka türlü düşünenler varsa benden önce hiçbir Avrupalının bu ülkeleri ziyaret etmediğine yasalar önünde şahitlik etmeye hazırım. Tabii yerlilerin söylediklerine bakılırsa sözünü ettiğim *Houyhnhnm* ülkesinin dağlarında yüz yıllar önce ortaya çıkan ve o vahşi ırkın ataları olan iki *yahoo* hakkında bir tartışma alevlenmezse... Ben bunların İngiliz olabileceklerini düşünüyorum çünkü o iki *yahoo*'nun torunlarının yüz hatları bozulup silikleşmiş olmasına rağmen İngilizleri andırıyordu. Fakat bu durum bize ne boyutta bir

gerekçe sağlar bilemiyorum ve bu konunun değerlendirmesini sömürge hukuku bilginlerine bırakıyorum.

Kralım adına *Houyhnhnm* ülkesini ele geçirmeye gelince, bu aklıma dahi gelmedi; gelseydi bile o zamanki durumumu göz önüne alarak ihtiyatlı olmak ve kendimi korumak için daha iyi bir fırsat çıkana kadar bunu ertelerdim.

Bir gezgin olarak bana yöneltilebilecek tek itirazı da böylelikle yanıtlamış olarak incelikli okurlarıma veda edip Redriff'teki küçük bahçeme döneceğim. Orada büyük bir zevkle düşüncelere dalmaya, *houyhnhnm*ler arasında öğrendiğim eşsiz erdem derslerini uygulamaya, uysal birer hayvan olarak gördüğüm sürece kendi ailemdeki *yahoo*ları bilinçlendirmeye, aynada sık sık kendi görüntüme bakıp mümkünse insan denen bu yaratığın görüntüsüne tahammül etmeye çalışacağım. Kendi ülkemdeki *houyhnhnm*lerin yabanıllığına ağıt yakacak, akıl yetileri bozulmuş olsa da soylu efendimin, ailesinin, dostlarının ve bütün *houyhnhnm* soyunun hatırına onlara saygıyla davranmaya devam edeceğim.

Geçen hafta karımın uzun yemek masasının diğer ucunda oturarak benimle sofrada bulunmasına ve sorduğum birkaç soruya olabildiğince kısa yanıtlar vermesine izin vermeye başladım. Fakat *yahoo* kokusunu hâlâ çok ağır bulduğumdan burnumu sedefotu, lavanta veya tütün yapraklarıyla sürekli tıkıyorum. Yaşlı bir adam için eski alışkanlıklarından vazgeçmek zor olsa da beni dişleri ya da pençeleri arasına alacağından korkmadan komşu bir *yahoo*'nun yanımda bulunmasına zamanla katlanabilmeyi umuyorum.

Yalnızca doğanın kendilerine yüklediği kötülük ve aptallıklarla yetinselerdi, *yahoo* türüyle uzlaşıp anlaşmam çok zor olmayabilirdi. Bir avukatın, bir yankesicinin, bir albayın, bir aptalın, bir toprak ağasının, bir kumarbazın, bir politikacının,

bir zamparanın, bir hekimin, bir muhbirin, bir yalancı tanık tedarikçisinin, bir savcının, bir hainin ve benzerlerinin görüntüsü beni hiç de öfkelendirmiyordu; bunlar hayatın olağan akışına dahildi ancak ne zaman ki vücudu ve ruhu kibirle örselenmiş bir çarpıklık yığını veya ucube görsem sabrım tükeniyordu. Böyle bir hayvan ile böyle bir düşkünlüğün nasıl olup da birbirleriyle bağdaşabildiğini asla anlayamayacağım. Akıl sahibi bir yaratıkta bulanabilecek bütün üstün özelliklerle donanmış olan bilge ve erdemli *Houyhnhnm*lerin dilinde kibir gibi bir düşkünlüğün karşılığı olmadığı gibi, kendi *yahoo*larının iğrenç özelliklerini tanımlayanlardan başka kötülükleri ifade edecek terimleri de yoktu. İnsan doğasını bütünüyle anlayamadıklarından *yahoo*ların egemen olduğu diğer ülkelerde yaygın olarak rastlanan gururu da ayırt edemiyorlardı. Ama ben, daha fazla deneyimim olduğu için, vahşi *yahoo*lar arasında kibrin izlerini açıkça görebiliyordum. Oysa aklın hâkimiyetinin hüküm sürdüğü *Houyhnhnm*ler sahip oldukları iyi özelliklerinden dolayı gurur duymazlardı, tıpkı benim bir bacak ya da koldan yoksun olmamaktan gurur duymadığım gibi; eksikliği perişan edecek olsa da zaten aklı başında hiçbir insan bunların varlığıyla övünmezdi. Bu konu üzerinde böyle uzun uzadıya durmamın nedeni, İngiliz *yahoo*larının hiçbir surette çekilmez bir topluluk olarak görülmesini istememdir. Bu sebeple, bu abes düşkünlükten nasibini almış olanların gözüme bile görünmemelerini rica ediyorum.

SON

Ayağa kalkıp etrafıma bakındım, bu denli hoş bir görüntüyle daha önce karşılaşmadığımı itiraf etmeliyim. Etrafımdaki kırlık alan kesintisiz bir bahçe gibi görünüyor, genellikle dört metre kare büyüklüğündeki etrafı çitle çevrili tarlalar da çiçek kümelerine benziyordu. Bu tarlalar yarım dönüm büyüklüğündeki korularla iç içe geçmişti ve tahminime göre ağaçların en uzunu iki metre boyundaydı. Sol tarafımdaki şehir, bir tiyatrodaki kent dekorunu andırıyordu...

***

Ünü kendi çağını aşan her eser gibi, *Gulliver'in Seyahatleri* de çok farklı okur kitleleri tarafından verimli bir şekilde, zevkle okunuyor. Yirminci yüzyılın ağırlıklı kurmaca yazımına alışkın okurlar onu bir roman türü olarak okudular. Bu metinde ana karakter olan Gulliver'in dört seyahati boyunca başından geçen maceralarını, deneyimlerini, başarılarını, gelişimini ve hayatta kalma becerilerini ilgiyle izliyoruz. *Gulliver'in Seyahatleri*'nin ekranlar, çocuk kitapları ve çizgi romanlar için birçok başarılı uyarlaması, bu türden bir okumanın ürünüdür ve kitabın süreğen başarısı da büyük ölçüde bu nedene bağlı olabilir. Swift şüphesiz ki okurun masallara olan kadim arzusuna hitap etmekte ve bununla eğlenmektedir; öyle ki masal okumaya yeterince tutkulu olanlar, bu kaygısızca çiziktirilen modern Ulysses'in uzun ve tehlikeli seyahatlerine ara verdiğinde veya son verdiğinde döndüğü Bayan Gulliver'de bir Penelope bulabilirler. *Gulliver'in Seyahatleri* hem bir hikâye kitabı hem de bir roman olarak okunabilir zevkli bir metin...

KÇE KLAS
5-314-344
14344